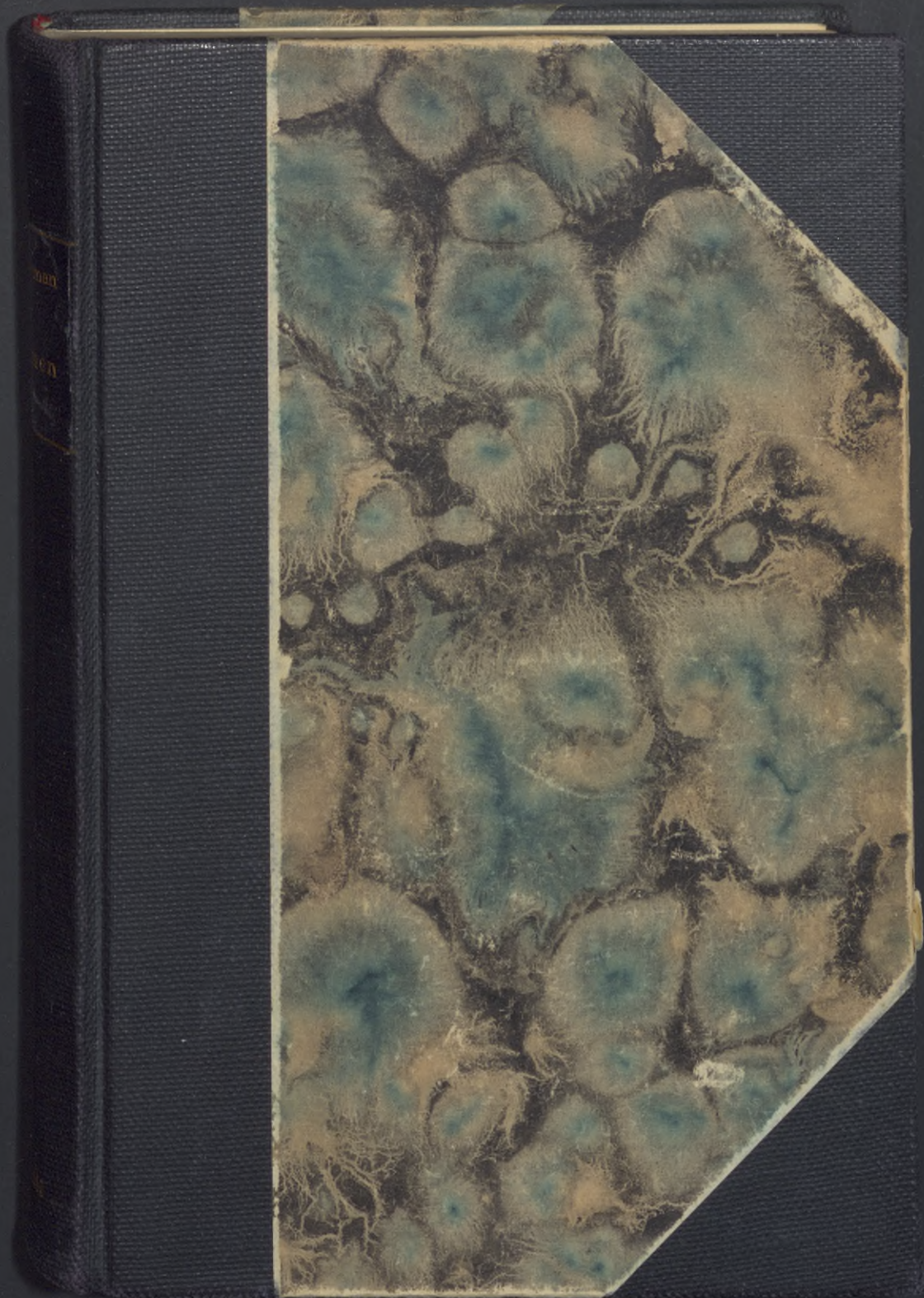

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

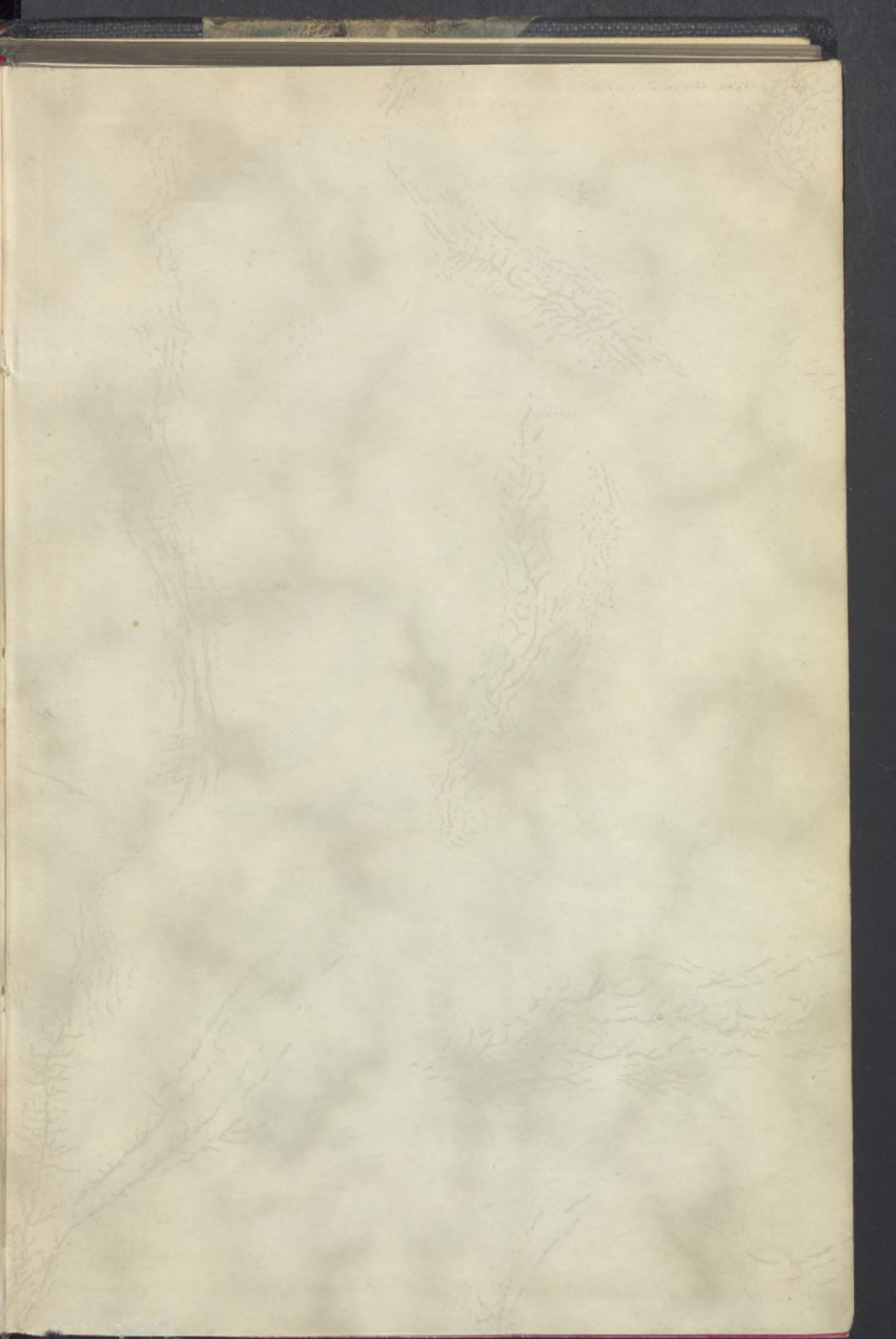

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

4

Litt.
SV.

STIG DAGERMAN

Ormen

STEINSVIK

Litt.

Sv.

ORMEN

ORMEN

Sig. Dagroman

Fr. 46
1484

OR MEN

ORMEN

AV

Stig Dagerman

Steinsviks Förlag

ORMEN

Copyright
Steinsviks Bokförlag AB.
Stockholm

Gernandts Boktryckeri,
Stockholm 1945.

IRENE

Är dikt ett sällskapsnöje, då vill jag
med svärtad fot gå ut i skymningen och
göra mej till vän med ormarna och den
lilla grå ökenrättan. Är dikt ett livsvillkor
för någon, glöm inte sandalerna hemma,
se upp för stenrösen! Nu jagar ormarna
min häls, nu äcklar mej öknens rätta.

(Min vän Scriver.)

Copyright
Reserved by
Author

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST SOUTH EAST
CHICAGO, ILL. 60607
U.S.A.

IRÈNE

Det var så varmt att man nästan kunde ha rostat kaffe på järnvägsrälsen. Gruset mellan syllarna glittrade vasst och på andra sidan järnvägen slokade ett halvmoget havrefält. Bortom fältet klungade sej några av byns faluröda hus och mitt ur klungan reste sej en flaggstångs vassa tandpetare. Stationshusets koloss låg och tryckte på slätten och på grusplanen utanför stod små pelare av damm. Långt borta ur den gröna oändligheten nalkades ett tåg. Röken flöt ur lokets skorsten och molnen blev liggande som små svampar efter banan. Klockan var nära ett och tåget kom med en knuff i sidan till det dåsande samhället.

På bänken framför huset för män och qvinnor satt två gummor uppflugna som sparvar på en telefontråd. Den ena blinkade enögt mot solen och försökte solbränna sina vårtor. Den andra tittade sej nyfiket omkring med snabba rättögon och inregistrerade omedelbart allt av intresse i grannskapet. På

perrongens betongbana stod en ensam liten resväska med blixtrande beslag. Väskan hade ett bastant handtag av läder och det var mindre anmärkningsvärt men ner utefter ena sidan, fastbunden i handtaget, dinglade en livlös bukett ringblommor.

Precis som en hängd, tänkte gumman med rättögonen och petade sin medsyster i sidan. De ä svårt me torka i år, sa hon och tog en serie närbilder av den andras ansikte. Nu låg det i hattbrättets skugga. Ögonen blinkade hjälplöst och pupillerna försökte finna sej tillrätta i dunklet. Ögonlocken var spända som trumskinn och en tår flöt ur ena ögonvrån, sökte sej ut på näsryggen, vattnade i förbifarten ett par vårtor och förenade sej så småningom med saliven som vällde ur mungipan. Nu gled läpparna isär och tungspetsen svängde i gapet som ett ormhuvud. Jamen, sa hon, de ä tvättväder.

Hi hi, fnyste den rättögda och blåste upp kinderna. Hi hi, de ä somma som bara tänker på tvätten. Och så tog hon en ny närbild av den andras munparti. Det blev så tyst att man nästan skulle ha hört en lus klättra i hårdjungeln och i denna tystnad skar sej tåget in som en rakkniv.

När gummorna reste sej från bänken knakade det i hemlighuset dör och steg raspade i gruset. Hon med rättögonen for snabbt dit med blicken men drog den ännu snabbare tillbaka och den tjocka med tvätten plirade med sina röda strålkastare till ögon och vände sen skenet mot sin reskamrat och sa: Ja tror

dotera ä ute å far. Sen började hon rulla bort mot tåget. Den andra gumman plockade upp sina neddammade paket från marken och hasade efter precis som om hon gått på skidor. Gummorna klättrade upp på tåget som skygga möss och smög sej så omärkligt som möjligt in i den skumma kupén. Den var nästan tom, bara en fet karl satt klistrad vid väggen och hans ansikte svettades floder ner på dynan. Det var mycket varmt men det var inga fönster öppna och några flugor väsnades i springorna utan att hitta ut.

Vi slår fäll oss ner, sa den tjocka med vårtorna, det var hon som tagit initiativet nu, och bredde ut sej till en stor inbjudande gest mot soffan. Den andra sjönk ner vid fönstret, makade av sej hatten och kände en stor lättnad, precis som om hon blivit av med en törnekrona. Den tjocka började snöra upp kängorna kring sina svällande vador, det var som att slå ut väggarna i ett degtråg.

Nu var det någon som gläntade på dörren till kupén, genom springan hörde de skott uppifrån skogen men sen kom möteståget från stan som en fors och dränkte alla de droppande småljuden. Tåget satte igång.

Jaså, dotera ä me, sa den tjocka och drev in en liten kil i den sega tystnaden, va ska hon sta?

Det drog genom fönsterspringan. En fin, klar stråle luft sprutade in i hennes ansikte. Inte så, tänkte hon, inte så. Där hemma stängde någon ett fönster

en trappa upp. Kyrkan kom glidande över slätten med stapeln i ledband, nu kom skogens svala tunnel. Solen sprutade gnistor in mellan stammarna. Den varme herrn vid fönstret bredde en näsduk över ansiktet, den sög upp fuktigheten som ett läskpapper och formade sig efter anletsdragen som en dödsmask. Inte så, inte så.

Ja Irène, sa Maria Sandström och kände törnekronan runt hjässan fast hatten låg kvar på sin bänk och svettades ut.

2

När hon vaknade hade redan den bedövande hetan hunnit krypa in i baracken, lakanet kändes som en våt baddräkt kring kroppen och filten hade rasat ner på golvet. De gröna förhängena satt ännu kvar för de öppna fönstren och bjöd motstånd mot solljuset — men inte mot värmen. Det rådde ett andaktsfullt halvdunkel därinne, precis som i kyrkan, tänkte hon med en liten sömnig morgontanke och började befria sej från lakanet. Det var som att gå ur badet, nu låg fötterna blottade och hon vinkade till sej själv med tårna. Svepningen gled av benen, de hade inte hunnit bli solbrända än, de var vita som vaxljus, hon tänkte på kyrkan igen. Hon drog upp knäna

så lakanet spändes som en bro över överkroppen och låg en stund alldeles orörlig och en känsla av domnande ro och lugn lust spred sej som sprit i blodet. Hon var alldeles ensam nu, inte ens husmor som annars alltid var närvarande på samma sätt som flugan och myggan alltid är närvarande fanns där. Nej, hon var alldeles ensam. De andra sju sängarna gapade som tomma säckar och spred en sötaktig doft ut över rummet. Över sänggavlarna hängde nattlinnen och fuktiga filter och nere vid dörren bredde husmors storblommiga morgonrock ut sej, lika storblommig och pösande som sin ägarinna.

Den jäkla käringen, tänkte flickan i sängen och fyllde sej med vällust. Genom förhänget dansade en lätt, mild bris in och en hel, en lång, en härlig fridag låg där ute och väntade på henne. Dröjande lät hon lakanet glida ner på golvet och låg en stund naken och blundade upp mot taket. I tankarna vandrade hon igenom den kommande dagens gata av föresatser som man går igenom en marknadsgata kantad av lockande stånd. Nu städar jag först i baracken, tänkte hon, jag bäddar och går in och äter i köket. Sen klär jag om mej och går hem och hälsar på. Jag kommer in precis som vanligt i köket och låtsas inte om att nånting är annorlunda. Goddag pappa och mamma, säger jag, det var längesen, här är väl precis som vanligt. Jag var ledig så jag tänkte titta över och hälsa på ett tag. Det är ganska mycket att göra annars där nere. Det är ju en trehundra man i förläggningen

så det är att ligga i. Ja, sen skulle väl dom säga nånting också, kanske skulle dom fråga hur hon trivdes och hon skulle svara, att det gick an, det var ju inte som hemma förstås, det var ju bara baracker, kala väggar och järnsängar. Men det gick an, hon skulle inte verka för angelägen. Sen skulle dom kanske fråga hur det kom sej att det blev så där, att hon gick och inte kom hem mera. Och hon skulle svara, ja naturligtvis inte bönfällande på något sätt, att hon kanske hade varit lite dum, ja lite nervös, skulle hon säga, det lät bra mycket bättre, hon hade varit nere, skulle hon säga, man var ju så ibland, det skulle åtminstone mamma förstå. Ja, sen skulle det nog gå av sej själv, bara det hade kommit igång lite. Det skulle nog bli bra igen allting. Allting.

Hon vände sej runt i sängen, lyfte upp madrassen och tryckte pannan mot sängbotten; det svalkade som is, så varmt var det i baracken. Nu skulle hon bara ligga ett tag till, ett litet tag bara och smaka av ledighetens sötma. Sen skulle hon gå upp och göra som hon tänkt över. Precis så. På pricken så. Ingenting skulle få komma emellan. Ingenting. Hon liksom låg och tryckte in föresatserna i hjärnan och den kyliga svedan från sängen avsatte sej i hela kroppen som en lugn, kylig beslutsamhet.

Då hörde hon plötsligt steg därute, snabba, klivande steg över den barriga marken, ett klackjärn slog mot en sten och hon förstod att första frukosten var över och att de trehundra männen snart skulle

välla ut ur matsalen och sprida sej bland barackerna och att de skulle formera sej till plutoner och grupper och springa omkring i skogen, kasta sej ner bakom stubbar eller ligga helt lugnt, som hon nu, och knalla nere vid skjutbanan. Men stegen som kom var ensamma och de kom rakt ner mot hennes barack och de kom rakt ner mot hennes fönster utan ett ögonblicks tvekan och hon förstod med en gång vem det var.

Bill, tänkte hon, å den jäkeln, nej jag går inte opp, han får stå där om han vill och hänga, han får locka och prata och vissla, men jag går inte opp. Hon låg där alldeles stilla och alldeles naken och det ljud inte längre några steg mot marken. Han är här, tänkte hon, han står här utanför, men han säger ingenting, han står alldeles tyst därute. Hon höjde huvudet och lyssnade och det knakade till i sängbotten. Nu måste han veta att jag är här, tänkte hon förargat och spände hörseln.

Då tyckte hon att hon hörde andetag därutifrån och det strök en vind in genom förhänget och den var het och kändes som en andedräkt, en andedräkt, en het pust som sköljde över hennes ansikte och plötsligt var det som om någon andades i hennes öra, viskade heta ord och det var som om väggen inte fanns där, som om mannen därute hade kommit in till henne, låg bredvid henne och andades i hennes öra. Det dunkade i huvudet, hon var alldeles yr och het av oro. Jag drar ifrån och tittar om det är han,

men jag lovar ingenting, jag lovar inte ett dugg, tänkte hon vilset och alldeles meningslöst och höjde sej på armbågen. Då märkte hon plötsligt att hon var naken och nappade till sej lakanet från golvet och svepte det över axlarna som en schal. Den svala kylan från det fuktiga lakanet nära nog släckte henne, hon blev nästan kall igen som förut och sträckte tveksamt upp armarna och skilde det gröna förhänget åt.

Då stod han därutanför i solen som strömmade ner mellan tallarna och hon såg honom inte riktigt först för det bländande dagsljuset. Hon blundade mot solen och kände värmen smyga sej över henne och sedan öppnade hon ögonen och då stod han där helt nära henne och log. Leendet satt snett i ansiktet på honom, det gjorde det alltid, och hon såg de lite gulaktiga tänderna, de sönderspruckna läpparna och den slocknade cigarretten som hängde nästan lodrätt ur mungipan. Han var barhuvad, uniformsmössan satt instucken i bältet som en indianskalp och håret föll ner och skuggade ett öga. Nu tog han ett nonchalant steg tillbaka, kisade med ögonen och sa med cigarretten kvar i mungipan: Du, ja har tänkt ut nånting. Nånting alldeles på egen hand, sa han. Och så knep han ihop ögonen och tittade bortom henne in i rummet och sa: Haru en tännsticka? Då klev hon ner ur sängen och när hon klev ner tappade hon en flik av lakanet och han hann se en skymt av hennes bröst och sen kom hon tillbaka och höll lakanet mycket tätt intill sej och kastade till honom en ask tänd-

stickor. Va då, sa hon och lät lite ovillig för att inte låta angelägen, äre nå särskilt?

Ja, sa han och tände cigaretten inne i handen, vi ska ha en liten fest, vi ska fira nånting. Va då, sa hon och lät inte alls så ovillig. En födelseda till exempel, sa han, och slängde in tändsticksasken över hennes huvud. Min födelseda till exempel. Jaså, sa hon. de va ju trevligt. Ja ere inte, sa han, förbannat trevligt. Å du ska va me å de e de som e de trevliga seru. Jaså, ja ska me, sa hon och lät nästan undergiven nu. Vart tänkeru ta vägen då? sa hon. Ja har korn på en liten stuga, sa han, vi Älvsjö. Vi blir nära stycken, de e faschan till en kille som kommer me som rår om en å gubbtjyven e inte hemma. Nä visst ja, sa hon.

Å seru ja hade tänkt, sa han och kom ganska nära henne, så nära han kunde för väggen, ja hade tänkt att du skulle åka före å ordna lite till i kväll. Jaså, haderu tänkt de, sa hon, om ja inte vill då? Om ja ger fan it? Hon gick på knäna baklänges i sängen och försökte växa med avståndet från honom. Men då tog han cigaretten ur mungipan och lät den droppa mot marken och han såg på henne och log inte alls och han såg henne i ögonen och hon knäade fram till fönstret igen och försökte titta på honom ungefär där tredje knappen satt. Och då såg hon plötsligt hans arm röra sej och hans hand flög ner mot bältet, flög snabbt upp igen, det fanns någonting i den, hon såg armen höjas och någonting vina ner mot fönster-

brädet och när hon tittade dit satt där en bajonett mellan honom och henne.

Du vill, sa han, och nu log han och leendet satt snett som alltid i ansiktet. Hon såg bajonetten darra som ett spjut som nyss nått mark, hon såg den vassa klingan och den gula armolen som flöt ner mot spetsen. Och hon såg förbi bajonetten och såg mannen stå där bakom klingan och plötsligt var det alldeles som nyss. Så hett, så yrande, så mycket blod på ett enda ställe. Och utan ett ord lät hon lakanet falla och stod där naken i fönstret. Och hon lutade sitt yrseltunga huvud fram förbi bajonetten mot mannen och han bet hennes mun som rasande och medan de kysstes föll bajonetten omkull på fönsterbrädet och hon skar sej i handleden på eggen och det var som två bett. Ett i munnen och ett där. Och så släppte han henne och hon sjönk ner i sängen, han tog den blodiga bajonetten och lät den glida ner i baljan. Innan han gick lutade han sej över fönsterkarmen och sa: Kom ti kafét klockan tolv. Och hon nickade motståndslöst och sen hörde hon honom gå med fasta, säkra steg mot exercisplatsen. Och då var det som om hon hatade honom. Sen hörde hon den nya dagen börja, de trehundra eller tvåhundra nittionio kom sorlande ur matsalen, någonstans vrålade någon "uppställning" och hon hörde det rasslande ljudet när slutstycken sätts i gevär. Då steg hon ur sängen och började klä på sin nakna kropp och hon visste att dagen skulle bli mycket annorlunda.

Nu rullade solen fram ur ett moln och en glödande värme tyngde nacke och rygg. Hela uthuggningen badade i obarmhärtigt ljus och han kröp ihop till minimum för att få plats i stenens skugga. Pannan började drypa av svett och han strök av mössan och smög upp den på stenen. Sedan lyfte han huvudet som en vädrande lo tills hans ögon kom i jämnhöjd med skåran som var driven som en kil ner i stenblocket. Då lät han blicken spana ut över den kalhuggna slutningen som sänkte sej i lugna plataer ner mot järnvägen. Hela backen var full av trasiga stubbar som såg ut som vårtor på markens hud och mellan vårtorna kurade stenblock ihop sej så regelbundet att man nästan fick intryck av ett gravfält. Och bakom varje sten som var stor nog att dölja en kropp låg en soldat utsträckt och såg begrävd ut och allra mest begrävd såg sergeanten ut, som låg och poserade i en grop bakom en sten i första linjen.

Solljuset strilade ner som hett regn och gevärspipan nästan brändes när han drog till sej geväret och lät pipan glida in i stensåran. Sen reste han sej på knäna och vred kolven intill kinden, slöt vänstra ögat och passade med små tryckningar in vapnet så att siktlinjen löpte som det står i Soldatinstruktionen och kornspetsen satt mitt i siktsåran som i ett skruvstäd. Sedan lät han gevärspipan långsamt svänga i såran och han tänkte att det var som att sitta på

teatern och med kikaren leta efter aktörer på en tom scen. Hela den svartbrända, grumliga marken därnere svängde förbi ögat och just när stenen började ta emot och han hade passerat skottfältet märkte han att scenen inte var tom. Linjen som löpte från pupillen genom pipans riktmedel och med ett djärvt språng slungade sej över slutningens fällor tog plötsligt mark i en platt nacke och han såg medsamma att det var sergeantens och medan fingret letade sej in i varbygeln och kröp fram mot avtryckaren tänkte han: Om det finns nånting som heter tankeöverföring måste sergeant Bohman nu känna ett svidande stick i nacken och han måste vända sej hitåt och om det låg en skarp patron i patronläget och jag tryckte av skulle kulan smälla in i käken tätt under tänderna och han skulle falla framstupa över sina knän och han skulle tappa ut blod genom hålet under tänderna som skulle sitta där som en liten rund extramun.

Men sergeant Bohmans nacke rörde sej inte ur fläcken, den satt och stirrade som en dum fluga under båtmössan och hela gestalten bakom stenen därnere uttryckte en dum, avvaktande lojhet.

Han skulle vara fiende åtminstone, tänkte han öppet fientligt och prövade avtryckaren några gånger, men sergeanten hade inget vitt band om vänstra armen, vilket var förutsättningen för fiendskap. Han var i stället befälhavare för gruppen som sedan en halvtimme låg i solhettan och lurade på grupp Svensson som efter förutsättningarna borde befinna sej på

framryckning i skogen på andra sidan järnvägen. Men än hade man inte sett skymten av vitbandade vänsterarmar och en dov lojhet som stegrades i takt med hettan tog gruppen i besittning. Ur militär synpunkt kunde man tala om en viss disciplinupplösning. De som inte låg alltför nära sergeanten knäppte upp viktiga knappar och bakom en del gravstenar steg små vita pelare av cigarrettrök mot himlen, fastän inte rast var anbefalld.

Bara sergeant Bohman låg oföränderlig som en död mus i sin grop. Han stirrade stint in i buskgrönskan bortom järnvägen och spände sej som en pilbåge till det stora ögonblick när han åter skulle bli befälhavaren, den sammanhållande kraften, som ledde sina trupper genom eld och vatten mot fienden. Hans små ögon som låg disciplinerat tillrätta under ögonbrynnens ansade snårskog sköt mynningseldar mot skogsbrynet, men buskarna stod lika intensivt vrålstilla och skvätte av grön ovilja. Då lät han blicken marschera tillbaka och just när den skulle till att göra halt framför stenen hejdade den sej i själva slutsteget som förlamad, ögonen rullade ett par varv i sina rum och svetten kröp fram ur pannan som små djur. Hela hans kropp drog ihop sej till en enorm muskel av skräck. Buskagen kom krypande mot stenen på sina giftgröna bukar. Så gjorde de halt framför en avdelning snustorrt ris och riset öppnade sin buk och blotade en grå reptil med väsande tunga. Ormen, ormen. ormen for det genom hans huvud och det hettade och

tryckte tungt mot hans hjässa, bakgrunderna försvann och bara den växande ormkroppen fanns till. Den svängde ur sin ring som pendeln i en upp och nervänd klocka och hans blickar sögs ur ögonhålorna.

Men sedan träffades hans ögon av ett blänk från skogskanten och det slog honom genast att det var en av spanarna i Svenssons grupp som strök i buskarna med uppknäppt kartfodral så att celluloiden reflekterade solen. Och då försökte han spanna sej själv så att han skulle glömma ormen som låg med spelande tunga i riset två meter från hans huvud, men när han gled ner bakom stenen för att dölja sej för spanarnas blickar sträcktes ormkroppen som en lång skugga över synfältet och han flämtade till medan krampen slöt som en järnring kring hans kropp.

Jag måste göra nånting, tänkte han febrilt och hans tankar famlade kring trädstammarna som en drucken i en skog. Jag *måste* samla styrkan, sa han sej, vi *måste* bereda oss till kamp. Vi *måste* över järnvägen och försöka ta dom i ryggen. Jag *måste* göra nånting, jag, jag, jag, dunkade det inom honom, medan järnringen drogs åt och han kände gruppens uppfordrande blickar sticka i sin rygg. Jag *måste*, brändes det fast i honom och han försökte vrida sej ur krampens grepp medan ormens hotande skugga nitades fast i ögongloben och en känsla av fiasko strömmade till inom honom, och denna känsla blev så stark att han till sist tyckte sig höra vinet av fnissningarna och gapskrattens då nolla in i öronen.

Men de tolv i grupp Bohman som låg och dåsade i skuggan av sina stenar hade förlorat all känsla för att de var stridande part och bara en av dem, han som hette Bill, hade sett den oförsiktige spanaren med uppknäppt kartfodral skymta i skogsbrynet, och när han sett honom hade han raskt fått upp en någorlunda vit näsduk ur fickan, fäst den på bajonettspetsen och sedan svängt geväret över sitt huvud för att spanaren skulle få korn på honom. Tydligen hade han fått det, han hade signalerat tillbaka med blänkarna från kartfodralet och efter en stund hade det börjat knaka i buskskogen på andra sidan järnvägen och det var troligt att grupp Svensson höll på att samlas dit för anfall.

Bill sträckte belåtet ut sin kropp i stenens svala skugga och visslade sakta mellan tänderna. 16 Mattsson som låg och slöade med mössan över ögonen vaknade till och vred huvudet upp mot honom. Han grep lojt efter geväret och siktade rätt mot Bill. Han tryckte av med ett litet klickande. Bill kisade belåtet mot solen och sa ut i luften: Nu behöver vi nog inte ligga här å svettras så jävla länge till.

Det knäcktes kvistar nere i skogen och ett buskage svajade som om det gått en vårstorm genom det. Vaför gör den jävla seschanten ingenting, sa Bill och blottade patronläget i geväret. Ja va fan, sa Mattsson och glodde stint ner mot hans sten. Men sergeant Bohman låg stel som en avhuggen kvist i sitt hål och såg inte ut att se. Va fan, sa Mattsson. Men då gled

Bill ner från sin plats, grep Mattssons arm så våldsammt att han nästan föll omkull. Seru inte, viskade han och det var någonting lystet och nästan skrämmande i hans tonfall, seru inte ormen. De slängde sej framstupa på marken och såg ormen som en svart skugga stiga ur jorden som ur ett hål och de såg den smala kroppen vaja nästan melodiskt framför sergeantens huvud.

Troru han biter? sa Mattsson halvhögt och kände små kårar stiga som luftbubblor längs ryggen. Men Bill svarade inte och Mattsson smög sej till en förstulen blick på hans ansikte. Och han såg att det var någonting som var annorlunda och när Bill såg in i hans ansikte var hans blick så vass att han nästan skar sej på den. Nu e han rädd, sa Bill och rösten lät som om den kom ur en halv lunga, jävla rädd. Titta va! Men Mattsson skakade på sej som om han frös och kröp ner till sin sten och började ladda geväret med lös ammunition.

Sedan hörde man tåget pusta bakom kröken och små lätta moln av rök beströk trädtopparna. Loket skymtade mellan buskarna och stänkade fram med gammelmanstyngd och vagnsläpet rasslade efter som en kaffekvarn. Grupp Bohman vaknade upp och vinkade lojt åt några unga flickor som stod och fnittrade i ett vagnsfönster. På sista vagnens bakersta plattform stod en kapten och sysslade med sin pipa och just när kaptenen rullade förbi sergeant Bohmans plats hände något oväntat. Bohman flög upp som om

han hade blivit stungen av ormen, tog några tvära sicksacksteg och vrålade "samling bakåt" åt gruppen och när de tolv stod bakom honom i en kompakt skara knattrade de första lösa skotten från andra sidan järnvägen.

Under mer realistiska förhållanden skulle verkan ha blivit katastrofal och gruppen skulle till större delen ha blivit kvar på valplatsen, men nu hade salvorna bara en katastrofal verkan på sergeant Bohmans humör, han vände sej till de sina, skrek "vi stormar" och stormade själv i väg som en skenande häst följd av elva man. Den ende som blev kvar på valplatsen var Bill, men han var inte sårad, på sin höjd en smula sömnig. Han la geväret ifrån sej och lirkade av sej ränseln och smög sej sedan försiktigt fram till den plats, där ormen nyss svängt sin kropp som en blomma för vinden.

Den var försvunnen men han tyckte sej se en mörk skugga flyta in under riset och började sparka undan de torra kvistarna. Så hörde han ett ilsket väsande och sedan upphörde flytandet och utan att han riktigt visste hur det gått till hade reptilen slingrat sej kring ena skoskaftet och tömde sitt etter mot byxbenet. Sen var den som utmattad och hängde slappt kring benet och då tog han av sej mössan, förde den över ormhuvudet och tryckte sen till, så att ormen satt som i ett skruvstäd mellan pekfinger och tumme. Och han drog upp huvudet så att kroppen helt släppte sitt grepp kring benet och den del som var fri sling-

rade sej vilt i luften och när han försökte få in den i ränselns öppning gjorde den våldsamt motstånd, men till sist tröttades den och rann ner i hålet och han förde ner mössan med ormhuvudet nästan ända tills han kände ränselns botten. Då släppte han greppet och ryckte blixtnabbt till sej mössan och slog igen locket och satte sej på det och hela tiden hörde han hur djuret for omkring nere på ränselns botten och letade efter utgångar. Efter en stund blev det tyst därinne och då reste han sej, snörde igen ränseln noggrant, satte den på sej, grep geväret och lunkade efter de andra.

När han kom fram till den lilla gläntan var striden emellertid redan över och alla de sårade och döda stod uppradade på linje och åhörde en föreläsning om strategi av sergeant Bohman, som enligt alla strategiska regler redan borde ha varit sjudubbelt död.

Värmen dråsade ner mellan stammarna och alla svettades svårt. Inte den minsta vind kom seglande och barren nästan kroknade i hettan. Ränselarna hängde som pucklar på ryggarna, gevärspiporna brändes och sergeant Bohmans ord föll dovt och absolut utan gensvar som ur en vattenkran som står och droppar. Han tittade upp i den bågnande grönskan för att få något slags inspiration men där mötte han lika liten förståelse som i gruppernas svettiga och buttra ansikten. Då knastrade det till på stigen från järnvägen och när han tittade dit såg han 62 Stenberg komma lunkande. Jag tycker inte riktigt om den

pojken, tänkte han, och när han tänkt färdigt märkte han, att det måste ha uppstått något slags paus i hans tal och han kunde omöjligen komma på vad han sist sagt, och då önskade han att 62 skulle skynda på, så att han kunde börja utskällningen innan pausen blev för lång.

Äntligen.

62 kommer sent, sa han. 62 har inte varit me, de var ganska längesen ja såg 62. Har 62 kanske varit ute å fångat fjärilar? Han lämnade ett ögonblicks plats för skratt eller åtminstone leenden, men det kom ingendera delen och han fortsatte förvirrat: 62 följer inte övningarna me tillbörligt — ett fint och tuktande ord — intresse. I kväll är de onsd. Kompaniet har sålunda nattpermission. De som inte tillgodogjort sej lärdomarna kan inte påräkna sådan. Är de klart. Beträffande 62 får ja ett särskilt samtal me honom när vi kommer hem ida. — Nu ordnar vi klädseln å ställer opp till avmarsch om tre minuter. Furir Svensson ställer opp folket. Är de klart?

— Ja, seschant.

Han drog sej lättad in i granarnas barrskugga och hade en kontemplativ stund i svalkan. Just så, tänkte han, just så ska dom tas, kort och militäriskt, inte en överflödig stavelse, precis så. Sen tittade han på klockan som dinglade som en het klump vid handleden. Det hade gått tre minuter och furiren skrek "givakt", han hörde klackarna smälla ihop med ett klafs och

han steg fram ur sin skugga och sa högt: Jag övertar befälet. Och så: Avdelning... framåt... arsch.

Marschanträdet hördes som en dov duns mot marken. Truppen marscherade över järnvägen, upp över uthuggningen och flöt sen in på vägen som förde ner till förläggningen. Dammolnen svärmade kring benen och gevären hängde som mycket döda tyngder över högra axeln. Bill hade hamnat bredvid Mattsson och han förde gevärskolven åt sidan och stötte till honom. Du, sa han halvhögt, du kör väl me i kväll, ja har snacka me Irène. Mmm, muttrade Mattsson otydligt, ska Irène me. Mm, fin tjej de, sa Bill, hon ska me, ja ska... Sen var det någon nerifrån kön som skrek "tyst i ledet" och sen svängde täten ner mot förläggningen och sergeant Bohman pinnade fram och vrålade "manöver". Klackarna malde mot gruset, någon snubblade mot en stubbe och svor till och det var så hett att svetten nästan trängde ut genom vapenrocken och skorna var nästan vita av damm och det stod en frän doft kring kropparna. Man gjorde halt utanför tolvans barack, en halt som mer liknade ett stilla fall framåt och sen, sedan var och en med gevärskolven stödd mot vänstra höften låtit den värdefulla mekanismen rassla ur, spreds man i loja grupper runt lägerområdet.

Bara Bill stannade kvar, han stod några meter från sergeant Bohman, som var i full färd med att delge furir Svensson vissa taktiska finesser, och tvättade med fingrarna vapnet rent från sand. Sedan tog han ett tag

där framme i ränseln remmar och ryckte lite så att ränseln tog några skutt på ryggen. Då hörde han några hasande ljud därinifrån och ett litet väsande som av en stillsam ångstråle. Sen la sej djuret till ro och Bill tog de få stegen fram till befälsgruppen, smälde ihop klackarna och sa: Seschant, soldaten 62 Stenberg anmäler sej. Bohman såg upp med ett litet irriterat grin i mungipan. Javisst 62:an, sa han och skildes med en liten nick från furiren och gick in i barackväggens skugga. Bill följde tätt efter och när sergeanten vände sej om för att ta honom i betraktande steg han några steg för nära och såg inte alls ut som en som förbrutit sej.

Det låg någonting spotskt över hela gestalten och sergeanten hade någonting fränt på tungan men innan han hann fram med det kom Bill: Seschant, sa han, ja har hitta nånting, nånting extra. Vill seschanten se! Och han lät ränseln glida ner på marken och han tog ett steg till för nära, löste en av ränselns remmar, vände plötsligt upp och ner på den och det var någonting som hasade ner och så kom någonting som var svart och våldsamt slingrande fram i hålet och sergeanten klev tillbaka ända tills väggen tog emot. Bill klev några korta steg närmare så att han stod alldeles inpå och så sa han: De e en liten orm. Ja togen oppe i backen nyss. Faschan samlar ormar i flaskor, han har alla möjliga slags.

Sergeanten tryckte sej tätt intill väggen och stämp-lade av färgen på uniformsrocken, hans ögon såg

mycket ensliga ut i sina stora vita hav och fingrarna snodde nervöst kring kopplet. Ja, sa han, och struphuvudet bullade upp sej så att han inte fick fram mera än detta "ja".

Djuret avtecknade sina våldsamma rörelser på ränselväven och den lilla stumpen uppe i dagen såg otäckt och hätskt levande ut. Man kunde alldeles tydligt se huvudets sökande rörelser under duken, det var som att stå på en brygga och se en fisk simma nere i vattnet. Nu trevade det sej upp till kanten och då blev Bills händer vaksamma. Han tryckte ner den slingrande stumpen och remmade snabbt igen ränseln. Sen slängde han upp den på ryggen och hela tiden kunde de höra ormens våldsamma kamp i sitt fängelse.

Å så var de så, sa han, och det lät som om det han sa nu var ett slags fortsättning på ormdemonstrationen, ett slags utpressning, halvtänkte sergeanten, men han kände sej alldeles för urkramad för att samla sej till motstånd, de var så, sa Bill, att ja känner mej lite slut å att ja gärna skulle villa slippa övningarna för i da. De har vari lite jobbit me marscherna den här veckan å sen har vi ju nattpermis i natt å de kanske blir lite jobbit de me.

Sergeanten lossnade från väggen. Han klev fram i solljuset och när han vände sej till Bill föll solstrålarna ner över honom och stack igenom hans öron så att de såg röda och inflammerade ut, och hans ansikte, som låg i en orolig halvskugga, var blekt på ett osunt, nästan obscent sätt. Potta, tänkte Bill, men sergeant

Bohman lutade sej fram över skorna. Ja, ni har ju nattpermission, sa han nästan stilla och sen vände han sej tungt och gick neråt uoffmässen. Och solen sken rakt ner på hans lite kutiga rygg och färgen från väggen satt som lysande röda fläckar på rocken där skulderbladen sträckte ut sina bågar och man kunde tänka sej, att han hängt korsfäst och att han haft sina spikar just där.

Bill klev in i barackens svala dunkel. Han stövlade lite bullrande fram till sin säng, slängde ifrån sej geväret och ränseln och kastade sen omkull sej på sängen. Fönstren var stängda och obestämt råa lukter pressades ur de femtiovå sängarna. Om en stund sov han tungt och svettande och när han vaknade förstod han av bullret i baracken och sorlet utanför att middagen måste vara avslutad och att klockan sålunda var en stund över tolv.

Då mindes han Irène och kaféet och han låg kvar en stund och halvsov och bara tänkte på henne och han slunrade till lite och då drömde han om henne, och i den drömmen satt Irène och sergeant Bohman på bänken vid golfbanan och de kysste varann och han, han smög sej ljudlöst fram mot gruppen och i handen höll han en liten handgranat färdig till kast. Men han kunde inte besluta sej för lämpligt kastavstånd och medan han smög omkring med granaten blev den till slut brännhett i handen på honom och till slut väste den till och sprängdes i hans hand. Men det gjorde inte ont och när han tittade märkte han till sin fasa att

granatdelarna som beklädde hans hand bestod av slingrande småormar.

Då blev han alldeles kall och på samma gång drypande våt av svett och han vaknade och klättrade ur sängen. På golvet låg ränseln, det var olycksbådande tyst i dess inre och han tog den varsamt som om den varit fylld av explosivt stoff och stoppade in den i sitt skåp, la geväret ovanpå och stängde sen snabbt. Sen hörde han daglöjtnanten komma för att inspektera baracken och då kröp han ihop bakom skåpet och när faran var över smög han tyst ut och lyckades osedd nå skogsbrynet. Sedan sprang han på en barrig stig genom skogen och hans hjärta dunkade och händerna var alldeles våta av svett. Plötsligt mindes han drömmen nyss och han mindes den så intensivt att han måste se ner på sina händer. Men de var alldeles som vanligt, lite breda och solbrynta och med blå ådror uppe i skinnet. Och han blev lite generad för sej själv och lugnade takten och blev precis som vanligt. Kall. Lugn. Och när han kom in på kaféet skulle han vara precis som vanligt, tänkte han. Seru Irène, skulle han säga, du sitter här å trivs å väntar på nån. De e väl aldri mej, äh?

4

Fläkten satt i taket och surrade som en vilsekommen humla. Sval luft spolades ner i rummet och vatt-

nade den hettande luften. På ett litet rankigt bord med marmorskiva bredvid spelapparaten hängde en död bukett gula dahlior i en smutsig vas med giraffhals och ibland när luften kom dalande från taket spratt blommorna till som i dödsryckningar och en stank av ruttet vatten kvälde ut ur vasens gapande mun.

Det var bara de i hela kaféet med undantag av servitrisen som stod och hängde vid disken och speglade sina dansanta vrister i en spegel som var så dammig, att man kunde ha tagit den för ett koncentrerat stycke speglade damm. Ibland la hon huvudet på sned och kisade mellan täta ögonbryn på paret vid fönstret och då hade hon både något överseende och något lyssnande i huvudets hållning, men sen när hon inte hörde ett jota av vad de sa blev hon enbart småförbannad och återgick till att spegla sina dansanta ben, nu ända upp till de stramande knäveckan.

Det dammade ute på vägen när en bil vrålade förbi och dammolnen blev liggande alldeles spánt orörliga ovanför vägbanan och man kunde tänka sej, att det var vägen som släppt sitt väder. Och han tänkte säga det åt henne samtidigt som han lät den spruckna gräddkannan spotta ut sina sista tunna droppar i hennes jordliknande kaffe men sen hörde han servitrisen nynna en stump ur Black Fantasy och han såg förbi Irène in i rummets dunkla inre.

Först såg han i ett dimmigt blänk sej själv i spegelglasets unkna yta och alldeles bredvid Irènes bruna,

aldrig stilla nacke. Men sen skymdes hon plötsligt bort och det var servitrisen, som hette Wera och var mycket intressant att dansa med, som vräkte in sin köttiga bild i spegeln. Hon höjde sej på tåspetsarna så det knarrade svagt ända bort till deras bord och kjolen smet upp en bit ovanför knäna och han tyckte sej möta hennes ögon i spegeln och blev mycket het. Och han fann det på något sätt mycket uppiggande och spännande att kunna sitta mitt emot en flicka, som kanske tyckte om honom eller i varje fall tyckte han var jävligt fräck, och samtidigt klä av en annan med ögonen över hennes axel. Men sen skrällde telefonen en ilsken signal i rummet innanför och Wera gav plats för Irène i spegeln och makade sej slött innanför disken och hela tiden när hon gick löpte det som ett segt streck mellan hennes och Bills ögon och hon smög sej runt dörrposten in i telefonrummet så släpigt och så vänslande, att strecket inte skars av av dörrpostens bett utan sträckte sej ända fram till telefonen och kapades först, när han hörde hennes tobakshesa och lite släpiga röst säga: Hejsan Åke. Då sparkade hon till dörren så den häftigt for in i dörrhålets gap med en ogemytlig smäll och sen blev det tyst och stilla i det stora kaférummet och Bill och Irène var ensamma, alldeles ensamma. Mycket ensamma.

Irène satt vänd mot fönstret och kände dagens dova värme krypa in genom fönsteröppningen och fylla lemmarna med en trist och ihålig matthet och när

hon satt där tyst och lät blicken studsa som en boll mot stationshusets gråa, bastanta baksida på andra sidan vägen tyckte hon med en gång, att hela livet eller åtminstone hela denna dags liv var lika obeskrivligt grått och trist och hon längtade intensivt efter någonting, som kunde stänka blod på gråheten. Hon la upp det ena benet på det andra och fast hon visste, att han inte kunde se genom bordets marmorskiva, brydde hon sej inte om att dra ner klänningen och hon strök med sina fingrar längs strumpans söm men fast hon tänkte riktigt krampaktigt på hur det hade varit i morse kom inte den rusande känslan tillbaka. Det var stumt och dött och hon slöt ögonen och lät sin hand glida längs benet, över knäets utbuktning och upp längs det dallrande låret och när hon hakade sej fast vid tanken på att det var hans hand hettade det till men sen när hon öppnade ögonen och såg hans blick stryka över hennes axel pumpades den grå mattheten in i henne igen.

Hon lyfte koppen med klibbigt svart kaffe där några vita gräddöar simmade på ytan och då kom hon plötsligt ihåg att hon förr i världen alltid fick bära hit grädde om mornarna och sen kom en liten sentimental hemtanke bolmande upp ur djupen och nere i de mörka källarvalven började små fina ångerns champinjoner gro och hon smälde ner koppen på det brunrandade fatet och tänkte beslutsamt och hårt: Ja går hem i da. Ja skiter i honom å hans jävla fest. Ja betalar å går.

Och hon vred huvudet lite för att ropa på servitrisen, men då ringde telefonen inne i köket och hon hörde flickan hasa bort och tänkte: Ja får väl vänta tills hon kommer tibaks. Och hon hörde henne svara med sin obehagligt raspande stämma och hon förstod av själva det smekande tonfallet att det var en karl och när dörren for igen begrep hon att det skulle kunna dröja ganska länge och hon tänkte: Ja går ändå. Ja ger fan in. Och så sköt hon ut stolen lite och tog ut en kam ur väskan, som hängde i en rem över axeln och som hängde mycket modernt så, och började kamma sej mycket energiskt. Hela tiden såg hon ut genom fönstret och undvek att se på honom, men sen hörde hon honom flytta en kopp på bordet och då såg hon dit, mer av misstag, och då sög han blicken i henne och det blev hett någonstans i henne och då visste hon med en gång att det inte tjänade någonting till.

Ingenting tjänade någonting till. Hon gav sej åt honom, medan hon satt där, med blicken och hans ögon lämnade henne ingen ro. Hans breda hand trevade med några fingrar ner i vapenrockens bröstficka och hämtade upp en bucklig cigarrett och han stack den vårdslöst i mungipan och sen sträckte han fram handen efter tändstickorna men handen flöt förbi och flög upp och tog fäste strax ovanför urringningen och han strök henne med avigsidan några gånger över bröstet. Då vågade hon inte låta sej ryckas med därför att hon trodde att någon kunde se dem och

hon sköt bort handen lite förargat och kände lite motståndslust välla upp inom sej och beslöt sej för att bjuda motstånd, ett litet eggande motstånd i själv-uppgivelsen.

Åh du, sa hon och spärrade ut rösten solfjädersformat, ge mä en cigarrett va, en hel en, och hon försökte låta mycket sakkunnig och mycket lysten, fast hon sällan rökte, och sen när hon fått den satte hon den mycket uppkäftigt mitt i munnen och när han kom med lågan drog hon in ända tills hon nästan kände röken vända nere i lungorna och då blåste hon mycket välbildat ut den genom vänstra mungipan. Och han höll alltjämt lågan kvar framför hennes ansikte precis som om han ville lysa henne och hon blundade med högra ögat, så att lågan blev våldsamt uppförstorad och så att den svedde bort en stor hjärtformad del av hans ansikte.

Du leker, sa han och såg mycket road ut och han grinade och grinet blev så stort att cigarretten lossnade ur mungipans grepp och föll ner i kaffekoppens träsk där den drunknade med ett fräsande. Då brast de bägge ut i skratt och hon kände sej nästan lite smickrad över att han skrattade med henne och hon blev varm och lätt, nästan lättsinnigt lätt, tänkte hon och medan hon satt där på det tysta kaféet i sällskap med en man, som hon knappast kände, och rökte moget och eftersinnande, märkte hon i hela sin hettande kropp att någonting höll på att hända. Det grå och trista sjönk ner som sjok i källarvalven och la sej

tungt över champinjonerna och hon tänkte nästan jublande: De händer nånting me mej. De händer nånting me oss, och hon fick upp kammen igen och kammade ner en liten brun lock i pannan och hon såg under locken och genom den tätande cigarrett-röken in i honom och sa: De blir lattjo i kväll va? Kommer Kalle Anka me? — Ja Mattsson kommer me, sa han. — Å, den jäkeln, sa hon lite fladdrande och började skratta, ett hackande skratt mellan blossen.

Du, sa han och han reste sej från stolen och gick runt bordet och kom fram till henne, böjde sej ner över henne och andades in i hennes hår. Sen kröp han fram med läpparna till örat och högg in tänderna ganska lent i örsnibben och sa halvhögt: Nu vetu precis huru gör va, me grejerna å de va? Och hon nickade mycket lydigt och snällt och sen vände hon upp sitt ansikte mot hans och strök över läpparna med tungan och vred överkroppen så bröstet pekade rätt ut som små citroner och när hon skulle sätta ner armbågen hamnade den rätt i koppen. De hörde den spricka och bitarna brista ut över bordsskivan och han viskade lite hastigt: De där ordnar ja me Wera sen, och sen tryckte han ner sin kropp mot hennes och hennes läppar pressades in mot tänderna och de kysstes länge, ända tills hennes läppar gled upp mot tandköttet och deras tänder nöttes mot varandra.

Och sen gled hon upp ur stolen och hon var så matt och så vimmelkantig att hon inte kunde stå stadigt

och mitt i yran kände hon som om en kylande stråle rädsla sprutades in i hennes hetta. Wera, tänkte hon ångestfullt, han och Wera, och hon kom med en gång ihåg hur kall han varit förut innan det ringde. Han och Wera, tänkte hon, men sen kom han och sköljde av henne det och sa: Nu kommer väl tåge snart, du kanske ska gå ut. Och han kom fram med hennes väska och just när hon skulle få den såg han ringblommorna som dinglade i väskhandtaget och han frågade med en liten frän biton av misstänksamhet: Vem haru fått blommerna av?

Då kom en liten demon uppklätrande på sin stege och hon sa mycket fräckt, så fräckt att det lät kolosalt troligt: Ja fick dom av den där sergeanten, Bohman heter han visst, i morse.

Och han trodde och mörknade lite och tryckte mycket energiskt fast väskan i hennes hand: Å den skitstöveln, sa han, och hon ångrade sej lite, lite grann, men det var alldeles för sent. De var redan på väg till dörren han höll henne om axlarna och när de skulle till att gå ut märkte hon att hon gick ensam. Bill stod kvar i dörröppningen och när hon vände sej om lite förvånat gjorde han en flott honnör åt henne, trutade med munnen och sa: Sju kommer vi höru. Å sköt omet va.

Sen var han helt snopet borta och hon gick ensam och ganska melankolisk över vägen och promenerade in på stationsplanen. Då hörde hon några gälla gumröster i prånget mellan stationshuset och doktorsvil-

lans syrenhäck och när hon tittade dit såg hon sin mor och en grannnumma och hon förstod att de skulle med tåget, samma tåg som hon och hon sprang mycket raskt för att inte bli sedd över stationsplanen och hann just stänga avträdets dörr bakom sej när gumornas röster skrällde ut över planen.

När Bill kom in stod Wera lutad över disken och rullade lite vårdslöst med sina bröst. Ja trodde herrskape tänkte smita, sa hon och lät tungspetsen krypa ur sin grotta. Då trodder du fel, sa Bill och ställde sej mitt emot henne. Han böjde sej ner över disken och trummade på glaset, där nere låg en massa tablettaskar och såg urlakade ut i hettan. Riktia soldathänder, sa hon och lät inte som om hon väntade på att få betalt. Då reste han sej och satte sej på disken. Aktare såru inte trillar ner, sa hon nästan förbindligt, då blire liv i gumskrälle. Bliro, sa han och kröp lite närmare. De kan du gere på, sa hon, jäkla temperament i stofthyddan.

Då svängde han benen över disken och ställde sej bredvid henne. Här fåru inte vara när gumman kommer, sa hon och lät inte precis orolig. När kommer hon då? sa han och lät inte heller så värst orolig. Nästa tåg från stan, sa hon och lät ännu mindre orolig, klockan fyra. Å fan, sa han och tittade in i det lilla rummet innanför. Angenäma nyheter, sa han och nickade in mot telefonen. Åh, sa hon och svalde nästan lite besvärat. Inte de, sa han och tog henne under hakan och då skälvde hon till och såg ut genom

fönstret för att se om någon syntes till. Men det var tomt utanför på vägen och hon kröp intill honom och han böjde sej ner och kysste henne hastigt. Sen gjorde han sej lös från henne och det var något strävt och något naturligt och ohämmat fräckt i hans röst när han tittade ner på henne och sa: Vi går väl in å ringer va.

När han sparkade igen dörren och den sköt in i dörrhålet som en stor blek skugga hörde han tåget ånga in på stationen, det gnisslade i bromsarna, men han förstod inte varför han skulle tänka på det.

5

Håll mot, tänkte hon, och drog dörren till sej i dess svala handtag. Kvav, het luft flöt omkring i kupén och hon stod en lång stund orörlig och såg ner i spottkoppens brunshål. Hon sparkade bort den under en bänk och sen hörde hon steg släpa sej över plattformen och det spratt till i bröstet på vänster sida och hon grep hårt om handtaget och nästan slet dörren över tröskeln. Men så var stegen borta. Hon slutade att andas och försökte låta bli att lyssna på småljuden som strömmade in genom de nerdragna fönstren och då kände hon någon andas in genom dörrspringan, en fot skrapade över golvträet och hon tyckte sej höra en hand stryka över dörrrens utsida och hon stod så tätt tryckt intill dörren att hon

nästan kände ett svalt snudd mot skinnet. Håll imot, tänkte hon energiskt, så energiskt det gick när det var så varmt, dom får inte komma in, inte hit in nu.

Då smällde en dörr i andra ändan av kupén och hon såg genom det grumliga glasat in i den andra vagnshalvan. Ett frodigt ansikte stack in som en svetstig apelsin i dörrhålet och sen kom resten och fullbordade tavlan i dörrhålets ram. Det var en upphettad militärklädd yngling som såg ut att tillhöra de vapenfria. Hon kände inte igen honom, men sen slog det henne att han nog kände igen henne därför att det var så ont om flickor på förläggningen och de som fanns säkert figurerade i många oanständiga drömmar varje natt, och då föll det henne in att det borde se löjligt ut att stå och se ut som om hon dansade med dörren och hon sköt upp den och steg ut.

Där fanns naturligtvis ingen på plattformen och hon fick lite roligt åt sej, fast hon inte skrattade alltför högt. Hon tittade neråt perrongen och där fanns inte en katt utom stationsinspektorn som stod och blängde på klockan som en ilsken bulldogg och klockan blängde tillbaks och flyttade med små retsamma ryck sin beniga minutvisare. Men möteståget från stan, som var ett godståg och sällan brukade passa tiden, blåste gällt någonstans ganska långt borta och det kom för henne att om hon sprang fram med samma i främsta vagnen skulle hon kunna se kondiset.

Hon visste inte riktigt vad det skulle tjäna till men hon trodde ett tag, ett riktigt långt tag, att det var

för att hon skulle få se Bill och ha någon att vinka åt. Men sen förstod hon, fastän hon inte talade om det för sej själv, fast hon grep om läpparna på den som ville tala om det för henne, att hon ville se Bill sitta ensam vid fönstret eller Wera ensam vid fönstret och Bill på väg ut och fast hon inte sa någonting åt sej om det, började det nypa som små tänger inne i hjärtat och hon kände någonting som liknade ångest i sej därför att hon kanske inte skulle få se någon av dem eller dem bägge tillsammans. Men hon var mer nyfiken än rädd och hon gled över plattformen och sköt in dörren till nästa vagn. Och det var precis som om den varit en damm, för just när hon öppnade strömmade de gälla gumrösterna ut i ett gult flöde och blandades med det ettriga ljudet av gevärsskott som stänkte in från skogen. Käringarna, tänkte hon hastigt och ryggade tillbaka och slängde igen dörren hårt framför sej, kanske för hårt, tyckte hon och tänkte nästan öppna den igen och stänga den mildare för att visa att det inte var av ilska. Men då stordade godståget in på sidospåret, loket snörvlade i näsan och deras eget tåg skakade på skenorna. Sen ryckte tåget igång och hon glömde dörren och lutade sig behagfullt fast det inte fanns någon att behaga mot skylten på plattformen, där det stod Icke rökare, och såg stationshus, inspektor, bänkar, allt glida bort som på ett löpande band.

Och fast hon höll en kniv på strupen för att inte säga någonting visste hon ändå att hon måste se åt

konditoriet till när de for förbi och när hon gjorde det såg hon bara en vit gardin som fladdrade utanför fönstret som en vinkande näsduk. Och fast hon tänkte så energiskt som man biter i en nöt: De va synn att ja inte hann se nånting, så viskade det ur strupen, fast kniven nästan rispade skinnet: Dom va inte där, inte Bill å inte Wera, de va tomt å dom va borta, dom två tisaammans. Dom två, Bill å Wera.

Men sen skar knivseggen in i den viskande strupen och kapade ordsträngen och hon ryckte lite beklagande på axlarna, fast det inte fanns någon att beklaga sej för, och tänkte envist: De va synn att ja inte såg nånting. Och hon tänkte på gardinen, som hängde och fladdrade utanför fönstret och hon såg den svänga i vidare och vidare pendlingar, ända tills hon plötsligt märkte att det drog kallt och då såg hon upp lite förvirrat och märkte att tåget redan var inne i skogen. Det var skugga och svaltt och solen studsade mellan träden i oroliga blänk. När de passerade en avbränd sluttning där skogselden ätit ut träden blossade den till, men sen kom skugga igen och hon balanserade sej över den krängande föreningsplattan över till sin vagn och just när hon tänkte öppna dörren märkte hon att den ena grinden stod och slog i takt med tåg-sättets krängningar och hon kombinerade omedvetet den svängande grinden med konditoriets fladdrande gardin och när hon lutade sej över den tunga järnsaken och långsamt sköt till den stod hon, fastän hon inte hade reda på det än, utanför fönstret och matade

med nervösa fingrar in den luftiga tyllen genom fönsterspringan och hela tiden spanade hennes grå ögon med oroligt speglande ytor in mellan stammarna och såg den kvava kafélokalen, spelapparaten, de rankiga stolarna, de fläckiga borden, den grumligt speglande disken och den halvöppna dörren in till köket och fast hon tydligt hörde det svaga gnisslet, när hjulen bände mot skenornas böjning i kurvorna, trängde ett svagt mummel av hetsade röster ut till henne vid fönstret och det brände till i henne, som om man tänt en tändsticka inne i bröstet, när hon kände igen rösterna, Weras lite gälla och skrapiga och Bills överlägset brummande.

Och när hon fick reda på det, när knivsudden släppt sitt bitt i strupen och rösten sa tydligt som i radion: Va va Bill å Wera, va gjorde rom, vaför varom inte där? höll hon sej krampaktigt fast i grinden och böjde sej ut över kanten, ända tills hon såg skenornas milda, väloljade blänk under fotsteget. Och en förtvivlad tanke sög sej in i hennes hjärna och började hamra mot städet som en liten slägga och hon hängde sej tungt över grindens kant så att fötterna lossnade från golvet och tyngdpunkten låg någonstans akter om mellangärdet. Och ibland när skenorna tänjde sej igenom en kurva kastades hon ut, så att hon nästan kunde se det snurrande hjulet under vagnsbotten, och hela tiden hamrade den lilla oblyga, envisa tanken i henne och hon kom ihåg, nästan som om hon såg det på film, allt som hade hänt där inne på kaféet

nyss. Och tanken sa mycket energiskt och taktfast och entonigt som en hästhov mot stendläggningen: Ge honom bara, ge honom bara, han ska få ångra det, och fastän hon ofta, ja så ofta hon var ensam, sa sej med starkt eftertryck, att hon inte var kär i honom, inte det allra minsta, brände svartsjukan i henne som en sjustjärna nu och hon kände en vild lust att hämnas och det var så enkelt, så nära, bara att släppa med fingrarna och hasa ner på fotsteget med huvudet före och sen slå i hårt och vara borta.

Och svedan i vänster sida strömmade ut i läpparna och blev ett litet bittert adjö-leende och hon kände att hon var mycket nära adjö, men så följde plötsligt inte skogen med längre och solen kom och en mycket platt och vid slätt med avbetat gräs och magra kor och så en järnvägs korsning med fällda, dumma bommar, och innanför dem satt två pojkar på sina cyklar och glodde dumt och tuggande upp mot tåget och då stod flickan, som var hon själv, plötsligt bredvid henne och drog henne ner från grinden och hon strök upp hårrufset från pannan och rättade till kappsärpet och försökte gnugga bort randen av sot som löpte som ett tunnband över kappmagen. Och hon gnodde mycket ivrigt och försökte tänka på sin nya kapp och när hon skulle få råd att köpa en ny och sen när tåget smög sej in mot de tvåvåningshöga affärshusen i den lilla miniatyrmetropolen och hon kunde skymta folk, som köpte och sålde innanför de yppiga skyltfönstren, hjälpte detta henne liksom de två pojkarna

på cykel nyss att skjuta in vagnarna med undermedvetet gods från dagen in i det undermedvetnas tunnel. Och hon stod ett litet tag likgiltig och räknade förströdd stationerna hon hade kvar och tänkte hur hon skulle göra när hon kom fram och sen vände hon sej lite trevande om och gick långsamt med flickan som var hon själv vid armen in i sin kupé.

Den militärklädde ynglingen, som var rund och såg ut att vara vapenfri, hade satt sej nästan framme vid dörren och föreföll att vilja ha sällskap för genast hon kom in tittade han upp på henne med en blick, som var riktigt intensiv för att komma från en så tjock yngling. Men hon var parat till försvar och han hade inte en chans att sikta in blicken i hennes ögon och då strök han henne begärligt utefter kroppens linjer, där hon var försvarslös och det var inte behagligt och hon stod och skruvade sej innanför dörren och sökte febrilt efter en skyddad plats att slå sej ner på. Och fast hon inte tittade på honom direkt såg hon i sidblicken, att han gläntade på mun och vädrade tänderna och sen började det rycka i benen på honom och han kom lite ovigt på fötter, men han kom, och så sa han lite blygt och hackande och tydligt ovan (och då visste hon att det inte var farligt längre): Vill inte ... e ... fröken ... nn ... slå sä, ... slå sä ner hä va?

Då kunde hon sno om på klacken, energiskt förvånad, och se honom rakt i ögonen så långt in det gick därför att hon visste att unga män som glori som

dammsugare och talar med många tankestreck är lika ofarliga som snokar. Dumma ofarliga snokar, tänkte hon mycket respektlöst och kittlade den unge mannen i ögonhåren med sina frikostiga blickar. Tack, sa hon sen och gjorde en liten behagfull krökning på huvud och hals som de gjorde på film och som började ända nere vid stjärten. Sen sjönk hon med en liten suck, som kunde tydas hur som helst, precis hur som helst, ner på bänken och hela tiden vilade hennes blick frank och föga högaktningfull i den unge mannens tröga och trånande Samoa-ögon, som med tiden emellertid blev matta som en slocknande strålkastare och en oklanderligt jämn rodnad la sej som en intensivt köttfärgad näsduk över ansiktshuden. Hon såg honom roat in i ögonvitan, ända tills han drog upp klockhanden ur knäet och laddade upp blicken mot klockans visare.

Då tyckte hon att han var tråkig och när den unge mannen laddat upp sej för en ny attack hade hon vänt sej i dekorativ helprofil mot fönstret och lät staketstolparna dansa förbi sina slappa ögon. Tåget hade tuffat in på den lilla metropolens lilla bangård och snart tappade det alldeles farten och staketet som i det längsta hängt med släppte taget och några avdankade godsvagnar på ett sidospår övertog dess roll som syngrens. Hon räknade dem allteftersom de dök fram ur fönsterkarmen, inte på grund av intresse för godsvagnar utan mest som en förevändning för att slippa tänka, en mycket vanlig förevändning för passagerare.

Men sen tog vagnarna slut och tåget gled så långsamt det var möjligt in i skuggan av ett enormt skjul, som lägrade sig på vänster sida och gjorde alla vänsterrutor till effektiva speglar. Och då tog den unge mannen sin chans, han borrade in blicken i spegeln och försökte få fatt på henne i den och till sist lyckades han, därför att hon tyckte det var spännande och därför att han såg betydligt djärvare och erfarenare ut i den grumliga glasytan. Och hon började nästan betrakta honom som en jämbördig fiende, en som man måste värja sej emot, ända tills någon sköt upp en dörr i magasinet och spegeln spräcktes. Då måste hon se på honom för att se, om det var han — och det var det, han och ingen annan, och hon slöt besviket ögonen medan tåget långsamt flöt igång, alla speglar spräcktes och hon kände hans ludna blickar treva över sina ögonlock.

Sen överlämnade hon sej åt dagdrömmen, den lilla ån av dagminnen. Va ere me Bill, tänkte hon, och sen kom naturligtvis Wera i ledband efter därför att hon var så intensivt upptagen av att stoppa undan minnet av Bill och Wera i glömskans säck att hon hade svårt att tänka på något annat. Och nu var det någon som helt plötsligt välte ut säcken på golvet och vips låg det som borde ha legat underst högst uppe på minneshögen och gapskrattade. Och när hon rotade i högen för att få tag på något mer angenämt rullade det besvärliga tinget ner framför hennes fingrar och när hon till sist försökte fly den tömda säcken och

slå in fönster till andra världar flög det efter henne som en boll och kröp sprängande in i hennes huvud — och då var hon slutgiltigt besegrad och hon beslöt sig diplomatiskt för att tänka på sej, Bill och Wera, tänka kallt och klart, som det var, precis som det var.

Då hörde hon en knackning på ögonlocken och hon förstod att det var han som knackade och hon gläntade så minimalt hon kunde på sina slutna dörrar men sen sköt hon upp dem på vid gavel, därför att hon plötsligt visste att han kunde hjälpa henne. Och hon log mot honom så där hjälplöst, som hon lärt sej, för att män skall tro, att det är vädjan om hjälp istället för flirt och till sist började små bäckar av medkänsla strömma över till henne. Då kände hon sej styrkt som efter en sup och en liten känsla av revansch, som så småningom sköt upp som en solros, slog rot i henne när hon tänkte sej honom, han som satt mitt emot, och henne som ett par och ställde Bill som passiv åskådare, som en sammanbitet åskådande staty ute i gången. Och hon tänkte så intensivt på denna staty av Bill att hon till slut kunde se honom med vredgade anletsdrag och fläckad hjässa, som inte var ett verk av duvorna utan av svartsjukan, helt nära henne.

Bill och Wera, kom tanken krypande, men den var inte så brinnande och så sårande längre, därför att hon själv inte var trogen längre, därför att hon själv svek. Och svartsjukan tonade undan och gav plats för den yrande känsla av triumf som nästan alltid följer när man besegrar svartsjuka genom egen otrohet.

Den unge mannen började läsa en hel roman eller åtminstone en novell med löften i hennes ögon och han blev berusat blank i blicken som en nyisad sjö och till slut började han tala, alldeles ensam, och så ivrig att försöka binda henne med orden att han hoppade över både punkt och komma, men så erinrade han sej ett frågetecken och gjorde tvärhalt för att vänta på hennes svar. Och hon svarade, inte därför att frågan intresserade henne, utan därför att hon intalade sej att förbindelsen blev djupare och mindre oskyldig på det sättet och hon började berätta om sej själv lite antydningvis och han talade om vad han hette och hon var så ivrig att fördjupa och förfarliga deras samvaro att hon bad honom skriva sitt namn och nummer och kompani på en lapp, och han dök efter tillfället som en pärlfiskare och bad henne om någonting att skriva på. Och hon var en ögonskenligen mycket villig och tillmötesgående pärla och lotsade upp sin flotta väska i knäet och lät blixtlåset öppna gapet och han var strax där med sina fumliga och antydande händer, som företog en liten improviserad och illa dold upptäcktsfärd i kvarteren kring väskan. Den unge mannen var mycket hänryckt, ja nästan farligt hänryckt och hon beslöt sej för att så taktfullt som möjligt avbryta forskningsresan och förse honom med papper och penna. Hon kände det på sina knän att inviten med hans adress var väl grov, men hon ville ha den lilla lappen som ett slags kvitto på att det verkligen varit någonting, ett kvitto, som

hon kunde ta fram och visa sej själv och honom, när revanschtanken brände i henne på nytt. Men den unge mannen, som hette Berndt Claeson och var mer vapenför än man kunde tro, kände sej mer och mer som en Livingstone på väg mot källorna. Och hon var så ivrig att få kvitto utskrivet att hon blev mycket förvånad när ett par välfyllda och högskaftade kängor som kånkade på en välstoppad svart begravningskappa plötsligt och brutalt vräktes in i vänsterögats synfält.

Goda Irène, sa Maria Sandström och planterade ett mäktigt utropstecken i handlingen. Den unge mannen såg ut som om han bitit en hingst och försökte företa en stillsam och omärkbar reträtt ur den komprometterande situationen. Hans händer tycktes honom som tiokilostyngder och blixtrande lampor och reträtten blev både ovig och uppenbar. Maria Sandström förföljde de flyende styrkorna med obarmhärtigt nit ända tills den unge mannen lyckats dra sej tillbaka till neutral mark.

Då brakade hon ner på bänken bredvid Irène och Irènes händer gled upp ur väskans svala djup, hon svängde långsamt huvudet som ett lyftkranshus och planterade blicken i moderns ansikte vid basen av den bukiga pannan. Goda, sa hon nästan slött och ställde ett litet frågetecken som en sax på bänken mellan dem.

Och Maria Sandström makade sej närmare tills hon nästan tryckte in Irène i fönsterkarmen med sin väldiga skugga och Irène blev långsamt blek som en ane-

mon och försökte riva loss blicken från den andras panna men klistret verkade och hon blev inte fri. Och Maria Sandström tyngde fram sin svällda överkropp och hennes ansikte kröp gult och med vanställda konturer fram mot Irène och hon öppnade sin mun för orden och en liten pust av ond andedräkt blåste in i Irènes näsa och svälde därinne. Något kväljande började bubbla i hennes hals och hon sjönk tillbaka mot ryggstödet i ett slags hjälplöshetens dvala och hela tiden kände hon den unge mannens undrande ögon bita i skinnet. Han får inte veta det, tänkte hon och knöt ihop sej till koncentration, han får inte veta att hon är min, ja min.

Och hon skämdes intensivt och brännande och det var en dubbel skam som vände eggen både mot modern och honom. Han får inte veta det, hamrade det på nytt och samtidigt vässade hon motståndsdolken och stack den mellan tänderna. Och när så Maria Sandström öppnade sin mun och orden välldes ut i sällskap med andedräktens giftiga moln överväldigades hon av äckel och det eggade henne till motstånd, vilja att bli kvitt. Hon lät blicken rutscha ner i moderns ögon och det låg outtalad, kärv frankhet i den och hon tänkte: Jag har ingenting att skämmas för, jag har inte gjort nånting, det har inte varit nånting, om det är det du tror. Hon tänkte så och var djärv därför att hon visste att det var sant och så släppte skammen, den halva skammen, sitt kvävande grepp och en alldeles ny känsla, som var mer än motstånd,

som var hat, satte sej på bänken bredvid den hälft av skammen som var kvar.

Hon måste gå, tänkte hon glödgat och dolken vip-pade mellan tänderna och det stilla hatet smög ut i alla leder och ju mer hon mindes, hur det varit innan, desto hetare brändes det i henne och hon hatade, därför att hon skämdes för honom och därför att hon äcklades och därför att hon visste, visste genomskinligt klart, att det inte varit någonting, att hon var oskyldig och att hon inte hade någonting att sätta emot Bill och Wera. Och svartsjukan kom vällande fram ur hålen i glömskans säck och det skar till i henne när den kom och hon kände sej avslöjad inför sej själv och medan moderns ord slungades ut i rummet som sega kulor, som fastnade och satt och lyste på fönster och bänkar, lät hon alla känslor som for-sade fram ta hand om henne och leda henne bort till den lilla fina gränsen, där förnuftets och eftertankens ängar tonar över i känslomoraset och hon erfor den där lilla känslan av vanvettig triumf när hon passerade gränsen och hon tänkte: Jag ger fan i det. Och hon gav fan i både att han visste att gumman var hennes mor och att ordens sega kulor skvallrade om att hon gått hemifrån, att hon inte bar sej åt som folk, att hon borde ha smörj och att hon skulle skämmas. Nej, hon brydde sig inte ett dugg om det som sas, bara om henne som sa det och hon la gränsen långt bakom sej och hon blev brinnande kylig och klar och visste hur hon skulle göra det. Och när den

unge mannen fumligt och skyggt ormade sej ur bänken och smet in på toaletten visste hon, att hon skulle göra det.

Hon reste sej lite långsamt och dröjande som en tiger före språnget och hela tiden höll hon sej envist fast vid modern med blicken och när hon stod framför henne, ganska lång och lugn med händerna i kappans fickor såg modern först riktigt det oövervinnbara avståndet mellan dem och orden föll i allt färre droppar och till sist dalade tystnaden ner från taket och det blev bara skenskarvarnas entoniga protester som hördes. Då sköt Irène fram foten och ställde sej tungt på den, drog upp händerna till sidorna och sa klart och alldeles utan nervositet: Nu går ni!

Jaså, går ja, sa Maria Sandström och reste sej med ett litet illaluktande pustande från sin plats, jaså, min egen dotter säger att ja ska gå. Just de ja, sa Irène och det var is i hennes röst, just, sa hon, ni ska gå. Å hälsa me er. Då flöt gummans händer upp mot Irènes hals men stannade vid kappans slag, grep tag i dem och knölade till dem och hon väste som en liten ilsken ångstråle: De ska du få ångra flicka, ångra, ångra. Hynda. Och sen stötte hon henne ifrån sej så hon var nära att falla och vände sej trögt och tasade tyst mot dörren.

Men i själva dörröppningen när tågbullret kom forsannde mot henne kände hon ett hårt grepp i armen strax ovanför armbågen och när hon halvvände sej

stod en fiende där och såg ner på henne med förbittrade ögon. Och först då blev hon lite rädd och sa halvhögt och vädjande: Barn då, men det fanns ingen som lyssnade till henne och Irène trängde henne ut på plattformen och slängde igen dörren efter sej och hennes ansikte var rött och hett och rösten gäll och hetsad som hos ett jagat djur. Va sa ni att ja va, sa hon och grep henne stadigt om överarmarna. Va va ja, va?

Tåget skar tvärs igenom en ås och stora höjder med gul sand sköt upp på höger sida. Sen kom skogen och solen gnistrade in mellan stammarna. Hon såg över moderns axel med tomma ögon in bland träden och hon kände greppet hårdna, utan att hon egentligen gjorde någonting åt det, och sen sken solen henne rakt i ögonen och hon måste kisa. De for över en skogig glänta och hon hörde en stor, svart häst som gick där och betade gnägga till och såg den sätta av efter tåget och hon såg ner mot staketet som löpte intill banan bara för att hästen galopperade ut efter det och sen när han inte hann med längre tog hon åt sej blicken och då såg hon något som kom henne att darra till invärtes. Och hon såg ner på modern och sen efteråt visste hon att det aldrig skulle ha hänt om inte munnen, moderns mun, som hon såg i ohygglig närbild och som hon skulle minnas — den gummiartade huden kring den tandlösa munhålan, läpparnas tunna kautschukband, den geléartade tungan som pendlade ur sitt hål — blottat sej och ordet, ordet

som skulle vara svar stötts ut av den slemmiga tungan.

Och när hon hört var det som om hon lyftes på en våg och hennes händer sträcktes ut och hennes ben och fötter stötte hårt mot moderns, så att modern tog några flytande steg tillbaka mot grinden och när hon kastade sina händer bakom ryggen för att ta emot sin fallande kropp mot grindens järn fanns där ingen grind och hon hann vända sej om med överkroppen i förvånad skräck innan hon med utsträckta armar som en dykande störtade mot banvallens grus. Och hennes fötter och ben som ett litet ögonblick segt hängde fast vid plattformen vände sej trögt förvånat åt samma håll som den störtade överkroppen och medan bit efter bit av kroppen matades ner mot vallen dröjde fötterna envist kvar vid fotsteget, ända tills de slungades rätt ut från tåget när vagnen krängde in i en kurva.

Sen störtade tåget ut på en slätt och en ung man som gick med en lie och slog en ren ställde lien ifrån sej och viftade med brokig snusnäsduk åt henne. Och hon såg honom och hon såg hela slätten med frodiga klöverängar och loja kor och en röd stuga med glittrande glasveranda och sprucken skorsten och hon såg det med tomma, döda ögon och plötsligt kände hon, att hon mådde illa och hon ryckte upp dörren och kom in på ostadiga, vacklande ben. Den unge mannen satt med ryggen mot henne och tittade inte över axeln när hon kom in och hon var mycket tack-

sam för det. Hon sköt upp dörren till toaletten och sköt för regeln med darrande fingrar. Sedan spolade hon vatten i tvättstället och tog upp en näsduk, blötte den och baddade sitt hettande ansikte med den. Och hon kände sej genast en smula svalare och kyligare till mods och hon försökte se sej i spegeln och sa långsamt och övertygande till sej själv: Var lugn, lugn, lugn, och hon kände att det kom ett slags likgiltighetens slappa lugn över henne och hon tog upp puderdosan ur fickan och glansade av de blanka ställena i ansiktshuden.

Och när hon stoppade ner dosan kände hon lappen där han skrivit förhållningsorder för henne prassla i väskan och hon tog upp den och läste där, vilken buss hon skulle ta från stationen, var hon skulle stiga av, var stugan låg och var allting fanns i den. Och hon läste det med ett trögt och lojt intresse och hon tittade på klockan och såg att hon snart skulle vara framme och sen gick hon ut och tog väskan och gick ut på plattformen och hela tiden undrade hon om hon drömde. Och konduktören kom och klippte hennes biljett och sköt till grinden och hela tiden undrade hon om hon drömde, och sen när tåget bromsade in och hon steg av undrade hon hela tiden om hon drömde. Men när hon gick förbi vagnen intill såg hon Agda Morins feta ansikte glana på henne genom den smutsiga rutan och då visste hon att hon inte drömde, och hela tiden när hon gick mot utgången kände hon hennes blickar röntga sin rygg och hon försökte gå

stadigt och tryggt fast hon visste att hon inte drömde och när hon på smällande klackar gick genom vänthallen och blicken i ryggen förlorade sitt sting började hon intensivt och med envis frenesi tänka på något annat. Och hela tiden medan hon gick den gasande vägen till bussen som stod och hostade med rykande gryta nere vid torget tänkte hon på något annat. Hela tiden medan hon gick tänkte hon på något annat och hela tiden upprepade hon i tankarna det hon hade att göra, precis som en dykare när han sjunker ner mot botten.

6

Det summade svagt i rummet. Det susade svalt i träden. En fluga drunknade i en vas. En humla brummade på en gräddkanna. Väggklockan rosslade och var halv tre. Solen strilade in genom syrenbusken. Fönstret stod öppet och gnisslade på haken. På köksbordet stod en stapel rena koppar och ett torn rena fat. En sockerkaka låg uppskuren på en tallrik. Kaffe pannan väste på kokplattan.

Han steg upp och tog några trevande steg mot den stängda dörren och han gick fram och ställde sej tätt intill dörrposten. Rösterna surrade svagt där inifrån ungefär som en lågmäld humla. Och fast han sökte tänja ut hörseln genom dörrspringan flöt bara ett surr

som ibland spetsades till en ljudpåle in i örat. Då smög han sej försiktigt tillbaka. Det knakade under korkmattan och i den relativa tystnaden dånade det som ett mauserskott. Men det var ingen som var träffad där ute. Han la sej lättad till rätta på soffan och tittade upp i taket som bågnaade i mjuka vågor.

Han följde sprickorna i takpappen med ögonen och försökte flytta ut ett leende på läpparna. Han skulle le, han ville le vägg i vägg med faran. Och leendet fladdrade ut med osäker låga och han tänkte medan han sträckte ut sej så långt soffgaveln tillät: Jag är inte rädd. Inte ett dugg. Kom an bara. Men han kände ändå att han darrade invärtes och rädslan droppade ner i svarta pärlor.

Nu var det som om rösterna därute tog i och flyttades mot köksdörren. Han försökte ligga lugn och sval och utsträckt och intala sej att det bara var inbillning alltihop och att Wera nog skulle hålla honom borta. Men för säkerhets skull satte han sej upp och mätte avståndet till fönsterhålet. Nu var det tyst därute igen och han antog att Wera lyckats övertyga Åke, som stod i Larssons diversehandel, att gumman Blomgren låg och snarkade på soffan i köket och absolut inte ville bli störd. Det var egentligen han som hittat på det, för när Wera satt i hans knä och knäppte blusen hade det kommit in någon på kafét och hojtat efter henne. Och de hade hört bägge två, att det var Åke.

Håll masken, hade han sagt, ordna sånte killen kom-

mer in här bara. Å få ivägen bara. Säg att de e kärin-
gen Blomgren eller säj va fan som helst. Å, sa Wera,
du ä rädd pysen. Du som ä så stor å stark, sa hon
och drog honom i örat. Nästan lika stark som Åke.
Då hade Åke hojtat en gång till och de hörde hur
han trummade mot disken som en ivrig hackspett.
Gere i väg nu, viskade han både lite hotfullt och ange-
läget och då hade hon tittat på honom, medan hon
knäppte blusen i halsen, precis som om hon genom-
skådat honom. Äru hes, sa hon, lite för högt, tyckte
han, och gled ur hans svettiga händer och situationen
var honom så välbekant att han visste att det var en
fiende som lämnade honom. En besegrad som reste
sej ur nederlagets smärta och som nu upptäckte mot-
ståndet för första gången. Han såg det på viljemusk-
lerna i hennes ansikte som långsamt som när man
laddar upp en slangbåge spändes efter hetsens beord-
rade slapphet. Och han visste att det bara var om-
sorgen om sej själv som skulle hindra denna fiende
som lämnade honom att förråda honom.

Och rädslan fortsatte att droppa och han låg och
lyssnade till den som man om natten i den stora still-
heten hör på en läckande vattenkran. Men naturligt-
vis hade han inte mod att gå upp och stänga av den.
Han tänkte av en bekvämlighet som var en flott ma-
skerad feghet också den: Det är bara inbillning det
där att det skulle droppa, ja av feghet gick han ännu
längre än man brukar göra i sådana fall. Han tänkte:
Bestämt saknar huset vattenledning.

Nu var det någon som gick därute, nu var det någon som sparkade en stol, någon flyttade ett bord, någon hostade, någon tappade ett mynt. Han låg där alldeles stilla men spänd av fruktan, fruktan hade övertagit viljans funktioner och utnämnt sej själv till överbefälhavare över alla hans motståndskrafter. Fruktan stod där och sporrade alla hans reagenser med marskalkstaven. Allra snabbast tänker man i ögonblick av fruktan så redan när dörrvredet trycktes ner var han framme vid fönstret och hade ena foten uppe på bordet och den andra på väg men sedan gick det så fort att fruktan liksom kom ur takten.

Stanna din jävel, var det någon som skrek och då blev fruktan övermannad och han blev stående på bordet och såg ut som en staty av Flykten fångad mitt i rörelsen. Och medan han ännu var staty tänkte flickan bakom Åke: Måtte han nu bara få. Hoppas Åke ger på riktigt så han känner det.

Hon trodde hon tänkte så för att han stod med de dammiga marschkorna på bordduken ("Vad ska gumman säga?") eller hon lirkade med sej så att hon trodde det, men det var sin kränkta integritet hon ville ha hämnad. Vällusten i att bli besegrad hade lämnat henne nu när hon såg att segraren var fegare än hon, ovärdig att ha besegrat henne. Hon kände sej som en väldig slagskämpe som övermannad av ögonblickets feghet låtit sej slås till marken av en ynkrygg som slogs bara som en form av feghet.

Kom ner från borde din jävel, skrek Åke. Han skrek gällt för att han visste att han var slagen om han inte fick rösten med sej. Han slet av sej kepsen med en yvigt heroisk gest och slängde den på soffan men låtsades som om han inte visste att det fanns en soffa där. Det var sånt som gjorde intryck. I affären hade han lärt sej göra intryck så det gick alldeles automatiskt. Sen steppade han på lätta gummisulor några steg i sidled. Stäng dörrn, kastade han över axeln till Wera och gav henne ett halvt öga med en liten skälm i. Den gesten var omsorgsfullt inövad på springpojken. Wera nickade uppmuntrande åt honom och den detalj av hans jag som sysslade med de goda intrycken gav hans fingrar order om att börja knäppa upp kavajen. En nonchalant avkastad kavaj fullbordar den heroiska attityden.

Han började kränga den av sej, försökte glida ur den som en ål ur en handske. Han koncentrerade sej för ett ögonblick helt på fulländningen i gesten, ja han gick så upp i den att han till och med glömde dess ändamål. Då såg Bill sin chans eller rättare sagt hans fruktan som nu hade blivit aktiv, därför att det nu var flykten som krävde mod, bevakade genom hans ögon motståndarens alla rörelser och sa honom lika precist som ett kontrollur när ögonblicket var inne. Han hade spänt sej för språnget utan att tanken visste om det och med ett slags dunkel skräckblandad förvåning såg han sin motståndares ljusröda skinande äppelansikte komma rusande emot sig som huven på

ett lok. Frukthan dirigerade hans huvud som en gaffel, han tryckte ner det och dök bländad rätt in i bodstroppens mage. Livremmens spänne rev in i hans panna och ett försenat eko från det störtande bordet som han rivit med sej i språnget gled genom honom utan att fästa. Det nådde honom i flera etapper med tydligt markerade tidsintervaller, det klingande, sköra ljudet från de krossade kaffekopparna, det ilskna kraset av fat och så medan murbräckan följde med den störtande muren till marken det tunga bekräftande dånnet av bordet som tungt la sej tillrätta över förödelser.

Under honom vred sej motståndaren som en mask, av smärta och av raseri. Men frukthan gav en sådan effektivitet åt hans grepp att kroppen under honom tömdes på all motståndskraft och blev stilla. Bara armarna insnärjda i den till hälften avdragna kavajen sprattlade som fisken i nätet och läpparna var så utspärrade kring de benvita tänderna att de såg ut att vara uppspända på en rektangulär träram. Bill drog planmässigt upp sina knän och pressade obarmhärtigt som sylar in dem i motståndarens ljumskar. Bill såg hur det skrek inom honom av smärta, men skriket satt fast bakom tungan som stod i givakt inne i gapet. Då tog han spjärn med händerna i golvet och lyfte upp benen och la hela kroppstyngden på knäna för att förlösa skriket. Han såg hur tungan liksom pressades fram ur munnen och hur den sträckte på sej som en hals.

Nu, tänkte Bill, nu skriker han och ger upp. Men då dånade det plötsligt till i hans huvud, det fylldes av en stor dov smärta och genom trumvirvlarna kände han hur någonting flöt ur hans bakhuvud. Blod, skrek det genom honom och han glömde greppen och försökte resa sej med händerna tryckta till bakhuvudet. Det trummade alltjämt men slagen föll glesare nu. Han reste sej och försökte stå rak under deras tyngd. Det gick fast han hade en fjärran förnimmelse av att bakhuvudet svällde som en blyballong och försökte välta honom.

Men då kom ett vasst rop och stack hål på blåsan och han blev nästan klar på en gång. Händerna kom fram ur sitt gömställe och han stirrade på dem som om de var nyfödda. De var fuktiga på insidan på samma sätt som hala stenar. Drömmer jag, tänkte han, det är inte blod. Han bussade luktsinnets spårhundar på dem. Det var kaffe, en svag glämig doft som ligger över otorkade marmorbord. Jävlar, tänkte han, bara kaffe.

Och så kom ropets eko. Han vred sej långsamt och fumligt och han tyckte det borde ha gått så lång tid sedan han blev bly att han blev förvånad när han kände igen rummet. Filmrullen måste ha hängt upp sej och bara snott tomt på spolen. Va, sa han in i tystnaden. Wera stod vid väggen och höll handtaget och lite till av en kaffekanna i näven. Det droppade ännu smått ur kannans näsa. Åke stod lutad mot säng-

gaveln och höll på att kravla sej ur kavajen. Och så körde filmen igång igen.

Åke sprang emot honom fort som om det gällt ett heat på ett hundrameterslopp. Du skrek aldrig din jävel, tänkte Bill slött och han förstod det var därför Åke kom så fort nu. Skriket fanns i hela hans ansikte, till och med i öronen som darrade som stora blomblad och i ögonen som nästan brast av att inte få skrika. Och i slaget som kom underifrån mot hakan, förrädiskt som en torped och trängde nålvasst och spikrakt och effektivt in i hans huvud. Kunderu, tänkte han, kunderu bra och hickade till som efter en oväntat stark grogg. Men han stöp inte fast han ville det. Han började försvara sej inte av stridsvilja men för någon kortlivad princip skull. Han hade lika gärna kunnat slåss i en källare, i ett mörkt rum eller med förbundna ögon. Åke var gentleman. Var så god, sa han med nävarna och sprang i vägen för de klumpigaste slag. Han låtsades vara stilboxare och parerade, fångade stötar, gjorde upp ritningar till hooks och raka höger. Han var den fulländade expediten i en affär för ädla haksmällor.

Då slutade Bill på en gång att slåss. Han lät helt enkelt armarna falla ner efter sidorna som ett par vingar som fläkten berövat både fjäder och stag. Åke var så inne i rollen att han tänkte: Kunden är trött. Jaså han vill sluta nu. Han har fått nog. Men han var förargad, han kände sej kränkt som en försäljare som trott sej ha en köpare på kroken men så i sista sekun-

den förlorar honom i virvlarna. Det sjöng i taket av en bil som ven förbi men det var bara förordet till ett långt kapitel av tystnad.

Du kan slänga den där kannan, sa Bill till slut, du kan slänga den till de andra jävla skräpe. Han gick fram och lyfte upp bordet och sparkade ett tag i det krossade porslinet. Sen såg han upp på Wera och försökte le fast det satt som en spik genom hakan och underkäken och ända upp i näsan. Hörderu att ja sa att du skulle slänga den där jävla kannan. Då sparkade han den ur handen på henne så bara en liten porslinsögla blev dinglande på hennes pekfinger. Än den härå, sa hon, skaru inte försöka me den också. Feging, jävla ynkrygg.

Saru åt mej, sa han lugnt och vred om klacken i porslinsskärvorna. Det sprutade vitt damm över skorna. Nu kan du ju öppna eget kalkbruk snart. Vem fan troru ja är rädd för? Åke kom strövande över golvet, han gick som en spårvagn och ögonen löpte i spåren. Varför slåss jag inte, tänkte han, nu skulle jag väl ha gett den där jäveln. Men i stället gick benen fram till soffan, händerna hämtade upp kavajen och armar och rygg hjälptes åt att ta på den. Det går utan mej det här, tänkte han. Vaför geru inte pån, var det nån som sa. Sen var det nån som skrattade. Vänta ett tag. Han måste ha en sked och hämta ut svaret. Det låg på botten av den stora kitteln. Aj så djupt, han måste ha en stor sked. Han måste slöjda ett långt skaft.

Nä men du kanske blir, sa Wera och gick fram till fönstret. Vinden skakade ner syrendoft och det var alldeles tyst men så började det fräsa av cykelringar ute på vägen. Va då? sa Bill medan hon stängde fönstret. Tänk om du skulle bli rädd, sa hon, såru måste hoppa ut genom fönstre. Du skulle ju kunna bryta bena av dej.

Då sa fruktan till och han vände sej snabbare än han visste men då var det redan för sent. De hade bajonetten på alla fyra och han skulle nog sticka sej om han försökte ta sej genom dörren. Han gick några steg baklänges ändå fast han visste att fönstret var stängt. Du ringde din satan, sa han till henne lågt utan att vända sej om. Bajonetterna gled ut i rummet och sergeanten klev fram och sa högtidligt som om han talade från en balkong: På grund av kompani-
chefens bortovaro kommer förhör med arrestanten att föranstaltas först i morgon. Sen ramlade han ner från balkongen: Dom som ä inblandade i saken bör meddela sej med kompaniexpedition i morrn förmidda. Framåt ... arsch.

Wera öppnade fönstret och släppte in en sommarfågels skri. Det drev in en smal kil av smärta i rummet. Klampet av patrullens fötter omkom i örat. Fågeln sjönk från gren till gren i den dammiga syrenbusken. Vill du inte gråta i stället för mej, tänkte hon och tyckte att sommaren låg död under de förbrända syrenbladen.

Hon är ensam nu. Nyss steg hon av bussen nere vid den ödsliga korsningen mellan två vägar av dammgrå brännande asfalt. På en rundel inringad av kantsten står en vägvisare. Hög och sträng som ett fyrorn eller ett stort kors med fyra armar reser den sej över det platta landskapet som de snörröta svarta vägarna skänker ett intryck av skuren tårta. Hon står ett ögonblick blickstill och ser ett blekt ansikte med onaturligt stora ögon stirra på henne ur bussens bakruta. Bussen skumpar iväg över slätten och blir allt mindre och mindre tills den slutligen med sin lilla vagn muntert studsande bakom sej alldeles försvinner bakom de låga, nästan omärkliga kullar som slätten i öster tonar över i.

Men ögonen bara blir större och större. Det är som om de flyttades ur det bleka ansiktet och i osynliga trådar hängdes upp under någon av de döda lampor som dinglar över vägbanan och där blåstes upp på samma sätt som ballonger. Hon stryker med sin fuktiga hand över sina egna ögon — och när hon åter ser upp står korset där med sina hotande fyra armar och bränner sej fast på hennes näthinna. Det förefaller henne som vore hon ensam på hela den ohyggliga slätten som bara har sina svarta vägar och grå platta lador som liksom är rädda för att bli sedda av främmande ögon. Vettskrämd låter hon blicken falla från korsets armar och hon upptäcker den

lilla rundeln där gräs har växt men som nu är omsorgsfullt avbetad av stickande sol och het vind.

Bränt gräs, tänker hon ångestfullt, var såg jag det? Och hon behöver inte anstränga sej för att minnas. Banvallens branta sluttning med en brunsvedd gles matta av ömkligt gräs flimrar åter förbi hennes ögon fast hon sluter dem och vill ingenting se.

Där, tänker hon i skräck. Då. Hon springer i panik nerför en av de svarta vägarna som på avstånd ser ut som feta isoleringsband som någon jätte roat sej med att rulla ut över landskapet. Hon springer till höger på vägbanan där asfalten möter gruskanten och hon får sten i skorna som ligger och värker under hälarna. Men hon fortsätter att springa som om det gällde att om möjligt linda upp hela det svarta bandet.

Till sist orkar hon emellertid inte längre. Hon faller nästan framstupa av trötthet och måste sätta sej ett tag vid vägkanten. Den är brant och vägdiket är så nygrävt att det ännu bara växer feta mållor där. Hon sätter sej varsamt på en liten sten och tar av sej skorna och tömmer dem på grus. Hon gör det grundligt och eftersinnande som om det var idel viktiga ting. Sedan sträcker hon ut sina ben över diket och låter fotsulorna kittlas av de fröiga mållorna genom sina tunna strumpor. Solen står henne nu rakt i ansiktet och hon måste nysa.

Hatschi, säger hon högt och muntert och bryter tystnaden som stått så tung över denna slätt. Hon ser nu rätt fram över den flata marken och hon finner

inte landskapet så skrämmande längre när hon själv befinner sej i jämnhöjd med jordytan. Lugnt tar hon på sej skorna och klättrar upp ur diket och kryper under den löst hängande taggtråden. Hon kommer upp på den vida slätten av brun grässtubb som redan börjar skifta i en nyans av rött. Lockade av morgondaggen har små blyga gröna strån börjat spira mellan de förbrända tuvorna. Hon böjer sej ner över marken som över ett barn och bryter av ett sådant strå ända nere vid den hårda skorpartade jorden. Strået sticker hon i munnen och fortsätter att gå över vallen.

Höet är ännu inte inkört fast det borde ha torkat redan under slättermaskinens vinge. Det ligger uppkastat i platta hopsjunkna volmar som ser ut som dåligt jästa bullar. På håll verkar de som bölder på marken. Hon låter sej långsamt sjunka ner i höet som är så torrt att det nästan bryts som torra kvistar. Hon ligger på rygg och ser med kisande ögon sommarmolnen rulla fram på himlen. Mellan molnen är himlen så obarmhärtigt blå och djupet så oändligt att det svindlar för henne och hon får en befriande känsla av att hon skulle kunna försvinna där utan att det gjorde ont.

Vad är det som har hänt? tänker hon då upp mot det blå men där finns ingenting som kan svara. Där finns bara tomhet. Då sluter hon lugnad ögonen och vet att om hon låter sej uppslukas av den skall ingenting kunna hända henne. Men innerst vet hon ju att detta hopp är bedrägligt. Det är den fege lindansaren

som tror sej frälst från höjden bara för att han blundar. För inne i henne gnager ett djur med spetsiga tänder och hon har det instängt i en liten ask men redan kan hon skymta huggtanden genom det bräckliga höljet. Då stoppar hon skyndsamt den lilla asken i en något större men det lilla djuret gnager och gnager och nu hämtar hon en liten kartong och sedan en större och så ytterligare en större och varje gång känner hon samma barnsliga glädje och samma förnimmelse av avgrund när skräcken snuddar vid henne.

Till slut måste hon resa sej ur hövolmen när kartongförrådet plötsligt hotar att ta slut. Hon borstar av höstråna som klibbar fast vid dräkten och tar upp en spegel ur väskan men det lilla djuret är snart ute och hon stoppar ner den igen utan att våga se sej. I stället lyfter hon blicken och ser in i molnen som nu har fått svarta naggade kanter och styr in mot solen. Och så slår ett av dem, det mörkaste och mest hotfulla, plötsligt sin knytnäve i solens ansikte och det blir så mörkt att hon tror det regnar.

Hon börjar halvspringa mot vägen över den mjuka sviktande marken. Jag måste in under tak, tänker hon hastigt och erfar en stor lättnad vid beslutet. Men hon behöver inte springa många meter för att veta att hon lurat sej igen. Djuret är där och gnager. Det har bitit sej igenom hela lagret av askar och lådor och kartonger och svansen piskar triumferande runt i det vidgade livsrummet. Och det regnar inte.

När hon närapå är framme vid taggtråden upp-

täcker hon en cyklist på vägen. Han kommer i riktning mot henne och kryssar över vägbanan i vida slingor som den som har gott om tid eller är berusad. Ett desperat hopp bemäktigar sej henne och hon faller på knä och kryper raskt under taggtråden. Hon hasar ner i diket och ser att cyklisten är en springpojke. Han är lång och mager och har ett blårandigt förkläde spänt över höfterna. Han visslar gällt något ofullbordat och skakar med jämna mellanrum upp den ljusa luggen som rullar ner över pannan som en våg. Han har redan sett henne för nu stirrar han oavvänt på henne medan cykeln fortfar att göra sina kringgående rörelser över vägen så det ibland ser ut som om cykeln och han hade olika färdriktning. Lådan som ligger lös på pakethållaren åker kana vid de riskabla gungningarna men han puttast alltid till den med foten ögonblicket innan den skall till att välta. Han är den disciplinerade bekymmerslösheten personifierad.

Hon kliver upp ur diket och kastar vant en stabil låda över det gnagande lilla djuret. Han är inte riktigt framme ännu och hon ställer sej vid vägkanten med ryggen mot diket och väntar som vid en busshållplats. Han hejdar sej i en vissling som en fågel som blir skjuten mitt i ett skri. Han sätter elegant ner foten i landsvägen som en pedal och bromsar in mitt framför henne. Han vrider cykelstyret rätt in mot hennes kropp så hela cykeln kommer att stirra på henne som en tjur med sänkta horn.

Men då hon ser upp på honom ser han så annorlunda ut mot vad hon hade trott att hon först blir en smula förvirrad. Hon kanske till och med rodnar, tänker hon snabbt. Pojken är så ung och ser lång ut bara för att han har sadeln så långt nerskruvad på cykeln. Han är väl mycket yngre än mej den där, far det genom henne.

Då säger pojken "hej" och kisar mot henne fast han står i hennes skugga. Sedan letar han ivrigt i fickorna efter cigaretter och tändstickor för att dölja sin förvirring och rodnad som sprider sej över det magra ansiktet som hallonsaft på en linneduk. Han letar först i alla omöjliga fickor i förklädet och kava-
jen för att vinna tid. Herregud, han är ju riktigt söt när han rodnar, tänker hon då med tillkämpad jargong och det riktigt kliar i fingrarna på henne att stryka upp hans hårlugg som fallit ner och skymmer sikten för ena ögat. Hon deltar i hans förvirring som en förstående mor. Och utan att behöva harkla sej säger hon: Jag tänkte bara fråga er om ni vet va Majvägen ligger.

Till slut hittar han en illa medfaren cigarett i vänstra byxfickan. Det har tagit lite tid eftersom han visste att den låg just där och alltså sparade den fickan till sist. Till slut får han också upp en bucklig tändsticksask och han försöker grina upp ansiktet till en ondskefull grimas medan han tänder cigaretten inne i handen.

Majvägen, säger han eftersinnande medan han blå-

ser upp röken mot solen och knäpper med den sysslösa handen på den rostiga ringklockan, Majvägen måste ligga där neråt och han gör ett kast med huvudet neråt vägen varifrån hon har kommit. Hon tittar neråt asfaltvägen som liksom ligger och har semester i solen som nu rest sej i ringen igen efter knockouten och bränner på som förut. Hon ser vägvisaren peka lite förstrött på sin ö i asfalthavet. Hon kan inte förstå att den är så liten; det är som en dröm mellan då och nu.

Ja ska neråt där själv, säger han med munnen full av rök som långsamt spricker ut mellan hans tänder, vi kanske kunde göra sällskap. Han glider upp i sadeln och drar sedesamt ner förklädet över knäna. Hon märker att det har mörka, nästan svarta blodfläckar utplanterade så regelbundet att det nästan verkar mönster. Vi kanske kan göra sällskap fram till Majvägen, säger han igen nästan envetet och hon hör att han gör det bara för att få säga "vi". Han suger på det så länge det räcker i meningen. Hon tycker det är rörande, hon tycker det på ett moderligt sätt och ivrig att göra honom till viljes säger hon: Vi går väl då.

Hon måste nästan halvspringa för att hinna med. Det är som om han besinnat sitt ansvar när han kommit upp på cykeln. Han har anlagt en nästan trumpen min och drar upp överläppen ovanför de blanka tänderna alldeles som en häst och så att man ser att han biter i cigaretten. Hon märker det där

hon småspringer vid hans sida och hon blir nästan gripen av hans vidunderliga tafatthet.

Då ser han ner på henne men bara för ett kort ögonblick av ytterlig tveksamhet. Han sliter cigaretten ur munnen och pressar ut glöden mellan tummen och pekfingret och låter fimpen glida ner i förklädesfickan. Sen säger han rätt ut i luften som om han satt och talade i en mikrofon, uttryckslöst och buttert, nästan förbannad i tonen: De här e ett jävla jobb. Me den här lådfan få man flänga över hela Enskede. Ibland få man knata ända ut ti Erstavik. I går vare en käringjävvel ute i Stuvsta som ringde efter kotletter precis som dom inte hade grisjävlar i Stuvsta. Men på såna där långa skubb ta man de piano, badar å latjar på vägen. De e ett jävla fläng hela dagarna. Men snart få man nog stanna inne å sköta slaktmasken.

Nu sätter vägen av i lätt språngmarsch och cykeln rullar villigare så hon nästan måste springa riktigt för att hinna med. Han har pratat i ett kör som en trumpetare som måste blåsa på innan luften tar slut, men det sista säger han i så intresserad ton att hon förstår att han vill skryta med det.

Måtte han nu bara fortsätta att prata, tänker hon ivrigt och andfått, så jag inte blir ensam, och djuret är så instängt inom bastanta väggar att hon knappast ens kan höra det ihåligt ekande nafset av tänderna. Slaktmasken, säger hon lite medvetet tvekande.

Han lystrar genast som en gymnastiktrupp till en visselpipa och sätter till och med foten på pedalen och bromsar för att hon skall hinna med och kunna uppfatta riktigt. Ja, en sån där pickadolver som man knäpper grisar, ja oxar å kor me förresten me. Hans röst är spänd och en liten aning upprörd. Med den fria handen uppför han en liten mim. Han sätter pek-fingret till pannan som en revolverpipa och låter huvudet sloka som en blomma för att visa hur det går till när skottet tar.

Men, säger hon och ser med oskuldsfulla ögon upp i hans spända, allvarliga ansikte, ä de inte hemskt å döda djur. Åh, säger han och åker ytterligare något långsammare och nära intill henne, va fan ska dom känna. Man bara sätter grejen i pannan pårom å så ere hänt. Han låter huvudet sjunka och rycker på axlarna och ser ut som om han hade ett hål i pannan. Han är som en chosig skådespelare som tar om en effektfull scen som han nyss fått applåder för.

Inte fan känner en grisjäväl nånting, de gå ju så kvickt så man inte hinner blinka en gång, säger han med en röst som är högljudd och sprucken av ung idealism. Då ere nästan värre fö slaktarn som står där å kan få grisjävelns tänder i sej när som helst. Han hoppar av cykeln för att närmare kunna utveckla ämnet för henne. Han går bredvid henne, ivrig och röd och med luggen på väg ner över pannan. Han är något mindre än hon och hon kan titta genom hans

glödgade öron som är så barnsligt utåtspända att hon nästan blir rörd igen.

Sen närom ska styckan, de e nästan de värsta förstås. Man tar kniven å — han vänder ansiktet, allvarligt och en aning upprört, mot henne och sätter pekfingret under sin uppåtsträckta haka och hon ser det duniga fjunet bölja som kärrgräs för den svaga vinden och hon får en nästan obetvinglig lust att rycka upp det med rötterna — å kör neren i fläske — och han för pekfingret neröver, över halsens strama skinn, över bröstet och magen och ner till grenen — å skär oppen så här. De ha man junte fått börja me än, säger han med ett lyckat försök till nonchalans och spottar över ramen.

Hon går där och känner sej som en äldre välvillig tant som lyssnar till en liten pojkes redogörelse för en skoldag och så säger hon och låter varmt intresserad vilket hon kanske också är eller i varje fall måste vara för djurets skull: Jaså, tänke ni bli slaktare nurå?

De är nu nere vid vägkorsningen och hon ägnar vägvisaren ett förstrött intresse. Det står Dalarö och Stockholm och Älvsjö och Nynäshamn på armarna och en av dem hänger missmodigt ner som om den tröttnat på att stå i givakt. Den är inte ett dugg stor, den är egentligen ganska futtig för att vara så här närma stan, tänker hon hämndlystet.

Ja men först få man väl springa på skubb ett ta, säger han och hoppar upp på cykeln som om han plötsligt kommer ihåg sina plikter. De får ett litet

motlut och hon måste springa så smått för att hinna med honom när han ställer sej på tramporna och skjuter fart uppför. Den flacka terrängen, inrutad av sädesfält och vallar, övergår så småningom via ett smalt bälte av naturlig äng och ett något bredare av lummig lövskog i riktigt norrländsk storskog. Inbäddad i lövskogsbältet ligger ett väl camouflerat kolonistugesamhälle som uppåt barrskogsgården gradvis förvandlas till småstuge- och småvillasamhälle.

Från vägen märker man egentligen att trakten är bebodd bara på de klumpigt anbragta träbroarna som ligger stjälppta över landsvägsdiket med lite sand som täckning och så på enstaka avskrädestunnor som står lättjefullt lutade mot någon trädstam. Andfådd och fuktig i kläderna når hon slutningens lilla lätt markerade topp. Pojken åker en bit före henne med samma ansträngt bistra och buttra uttryck i ansiktet som före slakten.

Så hoppar han plötsligt på pedalen och klämmer in bromsen så det gnisslar lett och ilsket och far av cykeln med en lätt knyck på ben och lår. Här e Majvägen, säger han uttryckslöst som en vägvisare och gör en likgiltig gest med den lediga armen in mot en smal, stenig och rotbeväxt småväg som alldeles försvinner bakom det täta granbeståndet.

Då blir hon på en gång mycket rädd, skrämmd från vettet av tystnaden efter hans ord som faller ner över henne som en säck och stramar till om halsen. Hon

blir rädd för att kvävas, för att inte få luft till rösten innan han gett sej iväg. Granarna skulle fälla sej över henne och kväva henne under sina kjolar om hon blev ensam nu. Det lilla djuret är snart fritt och hon kan höra dess tänder borra mot den sista hindrande spjälan. Pojken har redan satt sej upp på cykeln. Han sitter bredbent med bägge fötterna stadigt på vägen. Det ser ändå inte ut som om han ville ge sej iväg. Händerna rotar nervöst i fickorna efter cigaretter och tändstickor — och plötsligt med en berusande vild glädje förstår hon att han sitter där och väntar på att hon skall säga det. Och orden snubblar ur henne, de trängs inne i henne som folk i en upphetsad kö: Ni förstår, ni kanske vet de... ja skulle ti Borgs... ti Borgs villa... den ska ligga här vi Majvägen... ni kanske känner till den... ni...

Jaså Borgs, säger han och sätter med upphetsade nypor en ny cigarrett i mungipan. Dom bruka ja ha skubb till iblann, dom e visst bara ute på lördagarna. Hyggli gubbe, ja bruka spela badminton med killen hanses ute på gårn. Jaså, e dom ute i da dom.

Nä, säger hon och är glad över att kunna prata utan att behöva tänka, men ni förstår vi ska ha en liten fest här ute i kväll nära stycken å ja ha åkt före för å ordna lite, städa lite å greja.

Jaså då ere ingen ute nurå i kåken deras, säger han och handen skälver till lite när han lyfter tändstickan och tänder. Men hon är för upphetsad själv för att märka det och snabbt och utan att tveka det

minsta säger hon: Ni vill väl inte följa me mej inte å visa vägen. Ja de är jävligt besväligt å hitta här ute i krokarna när man e här för fösta gången, skyn-dar han sej och kliver av cykeln igen och leder den vid hornen tvärs över vägen, alltjämt före henne. Å den här jäveln ska man släpa över hela Enskede, säger han nästan smeksamt om cykeln när den stud-sar på den steniga vägen.

Hon går bakom honom och ser hans spensliga rygg och smala nacke under det yviga håret. Förklädes-knuten dinglar stor och fumligt knuten över ändan som beskedligt fyller upp baken i ett par urblekta lappade och för korta blåbyxor. Han måste ha knu-tit den själv, tänker hon och ler lite och känner sej underligt rörd igen.

Nu går de igenom den täta granremsan där det är tyst och halvmörkt och där tomma konservburkar, äggskal och spruckna påsar ligger och lyser. Men granskogen tar snart slut och vägen vidgar sej oför-modat och staket börjar löpa på bägge sidor om den. Det blir nästan en riktig väg med grovt grus på och här och där några fastvuxna trädrötter som man har låtit sitta kvar till minne. Bakom staketen ligger på ömse sidor stugor eller begynnelsen till villor som i sin tur är avskurna från varandra genom granna sta- ket i olika kulörta färger. Bara mot skogen är tom- terna öppna, kanske för att man inte skall behöva ha besvär med att öppna någon grind när man har bråt- tom till dass. Ty nästan på rät linje som paraderande

soldater står med omsorgsfull och ytterst individuell snickarglädje komponerade hemlighus bakom varje villa, just där tomten slutar och skogen tar vid. Det är som om villaägarna hade lagt ner all sin förmåga på att få just dessa små nödvändiga byggnader så representativa och värdiga som möjligt.

Hon går bredvid honom, han leder fortfarande cykeln och då och då tittar hon ner i hans strama och lite trumpna ansikte. Cigarretten singlar iväg en smal blå rök som stiger rätt upp från spetsen. Läpparna är spända kring den och låter ytterst motvilligt röken slippa ut. Hon tror att det är samma trumpna pojkspänning som förut på landsvägen och för att jaga bort den säger hon nu plötsligt: Ser ni, min farfar jobba hos en slaktare ett ta — men han kunde inte met. Pappa berätta att han måste ut å kräkas så fort han fick se kött på borde.

Det glimtar till av iver i pojkens ögon, en iver som hon misstyder, och han säger nästan gällt: Ja, de kan vara så där jävligt i början innan man blir van vet. Men blir man van vet bara, kan man lägga sej å slagga i en uppskuren gris utan att det känns ett jävla dugg. De värsta tycke ja e nä galtjävlarna bits, dom e ilskna som fan.

Han balanserar cykeln med ena handen och med den andra hugger han plötsligt och oförmodat tag i hennes. Det är första gången han rör vid henne. Hon känner hans svettiga hand pressa mot hennes knogar och hon måste faktiskt kasta en blick dit ner för att

se att den inte är blodig. Till exempel härom dan, säger han och hans röst slår över av upphetsning. De va en av killarna som fick ett hugg tvärs över här, och han stryker henne över knogarna för att visa stället, å knogarna sprack som porslin nä galt-fan sög i, och han trycker hennes knogar hårt så att hon skall känna hur det var när galten bet till.

Han släpper henne och hon stryker diskret av sin hand mot dräktärmen. Han går över vägen och ställer ifrån sej cykeln vid ett staket med gröna spjälor och vita uddar. Här ere Borgs bor, säger han och gör ett kast med huvudet så luggen ramlar ner i pannan. Det är det sista huset på Majvägen som sedan slutar lika oansenligt som den började och krymper ihop och försvinner in mellan granar igen.

Huset ser ut som någonting som från början varit tänkt som en villa men sedan på grund av missuppfattning av byggmästarn eller brist på pengar eller intresse stannat i växten. Det är byggt i ett plan och har på gaveln en pampig glasveranda som passar till huset i övrigt som en stormhatt på en terrier.

Hon tänker be honom gå med in därför att det är logiskt när han gjort sej så stort besvär och dels också för djurets skull som kräver allt större lådor. Men han är före henne inne på tomten. Titta den jäveln ha glömt å ta ner badmintonnäte, skriker han så det borde höras över hela samhället men det gör ingenting för de har inte sett en människa på hela Majvägen.

Hon letar efter nyckeln i väskan och får till slut tag på den rätta. Hon läser upp verandadörren och de följs åt in. Luften där inne är kvav av sur tobaksrök som stått stilla så länge att den slutligen fastnat. Vi låte dörren stå, säger hon. Verandabordet är fullt av urdruckna pilsnerflaskor. En tömd halvliter reser sej över mängden. Dörren till höger leder till köket där en liten spis står inklämd i ett hörn. Sen kommer ett stort rum med en uppbäddad soffa där det står en resegrammofon, ett resligt hörnskåp, ett rankigt bord och några pinnstolar. På väggarna sitter gamla omslag av Allas Veckotidning fast med häftstift. I det andra rummet står en rostig kamin, en skänk och ett par stolar. Vid ena väggen finns två väggfasta sängar. I den undre pöser svällande bolstrar men i den övre gapar ståladrassen tomt.

När hon kommer tillbaka från sin inspektionsrond sitter han på verandabänken med händerna i knät. Han verkar ännu yngre så här inomhus tycker hon och hon tycker synd om honom där han sitter och blygt tittar i pilsnerflaskskogen. Här måtte ha vari ett sjöslag, säger hon uppmuntrande. Inget svar. Då börjar hon plocka ner flaskorna från bordet i hopp att han skall hjälpa till men han bara sitter där och nyper i förklädet.

Ja undrar varom kan ha källarn iren hä kåken, säger hon då halvhögt. Hon vet det själv för hon kan allting på lappen utantill men det hugger han på. Han faller på knä på verandagolvet och lyfter

upp en lucka. Den e hä nere, säger han trumpet. Hon står och ser ner på hans späda nacke och de röda öronen som ovanifrån nästan ser ut att stå rätt ut. Hon hör honom röra om bland flaskor och burkar nere i hålet och hon kan inte motstå frestelsen att dra lite i förklädesknuten. Fan hä finns ju för ett helt regemente, säger han och börjar langa upp flaskor och konservburkar och påsar om vart annat. De här ha ju en annan varit me om å släpa hit, säger han med huvudet nerstoppat i hålet och det ekar som i en kyrka.

Det växer upp en skog av flaskor och burkar runt kring hålet. Där är massvis med pilsner, ett par flaskor brännvin, en flaska av alldeles främmande typ som det står Whisky på, sockerdrickspavor och så konservburkar med alla slags etiketter. Men snart finns där inte mera och då lägger han på locket och börjar plocka upp alltsammans på bordet, sedan han först torkat av det med förklädet. Där är också en påse potatis och hon säger med äkta kvinnlig listighet halvhögt till sig själv: Ja undrar varom kan ha nån brunn på de här ställe. Då tar han hinken ur köksskåpet och går ut efter vatten.

Under tiden hittar hon en ren duk i hörnskåpet. Den lägger hon på bordet och börjar bryta upp konservburkarna som hon sedan ställer på assietter. När han kommit tillbaka med vattnet, sur och misslynt, sköljer hon av potatisen i ett handfat, tömmer den i en kastrull och tänder primusköket. Alla dessa syss-

lor skänker ett ordnat tempo åt hennes rytm och bygger formliga barriärer åt det lilla djuret som får tjockare och tjockare material att hugga in på.

Hon går ut på verandan igen. Han sitter på bänken och är ivrigt sysselsatt med att öppna konservburkar. De här e firmans, säger han och lyser upp i en glimt av yrkesstolthet, dom här e man haj på å öppna. Nu behövs han ju egentligen inte längre, tänker hon sakligt och fjärran från det lilla djuret men hon vill visa sin tacksamhet över att han följt med henne ända hit så hon säger: Få ja bjuda er på en sup kanske. (Det skulle se snålt ut annars när hela bordet är fullt av buteljer.) Ni slaktare supe väl som borstbindare, säger hon för att sporra honom över hindret.

Visst fan, säger han och ler verkligen, ni skulle va me oppe på slakterivinn på lördaseftermiddagarna. Killarna ha pilsner å halvpanner gömda inne i hängsvina eller i saltkarena. En lördag vare en hänggris som åkte me av misshugg ut å i den hade en kille gömt en halvpanna. Han höll på å få slag när han såg att grisen va borta. Va blir de för en jävla borgare som få min halvpanna i ärtsoppa, vråla han hela veckan efteråt.

De skrattar bägge. Pojkens ögon lyser men hon misstyder det också. Hon tror det är av berättariver. Hon går och hämtar sex brännvinsglas i kökskåpet och tar samtidigt med sej sex tallrikar, som hon fördelar runt bordet. Hon tar en halvliter, sätter

den mellan knäna och vrider av korken. Det klunkar gott när hon fyller pojkens glas. Hon fyller i ett halvt glas åt sej själv också.

Skål, säger hon och lyfter det i vädret men hon smuttar bara lätt på drycken som får henne att känna det som eldväggar i sitt inre. Men pojken tömmer sitt glas nästan på en gång. Han förvrider hela ansiktet i en sur grimas men när han tittar upp på henne är hans ögon blanka och besynnerligt stela. Som gelé, tänker hon och tror det beror på spriten.

Hon går ut i köket och plockar med sej knivar, gafflar och skedar ur skåpet och dricksglas från diskhyllan. När hon kommer tillbaka är hennes glas också tomt. Hon låtsas inte märka det utan fördelar ätverktygen och glaset. Fåre kanske va en till, säger hon samtidigt som hon håller i. Hon tömmer lite i sitt eget glas också men dricker ingenting själv.

Sen går hon ut i köket och känner med en gaffel att potatisen är kokt och stänger primusköket. Hon lägger en handduk över kastrullen så att potatisen skall vara varm när de kommer. Hon tar med sej några tefat ut på verandan att lägga potatisskalen på. Bägge glaset är tomma. Hon sätter skruvkorken på buteljen och ställer alla onödiga flaskor under bänken.

Pojken är ännu blankare i ögonen och hon tror det är spriten och luggen har fallit ner och skuggar nästan ögat. Hon känner en vild lust att stryka upp den ur hans blanka ansikte och den här gången

gör hon det. Han sitter alldeles stilla och ansiktet blir fullkomligt djuprött. De måste vara spriten, tänker hon denna gång också och känner sej moderligt bekymrad över att hon förlett honom. Men han är ändå bra söt, tänker hon och förlåter honom. Hon går ut och hämtar in några stolar och placerar dem omsorgsfullt kring bordet.

Sen kommer hon att tänka på de obäddade sängarna i inre rummet och hon går in dit, driven av sitt expansiva verksamhetsbegär. På vägen tänker hon på pojken och tänker att det var bäst om han var undan när de andra kom. Hon tänker ångerfullt att hon inte borde ha släpat honom med sej men hon förlåter sej det också när hon vet att hon måste. Jag ska stryka honom över håret och skicka hem honom, tänker hon som en mor som har en främmande pojke på besök hos sina barn och det börjar bli sent.

Och därför, just därför grips hon av en så djup, obeskrivlig förvåning när han plötsligt kastar sej över henne och slänger omkull henne som en stol bredvid sängarna. Det sprutar vilddjur ur ögonen på honom men det är inte så att hon först blir rädd. Ett långt ögonblick är hon chockerad över handlingen utan att riktigt hinna göra klart för sej vad den innebär. Hon kan inte försvara sej först, därför att det som händer är så oerhört att det övergår hennes fattningsförmåga. Men den tunga kroppen på hennes och duns-

ten från det blodiga förklädet som håller på att kväva henne väcker henne till motstånd.

Unnan ditt odjur, skriker hon och slår med knutna nävar i hans heta ansikte där ögonen lyser som neonljus. Hon öppnar händerna och griper om hans långa hår och rycker och rycker. Ursinnigt kämpar han för att komma loss. Han sliter sej lös och ställer sej på knä och då lyckas hon slingra sej ur greppet och komma på fötter. Sedan slåss de, han som valpar slåss, klumpigt, tungt, utan att såra men envist och han segrar till slut över hennes hets och naglar och bitska tänder.

Hon slår skulderbladet i det hårda golvet. Om han ändå hade lagt mej på sängen, tänker hon besynnerligt matt, besynnerligt avskuren från verkligheten och ser honom som på andra sidan ett skyltfönster knäppa upp. Och synen som hon alltid har vetat skall bli så här fyller henne med äckel och fasa men hon är så matt efter det utståndna nederlagt att hon när han kommer över henne bara orkar viska: Ta av dej förkläde åtminstone.

Och han sliter det av sej så banden brister och kastar ut det över golvet. Hon är så avskuren från allting och så beredd på att sjunka att han inte ens behöver göra sej besväret att maka hennes ben isär. Och med slutna ögon och hans andedräkt spolande i ögonvrårna och hans råa unga kropp tätt tryckt mot sin väntar hon att det skall ske med henne. Att det skall hända snabbt och ha gått över fort.

Men ingenting händer. Trycket av mannens kropp är konstant och när hon efter ett långt ögonblick av fullkomlig avkoppling av alla sinnesförmögenheter återvänder till fixering och iakttagelse känner hon hans heta fuktiga händer söka i hennes kläder som det var där hemligheten satt. Hon öppnar långsamt och ovilligt ögonen och märker med ett slags chockartad förvåning att det rycker nervöst i hans unga ansikte och att könshetsens brutala avslappning av ansiktsmusklerna gett vika för en krampartad spänning. Hans blick är flackande och gryende av ångest och groteskt uppförstorad ser hon en svettdroppe dallra i hans hängande hår som dagg på ett grässtrå.

Vad känner hon? Är det medlidande? Nej — och det borde inte vara besvikelse när hon kämpat så för att avvärja det, men ändå: Hon ser plötsligt eller känner plötsligt hans ena hand lämna hennes kropp och ser den sedan hjälplöst treva i luften som om den på en gång hade blivit blind. Är den på väg att smeka henne, nej den söker sej fram utmed golvet och när hon lätt vrider på huvudet ser hon att armen smyger sej runt sängfoten som hon har snett nedanför sej. Hon ser den blinda armen omfamna sängfoten som om den var armens älskarinna och då med en gång, utan att hon kan hjälpa det eller bryr sej om att hejda det brister skrattet löst ur hennes strupe. Den besvikna honans bittra skratt åt en oduglig älskare.

Hon ligger stockstill och hör sitt eget skratt, gällt

och hysteriskt som ur en fågelstrupe välla ur henne. Och hon märker medan hon är ivrigt upptagen med att lyssna till sej själv att kroppen ovan henne stelnar och blir styv som en pinne. Och skrattet fortsätter att strömma ut i rummet och dränker allting annat. Ingenting trycker henne längre nu. Mannen har lämnat henne och står på golvet och försöker hjälplöst knyta på sej förklädet. Det rycker i hans ansikte. Muskelnerna har blivit okontrollerbara och fungerar självständigt och det är som om de nu försöker ta ut allt som de måst försumma när de stod under viljans kontroll.

Hon ligger på golvet med utspärrade ben och oordnad klädsel och bara gapskrattar och skrattet fortsätter att kastas ur hennes mun ännu medan hon långsamt och vacklande och fylld av lyssnande reser sej upp. Och skrattande ser hon varenda muskel i hans unga ångestbleka ansikte brista och hela spänningen lösas upp på en gång när gråten kommer, en vild, blind, hänsynslös gråt som är i stället för skrik. Och alltjämt skrattande, högt och triumferande, ser hon honom komma rusande emot sej. Och nu slåss de, han som en vild, galen hankatt, beräknande, rått och hänsynslöst medan tårarna strömmar nerför ansiktet på honom och hon med skrattande mun, försvarande sej med en berusads lama gester.

Men när inte skrattet upphör att spruta ur hennes mun fast blodet strilar nerför mungiporna ger han

upp och hickande av övergiven gråt slänger han henne bara ifrån sej på sängen. Och alltjämt skratande hör hon honom rusa genom rummen, över gården, genom grinden och ut på vägen. Hon hör cykeln skramla till och slutligen bara frasandet av cykelhjul mot väg som låter som när man viker ihop ett stort papper.

Då välter hon sej på magen och skrattet dör så småningom omärkligt i hickningar som bara är början till en krampaktig gråt men övergången är så smidig att hon först efter en stund märker att hon ligger och gråter. Och hon gråter som hon vet att hon aldrig gjort förr i sitt liv, därför att hon inte haft anledning att göra det och bolstret blir vått och svalkande under henne. Hon gråter och svalkar sej. Och bakom gråten upphör hon inte att förvånas över att hon kan gråta så mycket över att ha förlorat något som hon aldrig har ägt.

Hon gråter fortfarande när hon hör gälla flickröster och dova mansstämmor blandas ute på Majvägen. Då reser hon sej skyggt och snyftande ännu och kastar upp det blodiga och våta bolstret i över-sängen. I köket fyller hon ett handfat med vatten och försöker skölja av allt som hänt. Genom verandafönstret ser hon dem komma på vägen och hon undrar nästan likgiltigt om pojkarna kommer att gapa mycket när de märker att det fattas en halv liter brännvin.

Rummet är litet och hett som ett pannrum fast det inte ligger mot söder. Det är tre gånger tre långa steg i fyrkant men då tar det tredje steget alltid i väggen. Dessutom är det låst utifrån för att inte fången skall ta sej för att gå ut den vägen. Eftersom rummet en dag i veckan tjänstgör som depåassistentens uppsamlingsställe för klagomål har det en lucka i väggen bakom vilken döljer sej expeditionsbarackens gemensamma telefon.

När fångar tagits kallas rummet arrest och luckan är då stängd med ett litet lås för att inte fången skall kunna ringa till brandkåren och säga att han blivit instängd i en brinnande byggnad. Enklast blir rummet arrest genom att man bär ut skrivmaskinen, en låghalt Continental som knattrar iväg som en kulspruta bara man sätter fingret på mellanslagsbrädan, och stänger fönstret, som varma somrar annars alltid står öppet. Genom dessa enkla anordningar vinner man dels att fången inte kan skriva brev till sina förtrogna och sätta dem i rörelse för att befria honom och dels att fången inte i onödan frestas att ta fönstervägen om han händelsevis skulle ha något ärende ut.

Däremot är depåassistentens blankettskåp fortfarande olåst och inte heller bärs det ut, dels kanske därför att det är ganska tungt och dels därför att man räknar med att fången under sin inspärningstid skall fatta många goda föresatser, t. ex. den att gifta sej

och under sådana förhållanden väl behöver de goda råd i familjebidragsärenden som blankettskåpet rymmer. På ena väggen hänger en almanacka men den har inte fången någon större nytta av. Vad han behöver är nämligen inte så mycket att räkna dagarna utan fastner timmarna fram till det ögonblick då en pålitlig furir låser upp dörren och eskorterar honom till förbandschefens expedition där fången skall förhöras i närvaro av dels vittnen, dels högre militära chefer och dels ett skrivbiträde som med yttersta noggrannhet upptecknar hela det viktiga samtalet. Då är det av betydelse att fången äger en klocka så att fången precis kan ange resp. tidpunkter för sitt handlande under brottsdagen. Har fången varit full bör han dessutom kunna ange hur många och hur stora glas whisky, renat, bords och Norrlands-aquavit fången förtärt före den brottsliga handlingen. Sådana saker skänker stadga och precision åt protokollet som sedan kommer in i en stor pärm på kompani-expeditionen och där kan läsas av fången när han har blivit fri och har tråkigt.

Arrestens fönster ligger mitt emot gaveln till en av manskapsbarackerna och eftersom dörrarna är öppna i barackens båda ändar kan Bill tvärs genom den se ingången till sin egen barack, och han räknar ut att om han ville rymma skulle han kunna springa som genom en tunnel nästan hela vägen tills han via den sista baracken kom ut mitt i tåtskogen. Sedan skulle han göra en vid sväng förbi lägret och nå järn-

vägen där denna överfars av bron. Alltsammans skulle kunna vara undanstökat på en kvart förutsatt att han inte blev upptäckt av vakten och förföljd då det skulle gå något fortare. Vid bron skulle han dyka in i buskarna på sluttningen och hasa ner på järnvägen. Sen skulle han springa den korta biten fram till växelspåret och krypa in i en godsvagn och hålla sej gömd där tills tåget kom.

Han sitter vid bordet som i likhet med expeditionsmöbler i allmänhet lider av hälta och planerar. Mest för att få tiden att gå. Hela rymningsproceduren är för enkel för att han skall behöva tänka över den mer än en gång. Det behövs inga repstegar, falska nycklar eller kloroformerade vakter för att den framgångsrikt skall kunna genomföras. Det krävs inte ens en smula mod. Modet fordras först senare när han skall återvända men han intalar sej som alla feiga inför ett djärvt beslut att handlingen sätter punkt i tiden, att evigheten kommer när han utfört den, att livet stannar och inte kommer ur fläcken ungefär som ett grammofonstift som fastnat i skivan.

Men för att inte gripas av några ovidkommande tankar tar han depåassistentens anilinpenna och ritar på baksidan av en blankett upp en skiss över lägret. Han gör den i flera upplagor, den ena noggrannare än den andra. Så småningom utvidgar han den till en plan över hela byn och letar i minnet efter placeringen av varje småväg och varje uthus. Han hittar på att anlägga stödjepunkter i byns utkanter, place-

rar ut bunkers och tanksbarriärer. Han markerar fientliga stridsvagnar i terrängen och lägger till sist en krigskyrkogård inne på doktorstomten. Därmed tolkar han också den allmänna uppfattningen om lägerläkarens arbetsresultat.

Han ritar också konditoriet. Han lägger inte ner någon särskild omsorg på just den byggnaden. Sakligt och korrekt förser han den med gårdsplan, berså, häckar och cykelställ. Kallt och metodiskt fyller han i vägen som susar förbi konditoriet, hoppar över järnvägen och liksom i förbifarten kastar ut en slinga ner till lägret. Den vägen ritar han så lugnt som om det inte var en timma sedan han gick den med gevär i ryggen.

När han gick där som en betydande brottsling mitt i patrullen på den dammiga vitbrända vägen gjorde han snabbt och effektivt och med lika litet tvekan som en kirurg ställd inför ingreppet upp med den som vållat honom detta. Han gjorde det så snabbt och så grundligt att det var undanstökat när de travade förbi poststället och vakten stramade upp sej för sergeanten. Posten hade stirrat på dem med ögon som satt som fjärilar på nålar. Och då hade han satt i att vissla bara för nöjet att se dem flaxa. Sergeanten hade sprungit upp vid hans sida och rutit ett gällt "tyst" åt honom men det hade runnit av honom som om han varit impregnerad.

Han filar ett tag till på skissen över byn, han rutar in handelsträdgården som har en smal kil mellan

slaktarns och bankfilialen. Han gör sängar för gurka och selleri och lägger den smala remsan jordgubbsland utmed bäckfåran som är uttorkad och sprucken sommartid men det är bara bra så man slipper bli våt om fötterna när man skall vittja det om permissionskvällarna.

Nu hör han dörrar öppnas och slängas igen så häftigt att fönsterrutan skallrar och korridoren utanför arresten fylls av ett glatt stim som studsar mellan väggarna. Han förstår att det är skrivbiträdena som slutar dagen och ger sej av till barackerna. Då är klockan fem. Han tar en familjebidragsblankett ur skåpet och fyller metodiskt i alla dess gäspande tomrum. Han beräknar att det tar fem minuter. Sen fyller han i en till i precis samma takt som den förra och då reser han sej från stolen och smyger på det knakande trägolvet fram till dörren och lyssnar med örat intill springan.

Men det hörs ingenting annat än det envisa, periodiska dunket från en skrivmaskin som hanteras av någon ovan skrivare. Lugnad går han då bort till väggen och lägger örat till telefonluckan. Inifrån vakttrummet tränger bara ett grått mummel av halvhöga röster in till honom.

Då går han lugnad fram till fönstret, öppnar det snabbt och hänger sej ut och vädrar. Försiktigt lyfter han bordet och svänger ut det från fönstret. Då sprutar plötsligt ett gällt ljud in som en het stråle i

rummet och han släpper bordet och kastar sej som en häcklöpare över fönsterbrädet och ljuden får brått och når honom mitt i språnget: Skrällen från det tappade bordet och den gälla telefonsignalen.

Sängraderna i barack nr 1 kastas förbi honom, han snubblar över brandsprutan som lata städare gör ren barackgolven med, svär till när den skramlar omkull. Va fan äre där, skriker en röst bakom honom men han vågar inte vända sej om för att se om det är städaren eller någon ur vaktmanskapet. Han slänger igen dörren och dyker in i sin barack. Han famlar blint bland skåpen som står på parad vid sängändarna. Han kroppsvisiterar dem innan han hittar sitt eget. Han sliter upp låset, tappar det, låter det ligga, sliter till sej ränseln. Geväret brakar i golvet. Han slänger upp ränseln på ryggen, kastar in geväret i skåpet och slungar sej igenom barackkorridoren. Han tumlar ut i det fria och tar mark som en fallskärms-hoppare.

In i nästa barack. Då fylls dörröppningen framför honom plötsligt av en kutig ryggtavla tillhörande någon som backar in i baracken ivrigt samspråkande med någon som står kvar därute. Ett koppel löper som ett järnbeslag över ryggen. Utan att sakta kastar han sej in i tvättrummet avbalkning, halkar på det våta golvet, slår knät i en platta så det känns som om en oerhört lång sax stacks upp genom låret. Och med smärtan med sej gör han ett otypligt språng genom det öppna fönstret.

Han faller och ligger flämtande utsträckt på marken som låter en frän rök av damm stiga upp genom barmattan. Ränseln trycker hans nacke och medan han ligger där och låter smärtan rulla i vågor genom sej presenteras situationen för honom på ett vasst, iskallt rakblad. Han ser fönstret som han glömde stänga, mössan som han inte fick med sej i paniken, sprutan som han vräkte omkull, skåpet som han inte låste och den glesa skogsterrängen framför honom som han oupptäckt måste ta sej igenom.

Så blir smärtan långa sugande dyningar och han reser sej på knäna och ränseln glider ner i ryggläge. Han hör med en hastigt förbiilande känsla av skräck hur djuret hasar som en pinne ner till ränselns botten. Sen tar han risken och löper rätt in i tallskogen som är ren och klar och har en mark så jämn som ett dansgolv. Han korsar den väl upptrampade stigen till latrinerna och hör en dörr gnälla där bortifrån. Då kommer plötsligt ljudet av marscherande trupp rullande mot honom snett framifrån. Det låter som när man mal säd i en handkvarn och han måste ändra riktning och springa parallellt med barackerna som aldrig vill sjunka undan i skogen bakom honom utan stirrar på honom med envisa tjurögon.

Han passerar latrinerna på några stenkasts avstånd och hajar till när någon plötsligt sätter i att vissla. Han kastar sej ner bakom en skyddande trädstam och får händerna fulla av torr jord och stickande barr. Han spejar försiktigt bakom de knotiga röt-

terna. Sen reser han sej lugnad och förargad att han låtit skrämma sej. Det är bara latrintömmarna som tagit sej en stunds paus före den officiella arbetsdagens slut och satt sej på var sin tunna och spelar tji och tre om kvällens pilsner.

Så kommer han in i den täta stängande granskogen där bärtuvorna är lösslitna och marken ser ut att blöda med djupsvarta sår. Här håller man till vid camouflagedövningar. Där ser det ut som om en stor vansinnig hund eller bökande vildsvin farit fram. Här kan han gå långsamt därför att han är skyddad och inte vill komma för tidigt till stationen där en patrull säkert kommer att vara posterad hela kvällen, åtminstone vid alla avgående tåg. Här och där i skogen står resliga f. d. granar som nu bara består av en liten kådig flaggstång. Han ler brett och sparkar till en sådan stång så den dansar ner mot de normala granarna.

Granstängerna är inte någon följd av missväxt utan av lägreets patenterade sätt att hämta granris till baracktrappor och tältgolv. I stället för att anlita det reglementsenliga men opraktiska sättet att nypa av en kvist här och en där på tätgranarna tar man helt enkelt en yxa med sej, hugger, utan att det behöver höras så långt, in på stammen till en passande gran men inte mer än att trädet fortfarande kan hålla sej upprätt. Sen griper man tag i grenarna och stammen och viker ner granen i horisontalläge varefter man skalar stammen fri från kvistar med yxan. Så åter-

står bara att resa trädet igen och med förenade krafter lyfter man upp det enligt samma teknik som när man reser en majstång och till slut står det där som ett intressant naturfenomen för besökande officerare.

Nu börjar kommandoropen skalla genom skogen och marschtrampet växer till en liten orkan. Han går bekymmerslöst vidare. Så småningom mörknar marken och han kommer in i ett bälte som under fuktiga årstider är kärr. Nu märks fuktigheten bara på att jordens färg blir svartare. Granskogen övergår i urgammal degenererad tallskog där träden spänner ut gråa paraplyer över marken och där ljuset är som i en kyrka.

Där sjunker marken obehagligt under varje steg och man får en känsla av att det sitter stora svarta fåglar uppflugna i träden färdiga att borra näbben i ens nacke. Han blir torr i munnen av outlöst spänning. Han går tvekande och med blicken både uppåt och neråt i dunklet under ett jätteparaply. Då hör han plötsligt ett gällt pipande vid sidan av sej och rycker till och stannar försvarsberedd. Långsamt som en strålkastare svänger han blicken och kroppen är stel som en bräda ända tills hans säkerhet vaknar.

Det är en liten skogsmus som med vassa pip löper runt på den öppna platsen under paraplyt. Den springer i en trång cirkel ungefär som ett leksakståg på sina skenor och när han smyger fram mot den flyttar den bara skenorna med sej.

Din lilla jävel, tänker han medan han står och tit-

tar ner på det lilla gråa knytet som dansar i skymningen. Han tar ett språng fram och det kvider under hans sko. Djuret ligger på rygg med benen sträckta i vädret som om nån hade skrikit "hands up!" till det. Han slänger av sej ränseln och remmar snabbt och med alla sinnen på helspänn upp den. Det är alldeles tyst på dess botten. Han vågar inte titta ner i den. Han tar bara musen i benet och släpper ner den. Men ränseln buktar in så den fastnar på halva vägen. Han remmar igen så snabbt han kan och skakar ända tills den lilla kulan på ränselsidan glider ner.

Då slänger han upp den på ryggen och flyr över den lösa, förrädiskt sviktande marken. Varför springer jag, tänker han medan grenar piskar honom i ansiktet och det långsamt ljusnar framför honom. När det blir ljust blir han lugnare och kan springa för att han har bråttom. Skogen är ännu så tät att det inte lönar sej att titta på utsikten och därför märker han först när ljud av brutna kvistar och halvhöga rop når honom att han är mitt inne i en trupp på hemväg, som under marschen tränar sej i framryckning under strid.

Han slänger sej omkull med hakan mot en tuva och kroppen i marschriktningen för att inte väcka misstankar. Längre bort ser han gråa gestalter trampa förbi. Det börjar smälla av lösa skott och kroppar brakar ner i snåren runt omkring. Han ålar bort mot en yvig gran och kikar försiktigt mellan grenarna. Då ser han Mattsson ligga i skyddsställning på glän-

tan och han ropar halvhögt till honom en tre fyra gånger innan han hör.

Ja va fan ere, säger Mattsson otåligt utan att lyfta huvudet.

De e Bill, kom hit! ropar han genom granen. Mattsson ser sej försiktigt om innan han ålar fram. De talar till varann som genom ett fängelsegaller: Ja ha rymt. Säj inte åt nån jävel att du ha sett me. — Rymt? — Ja, visst fan, åkte ihop me Weras kille på kafét å jäntfan ordna sårom snodde me. — De va fö jävilit. — Ja visst fan, men ja tänker ordnat ändå seru. Kom ner till tåge, ta en tova mere. Ja glömde min jävel. Du åke väl me ut. — Visst fan. Tsss nu kommer seschantjäveln å ska kontrollera skyddsställningarna. Stick fö fan. Tåge går om en halvtimma va?

Det knakar i skogen bakom dem och Bill springer snabbt och tyst förbi grå skuggor i ljungen och vrider sen av mot vägen. Han springer vinkelrätt mot den. Sista biten fram till vägen är skogen avbetad av elden och det knastrar under fötterna när han sätter skorna i högar av förkolnade träd som ligger i förvridna ställningar på den kolsvarta jorden som elden frätt igenom ända ner till berget.

Han träffar vägen och korsar den snabbt som en hare. Han kan se ner till järnvägen som lättjefullt tänjer på sej i dalen. En bred skogsremsa är avbränd ända ner dit. Det är tåget som tänder; när det är mörkt brinner gnistorna i röken som tomtebloss. Bara

några enstaka svartbrända stammar pekar mot skyn. Annars är marken som en löparbana. Han springer i det djupa landsvägsdiket ända tills skogen börjar igen. Här har det varit toppbrand och tallarnas kronor är avsvedda och träden ser ut som hus med vindsvåningen avbränd och svarta spår av lågor som slickat längs väggarna.

Han går i skogen ända till järnvägsbron. Här svänger järnvägen in mot samhället och skär sej genom berget. Väggarna är för branta för att han skall kunna klättra ner längs dem och han följer järnvägen tills han hittar en skreva där han får fotfäste och kan ta sej ner.

Det grova gruset låter som salt under skorna och solen bränner som en värmelampa i passet. Han kommer ur kurvan och bron tecknar sin båge över stupet framför honom. Då dyker plötsligt den knivskarpa silhuetten av en liten procession upp ovanför bro-räcket. Det är bara fyra huvuden i rad han ser. De gungar som om de var utsatta för sjögång och kastar groteska våldsamt uppförstorade skuggor på bergväggen. Gevärspiporna sticker upp ovanför huvudena som pekfingrar som vuxit fast vid örat.

Patrullen, rusar det igenom honom och han tar ett språng till bergväggen och trycker sej intill den och ser genom de sönderbrända bladen på en liten björk som envist klänger sej fast i en skreva hur raden av komiskt vippande huvuden uppslukas av klippan. Då lösgör han sej från berget och springer mitt i spåret

för att det skall gå fortare. Han förstår att patrullen är på väg ner till kvällståget för att söka honom bland permittenterna. När han är mitt under bron hejdar han sej och går in i brofästets skugga. Han vränger ut en cigarrett ur bröstfickan och sticker den i munnen för att locka bort nerverna från skrämelsen, men han tänder den inte.

Han börjar försiktigt smyga längs bergväggen som snart sluttar så kraftigt att han måste gå hukad för att inte synas från vägen. Då och då sträcker han upp huvudet som ett periskop och gör observationer på patrullen som skrider utmed väggkanten som en brådskande likprocession. När den vaggar över vägen för att korsa spåren borta vid stationshuset tar han sats och vräker iväg de få meterna bort till godståget som står inne på växelspåret. Det är god tid än, så det finns inte en människa på perrongerna. En av de täckta godsvagnarna i mitten av sättet är öppen och han hoppar in i den och när han skjuter för dörren dunkar patrullens klackar just i perrongbetongen.

Han behåller en liten springa öppen och hör genom den hur patrullbefälhavaren med påkopplad högtalare delger hela stationsområdet plus eventuella bovars sina order. Gevärskolvar dånar i perrongen och så kommer plötsligt en serie tramp droppande in i hans öra. Han drar sej tillbaka från öppningen och hör med återhållen andedräkt hur de smällande stegen nalkas honom. Men från att ha varit energiska och

målmedvetna blir de långsamma och trevande och han förstår att det är fjädern som inte är uppdragen längre.

Han kryper ner bakom en stor låda i godsvagnens ena hörn och hör den andre gå förbi så nära att han nästan tycker sej höra honom andas. Han sjunker tillbaka mot väggen och blundar och så känner han det, först på ryggen och det är som en kran plötsligt öppnades och han blir alldeles våt av svett, hur ränseln plötsligt får liv. Det trevar som en barnhand på hans rygg och han sträcker benen ifrån sej och bara för att han blundar och inte kan annat ser han det uppspärade ormgapet långsamt sluta sej kring råtten. Han sträcker ut sej raklång på golvet och ser upp i den lilla solstrimman som dansar strax under taket.

Nu börjar sorlet svalla utanför på perrongen och han ligger på rygg och hör dess vita bränningar krossas och så brottsjöarna som rasar som hus när tåget kommer. Då reser han sej och går fram till öppningen. Det står en plattform i det snävt tillskurna blickfältet och långsamt och med spända fingertoppar skjuter han upp dörren. Konduktörens "tag plats" smäller som ett piskrapp över perrongen och sakta strömmar en vagnssida in i synfältet. Han låter den glida förbi och så nästa och sedan kastar han sej ner på perrongen och studsar upp på fotsteget, upp på plattformen. Nu sätter tåget fart och lokomotivets rök trycks ner av bron och han böjer sej ut och ser genom den

vita rökdimman hur patrullen med pekfingrarna på ryggen strosar längs godsvagnsraden.

Då går han in i vagnen, nonchalant och fylld av segern. Några kustartillerister spelar kort på en resväska. En flicka sitter med ryggen mot honom och bläddrar igenom en tidning. Han går långsamt och utan höga ljud mot hennes plats och när hon inte märker honom stannar han tätt bakom henne, böjer sej ner och säger ganska högt och angeläget i hennes öra: Jaså, fröken e ute å reser.

Sen biter han snabbt och vasst som en rakkniv Wera i örat.

9

Skymningen faller som ett försagt askregn. Den släcker äppelblommornas små lampor och staketens vita knoppar. Den tystar gräset och de ljusgröna gräs-hopporna. Hon står vid vattentunnan som är sprucken av för mycket sol och hungrigt gapar upp mot stuprännan. I det tysta gräset, fyllt av skymningens aska, ser hon en sten ligga. Den har slutat lysa med dagen och när hon böjer sej fram över vattentunnan tycker hon den är en hund som hela dagen har legat stilla i gräset men nu i skymningen långsamt vaknar och tänjer på sin kropp.

Hon måste smeka den där hunden och hon släpper den gistna vattentunnan som hon stått lutad mot medan illamåendet gått över och går några steg i gräset som lättjefullt smeker sej mot hennes anklar. Då reser sej den lilla hunden och försvinner med retsamt viftande svans och hon säger till sina ben att springa men det är bara det ena som vill och därför faller hon framstupa i gräset. Sen när hon ändå ligger bryr hon sej inte om att försöka resa sej, ens på skoj. Hon vänder sej bara mödosamt på rygg så hela den trånga himmelskupan med smärtsamma nålstygn av stjärnor plötsligt slungas över henne. Och medan hon ser en stjärna med blodröd mun spetsas på ett grässtrå som skuggar över hennes öga tänker hon: Å, det är så här att vara full.

Det är en sommarlätt tanke som stiger upp från henne som en ballong och hon släpper ifrån sej hela knippen av sådana ballonger och till slut tycker hon att hon själv fylls av en berusande gas och hon blir så lätt att hon svävar ut i rymden sittande på den lilla hunden. Men hela tiden, och det är det märkvärdiga, vet hon med en kall klarnande känsla av obehag att hon ligger utsträckt i gräset med sina vanmäktiga ben sträckta ut ifrån sej, med blossande ansikte och blanka ögon som är som immiga speglar.

Och medan hon känner bröstet fyllas av den där glada gasen hör hon med pinsam tydlighet de gälla rösterna uppifrån huset och den lika gälla musiken från grammofonen som står på fönsterkarmen. Sweet-

heart, skriker en röst och det låter som den spricker och sen är det en flickröst som skrattar högt och galet och en dörr slås igen bakom skrattet. Så slutar musiken, inte plötsligt utan långsamt avstannande som en flyglarmssignal och hon hör haset av fötter som ännu mekaniskt rör sej efter musiken fast musiken är slut.

Dra opp grammofoon nån jävel, säger en bråkig röst och hon förstår att den tillhör Erik som har velat slåss med någon ända sen tredje supen. Sakta vrider hon sitt huvud så att den ena glödheta kinden dopas i gräsets svalka. Det känns som om hela ansiktet brinner och hon tycker det borde lysa så att de skulle se henne från huset. Men det gör de visst inte. Annars skulle väl dom jäklarna komma ut och bjuda en annan på en sup och en smörgås, tänker hon och tycker att hon svävar.

Nu dyker två huvuden in i fönsterramen och den där gasen bubblar upp genom hennes hals och in i hennes huvud som blir så lätt att det tycks sväva på egen hand och när hon nu med spända ögon ser upp mot huset ser hon de två huvudena som i en tavla. Det skarpa ljuset från rummet spänner en gloria kring det ena lockiga och skär igenom ett blodrött öra på det andra. Lucia och Anders de Wahl, säger hon halvhögt och gäspar och försöker träffa en stjärna med högra foten, men då drar farbror gud upp sin jojo och hon märker att alla stjärnorna är jojoar som åker upp och ner i rymden ovanför henne ända tills

hon måste blunda för att de inte skall slå henne i pannan. Sen får hon plötsligt en jojo i halsen och vänder ner sin mun och kräks stilla i gräset.

När hon vaknar igen är det så mörkt att hon först tror att hon ligger i baracken och bara har sparkat av sej filten eftersom hon fryser. Men när hon sen vill titta upp i taket sedan hon förgäves sökt efter filten så sticks stjärnorna där och då lämnar minnet henne droppvis besked om var hon är. Hon vill sätta sej upp och gå men då är huvudet så tungt att hon inte orkar lyfta det och hon blir vanmäktig liggande. Då ser hon förtvivlad upp i himlen där nu månen står som en lykta under ett lakan. Långsamt vänder hon huvudet och ballongen har spruckit och allt som är kvar är bara en molande värk. Fönsterhålet står som en obarmhärtigt gul, skarpt avgränsad fyrkant av ljus i mörkret och ser hotande ut och hela huset är alldeles tyst som om det plötsligt hade blivit stumt.

Vad händer? tänker hon och försöker resa sej men då når henne ett dovt, kastrerat mummel därinifrån, det klingar av glas och fnitter Så är det någon som river lakanet från månen och hon tycker det är som om hon låg i en grön flaska. Det knirkar till bortifrån uthusen och hon tror först att det är en nattfågel men när hon ser dit står en dörr vidöppen och någon fnittrar gällt och länge och kommer ut i månskenet. Då ser hon att det är två. Det är en pojke i golfbyxor och då är det Erik och tätt intill honom, så tätt att hon verkar klistrad, går den fnittrande flic-

kan. Och hela tiden medan de omständligt och ovant som den som nyss lärt sej gå kryssar över gården med gräset slafsande kring benen sprutar fnittret ur flickan precis som det var lika nödvändigt för henne som att andas.

Irène ligger fortfarande i den gröna flaskan och när de kommer närmare ser hon att Erik med sin arm pressar flickan intill sej och att hon annars skulle störta ner i gräset. Hon är längre än han och så mager att hon ser ut som en stängel på en solros som fått en större blomma än den orkar bära. Och eftersom Irène fortfarande ligger i den gröna flaskan får Erik syn på henne och då stannar han med sin solros och säger sluddrigt till henne fast hon inte kan höra någonting annat än sitt eget fnitter: Titta här ligger den där jäntan som Bill släpa hit. Va fan ska han me två tjejer egentligen? Å han så sugen av sej, va. Hä hä. Fan va hon blev pirum kvickt den där bönen.

Solrosen svarar med ett gällt fnitter och försöker med blinda rörelser stryka bort håret som hänger ner över hennes ena ansiktshalva. Hihi, hihihi, fnittrar hon och gapar som om hon ville säga någonting men det hoppar bara ett par hickningar som grodor ur hennes mun. Då blir Erik förargad och drar henne med sej bort mot huset och i den gröna flaskan ser Irène att hennes hår, hennes hals och hennes rygg och hennes ben lyser spöklikt vita av sågspån.

Två tjejer, hamrar en liten hammare i hennes huvud medan ögonen ser solrosen stupa på trappan.

Opp för fan, Ing-Lis, skriker en grov röst och hjälper Irène att smita undan den lilla hammaren. Varför kan jag inte vara som hon, tänker hon och kommer ihåg vad Erik sa när pojkarna och *de andra* också förresten hade börjat komma lite i form: De här ä syrrorna Ing-Lis å Inga, stronga girls, de här ä tjejerna förstår ni som vet hur varenda buske ser ut inuti ända från dansbanan å ner till station.

Och då hade alla skrattat och tyckt det var väldigt skojigt och Ing-Lis och Inga hade skrattat värst, ja Ing-Lis hade skrattat så hon hade satt supen i vrångstrupen och de hade måst bulta henne i ryggen för att hon inte skulle kvävas. Men själv hade hon rodnat och inte vetat vart hon skulle titta men då hade Mattsson märkt det och skrikit till de andra: Titta på lilla Irène, va hon e blyg den lilla godingen. Och sen hade han klappat henne på kinden så där försmädligt och då hade hon blivit arg och tänkt att nu skulle hon bli som de andra.

För hon ville ju vara som de andra. Hon ville ju att de skulle tycka om henne. Hon ville inte att någon skulle tycka hon var underlig eller mallig och framför allt ville hon att Bill skulle tycka om henne fast hon nästan hade gråtit först när de kom och hon såg att han hade tagit Wera med sej. Och därför, för att alla skulle tycka om henne och inte tycka att hon var sur, hade hon betvingat sej och druckit flitigare än de andra flickorna. Ja, hon hade till och med stämt upp en supsång som hon hört officerarna sjunga när

hon hade passat upp på mässen vid deras fester. Och hon hade fått de andra med sej och pojkarna hade, tyckte hon åtminstone, sett uppskattande på henne. Och uppmuntrad av framgången hade hon sprungit in och satt på grammofonen och hon hade trott att pojkarna nu skulle tävla om att vilja dansa med henne men när musiken spelade upp svängde paren redan in genom dörrhålet och det var tre par — och vem hade sett på henne! Då hade hon smugit sej ut på verandan och hållt brännvin eller vad det var i det största glas hon sett och sedan hade hon druckit tills hon inte orkade längre.

Sen hade hon gått ut och sett hunden och ballongerna, hade varit glad och full och svävande men nu ligger hon i gräset, fyllt av aska, och ser med döda ögon upp mot huset som nu återfått talförmågan och skallar av skrik och glada skratt: Va är det för fel med mej, tänker hon, varför dansar ingen me mej, varför går ingen me mej till vebon? Då viskar minnet till henne om den där Colgates-annonsen som hon sett i tidningarna om den där flickan som ingen vill dansa med därför att hon har så dålig andedräkt.

Då börjar hon hicka av skratt men för sent märker hon att minnet bara vill lura henne att gråta och skakande av snyftningar välter hon sej på mage och sparkar med fötterna i gräset. Och hon känner att hon nu skulle orka resa sej och gå bort till de andra och säga: Här ha ni mej, äre ingen som vill dansa me mej? Men vad skulle det tjäna till. Och därför

ligger hon kvar och sjunker djupare ner i gräset, ända ner till den torra jorden.

Och mitt i gråten kommer den lilla hammaren till henne och bultar och bultar. Två tjejer, tänker tanken och citerar Erik. Varför tog han henne med? Tänk så bra det hade varit annars. Då hade inte jag blivit över. Hon sliter i gräset med fingrarna och klöser i jorden som en katt i ett träd. Och snyftningarna pumpas ur henne utan att hon kan göra någonting åt det.

Då skramlar plötsligt verandadörren till och någon kliver ut på trappan och står där och försöker sparka snön av sej. Sedan går steg nerför trappan och hon hör att det är två. Det känns som om någon täpper till munnen på henne och hon är alldeles tyst när hon vänder sej på rygg. Det har blivit mörkt, det hänger ett tjockt täcke för månen och hon tycker att hon ligger i nattens blåa flaska. Någon sjunger, någon av flickorna, i rummet med grammfonen och det är En liten vit kanin som illa tilltygad hoppar ut i tystnaden och gör några klumpiga kullerbyttor innan någon tappar en flaska på den och svär högt och hjärtligt.

Men de två nedanför trappan står stilla i nattens blåa flaska utan att säga ett ord och det ser ut som om de talade med varandra genom cigarrettglöderna som hoppar omkring i mörkret och ibland närmar sej varandra och ibland gör ystra skutt bort. Och ingen behöver säga till henne vilka det är. Hon vet

det lika bra som om det var en grön flaska hon låg i. Nu flyger cigarettaglöderna som små eldflugor genom det svarta och slår ner i gräset framför henne och en svag nattpust blåser in en lätt doft av cigarettrök i hennes näsa.

Och de två framför trappan börjar gå genom gräset. Det frasar lätt kring deras ben och de kommer rätt emot henne och hon försöker göra sej så platt som möjligt för att de inte skall upptäcka henne. Men de är så upptagna av varandra att de inte märker henne fast de passerar bara några steg från hennes fötter. Weras ben ser nästan självlysande ut i mörkret. Bill håller en arm kring hennes axel och för henne som ligger på marken känns det som om en metkrok av jätteformat pillades in i bröstet.

Nu hörs det ingenting annat i hela världen än deras steg och hon försöker öppna munnen och skrika för att tränga sej in i dem men hon kan inte. I stället hör hon Wera säga, lågt och ivrigt, men det hörs så bra därför att det är det enda ljudet i hela världen: Vart ska vi gå hörru? Då säger Bill och han säger det också ganska lågt men för henne som ligger på marken låter det som ur megafon: Jo de skaru snart få se.

Då skrattar Wera kuttrande och metkroken vrids om i henne på marken. Hon reser sej på armbågen och ser vedboddörren stå öppen och inbjudande. Inte de, vill hon skrika, som om hon först nu förstår vad

som håller på att hända, inte del! Men hon skriker inte därför att världen inte är till för hennes skrik och de går inte ner till vedboden heller. De stannar vid brunnen som mest är ett runt hål i marken med ett lock på. På locket står en hink med ett rep i och den sänker man ner i brunnen när man vill ha vatten.

Kan vi inte lägga oss i gräse, va, säger Wera, hest, lågt och angeläget och det är det enda som sägs i hela världen just nu. Men den här gången svarar Bill inte. Wera sätter sej i gräset som är särskilt högt kring brunnen och bara hennes ben glänser i mörkret. Nu lyfter Bill upp brunnsluckan och lyser med en tändsticka ner i brunnskaret. Sen faller den som en stjärna och drunknar i brunnen.

Vad skall hända, tänker Irène och sätter sej upp i den blåa flaskan. Nu ser sej Bill omkring och hon dyker snabbt och tyst ner i gräset. När hon på nytt vågar kika upp ovanför gräset står Bill vid Weras sida och med en röst som är den enda som finns säger han: Kom nu, ja vet ett ställe. Han säger det kort och brutalt, nästan som en order. Å, duger inte de härå, säger hon smeksamt och spinnande som en katt och försöker dra ner honom över sina långa ben.

Då tar han henne i axlarna och lyfter upp henne så hon jämrar sej och försöker slingra sej undan. Kom nu sötnos, säger han och håller i henne stadigt. Då skrattar hon, mjukt och villigt, och nu borrar metkroken in i henne på marken. De går några smeksamma steg bakåt bara på lek och då skriker det

plötsligt till i henne och hon vill ropa till de två där nere att de skall akta sej, för brunnsluckan ligger ju inte på men eftersom hon inte har någon röst i världen kan hon inte.

Sen händer det som hon vet. Plötsligt är Wera borta och det kluckar dovt i brunnen och ett skrik skär upp ur den som om den med en gång hade fått röst. Hon kan väl vänta tills hon får se om dom kan dra opp henne, tänker hon riktigt nyktert men då klipps skriket plötsligt av som det satts en sax i det. Och hon hinner inte riktigt fatta det först men sen ser hon honom stå där i den blåa flaskan och stampa på brunnslocket innan han med långa kliv sätter av över gårdsplanen och fångas som en stor fisk i badmintonnätet. Och innan hon riktigt begriper vad som hänt hör hon honom svära, slita sej loss från nätet och springa vidare i det blå.

Han la på locket, tänker hon sen, han knuffa ner henne i brunn för att hon skulle stanna där. Och först blir hon besinningslöst glad därför att det inte riktigt gått upp för henne än vad som hänt men sen tränger skriken i små fina strålar ut ur brunnen och då blir hon rädd. Och då är det någon som blottar månen och i den gröna flaskan springer hon paniskt genom det fladdrande gräset ner till brunnen. Hon kanske dör, flimrar det genom henne när hon slänger undan locket och drar tappen ur skriketunnan. Tyst, skriker hon ner i brunnskaret, tyst, han kan ju höra dej. Och då slutar skriken i några snyftande hulkan-

den och ansiktet som tittar upp ur brunnen är grönt som en lövgroda i månskenet.

Hon står i vatten till knäna och armarna är sträckta rätt upp som vid ett hold up och Irène kan inte nå dem fast hon lägger sej på mage och sträcker ner sina i brunnskaret. Du få försöka klättra upp utme väggen, säger hon bestämt ner i det ekande rummet och är effektiv och klar därför att hon är lycklig. Brunnsväggen är klädd med trä som har multnat och delvis fallit ner i brunnen. Det finns mellanrum mellan plankorna som skulle duga till stegpinnar.

Men Wera står som förstenad på brunnsbotten och bara snyftar och hackar tänder av rädsla. Herregud ä ja lika grön i ansikte som hon, tänker Irène med ett snabbt leende men utan att förlora ett uns av sin effektivitet. Då fåru väl ta å haka dej fast i hinken här då. Ja släpper nern nu.

Hon låter hinken glida ner i brunnen och Wera går plaskande fram till väggen och Irène börjar dra i repet. Hon lägger hela sin tyngd i det men så säger det knatsch, repet går av och hon ramlar baklänges i den gröna flaskan. Hinken skramlar till på brunnsbotten men Wera är tyst. Bara hon inte börjar skrika igen, tänker Irène effektivt och lutar sej ner över kanten. Nu måsteru allt klättra i alla fall. Bararu kan tare opp en bit ska jag försöka dra opp de sen.

Då tittar Wera upp ur brunnskuggan där hennes ansikte är blått med svarta ränder. Hennes ögonvitor blinkar till som ficklampor och sen börjar hon

klättra. Men redan i första avsatsen fastnar skon och hon måste ta ur foten för att kunna komma vidare. Ta av de skorna, å kasta opp dom ti mej, säger Irène och Wera tar lydigt av sej den ena skon och vrider loss den andra ur springan och kastar upp dem högt så de hamnar någonstans långt upp på gräsmattan. Sen klänger hon sej fast vid brunnsväggen och suger sej envist uppför den.

När hon kommit så högt att Irène kan nå hennes händer sträcker hon ner sina, kopplar och börjar dra med spjörn mot brunnskanten. Den andra är tyngre än hon och ibland känns det som om hon skulle sugas ner men hon är fylld av glad kraft, därför att hon är lycklig och därför halar hon centimeter för centimeter upp Wera ur karet. Hennes ansikte som ännu har dödsångesten kvar i varje veck lyser grönt med vita ögon. Inte kan jag vara så grön, tänker Irène. Långsamt glider den gröna halsen över kanten, den vita blusen svart av jord och murket trä, kjolen, sönderriven på spikar, och knäna, avskavda och blödande, och de drypande våta benen med sönderrivna silkesstrumpor.

Hon reser sej vacklande och Irène skyndar sej att slänga på brunnslocket så att hon inte skall falla ner igen, och står skälvande och stum i den gröna flaskan. Irène springer och hämtar hennes skor och sätter dem på henne. Nu måsteru komma i väg härifrån, säger hon sedan lågt, snabbt och angeläget, innan han få tag påre. Hon kan inte gissa vad som skulle kom-

ma att ske då och därför försöker hon verka så mån om den andras välgång som möjligt. Hon försöker låta bli att tänka att Bill kanske skulle bli glad när han såg att Wera var räddad utan att han själv behövt göra det.

Och hon säger hotfullt och helt nära den andras gröna öra: Man vet aldri va han kan ta sej till om han få sere nu eftere här. Kom ska ja visare vägen ut. Hon går brådslande över gräset bort mot skogs-kanten och hon behöver inte vända sej om för att kontrollera att den andra är med. Det klafsar om hennes våta skor och Irène kan inte låta bli att dra på munnen. Hon går utmed hela raden av villor och Wera följer henne troget som en hund. Här behöve man inge socker, tänker Irène och vänder sej inte om en enda gång förrän de är framme vid landsvägen. Nu skaru gå neför här, säger hon och pekar neråt vägen som sömnigt glider utför sluttningen i månskenet. De står mittför varandra mitt på vägen och månljuset skiner Wera rätt i ansiktet och trollar med ögonvitorna och Irène ser att hon själv är litet längre. Hon tittar alldeles utan fientlighet in i den andras ansikte som är totalt utan annat uttryck än en svag återspeglning av den förvåning man kan känna vid att plötsligt kastas ner i en brunn.

Men hon säger ingenting och läpparna som är groteskt förtjockade av det utflutna läppsminket rör sig inte ens. Det säger bara plötsligt klafs och så går hon ner mot vägkorset vacklande som en lindansare. Irène

går in i skogen och hittar vägen som hon gick förut med pojken och nu springer hon den och springer in sej i en vild galen glädje.

Huset ligger tyst och balanserar sin gula fyrkant av ljus. Hon kommer in på verandan där det är mörkt men hon ser honom ändå sitta på bänken i hörnet med huvudet nerkrupet i handen. Du behöver inte sitta så där, vill hon skrika åt honom, nu kan du vara glad som jag. Men hon skriker det inte fast hon också har röst i världen nu. I stället tänder hon lyset och flyttar undan bordet för att krypa in till honom. Då ser hon att han sitter där och sover och hon blir lite besviken men lägger sin arm om halsen på honom och blåser i hans ansikte.

Då vaknar han, han gör det i ryck och ögonen kommer sist. Han plirar misslynt mot ljuset och när han får se henne muttrar han bara: Va fan ha du vari hela kvällen? Ja ha sprungi å leta efte dej över hela den här jävla tomten. Hon tycker hon hör lite, lite misstänksamhet i hans röst och därför pekar hon bortåt vägen, där inte brunnen ligger: Ja ha lega å tagi igen me i gräse ett ta. Å fan, haru varit ute å tagi opp potatis, säger han då och tittar på hennes svarta händer. Å, säger hon, ja blev lite pirum å stöp.

Då har han vaknat riktigt och skrattar och drar henne upp i sitt knä. Men nu kanskeru vill ha en sup igen va, säger han och leker med hennes knän. Hon nickar och sträcker sej efter den enda flaskan med någonting i. Gör me mej varu vill nu, tänker

hon yrt, nu vill ja bli som dom andra, såru ska tycka om mej lika bra som Ing-Lis å Inga å Wera.

Det bränner i strupen på henne när hon sväljer men hon ler tappert mellan tårarna och möter honom när han biter henne i munnen. Han ligger tung över henne på verandabänken men hon drar sej inte undan som hon skulle ha gjort förut. Då är det någon som går inne i rummet och de rycker till bägge och far upp. Kom, säger han och blinkar åt henne, du å ja ha visst inte dansat i kväll va. Så går de in i rummet där taklampan skvalar ner obarmhärtigt vitt ljus. På soffan vid fönstret ligger Ing-Lis som ett fyrfotadjur på armbågar och knän och sover. Erik hänger ut genom fönstret och röker.

Fan, säger han när de kommer in och han säger det rätt ut i natten som om det var någon därute som skulle höra det, fan ja tyckte ja hörde nån skrika här ute för en stunn sen, ha ni hört nåt.

Då ser hon upp i Bills ansikte och det är blekt och huden stramar över det som om den var färdig att brista. Käre, skulle hon vilja säga till honom, bry dej inte om va han säger för han vet ändå inget. Erik vänder sitt vita fläskansikte mot dem och kisar på dem genom cigarettröken. Å, skriker Bill och griper om hennes axel så hårt att hon kunde skrika, förbannare dillerier. Hört nåt! Så full ä man väl inte så man inte skulle höra om de e nån som skriker. Väck tjejen i ställe så ska vi ha lite kul. Vi ha väl inte kommi hit för å sova fö fan.

Och han släpper henne så plötsligt att hon närapå faller och går fram till soffan och klatschar solrosen i ändan så det smäller som av ett segel. Sen lägger han på en skiva, vevar upp grammofonen och lägger på armen och är tillbaka hos henne redan när första stöten i saxsolot galopperar in i rummet. De glider runt och hon stöter brunnen långt, långt ifrån sej och allting annat också och så börjar hela rummet snurra omkring henne, först långsamt som en grammofonskiva och sedan allt snabbare. Det är som om en knut har gått upp någonstans i henne och en våg slungar henne in i glömskan. När fönsterhålet snurrar förbi ser hon att det är blå flaska därute. Nu vill ja, tänker hon vilt och suger sej intill honom och biter i hans röda öra som störtar över hennes ögon.

Då slutar plötsligt musiken och de stannar och hon slungas in i rummet igen och den korrekta ordnande handen ställer var sak på sin plats: Fönstret, lampan, soffan och skåpet. Du e en liten vild unge ruva, säger han i hennes öra. Om han säger det nu, tänker hon och ser ut i den blå flaskan, varför går vi inte ut nu?

Då är det någon som skriker som en trampad råtta bakom dem och det är Ing-Lis. Erik har lyft upp henne och ställt henne på fötter men när hon ändå inte har velat vakna har han stuckit cigaretten i knävecket på henne. Vaför får en annan stackare aldri sova, säger hon trumpet och plutar ut med underläppen. Hon är fortfarande lika slankig men nykt-

rare. Va får man aldri sova för, säger hon grälsjukt. Väck syrran å hennes kille merå. Hon tar av sej skon och bultar den hårt i dörren. Hö ni, kom ut där inne, skriker hon och rycker upp dörren.

Varför gör jag aldrig sånt där, tänker Irène, varför tar jag aldrig av mej mina skor och slår dom i dörren. Varför gör jag aldrig nå galet så att dom andra kan säja att jag inte är den som visar sura miner. Hon står ensam i det kallt nerstrilande ljuset och känner sej betryckt igen. Bill har lämnat henne, han står borta vid fönstret och drar upp grammo-fonen. Då blir det plötsligt något bråk borta vid sovrumsdörren: Va ere för ett jävla liv här, skriker någon och hon ser att det är Mattsson. Han måste ta stöd mot dörrposten och han har bara kommiss-byxorna på sig. Sedan dyker plötsligt ett rufsigt jättehår kring ett illrött ansikte upp i dörröppningen och gällt som en sågklinga skär Ingas röst genom larmet. Sen springer hon ut mitt i rummet och ställer sej där i gard som en boxare.

Irène ser runt i rummet på alla de andras ansikten men då hon inte kan finna någon förvåning eller upp-rördhet i dem blir hon handfallen och tänker hjälplöst: Varför kan inte jag bli som dom andra. Skulle de vara nå annat om jag sprang in bland dom andra spritt naken och ville slåss.

Kom an bara den som vill väcka *mej* mitt i natten, viner sågklingan och solrosen pekar slappt med sin slankiga arm åt fönstret till: Där harun om du vill

slåss. Då slår klarinettisten sin drill och Bill kommer fram till sågklingan mitt i rummet, som står tyst och förväntansfull, och säger: Jaså ru vill slåss bejbi. Men då har hon ångrat sej och gör inget motstånd när han smyger sej intill henne och de dansar ut.

Då kommer metkroken tillbaka och den är ny och välspetsad och grymmare än någonsin. Det är en van hand som vrider om den inne i henne. Varför, tänker hon, varför är inte det där jag? Varför klär inte jag av mej naken och skrattar och vill slåss och gör nånting så dom andra ser att man vågar nånting.

Och nu vet hon att det är hopplöst, hopplösare än hon trodde, därför att hon inte har någonting att vänta på nu, därför att allting ligger bakom henne och därför att det som hon väntade på, det som skulle hända henne kom och inte kom samtidigt. Och därför blir det nu så lätt för det lilla djuret i henne att arbeta. Det hugger sina tänder i spröda ting. En våg av blodröd förtvivlan väller igenom henne och hon vet att allt är förlorat nu när hennes döda ögon, utan att det skär några knivar i henne, speglar den nakna flickan på golvet som är så överlägsen henne, därför att hon kan leva riktigt utan att det är någon ansträngning för henne.

Då händer någonting som räddar henne, åtminstone för ögonblicket. Mattsson som fortfarande står lutad mot dörrposten skriker plötsligt någonting ut i rummet, triumferande som berusade gör när de tror sej ha funnit någonting som de nyktra med sina

skenheliga miner sprungit förbi. Vare Wera som skrek, vrålar han och spänner kroppen i en båge framåt. Sen sjunker han tillbaka mot dörrposten och ler, enfaldigt nöjd med sin insats. Ja va fan ä Wera, skriker Erik efter och stampar i golvet för att överrösta musiken.

Då slänger Bill ifrån sej den nakna flickan så hon tumlar omkull och springer fram till grammofonen och slår knytnäven i skivan så klarinettisten dör just i slutsolot. Ja skiter i era fantasier, skriker han rätt ut i den blåa flaskan. Ja ska visa er nånting ja så ni ger fan i å fantisera sen. Kom.

Han springer förbi Irène och huden stramar som ett trumskinn över kindknotorna. Töss ni komma hit å titta va. De samlas i dörröppningen och ser honom flänga omkring inne på verandan. Han tar pilsnerflaskorna och alla buteljerna och ställer dem på parad kring bordet. Sedan kryper han under bänken och hämtar fram sin ränsel.

Nå, skriker han, töss ni komma hit va! Töss ni ställa er här kring borde! Då kommer de in alla fem och den nakna flickan huttrar och gäspar och Irène ställer sej bredvid henne och ser att hela hennes axel är blåslagen. Och hon tittar på Irène med spetsiga ögon och säger, det enda hon har sagt till henne på hela kvällen: Ja, gloru, de hä fick ja av farsan när ja kom hem lite på tjolavippen i lördas. Sen dess ha varken Ing-Lis eller ja vari hemma. Irène fryser.

Ja, mitt herrskap, säger Bill ungefär som en utropare på Gröna Lund, vänd er nu från bordet och blunda tiss ja säger till. Alla vänder sej lydigt därför att de är för trötta för att göra motstånd eller för fulla för att konsekvent kunna hålla fast en tanke. De hör någonting hasa ner på bordet, de hör ett glas slås omkull, ja flera.

Mitt herrskap, säger han och rösten är lagd på is och alla vänder sej om och de första som skriker är Inga och Ing-Lis. Hjälp, skriker de med komiskt uppspärade ögon och det låter som om deras röster hängde på samma tråd. Ja e tamefan inte en sekund längre i de här huse, ryar sågklingen gällt medan hon med ögonen fastspikade på bordet långsamt tassar bakåt på ömma fötter. Men Ing-Lis skriker inte mer och hon flyr inte heller. Hon står som förstenad och gapar som ville hon svälja alla skrik som kanske kommer att lossas. Och pojkarna skriker inte heller. De står still och stirrar på bordet och de ser nyktrare ut nu när de är vita i ansiktena. Irène står kvar vid bordsändan. Hon vill inte skrika. Hon vill inte springa. Men hon känner att det är någonting som händer med henne, någonting som är värre än metkroken.

När den nakna flickan försvunnit är det ingen som rör sej i rummet, ingenting med undantag av ormen. De ser den vakna och bli livlig. Det ser ut som om det tändes en liten ficklampa bakom de grymma ögonen. Långsamt tänjer den sin smala strimma genom

brännvinsglasens och assietternas lilla skog. Det rasslar olycksbådande när fjällen skrapar mot glaskanterna och de tycker alla att det platta ormhuvudet höjer sej och spejar när pilsnerflaskornas storskog möter.

Och nu står de där kring bordet alla fem och känner det som när de var små och stod med lekkamraterna kring bykgrytorna nere vid någon å och såg elden slicka under och sedan plötsligt kasta ut en låga och peka ut någon av dem och den var bränd och fick inte vara med och leka längre. Så tänker Irène och nu ser alla att ormen är på väg till henne. Den välter glaset med sin långa strimma och nu vet Irène att hon är förlorad.

Det är skräcken som vispar om i henne med sin lilla visp med taggar och hon står naken inför skräcken och vet att det är sant. Och hon vet att det har varit sant hela tiden och att allt hon har gjort och allt hon har sagt bara har blivit till för att hålla skräcken utestängd. Och skräcken är det lilla djuret som ingenting kan hindra nu längre. Och plötsligt skriker hon, ja det är det lilla djuret som skriker, för själv vill hon ingenting och skriken bubblar ur henne som kolsyran i en läskedrycksflaska. Och sen blir skriken ord och hon blir rädd för dem och springer: De är sant, hör hon sej skrika, de är sant. Hon är död.

Hon är redan ute på verandatrappan och dyker rätt in i den blåa flaskan. Hon snubblar och faller

raklång i gräset men är strax på fötter. Hon springer redan på vägen förbi villorna som sover med blindade ögon i natten. Nu slår granarnas kvistar henne i ansiktet som hårda fågelvingar men stigen tar slut och kastar upp henne på landsvägen. Och där står hon oviss om åt vilket håll hon skall springa. Då hör hon steg inifrån skogen, brådskande steg och hon vill fly för dem men då brister brandseglet och månen dyker ner ur skyn och i den gröna flaskan vet hon att hon aldrig skall hinna undan.

10

Tänk hur det är när dagen kommer efter den korta sommarnatten. Någon går med saltsyra på sin kvast och skrubbar bort stjärnorna från valvet som är blankt och spänt som en stålhuva. Någon kastar ut små droppar av rött bläck i rymden och de sprider sej som träffade de ett läskapper högt däruppe. Och ljuset kommer och det är som om ett lager spindelvävar plockades av natten, tjocka, svarta spindelvävar som lätt låter sej fångas men de grå, tunna, de hänger envist kvar över jorden och därför tror den som går i skogen från norr till söder att det är natt ännu ända tills det glimtar till i ljungen framför honom. Och det sker så plötsligt och så hastigt att han

kanske först tror att det är en fjärl som fladdrar med gula vingar där i gläntan och kanske springer han genom den våta ljungen för att fånga den. Men så inser han sitt misstag och när han vänder sej om är himlen bakom honom ända från skogens kant och en mil rätt upp i skyn så intensivt glödande i djupaste rött att man skulle kunna frukta att himlen störtade samman i hettan. Men i stället är det kallt, det är dygnets kallaste timma och dygnets klaraste stund när nattens sista spindelvävar sopas ut av morgonens stålkvistar.

De står ett ögonblick, innan de börjar frysa, på den lilla vågkammen som uppkäftigt slungar sej upp ur skogshavet och ser på soluppgången. De tänder varsin cigarrett och tändstickan slocknar fräsande i det våta gräset. Sedan vänder de ryggen åt solen och klättrar nerför vågen och vandrar in i lövskogen där träden står nytvättade och huttrande i morgonvinden. De håller envist samma riktning som de hållit hela natten och som de vet skall föra dem till järnvägen.

Och vad som hänt är detta:

Han kommer ikapp henne på landsvägen och går i det gröna månskenet bredvid henne utan att säga ett ord. Och han går fortare än hon och hon måste anstränga sej för att hinna med fastän det är han som slagit följe med henne. De passerar vägkorset och fortsätter rakt fram och tystnaden balanserar mellan dem på ett litet snöre. Men så säger han plötsligt,

tvärt och brutalt, och hon förstår att det har behövts så mycket väg för honom för att få fram det: Va vet du om de?

Då förstår hon vad han tror och hon börjar gråta och han tar henne under armen och leder in henne i skogen. De lägger sej i ljungen där värmen från kvällen ännu dröjer kvar. Hon kryper ihop som en kålmask i ljungen och han kittlar henne under håret i nacken med en liten ljungkvist. Hon känner den sträva ljungen mot läpparna och hon berättar utan att lyfta huvudet allt som hänt henne. Men hon berättar inte om Wera därför att hon har glömt det nu när skräcken snuddat vid henne.

Han lägger sej på rygg och röker och ser upp i månen och lyssnar till vad hon har att berätta och sedan när hon har slutat säger han: De där måtte du ha drömt, va! Han säger det visst inte för att trösta henne eller för att vara snäll. Han tror att han säger det för att glömma brunnen. Han tror att om det som hänt henne blir en dröm för henne måste det som hänt honom också bli en dröm enligt den användbara kompensationslagen. Och så försäkrar han sej om två reservutgångar. Och den andra är: Det är klart att de måste höra henne till slut och fiska opp henne och ingen dör av att stå i en brunn en liten stund.

Därför säger han alltså till henne att allt är en dröm men hon tror honom inte där hon ligger på mage och kikar ner i ljungskogen. Men ju ivrigare

hon bedyrar att allt hon sagt måste vara sant desto mer snärjande blir hans argumentering mot henne. Han säger henne vad allt kan hända en människa när hon ligger lite full och sover i en trädgård och till slut berättar han den långa historien om Vår-Olle som vaknade en morgon och trodde att han slagit ihjäl nån i gänget. Det är blod på en butelj-hals. Med värkande skalle går han omkring i rummet och letar efter den döde. Han vänder upp och ner på garderoben och lyfter upp sängen och tittar bakom kakelugnen. Till slut förstår han att han måste ha burit ner honom i källaren för att dölja mordet och på darrande knän vacklar han nerför trapporna. Han tycker han ser en plump torkat blod på en ledstångsknopp och måndagsnäven rör om i hans inälvor. Längre ner i trappan möter han portvaktsfrun och tycker att hon stirrar skyggt på honom och kliver så långt ut på trappsteget hon kan för att inte komma i närheten av honom. Så smyger han nerför källartrappan och det går långsammare och långsammare när han tänker på den förfärliga syn som skall möta honom därnere. Med detsamma han kommer ner ser han honom ligga framstupa på källargången och han vill svära högt över sin oförsiktighet att lägga honom så vem som helst kan hitta honom. Han lyfter upp kamraten och tar honom under armarna för att släpa honom bort till källarkontoret. Då börjar kamraten röra på sej och svära och skälla ut Vår-Olle för att han kommer och väcker honom mitt i

natten. Så viftar han med nävarna för att slåss och då ser Vår-Olle att kamraten har en bred skråma över handflatan och då kommer han på en gång ihåg att han hade skurit sej på en konservburk mitt under sexan. Och kamraten berättar att han hade blivit uppsagd av hyresvärdinnan samma dag och det hade han kommit ihåg när han stod nere i farstun på hemväg och då hade han varit för full för att orka gå upp igen och de andra hade hjälpt honom ner i källarn.

Medan han berättar börjar hon frysa så hon hackar tänder och hon kryper in med huvudet under hans uppknäppta kavaj. Månen seglar bort ur himlen och efterlämnar ett litet hål som snabbt tätas av ljusa moln. Det blir som att ligga i en liten grå, genomskinlig apoteksflaska. Hon vet att det är sant men ändå börjar hon den mödosamma leken med askarna och börjar stänga in sitt lilla djur. Det kanske finns ett sätt, tänker hon i den stickande lungen och ser himlen ljusna genom hans knapphål.

Du, säger hon och kryper ut och snappar med munnen efter hans cigarrett, kan vi inte gå dit å se efter? Vart, säger han tankspritt och stjärper omkull henne bredvid sej. Cigarrettglöden kastar en skimrande skugga i hennes ögonvrår och ögonen blänker lite i det röda fyrskenet. Kan vi inte göra som han där gjorde? Vicken han, säger han och ställer sej grensle över henne. Den där killen som du berättar om, för förr tror ja de inte, säger hon och försöker

resa sej men han trycker ner henne i ljungen igen med sina hårda händer.

Sen lägger han sej ner bredvid henne men hon slingrar sej ur hans grepp och kommer yr på fötter. Ett hänslås av rostfritt stål blänker i märkan och inne i buren slåss det lilla djuret vanmäktigt för att komma ur fångenskapen. En alldeles vansinnig glädje fyller henne över beslutet. De ä ju så enkelt, tänker hon, de ä ju bara å gå dit å titta efter. Så enkelt äre, så himla enkelt.

Kommeru me, säger hon och piffar upp håret kring öronen. Han har tänt på en ljungvist som brinner stilla och värdigt som ett ljus i den ljusnande natten. Han tänder en cigarett med den och blåser ut den. Sedan går han vid hennes sida i den kalla grådagern som förjagar varje pust av värme över tuvorna.

Så har de gått hela natten och han har inte frågat henne hur hon kan veta precis var det hände någonstans och själv har hon inte frågat sej det heller. Men han tänker på reservutgången: Om det inte är sant för henne, kan det då vara sant för mej?

En stund efter soluppgången går de genom en smal strimma lövskog som plötsligt hejdas av ett brett dike som med god aptit äter sej igenom havrefält och vallar. Det ser ut som om det gick en svag vind genom havren och krusade den men efter en stund förstår de att det är solen som inte orkar med mera än.

När de har hoppat över diket och obeslutsamma om vägen står på andra sidan ser hon en röd stuga

lysa som ett smultronfall tvärs över ängarna. Solen andas med lätta pustar på glasverandans ögon och det ser ut som om den stod och blinkade mot morgonen. Skorstenen hänger stupfull över huset. En svart spricka löper som en jordmask över den. Det skrapar av en dörr i ett uthus och en människa som inte riktigt har vaknat än går i den glänsande dagen tillbaka till huset.

Långsamt trevar minnet i Kejsarkanalen. Hon biter sej i underläppen och skriker någonting ut i det klara kristallglaset. Sedan springer de bredvid varandra i havreåkern där de tunga vipporna, våta av dagg, piskar mot låren. Andfådda når de järnvägen där skenparet ligger och vrider sej i uppvaknandet.

Nu vet ja, säger hon. Bröstat arbetar våldsamt och han trycker henne lätt intill sej. Hon ser upp i hans ansikte och hon är allvarlig och blek och spänd som en stråke. De börjar gå uppåt i det oljiga gruset. Skogen sluter sej kring järnvägen som ett gap.

Precis här, säger hon och går långsamt nu. De lämnar järnvägen och går bredvid varandra, sakta och andäktigt som om de gick i ett liktåg. De hejdar sej och andas in före varje buskage men ingenting annat än morgonljuset ligger på lur bakom dem. Till sist vräks skogen brutalt åt sidan och vikar av fält tränger in på skenorna. De står vid skogsgränsen och ser järnvägen som en linjal skära sej in i en grusås. En grå upptrampad väg leker sej fram över fältet och tvärstoppar vid ett litet vänthus som står uppallat

på pålar bredvid spåret. Solen spottar på fönstren och torkar av dem med sin dammhandduk.

Ja drömde, säger hon förvirrad rätt ut i luften. Sen skriker hon det och kastar sej intill honom. Då kan det inte vara sant för mej heller, tänker han och vill bli glad. Men då stramar en muskel till inne i bröstet och han märker att det inte går. Han märker att han har gått hela natten och fått genomvåta byxben och sönderpiskat ansikte bara för att finna reservutgången spärrad. De e orättvist, de e jävligt, tänker han och blir kall.

Men hon trycker sej intill honom och märker ingenting ännu. Då känner hon hans ränsel på ryggen och för ett ögoblick knäpper det i låset och darrar i mär-lan. Ta å släpp ut den nu, viskar hon över hans axel och känner en ljuvlig trötthet strömma in som vin i ådrorna. Han gör sej fri från henne och går med arga steg ner mot hållplatsen. Hon sätter sej förvirrad på en sten och rullar ner sina våta strumpor.

Efter en stund kommer han tillbaka och hon ser förundrad hur fort han springer. De måste ha hänt nånting, tänker hon och blir lite, lite rädd. När han kommer närmare ser hon att upphetsningen brinner med två små klara röda lågor på vardera kinden. När han är ännu närmare ser hon den brinna i ögonen också, som är besynnerligt stela och blankt blinda.

Han stannar mitt framför henne och ser ner på henne där hon sitter på stenen fast hon förstår att han inte kan se henne. Men hon förundrar sej över

att han är så märkvärdigt behärskad när han börjar tala till henne:

— Du brukar förstås ofta åka den hä vägen, va!

— Ja.

— Du känne till varenda station här förstås.

— Ja.

— Då vet du förstås att de finns en som heter Långtorp me, va?

— Neej.

— Den där hållplatsen där nere e så liten så ru aldri har sett den förstås.

— Ja.

— Va skulle ru säga om du visste att den hette Långtorp då?

Förtvivlad skriker hon ut i stillheten: Vart vill du komma? Ja förstår inte längre.

Lugnt säger han då och böjer sej ner och rullar upp sina våta byxben: Ja menar bara att ja inte tycker de e nån idé att du springer å letar efter käringar vi Nynäsbanan om dom har trilla av ett Södertäljetåg. Ja menar bara att du ska hålla reda på geografin lite bättre en annan gång. De e ju synn att du inte vet att järnvägen delar på se strax här borta, va. De e de ja menar, seru.

Sen slår han till henne i ansiktet så hon kvidande stupar från stenen och ramlar framstupa i gräset och morgondaggen. När hon vågar höja sitt hettande ansikte ser hon honom springa mitt i spåret med rasande fart och med ränseln guppande på ryggen.

Och hela tiden sprutar skrattet ur honom som ur en källa och när skogen kramar sina nävar kring järnvägen pressas skrattet ihop till en smal tråd av skrik som blir hängande över henne hela morgonen i den klara blå luften som en pisksnärt. Och solen stiger högre på himlen och torkar allt gräs utom den fläck där hennes kropp vilar. Hon gråter inte, hon tänker inte heller och hon drömmer inte. Hon ligger bara där stilla i gräset under alen och svag sol stänker henne först och starkare sol baddar henne sedan och sen kommer den mogna solen och bränner hennes hjälplöst utsträckta ben, hennes kropp, stel under tunna kläder, och hennes darrande nacke som genom ett brännglas med pärlemorhandtag.

Ja, tänk hur det är när dagen kommer efter den korta sommarnatten.

VI KAN INTE SOVA

Old John... [The text on this page is extremely faint and illegible, appearing to be a list or a set of instructions.]

Nej, vi kan inte sova. Vi ligger åtta man i våra sängar i det alldeles för stora rummet där det är plats för tjugo men resten är ute på manöver. Men det är inte det stora rummet som gör att vi inte kan sova. Och det är inte nattlampan heller som står på vakt mellan kasernerna och duschar in sitt ljus till oss. Och det är inte ekot av taptot som rullar mellan kasernmurarna när klockan är tio. Och det är inte de stora bilarna som ibland om nätterna rullar förbi våra fönster som håller oss vakna med sitt brummande. Nej det är inte ens tanken på att vi i morgon kanske blir kallade till majoren och får svara för dålig städning av korridoren.

Det är ingenting av allt detta som gör att vi inte kan sova. Det är bara det att när dagkorpralen släcker ljuset i taket efter avlämningen och vi kryper ihop under våra tjocka dammiga filter så märker vi plötsligt var och en av oss hur den svaga stickande lukten av fasa stiger upp ur golvspringorna. Vi försöker värja oss mot den. Vi kanske drar filtarna över huvudet och täpper till öronen med våra händer som är iskalla efter besöket i tvättrummet. Men efter en stund måste vi ge upp. Man kan inte ligga en hel

natt med en tjock militärfilt över huvudet. Då kvävs man.

Så sträcker vi suckande ut oss och andas in den raa kasernluften som aldrig tycks förändras utan tycks vara densamma årsklass efter årsklass: Lite svett, en del skofett, lite mer gevärsolja, en smula stall sedan kavalleristtiden och resten damm. Det känns som om någon alltid gick och sopade och virvlade upp damm på luckor, i korridorer och expeditioner. Vi ligger här och andas 1909 års luft som luckans skämtare döpte den till på den tiden när vi ännu kunde sova.

Det var inte så länge sen som vi tror när det är natt och vi kryper under filten och tittar på våra armbandsklockor. Det behöver vi inte göra för vi kan höra vartenda slag från klockan i Oscars kyrka. Men ibland blir det så långt mellan slagen att vi tror vi har somnat och sovit över något, men när vi då tittar på klockan har det bara gått tio minuter sen sist.

Det var lustigt hur vi först låg och trodde, var och en av oss, att det bara var just han som inte kunde sova och ingen låtsades om för de andra de första mornarna att han inte kunnat sova en blund förrän de korta minuterna, när solen glimmade rött i de översta rutorna på kasernen mitt emot och fram till reveljen. Alla försökte verka så pigga och utvilade som möjligt vid uppställningen och försökte vara så uppkäftiga de tordes mot dagofficeren.

Och det var först under middagsrasten den första dagen som vi alla blev lite förvånade och generade

när vi oförmodat stötte ihop framför sofforna nere i parken dit var och en på skilda vägar sökt sej för att få en liten tupplur. Men när samma sak hände även nästa dag blev förvåningen och irritationen ännu litet större i all synnerhet som det var ont om plats på sofforna den dagen.

De va fan va du e sömni av de, sa vi till varandra och gäspade. De e klart som fan nä man inte får en blunn i ögonen på hela natten, blev svaret. Då brast ju bubblan. Vi kände oss befriade från en tung hemlighet och började gapa i munnen på varandra. Det var samma känsla av lättnad man känner när hela kompaniet gemensamt har fått diarré av kalvsyltan och får ränna uppe hela natten.

Och när taptot gick nästa gång kändes det inte så svårt längre. När ljuset släckts och dörrn stängts om oss satte vi igång att prata fast vi visste att det var strängt förbud på det. Men ingenting gör en så desperat som brist på sömn. Det blir man minst lika desperat av som brist på mat, så därför dröjde det inte länge förrän skrattsalvorna dånade åt någon vågad vits från gängets skämtare. Det är misstag att tro att vi skrattade så högt bara för att vi tyckte att vitsarna var så särskilt roliga. Men just det att skratet hjälpte oss att hålla ångestens huvud under vattnet verkade som en ljudförstärkare.

Därför var det inte alls underligt att dagofficeren efter en stund ryckte upp dörren, tände lyset och

skrek: Den som pratar anmäler sej! Men naturligtvis teg vi solidariskt och stälpte oss på sida och försökte sova och han fick inte ett ljud ur oss fast han kom till varenda säng och tog oss i axeln och skakade oss. Då tröttnade han, muttrade och släckte och gick. Men vi låg tysta som muren ända tills vi hörde att han inte längre stod och lyssnade utanför dörren.

Då började vi igen men vi försökte kultivera det för att vi inte skulle bli avbrutna, för vi trodde att vi skulle bli tokiga av att ligga tysta och stilla och bara andas in den där svaga stickande lukten av fasa en hel natt till. Och för att det inte skulle höras så långt kom vi överens om att en i taget skulle få berätta en historia och ingen skulle få skratta hur roliga poänger historien än hade. Den natten hann vi bara med tre historier, inte därför att historierna var så värst långa eller för att de berättades så omständligt men vi somnade faktiskt så småningom in en efter en helt enkelt av den orsaken att de tre historierna, ja några av oss hann inte ens med alla tre eller ens två utan bara den första, kom oss att alldeles glömma lukten av fasa. Det kanske nu inte var för att historierna var så fasligt märkvärdiga, utan kanske mest därför att de måste berättas med så låg röst att vi måste spänna hörseln för att inte gå miste om den poäng som vi visste skulle komma i slutet av varje historia.

Den förste som tog till orda var inte kompaniets humorist fast hans mun annars alltid rörde sej även

om han inte sa någonting. Vi skojade om honom och sa att hans mun måste vara smord med prima läderfett för att kunna stå mot påfrestningarna. Och hela karn luktade faktiskt läderfett också. Det kom sej av att han jobbade i förrådet där läderfett och armol var de förhärskande dofterna. Kanske var det det som gjorde också att han inte kände den stickande fasans lukt lika tydligt som vi andra, för han påstod nämligen nästa dag vid uppställningen att han inte ens hört slutet på Jokers historia och det hade faktiskt även de mest lättsövda av oss gjort.

Det var alltså Joker som först yttrade sej och vi blev nog lite förvånade, för han var nog annars den som vi trodde sist skulle säga någonting. Det var nämligen inte många av oss som någonsin hade hört Joker säga ett ord sen han kom till kompaniet för en månad sedan. Därför var det inte mycket vi visste om honom. Egentligen bara det att han tillhörde årsklass nitton och var äldst av alla på luckan och att det stod i inskrivningsboken att han var diversearbetare, född i Örebro. Ja, sen visste vi förstås och det visste hela kompaniet förresten att det var han som hade förlorat sexti kronor på poker redan innan han hunnit få ut lumpen ur förrådet första dan.

Det var Glader, humoristen i förrådet, som brukade ta med sej nykomlingar som såg något så när försigkomna ut in på luckan, blanda och ge bakom en säng och satsa i en sko och oftast blev de plockade. Och så gick det med Joker, ja han hette inte

så då än förstås och efter tolv minuter, längre vågade inte Glader hålla sej borta ur förrådsfurirens sällskap, låg det fem hopknycklade tiör, en trasig femma, fyra enkronor och sista kronan i form av silver och koppar i Gladers marschsko.

Det var förresten den gången när de stod bakom Gladers säng som fanjunkarn kom in på luckan och dök på dem. Det var som om han känt vittringen av Glader berättade grabbarna efteråt för han hade gått förbi varenda dörr i hela kompanikorridoren och störtat rakt på Gladers lucka. Hm, hade han sagt, som den lilla lurendrejare han var, ja kan undra va ni två gör här inne ja. Men de var vana smygspelare bägge två och stack in korten i kavajärmarna. Ha, sade Glader och höll triumferande upp marschskon, ja håller bara på å visar den hä killen hur man ska smörja in ett par marschskor. Ja kan undra om inte de behövs, sa han sen och lät anklagande mot den som ville sabotera en så ädel uppgift.

När han hade gått sa Joker som då inte var döpt än och det var det första han sa: Tur att de inte var nå småpeng i skon. Men de kom senare, fem minuter senare varefter Glader med skon som rymde sexti kronor och en kortlek på sina korta krumma ben pilade iväg till förrådet som låg längst upp i korridoren. Men han hade inte hunnit fram förrän han hörde en tordönsstämma bakom sej ryta: Hade ru ingen joker me din jävel! Glader stack in som en rätta i förrådsskrubben och fanjunker Boll som gick

och granskade låsen i korridorsskåpen och inte hade de allra snabbaste fattningsgåvor hann inte fatta vad det rörde sig om förrän en kvart efteråt och då hade Glader redan uppfunnit en förklaring som var så invecklad och skarpsinnig att han måste lära sej den utantill för att kunna komma ihåg den. Påstod han själv.

Och så fick Joker sitt namn fast han egentligen skulle ha hetat Käftlös för den som hade hetat det förut, en blek tandlös karl som var slaktare fast man allra minst kunde tro det, hade just ryckt ut. För det var faktiskt ingen som hade hört Joker säga någonting sedan inryckningsdagen då Glader körde upp honom på sexti kronor på tolv minuter och därför låg vi nu där och blev nästan perplexa när han plötsligt satte igång att prata som vanligt folk. Och det var en bra historia tyckte vi allihop för vi hade faktiskt en gemensam våglängd den natten fast vi annars hade ytterst skilda intressen och den våglängden passade hans historia precis till. Och det var någonting i hans röst också som grep. Det lät som om den legat under is länge och först nu den här natten hade kommit loss och kunnat användas för det den skulle användas till. Han började förstås så pass trevande och ovant att vi först var rädda att han skulle spricka på uppgiften och lämna oss där snopna och ensamma med skräcken. Men det var ingen risk för sen hamnade han som nämnt precis på allas vår våglängd.

Ja har jobba lite varstans i de här lanne, sa han. Det längsta söderut ja har vari ä nog en liten håla utanför Kristiansta. Där skulle vi spränga en brunn åt en rik bonne men hur de var så gick en av kamraterna åt neri brunnhåle å dan efter kommer gubben skrikandes å säger att han inte vill ha nån likförgiftning i sin brunn. Då ba vi honom fara åt helvite å tar hans bästa skrinna å kamp och kör in ti stan hela gänge med gubben fastbunnen, skrikandes och vrålades på hjälp, vid vagnstången. Vi kör opp på torge å binner hästn vid pumpen och sen går vi in på en krog där vi kan läska oss innan vi tar tåge oppåt. Nu ska ingen tro att vi hade glömt kamraten bara för att vi kunne gå in å ta oss en sup å skratta å bråka. De är bara de att när man har de här jobbe och ingen riktigt vet hur fan ett skott kan ta, om det kan slockna i stubin eller man kan dyka rätt på en gubbe när man borrar i ett gammalt borrhål som det stog i tidningarna härom dan om, så sörjer man dom som blir borta på ett lite annat sätt. Man tjuiter inte å åmar sej inte men när man sitter i baracken efter skifte eller äter sina flottiga smörgåsar på en hög slipers på en banvall så kan de hända att nån av kamraterna säger: Va fan skulle Olle ha sagt ida va när ingenjörn stog på huvet över trallan å börja skälla som en bannhunn för att ingen gick å lysten med en tändsticka så han såg å inte gick å förstörde bästa kostymen på en skiti tralljavel. Då är de kanske nån som kommer ihåg hur Olle bar opp själva överingen-

jörn på stegen ur turbingropen när de byggde kraft-
verke 1915, borsta av en på knäna och ställden ifrån
sej en halv meter från kanten å sen gick ner i gropen
igen, lugn som en filbunke utan å skrika eller hojta.
Då skrattar kamraterna å minns den döde å tänker
på hur de va när cementkare tippa över honom i brunn
nere vi Kristiansta.

Nåja, när vi kom ut igen på torge hade gubbens
skrik locka dit halva stan å framför skrinna står
gubben å stans polismästare med fingrarna i bälte å
brebent som en borrhock. Hä kommer di mördarna,
skriker gubben å viftar åt oss. Å polisen drar ut
mungiperna å morrar åt oss å fingrar på battongen.
Å folk glor på oss å alla väntar att någe ska hända.
Då går Uppsala-Pelle å han är den längsta å star-
kaste av oss lugnt tvärs över torge å fram till polis-
mästarn. Å de är alldeles tyst som varenda en i hela
Kristiansta hade blive dövstum. Lugnt slår Uppsala-
Pelle armen om magen på den tjocka polismästarn,
läggern framstupa å bärn unner armen fram till pum-
pen på Kristiansta torg. Å polismästarn svär å spar-
kar vilt med sina trinna skanker men de hjälper ingen-
ting de. Uppsala-Pelle tar av polismästarn mössan å
hänger opp en på pumpknoppen å sen håller han
fram polismästarn så skallen hans kommer rätt unner
röre å så börjar han pumpa. Han tar inte många tag
å när han är färdi hänger han pån mössan igen å
bärn försiktigt tibaks ti hästn å kärran. Vattne skva-
lar neför ansikte på den stackarn å håre hänger ner

för ansikte som en kvast. Men fortfarannes lika lugn tar Uppsala-Pelle å lyfter opp fettblåsan å sättern grensle över hästryggen å knyter ihop bena me tömmarna så han inte ska ramla av. I förbifarten får han tag i den vettskrämda gubben me å sätter honom bakom å sen smackar han åt hästn å ekipage skramlar iväg över Kristiansta torg. Å då börjar folk skratta å jubla å de finns ingen som tänker på å rädda den stackars polismästarn ur knipan.

I ställe strömmar folk bort till oss å hurrar för oss å för att ingenting ska hända oss får vi en manstark livvakt ner ti station.

Den gången va en annan bara grabb å jag fick sån beundran å aktning för Uppsala-Pelle att ja praktist taget inte var skild frånen mer än tie minuter under dom fem år som kom. Vi reste runt från anlägg till anlägg å var de vrångt på någe ställe så gav sej inte Uppsala-Pelle förrän han hade ordnat om så de blev ändring.

Ett ta va vi över i Norge å de va där Uppsala-Pelle miste ena ögat. De var på ett järnvägsbygge å banan skulle gå fram tvärs över ett fjäll. De va vrångt. De frös i borrhålena så fort dom va urborrade å baracken som vi bodde i va så otät så de snöa in genom springerna å satt man å åt kunne det hanna att rätt som de va va man alldeles vit i skägge. De är klart att alla längta därifrån å gav sej iväg så fort dom hann. Därför var befäle inte vidare pigg på att vi skulle ner till byn för de va många som

försvann den vägen: Men en lördag skulle dom ha nån fest dä nere å hela lage beslöt å åka ner å va me. Men de måste va nån kvar oppe på fjälle å vakta grejerna så inte dynamiten försvann å Uppsala-Pelle åto se de frivilligt. Han hade blive så tyst de året vi va i Norge å ja kunne inte begripa va de va men. Eftersom ja tyckte de skulle bri trist utan honom så stanna ja kvar me för å hålla honom sällskap.

När vi sutti inni baracken en stunn å pratat å värmt oss vi kamin efter kylan ute kom en av pojkarne. Han va nog den yngsta av oss, han va bara nitton år å han var norrman. Fast han var så ung hade han fari kring på anlägg precis som vi i flera år å han såg bra mycke äldre ut än nitton. De kom sej kanske av att han hade mist tännerna me för de gör man lätt efter ett par års diet på socker å kaffe. Nu hade den där pojken haft en flicka neri byn som han bruka smita ner till iblann om kvällarna utan att befäle märkte de. Men de där hade tagi slut i veckan å pojken gick omkring å så hängfärdi ut å påstog att de va tännerna som va skulden till de. Men de tyckte vi förstås va fan ti jänta som inte kunne ha en bra kar utan tännar. Nu kommer pojken in i baracken å är hängi å blek som ett lärft i syna. Ska inte du ner ti byn som dom andra du inte, säger Uppsala-Pelle, men han får inge svar. Pojken försvinner ut på fjälle. Så efter en stund reser sej Uppsala-Pelle å ska ut å titta till bodarna i skymningen. Då tittar han på väggen där nycklarna brukar hänga å plötslit ser han

att nyckeln till dynamitkurn är borta. Han svär till å springer ut å ja efter. De är dödyst på fjälle å inte ens måsarna som brukar stryka opp från have å fiska i avskrädeshögarna hörs till. Då ser vi en smal rök stiga opp ur snön framme vi bergskantn där fjälle börjar utförslöpan ner mot fjorden som ser ut som en blå skugga nere där. Uppsala-Pelle är mer erfaren än jag så han förstår på en gång va de är för en rök å sätter därför av genom snön. Men han är inte riktigt framme när knallen kommer, de låter som när man tappar en blomkruka från ett femvåningshus å han faller framstupa i snön å blir ligganne å jämrar sej. Ja springer fram så fort bena kan bära me å lyfter oppen å mellan hännerna som han pressar intill öga spricker blode fram. Jag tycker de ser ut som han svettas blo å lyfter oppen på ryggen å springer bort ti trallan som står på stickspåre. Pojkn är de ingenting å göra åt. Sen drar jag nern hela vägen ti byn å dom fraktarn på båt å bil till närmaste sjukhus. När han kommer ut igen vill vi ingenting hellre än å skudda lannets stoft av fötterna. Ja får fatt på e tös i Sverige å gifter me å svärfar kan skaffa e stadigt knog åt me å ja ska sluta vi spåre där ja har jobba det senaste åre tisammans me Uppsala-Pelle. Å en av dom sista dagarna ja är där så ska de hänna. Man kan tycka de är underligt när man har vari tisammans varenda dag så gott som i fem års tid. Vi drar spåre genom en skärning å de är löst berg som vi spränger i. De är sista skiftet på

lördan före påskveckan å till påsk ska ja sluta. Vi ska ta en sista salva fast de är bra sent på lördan å lastningen får vänta ti måndasmorron. Men allt är klart för skjutning å sprängarbasen, de är Uppsala-Pelle, står å rycker i stubin innan han tänner. Sen sätter han fyr på stormstickan å vi som ligger å tar betäckning inni skogen ser hur den blåa röken stiger opp i luften. När han har tänt springer han sävilit som han brukar men så märker vi å blir rädda att han börjar springa tibaks å vi förstår att skotte kan gå vilken sekunn som helst men vi kan inte göra ett dugg för å räddan. Å efteråt kunne ingen begripa va de hade tagit åten. Å så gick skotte å vi såg hur han klubbades ti markn av stenarna å me väldi hastighet växte stenhögen över kroppen pån. Vi sprang fram så fort vi kunne men kunne ingenting göra. Eftersom de var löst å lättsprängt berg hade de bildats en pyramid av stora stenblock som låg ganska löst å vippade på varann å nån sprang dit med spett å försökte bänna loss dom i bottn. Men de är klart att inte de gick å därför sprang vi efter en lanngång å klättra opp på toppen av pyramidn. Å då var de nån av oss som skrek: Titta han lever ju! Som ja sa förut låg stenarna löst på varann å de var håll mellan dom å en av kamraterna hade av en slump tittat ner å längst på botten av pyramiden hade Uppsala-Pelles öga stirrat opp moten. Å ingenting mer syntes till aven än de otäckt levanne ögat å den svarta lappen över de andra å alla var upphetsade å

måste dit å kika. Å sen efteråt skämdes många av dom å mådde illa när dom tänkte på att dom hade buri sej åt som vid apburarna på Skansen. Då skriker ingenjörn som blek i syna står nere på marken: Ge fan i de där. Lägg en näsduk över håle. Å så slänger han opp sin näsduk ti mej som står oppe på lanngången me. Men då hörs Uppsala-Pelles röst från pyramidens botten å de märkvärdiga är att den är nästan precis sej lik: Ge fan i de du. Ge mej lite vattn i ställe för ja ä törsti. Då slänger ja ingenjörns näsduk, hoppar ner från landgången å knuffar omkullen i hoppe å löper som en hinn bort mot baracken där vattenhinken står. Ja fyller en skopa å springer tibaks ti pyramidn men ja kommer för sent. När ja kommer dit har kamratn redan dött säger dom mej, å nån har lagt sin näsduk dubbelviken över titthåle. Då tappar ja bara skopan å tycker de är skam att ja inte ens kunde gen en skvätt vatten innan han dog när vi fari tisammans å jobba tisammans i fem år. Hela lördaseftermiddan håller vi på å plockar ner pyramidn å när vi hittarn kan ingen förstå hur han kunne leva så mycket som en sekunn me dom skaderna. När vi var färdiga å vi fick arbeta me karbidlykter den sista timman var de en av kamraterna som sa: Sånt monument som Uppsala-Pelle byggde åt se är de inte många storgubbar som får när dom är döa.

Vi låg stilla och tysta i våra sängar när Joker hade slutat och alla av oss fick från den stunden en all-

deles särskild aktning för Joker. De flesta av oss eller kanske alla vi andra hade ju inte upplevt någonting märkvärdigt, ingenting som var så stort att det dugde att berätta om så här. Vi låg och manade fram våra små äventyr, våra arbetsplatser och försökte tänka ut en människa som vi hade känt och som hade varit lika stor som Uppsala-Pelle, men hur märkligt det än kan låta hittade vi ingen. Nu kan det naturligtvis tänkas att det var stämningen och den befriande känslan av att för ett ögonblick slippa från den pinande ångesten som förstörde upp proportionerna i det vi hade hört, men inte ens under mer normala förhållanden hade vi nog kunnat låta bli att känna oss imponerade.

Nu låg nog en del av oss också och kände sej lite avundsjuka mot den som kunde berätta så bra och det var nog rena avundsjukan som kom t. ex. Glader att efteråt påstå att han hade somnat mitt under historien om Uppsala-Pelle, för ofta brukar det ju vara så att dom som är vitsigast och mest slängda i käften vid alla tillfällen egentligen har ganska svårt att berätta en historia med mening och allvar i.

Och avundsjukan var det nog som drev fram Sörenson, den lille f. d. sjömannen med den spetsiga profilen. Ja, allt hos honom var spetsigt förresten, från pannan som såg ut att kunna stickas, den skarpa näsan och hakan som nästan stack ut som ett getskägg. Det var en liten karl, tanig i kroppen och axlar och knän och armbågar var spetsiga som spjut.

Men det mest spetsiga hos Sörenson var ändå hans röst. Den var gäll och skrikig som hos en gammal käring men faktiskt fanns det ändå någonting hos den som gjorde att man inte skojade om den. Det fanns någonting respektingivande hos hela karlen trots hans ynklighet. Respektingivande kanske inte är rätta ordet, men man skyggade liksom till när han kom och sa någonting eller ville någonting. Kanske var det bara det att han hade varit sjöman som gav honom en viss nimbus, fast man kan nu inte säga att han direkt skröt av det. Indirekt gjorde han väl det förstås men det retade i varje fall ingen.

När nu Sörenson tog till orda var det nog en del av oss som tyckte att inte just han borde ha fått efterträda Joker och allmänt väntade vi oss nog inte mycket av Sörenson som berättare. Det var ju synd att säga att hans röst precis hade någon charm. Den kunde vara effektiv när han ville skrämmas eller driva sin vilja igenom men att tvingas ligga och höra en lång historia dras av en sådan röst det är väl ungefär samma nöje som att sitta på bio med en nåldyna under ändan. Så tänkte vi faktiskt, men vi lurade oss nog lite i alla fall för så illa som vi trodde var nu inte hans röst och fast han berättade ganska dåligt med långa pauser och en del hackningar hade vi ganska stort utbyte av hans berättelse och blev både skrämda av den och, det erkände vi motvilligt förstås, ganska imponerade på något konstigt, egentligen ganska idiotiskt sätt.

Under förra krige, ett av dom sista åren, kör han igång och vi blir lite obehagligt berörda först av spetsen i hans röst, gjorde ja värnpliktn vi flottan. Ja vill inte minnas mycke av de å ja glömde de mesta av de när ja kom ut på sjön sedan när de va över men de va ett helvete, ett mycke större helvete än de här. Om nån av er i de här rumme har vari nån gång i en sta med örlogsstation vet ni hur jävligt man får ha de. Man ä påpasad från alla håll både från befolkningen å befäle å om man inte rör sej som en jävla söndasskollärare ute på gaterna så va så förbannat säker på att nån jävel kommer å kör dit en. Å ni vet hur tjejerna ä i såna där håler. Killar me nånting på ärmen ska de va, annars så kan ni ge er fan på att dom inte så mycke som tittar på en stackare en gång.

(Aj, aj, tänkte vi, nu ska han passa på och kverulera.)

De fanns faktiskt bara ett ställe i hela stan dit en meni kunde gå å de va ett kafé som hette Gröna stugan. De viskades från man ti man vid varenda nyinryckning å där hängde matroserna i klasar kring bordena å försökte få ti stånd en någolunda rättvis fördelning av de nära jänterna som fanns på stället. För dom var så å säja var mans egendom å ingenting å ha för den som ville ha lite städt sällskap. De va om en av dom flickerna förresten som de gick en historia. Den berättades i den nya årskullen å var å en som berätta den påsto att de va en sån där

historia som gick i arv från årsklass ti årsklass. I alla fall påstog man att nära grabbar hade lyckas smuggla en tjej förbi vaktn en söndaskväll. De hade visst gått till så att en hade agera full å locka bort vakten från postställe å sen hade dom andra passa på å smiti in. Sen hade dom haft rolit mena på logemente hela nattn å när reveljen gick va den stackarn så slut så hon knappt kunde stå på bena. Nu var de en av grabbarna som saknades vid uppställningen den där morron. Han hade haft nå hyss för sej ute i stan å inte hunni in före taptot å för att rädda honom vi upprope va de nå ljushuve som kom på idén att den här jäntan skulle stå på hans plats i lede. Dom trädde påna ett par kommissbyxer, drog en jacka över skal-len påna å satte påna en matrosmössa. Sen ledde domna ut på kaserngårn å ställdena på plass. Den var rätt undanskymd å grabbarna lyckades manövrera så hon gick i någorlunda rätt riktning vid vändningar å så. De hade nog gått bra alltihop om de hade vari samma gamla halvblinda flaggstyrman som vanlit men just den här morron va de en löjtnant som hette Wester som var nykomling som skötte om upprope. Å han fick plötslit för sej att grabbarna inte va tillräcklit spänstiga å så kommendera han svikhopp å de hade aldri hänt förut att dom hade måst göra nå sånt före första frukost. Å när grabbana nu börja hoppa runt omkringna ble flickstac-karn förstås alldeles vettskrämd å visste inte vart hon skulle ta vägen. Då kommer löjtnanten framru-

sande tillna å gerna ett knytnävslag i bröstet så hon ramlar ikull: Orkar du inte hoppa du inte, skriker han, men så kommer han å tänka på att de var ovanligt mjukt för näven å så lyfter han oppna i axlarna, slår mössan avna å upptäcker att de e en flicka.

Hur det gick sen visste ingen men de fanns dom som påstog att hela historien bara va ett påhitt av löjtnant Wester bara för å göra sej populär. Å de skulle ha vari likt honom för löjtnant Wester var otrolit listi men faktum är ju att de inte hjälpte så mycke för de fanns inte en officer som alla tyckte så oerhört illa om som just han. De fick man redan höra vi inryckningen: Aktare så inte löjtnant Wester kommer på de bara. Då går de åt pipan. De var rentav märkvärdit så alla gick i skräck för löjtnant Wester. Till å med hans överordnade, viskades de, hade en märkvärddi respekt förn.

De dröjde länge innan ja förstog riktigt varför grabbarna va så rädda förn å första gången ja träffan tyckte ja han va den gentilaste officern i hela flottan. Men sen efteråt träffa ja många som sa att dom hade tyckt precis som ja första gången dom hade setten å första gången hade i regel vari när dom gjort nån tabbe, klättra över kaserngrinn eller glömt bort å hälsa eller gjort nån annan förseelse. Då hade han vari hyggli mot dom, hjälpt dom å dom hade gått å vari tacksamma moten i en hel vecka ända tiss nån kom å tala om för dom att nu var dom uttagna ti löjtnant Westers straffvakt.

De där visste ju inte en annan va de va för sla å ja tänkte inte så mycke på va dom prata. En da eller kväll rättare sagt va jag i alla fall ute å gick utanför stan alldeles ensam. De finns väl knappast nära ställen som de samlas så mycke brunst på på en gång som just i en garnissonsta å eftersom stadsflickerna va så otillgängliga bruka matroserna göra sina råder runt landsbygdn omkring för å driva opp kjoltyg. En del tyckte de var bäst å jaga ensammen förstås. Ja, ja gick där å spankulera på landsvägn alldeles ensam som sagt va å då kommer en jänta cyklande bakom mej. Ja står å väntar tiss hon kommer mitt framför mej å då tar ja tag i styre å frågarna om vi inte kan gå en bit. Hon har ju ingenting annat å göra än å kliva av cykeln förstås å så går vi å larvar å pratar lite skit. När ja tycker vi har gått tillräcklit länge undrar ja om vi inte kan lägga ifrån oss cykeln ett ta å sätta oss på dikeskanten. Ja, sen går de som de brukar å de e ålrajt alltihop å när vi e färdiga e det nån som kommer oppe på vägen. De e en civilklädd kar, kort å tjock, som svänger ett spanskrör i ena handn å blossar på en cigarr. Tss, de kommer nån, viska ja åt jäntan å försöker göra oss osynliga. Å först tror ja att karn ska gå förbi oss men sen märker ja på stegen att han stannar mitt framför. Å, säger flickan, de där är ju löjtnant Wester. Inte e de där en löjtnant, viskar ja å försöker lugna mej. Men då säger karn på vägen, de låter väldit vänlit å intresserat: Är de inte

vått å ligga så där i gräse? Men då tror ja henne i alla fall å försöker säga käckt å oberört: Nej, löjtnant, inte farlit. Då tar han cigarrn ur mun å nickar vänlit å myser å går å ställer ner jäntans cykel i dike så den inte ska hindra trafiken. Sen fortsätter han sin väg å svänger spanskröre lika belåtet som förut.

De va en gentil karl, tänker ja när ja står å borstar av jäntan på ryggen. Men ja hinner inte säga ett ord tillna förrän hon har hoppa på cykeln å far sin väg som hon hade fan i hälarne. Då förstår ja att hon vari rädd hela tiden, att de bara va av rädsla som hon gjorde de. De var de snopnaste i den vägen ja vari med om i hela mitt liv.

Sen går nära dar, ja glömmar hela historien å på grund av min klena rygg lyckas ja lura till mej en fin kommending. De e en skärgårsbåt som flottan har rekvirera som ska målas om. Men så en da får ja höra på luckan att ja ska på löjtnant Westers straffvakt. Å mycke riktigt. På eftermiddan kommer den vänliga gentlemannen ner ti prämen. Men han e i uniform nu, han blossar på en cigarr fortfarande å han e lika pussi i ansikte men han e inte fullt så vänli längre. Du ska inställa dej här i morron lörda klockan tre, säger han, du vet själv varför. Sen går han å ja tycker de e en förbannad otur. På en permissionsda å allting.

I alla fall e jag där på kajen å då ser ja att ja inte blir ensam. De står tre till där på kajbande å glordystert ner i de smörjiga vattne. På slaget tre kom-

mer löjtnant Wester ut på kommandobryggan å ber oss komma ombord. Han skäller inte på oss när han möter oss nere på fördäck. De låter som om han ville ta oss me på en liten utflykt. Han kallar oss för herrarna å e så hyggli mot oss så vi tror dom andra måste ha tagi fel. Först ska vi ha lite gymnastik å den ska vi ha neri maskinrumme för de e så svalt å skönt där. De tycker vi e vänligt å tar gärna av oss skor å strumpor när han ber om de. Men de e inte så svalt i maskinrummet som vi tror för de brinner i fyrarna å fyrluckorna står på vi gavel å vi svettas i våran tjocka uniform utan att vi behöver röra oss. Men sen börjar gymnastiken å vi förstår varför vi måste va barfota. Han har strött ut ett lager kolstyc-ken över golve å vi får hoppa svikhopp, göra tåhävningar å stupfallande ställ på dom vassa bitarna. I början innan det går så fort hinner man laga så man inte sätter fotn på dom skarpaste kanterna men när takten ökas är de omöjlit å beräkna nånting å efter en kvarts sån gymnastik blöder både fötter å händer å man tycker man inte skulle ha de jävligare i helvete. Men efter en halvtimma har blödningen stanna å man tycker de e underlit va man kan vänja sej i alla fall för faktiskt känns de inte ett dugg å de har kommi koldamm i sårena så dom har sluta å blöda men koldamm i käften me å man e så törstig att man skulle kunna ge va som helst för en mugg vattn. Efter tre kvart gör de inte ont de minsta å man e egentligen inte törsti heller. Man e bara så jävlit trött att man

skulle bli sali om man fick slänga omkull sej i kolena å somna in. Men det får man inte för en gymnastiklektion varar en timma å när den timman gått e man egentligen ingenting å tycker de e synn att de ska vara slut när man nu en gång hade kommi igång. De e först när man börjar klättra oppför lejdarn som man känner att fötterna å händerna inte e nånting annat än stora sår å då flammar det rött för ögonen på en å man skulle kunna vrida halsen av den som gjort en de men bara ett lite ta för sen blir man så trött igen så man skulle kunna hurra för sin plågoande. Ja tror nog vi kände de så alla fyra när vi sökte reda på våra skor å strumper oppe på däck. Det va ingen idé å försöka få dom på sej igen för de skulle dröja ett ta innan fötterna gick in i ett par normala skor å vi märkte hur fruktansvärt svårt de va å gå på golv som de inte låg vassa kolstycken på.

Om de nu hade vari nog hade säkert ingenting hänt för vi hade kommi i de stadiet när man e alldeles ofarli. De går så där i perioder. Första halvtimmen e man vild å galen, den andra e man apatisk men sen kommer de en period när man blir vild å galen igen. Å när löjtnanten samla oss kring sej ute på fördäck, peka på förmasten å sa att han gärna ville ta ett kort av oss när vi stog där oppe å höll ett block på nocken visste vi alla fyra faktist utan att vi hade sett på varann hur de skulle gå. Vi gick först på våra såriga fötter å hämta en lång stege som låg på kajen å reste den under helvetiska smärter mot

förmastn. Sen gick vi å hämta blocke som låg på kajen me. De va ett massivt järnblock å de va knappt vi orka lyfta de fast vi va fyra man. När vi hade buri ombord de tog vi oss en liten paus å stog i en klump å kika opp mot nocken som låg vansinnit högt oppe, trötta som vi va.

Då kom Wester ut med sin kamera å skrek åt oss att "har ni inte fått opp blocke än" å de va märkvärdit så lätt vi tyckte de va på en gång när vi lyfte de å börja klättra oppför stegen. Den var så pass bre att vi kunde gå två i bredd med blocke mellan oss. Vi sega oss opp stegpinne för stegpinne å va rädda att stegen skulle välta me oss men de var ganska bra lutning pån så de såg inte ut å va nån risk. Ti slut när vi nästan va oppe kommer löjtnant Wester å ställer sej breve stegen alldeles under oss å tittar rätt opp mot nocken. Vi lutar oss över stegkantn å fast vi inte har sett på varann en gång vet vi precis va som ska hända. Vi tittar noga på den benvita pannan som ser ut som ett vitt band så där oppifrån. Annars e han solbränd men pannan lyser alldeles vit, nästan som han har struki på en salva pån. Vi tittar oss omkring men de syns inte en människa till på hela hamnområde. Ja kommer ihåg att ja såg en svart katt hoppa ur ett lyftkranshus just då å sen börja blocke glida ur mina händer å ja vet inte vem som släppte först eller om alla släppte på samma gång men vi titta på den vita pannan en gång till innan blocke dök ner i den.

Ja, sen blev de förhör å de ena me de andra å alla tyckte de va en beklagli olyckshändelse. Och nu kommer de märkvärdiga: De va inte en enda av oss fyra som hade släppt ner blocke i huvut pån som sa eller tänkte annat än att de va en olyckshändelse. Ja, om nån av oss hade sagt till den andra: Vi slog ju faktist ihjälén skulle vi tittat pån å sagt att han inte va riktit klok längre. Å därför sov vi gott om nätterna. Vi träffades aldrig, vi morschade knappt på varann en gång å sen försvann vi från varann när vi fick sjökommenderingar. Å de dröjde faktist minst ett år innan ja börja drömma om de på nätterna. Ja vakna svetti mitt i natten å tyckte att han fanns nånstans i rumme med sin kluvna panna å efter en vecka ble ja tvungen å flytta. Ja hyrde in mej på ett nytt ställe å hoppades ja skulle kunna sova bättre där men de va hopplöst. Så ti slut fick ja lov å gå ut på sjön för å rymma från de hela å blann kamraterna ombord lyckades ja glömma de fast de tog sin tid. Men när vi kom till Lissabon mönstra de på en svensk där å de hade inte gått många dar förrän vi kände igen varann. Å ja tror vi bäge två i de längsta gick å hoppades att de skulle va nån annan än vi trodde men inte förrän vi kom till Malaga våga vi fråga varann å då hade vi gått å titta snett på varann å sovi illa ända sen Lissabon. I Malaga gick den andra i lann å kom aldri tibaks å de va ingen som kunde förstå varför — mer än ja. Men ja sa ingenting å ja har inte sagt nånting förrän nu.

När Sörenson hade slutat blev det så tyst i logementet att till och med det där ganska svaga klingande ljudet från klockan i Oscars kyrka nästan förekom oss som en hornstöt. Det var ingenting att säga till hans historia, ingenting att fråga om. Det var någonting outlöst över den, den var inte färdig på något sätt, tyckte vi, och faktiskt låg vi där och kände oss delaktiga på ett konstigt vis. Det var precis som om vi hade tillhört de där fyra som en het sommareftermiddag tagit död på den där löjtnanten. Så småningom kom vi förstås underfund med att det nog var det som hade hänt oss som kom oss att känna den där mystiska känslan av samhörighet i något avskryvärt. Men samtidigt började vi nog reflektera över hur det förhöll sig med Sörensons och de andras skuld och om det egentligen var ett riktigt mord. Och vi kom nog till lite olika slutsatser i den vägen. Kanske de mest avancerade av oss, vilka det nu var, började grubbla över var gränsen egentligen kan gå mellan brottet och det som ser ut som olyckshändelse. Men det är farligt att börja tänka över sådant, särskilt när det är natt, man är rädd och inte har kunnat sova på länge för rädslans skull.

Därför blev vi nog glada och lättade när tystnaden äntligen bröts. Det kändes som om någon hade knytit oss ihop igen och den där dystra stämningen som hade tryckt oss förjagades. Och det bästa var nog att han som började tala var så lugnande och förtroendeingivande att vi visste att han inte skulle

skrämma oss med det han berättade. Han var rund i kroppen och ansiktet men på det där stabila sättet, utan att vara fläskig och svälld. Det där stabila fanns förresten i hans röst också. Det var nu ganska sällan han sa någonting, i varje fall sa någonting längre men det vi hade hört av honom redan gjorde oss förberedda på att nu skulle vi få lyssna till en historia som liksom slätade över, ja det är kanske inte rätta uttrycket, nånting som filade kanterna av det som Joker och Sörenson hade berättat och som låg och skavde inuti oss.

Av den anledningen var det som vi först spratt till lite när han med sin lugna, stabila röst sa oss att han nu skulle berätta en sak som han själv hade upplevt när han var i Spanien 1938 och "sköt lite", som han uttryckte det på sitt lidelsefria och runda sätt. Det var två orsaker som gjorde att vi spratt till när Edmund, hur runnt, stabilt och förtroendeingivande var inte hans namn också, hade sagt de där inledande orden. Dels, och som stämningen hos oss faktiskt var, kom det i första hand, tänkte vi att det nu skulle komma något uppskakande och det var långtifrån säkert att vi skulle orka med det ovanpå det där andra och dels blev vi kolossalt förvånade över att Edmund hade varit nere i Spanien och slagits. Det tycktes oss så otroligt därför att det var så svårt att förknippa den runde, oföränderligt lugne Edmund med något sådant som strid, t. ex. att han skulle ha kunnat döda en människa. Det verkade

konstigt av ett annat skäl också och det var det att en del ganska snabbtänkta bland oss faktiskt inte hade börjat fatta vad kriget i Spanien betydde för världsfreden förrän nu när det riktiga kriget redan hade hållit på några år. Det förvånade oss att Edmund kunde ha kommit på den tanken så tidigt. Ja, kanske det till och med gjorde en del av oss avundsjuka.

Men när Edmund sen kom igång och började berätta förstod vi emellertid snart att alla farhågor vi hade hyst var onödiga. Det var i själva verket typiskt för Edmund att han inte berättade för oss hur det hade gått till vid ett bajonettanfall eller en närstrid bland cypresserna i utkanten av nån liten spansk håla. Men det var så likt honom att han i stället berättade följande:

Vi befann oss på reträtt nånstans i närheten av den spanska Medelhavskusten i öster. De ä svårt å nämna nåra namn för dels var man alldeles färsk i Spanien när man kom dit å de var lite besvärligt me dom spanska ortsnamnen å dels är de så när man retirerar att man inte lägger nåra namn på minnet. Under en framryckning är de alldeles omvänt. Då håller man ögonå öppna för varenda liten vägs skylt som står i terrängen men under en reträtt är de som man bara gick å såg ner i marken å inte visste ett dyft var man befann sej nånstans. Ändå va de inte fråga om nån oordnad reträtt för de va innan vi hade förstått att läget va hopplöst å vi va inte oro-

liga eller beklämda. De va bara som vi hade tagit nära dars semester å snart skulle vara tillbaks i jobbet igen. De var helt annorlunda när dom andra flydde. Dom första dagarna ja kom dit hade vi satt in en offensiv, ja de va ingen riktig offensiv utan bara en liten snabb stöt å lyckats ta en del fångar. Dom skakade som asplöv när vi stängde in dom, de va ett tjugotal man som hade slängt gevärerna för å kunna springa bättre, i en liten ravin. De va mest italienare som skrek å hojtade i mun på varann å vi måste faktiskt hota å skjuta dom för å få slut på oväsendet. Nu gjorde den här episoden sitt till att vi börja underskatta fienden, ja åtminstone nykomlingarna bland oss å när förstärkningarna rullade ner till dom å vi tvangs till reträtten var vi nog optimistiska att tro att de som sagt bara va fråga om ett par dars semester. Men som sagt, hur frivillig en reträtt än är så tittar man i alla fall ner i marken å vi marschera eller åkte genom by efter by, småstad efter småstad utan å lägga märke till va dom hette. Å de gjorde väl sitt till också att dom va så lika som dom va. Byarna, antingen dom nu låg undan-krupna i skogen eller stolta som påfåglar låg å glänste på bergssiderna, hade alla de gemensamt me städerna som vi kom till att dom va avfolkade å utbrända. By efter by, stad efter stad va omsorgsfullt bombade av fiendeflyget som förresten va oss i härlarna under hela reträtten. Under en av dom sista dagarna reträtten vara strök förresten trossen me å

vi va utsvultna som kaniner innan vi äntligen mötte förstärkningarna å kunde vända näsan mot söder igen.

Var å en som har sett hur ett avbränt hus ser ut kan tänka sej hur de ska vara att knappast se nånting annat än såna i flera dar. De var egentligen överraskande ont om ruiner på de ställen vi kom till men i stället låg husen med gapande fönsterhål och röksvärtade väggar å glodde på oss när vi kom. Dom såg ut som lik där dom stog, tomma å övergivna. De är märkvärdigt så förändrade själva konturerna på ett hus blir så fort de är tomt, när gardiner å blommer är borttagna ur fönsterna, glasen är urblåsta, dörrarna lösryckta å elden har slickat ytterväggarna. Dom ser så hotande ut att man faktiskt blir rädd för dom å knappt vågar sej in. Och det var så tyst när vi kom till byarna att de enda ljud som hördes faktiskt var våra egna steg. De fanns inte en människa kvar å iblann kändes de faktiskt som vi skulle vara ensamma på hela jordklote. Då kunde de till å me kännas gott när fiendeflyget dök opp ur molntapparna å började kretsa kring kolonnen. Omedvetet gick vi faktiskt tystare å sänkte rösterna när vi gick genom dom brända, övergivna byarna precis som vi skulle vara rädda för å väcka någon. I alla fall blev vi tvungna å ta nattlogi eller rättare sagt nattraster för vi hade så pass bråttom att de inte blev tid me nån hel natts vila i något av dom där skrämmande husen å dom sista dagarna av reträtten sedan trossen blivit bombad gick vi till å

me å snokade igenom dom för å se om de inte fanns nån mat kvar till oss. Men de fanns de naturligtvis inte. De var bara råttorna som sprang för oss när vi bullrade in i rummen, de är konstigt så fort råttorna hinner ta hand om en tom by. Om alla människor blåstes bort från jordytan skulle de säkert inte dröja länge förrän jorden behärskades av råttorna.

En kväll efter en ovanligt het da kom vi i alla fall in i en tom by, den såg likadan ut som alla dom andra vi hade tagi oss igenom å de va överenskommet att vi skulle stanna där å ta igen oss ett ta för att sedan fortsätta mitt i natten. Hela den där dan hade ett ensamt flygplan envist kretsat över oss å vi hade känt en slö förvåning över att de inte anföll ända tills vi förstått att de var ett plan ur vårt eget flyg. De var en så pass sällsynt syn att vi kände oss mer upplivade av den än om vi hade mött en hel pansarskvadron av dom våra å stämningen hade därför stigi på det oförnuftiga sättet som till exempel när man är alldeles förtvivlad över att man är ruinerad å plötslit hittar en tjufemöring i byxfickan. De var en sån där desperat glad stämning som behärska oss när vi nådde utkanten av den där byn den där eftermiddan fram mot skymningen.

Vi vänta oss ingenting särskilt av den, de är synn å säga, vi gjorde bara den traditionella rondan kring den för å se om inte nån slarvig bonde glömt kvar en kalv eller oxen åt oss men de var hopplost som vanlit. Då kommer patrullen som ja är me i till byns

andra ända utan att vi har sett nånting annat än de alldeles vanliga. Men så bakom ett snår möter oss en syn som får oss å haja till å göra gevären skjutklara. De ligger ett hus där utbränt som dom andra men det hänger filter i fönsterhålena å skorsten är kvar å den stiger de rök ur. Försiktigt närmar vi oss de förtrollade huse, beredda på varje slags överraskning. Men de händer ingenting å vi vågar oss fram till ingångsdörrn som faktiskt hänger hel å ofördärvad på hakarna.

En av oss stöter opp den å kastar sej sen snabbt åt sidan för å slippa bli skjuten i bröstet om de skulle vara ett bakhåll. Men de hörs först inte ett ljud där inifrån å vi blir lite kusliga till mods — men så kommer de. Nån svär inne i huse på ren, ofördärvad spanska å dom av oss som är spanjorer skrattar tyst så tandraderna lyser. Å så ropar dom nånting in i huse å på tonen förstår vi att de inte är nånting mindre grovt å ögonblicke därefter kommer en liten skinntorr gubbe, den märkvärdigaste kar ja tror ja har sett i hela mitt liv farande ut genom dörrn. När han får se oss hoppar han till som en fotboll å skriker å gör nåra vilda åtbörder åt halsen. Men spanjorerna klappar gubben på axeln å han tiger tvärt.

En kamrat som kan spanska viskar till mej att gubben trodde de var Franco-trupperna som hade anlämt men att spanjorerna lugnat honom. Jag tittar noga på gubben medan han står där å tiger framför sitt hus. Han ser ut som ett stycke torkat kött som

har hängt lite för länge. På fötterna bär han dom vanliga spanska sandalerna, albagatas, men annars ser han nästan ut som en cowboy i sina vida fransade läderbyxor som hänger kring hans magra lekamen på ett par snören. På överkroppen har han ingenting annat än en tunn vit tröja å på huvet bär han en kolossalt bredbrättad halmhatt å de vita håre hänger ner i tofsar under den. Men han står minsann inte tyst så länge. De blixtrar till i hans pigga ögon å så börjar han spotta spanska stavelser som den mest snabbskjutande av våra kulspruter å min kamrat som kan lite spanska till husbehov har ingen chans å hinna me i galoppen. Men spanjorerna skratar å visar tänderna å med gubben i spetsen går hela patrullen tvärs över gårdsplan å fram till ett litet bräskjul som står där å hotar å falla ikull av ålderdomssvaghet.

Gubben lyfter på haspen å öppnar dörrn till de lilla skjule å genast börjar ett kacklande som faktiskt gör ont i våra öron som har vilat de senaste dagarna. Inne i skjule står en stor låda me en tjock pappskiva över. I hörnen ligger fyra bastanta stenar å i skivan har gubben skuri ut kraftiga cirkelrunda hål. Vi går fram en å en till lådan å tittar ner genom dom där hålen å när vi har vant oss vi skymningen ser vi att de är en massa gäss som ligger där nere. De går inte å räkna dom för de är ett enda virrvarr av halsar å näbbar å spanjorerna ler igen när dom tittar ner men vi andra tycker de är bra synn om dom stackarna å den som kan lite spanska frågar gubben

varför han inte kan släppa lös dom å låta dom gå ute å plocka på backen.

Då vråker gubben en störtsjö av ord över honom men en av våra spanjorer förklarar sakta å tydligt för honom att gubben har haft sina gäss i den där lådan i de där skjule ända sen kriget bröt ut å att han tänker ha dom där tills kriget är slut, att han har varit ockuperad en gång förut av Franco-trupperna (därför alla dom brända husen, tänker vi), och att gubben den gången i sin enfald gjorde republiken stora tjänster, att gubben på inga villkors vis vill mista sina gäss, men, tillägger spanjoren lågt å blinkar knipslugt åt oss, han kommer nog å mista ett å annat ändå.

Vi blir inbjudna att bo i gubbens hus å accepterar de med förtjusning. Han ger oss till å med lite å äta å de är första gången på flera dar som vi är mätta när vi går till vila. Vi rullar in oss i våra kapper med geväre i handen. Vi har blivi så van å sova me gevär att vi faktiskt inte skulle kunna sova riktigt om vi inte hade de breve oss. Det känns som vi skulle ha slutit ögona i högst fem minuter när vi plötsligt vaknar av ett irriterande brummande som tilltar i styrka. De är precis som om en humla satt å summade inne i örat.

Vi tar gevärerna me oss å går ut å ställer oss i de klara, silvervita månskene utanför huse å ser den fientliga eskadern som genom ett makabert trolleri dyka fram ur månskivan. Då slår vi ihop tänderna

å förbannar vår enfald å optimism som fick oss å tro att det var ett av de våra som kretsade kring oss hela dan förut. Nu förstår vi att de var ett av deras spaningsplan. Men planet hade faktiskt tillhört den vanligaste typen av våra, om man nu kan tala om att nån typ var vanligast i det sammanrafsade flygvapnet, å vi kom överens om att dom andra måste ha kommit över de vid nån hastig framstöt mot ett av våra flygfält.

Vi stog alltså där på gården å såg tre våger nattbombare rulla fram mot oss å ja skulle ljuga om ja sa att vi inte blev rädda. De blev vi. Man måste bli de när man befinner sej i en liten by, koncentrerad i en dalsänka. Dom kunde inte ha haft ett lättare arbete om de gällt å slänga en bomb mitt i Medelhavet när dom befann sig över de. Vi kände oss som vi satt fast mitt i prick på en måltavla strax innan en tävlingskjutning ska börja när vi gick in i huse igen å ordentligt stängde dörrn efter oss, precis som om de skulle hjälpa. Sen satte vi oss i rad vi ena väggen å bara väntade.

Å vi behövde inte vänta länge. Vi hade vari me om bombardemang förut, både i städer å på öppna fält men aldri förr i en rättfälla. I städerna sitter man å lyssnar efter dom avlägsna knallarna å längtar att de ska slå ner nånstans i närheten så man ska slippa sitta å höra hur krevaderna långsamt kryper närmare. Å då dånar de kanske till i kvartere breve å då känner man sej frälst för den gången. Ute på

öppna fälte är de kanske obarmhärtingast. Man ligger å trycker i gräse men känner att de inte hjälper ett dyft. Man tycker att jorden är blank som en stål-kula å den lika lite som en sån har några kryphål. Man tycker man är utlämnad till himlen å kunde lika gärna sväva omkring som en spärrballong uppi luften som mål för kulspjuternas kärvar. Sen ligger man å räknar när de sätter i å vissla. De är de enda som hjälper å när krevaden kommer å de yr ovanför en i luften utan att man blir träffad erfar man en galen känsla av glädje. Å den där vansinniga känslan sitter i medan de fortsätter å smälla omkring en å man blir räddad för den gången.

Men de här var någe alldeles särskilt, grymmare, obarmhärtingare. Ja tror vi inte ens brydde oss om å räkna när visslingen kom. Hela huse skaka vi krevaden fast vi trodde vi kunde lokalisera den till andra utkanten av byn. Sen dränktes visslingarna i krevader å de kändes som vi va på en båt å de gick sjögång. Vi ramla framstupa över golve å hörde genom larme hur kulspjuterna satte in. Vi förstog att en del av kolonnen måste ha flytt ut i terrängen å blivit upptäckt. Säkert var de de som rädda oss inne i huse.

Vi låg framstupa på golve å tryckte in pannan i de å vänta på nästa anfallsvåg. Men de kom ingen, dom där tjocka molnen av larm löstes opp å bara de ilska surret å knattret av kulspjutorna var kvar. Men sen kom ett ljud som vi inte hade lagt märke till

förut å överrösta allt de andra å vi titta förvånat på varann medan vi sakta reste oss å konstatera att vi var oskadda. Då var de en av oss som kom underfund me att de där ljudet fanns inne i rumme å då upptäckte vi att de va gubbens snarkningar.

Vi kunde inte låta bli å skratta så smått å vi smög oss på tå fram till honom där han låg i ett hörn av rumme insvept i en tjock filt. Då börja nåra ströbomber falla ett gott stycke från oss å vi såg i de klara månskene som fyllde rumme, sedan filtarna blästs ur fönstren, hur han gapa å mumla nånting. Han vände orolit på sej å kasta av sej filten. Vi skynda oss å svepa den om honom igen för att han inte skulle vakna. Å medan krevaderna dåna oppe i skogen ganska långt bakom oss stod vi omkring den sovande gubben å brydde oss inte om nånting annat i hela världen än hans sömn. De va precis som om krige i de ögonblicke inte gällde nånting annat än om gubben skulle få sova eller inte å om han vakna skulle krige vara förlorat för våran del.

Men så när de har vari tyst i ett par minuter börjar de plötslit vissla som en hel visselorkester i luften ovanför oss å sekunden efter kommer krevaden. Den är så nära så vi tycker luften plötsligt sugs ur oss å lungerna vill ut å de är som huvut sprängdes när de dånar till. Vi tumlar om varann å mitt i dåne tycker vi att vi hör ett kacklande men kanske är de bara inbillning å sen kommer saker å ting flygande in genom fönsterna å brakar i väggar å golv. Vi

tackar gud att vi inte står mittför ett fönster å just när bullre lagt sej hör vi gubben jämra sej å vi böjer oss orolit ner över honom. De rycker i ögonlockena men han öppnar inte ögon, han vrider bara orolit på sej. Han jämrar sej halvhögt å vi förstår att han är lite vaken i alla fall. Då lutar sej en av spanjorerna ner över hans ansikte å viskar nånting till honom, sakta å milt, å vi ser hur gubben slappnar igen å sjunker in i sömnen å börjar snarka. Då vågar vi oss fram till fönstre å ser att de är gubbens skjul som har struki med.

Vi plockar reda på brästumpar å annat som har flugi in i huse å slänger ut de. Sen hör vi hur motorsurre av flygmaskinerna blir allt svagare å när vi går ut på gårdsplan ser vi dom flyga in i månen å försvinna som små silverflugor. De är över å vi beger oss ut på spaning efter våra kamrater. Dom kommer på skilda vägar tillbaks ti byn å vi kan snart konstatera att förlusterna har vari små, tack vare att dom flesta haft vakter ute å vari påpassligare än vi å lyckats ta sej in i skogen innan första vågen kom. Annars va största delen av byn i ruiner å på bygatan hade fem av kamraterna blivit överraskade av kulspruteelden å stupat. Vi grävde ner dom i en åker i utkanten av byn å satte deras gevär över stället.

Vi gick å spankulera i byn till soluppgången, då vi skulle fortsätta, å inspektera skadorna. Jag hade aldri förr i mitt liv sett någe så intensivt utbombat som den här byn å de var ett herrans under att inte

gubbens hus struki me på kuppen. En del av husen hade rasa ut över bygatan å uppe i en cypresskrona hängde ett trebent bord. På sina ställen var de stora gropar i vägen å på ett ställe måste bomben ha träffat precis på en källåder för en av groparna var faktiskt vattenfylld trots att sommarn var fruktansvärt torr.

Till slut kom vi bort till gubbens hus å då börja solen redan stiga å de va alldeles ljust. Vi stog å titta bort på huse å förödelsen när de gnällde till i dörrn som märkvärdit nog hade lyckas hålla sej kvar trots blåsten. Sekunden efteråt dyker gubben opp i dörrhåle me samma byxor, tröja, hatt å sandaler på sej. Men på armen har han en korg å vi sträcker på halsarna å ser att de är gåsmat i den. Gubben står ett ta å blinkar mot ljuset å sen ser vi honom gå neråt gropen där skjule stog före anfalle. Då märker vi att de går en väl upptrampad stig i gräse från husdörrn å spikrakt fram till skjule. Å när vi ser honom så försiktit sätta ner sina fötter på stigen precis som dom va gjorda av porslin förstår vi att han inte kan se nånting ännu men att han är så van att gå dit ner att han kan promenera i sömnen. Ibland snubblar han över någon brälapp men han måtte inte förstå vad det betyder för han lyfter bara saktmodit foten över den å går vidare. Å då förstår vi på en gång va som kommer å hända å vågar inte andas en gång.

Å gubben går ända tills han kommer fram till de ställe där stigen slutar å krevadgropen börjar. Där

sätter han ner korgen på marken, snitsar till hatten för å vara riktigt presentabel när han ger gässen deras morronmål å så sträcker han ut handen för å häkta av haspen. Vi ser den magra handen treva i luften å sen hur han oändligt förvånad lyfter blicken, blinkar å slutligen ser. Vi ser hur han stelnar till å vi är rädda att han ska få ett slaganfall av överraskningen. Men förlamningen släpper. Han sliter av sej hatten, kastar den i raseri på marken å hoppar jämfota på den. Under tiden skriker han spanska eder ut i morronluften. Mina gäss, mina gäss, skriker han å fortsätter att hoppa å han ser oss inte fast vi står nere på bygatan, mindre än ett stenkast ifrån honom.

Å de är märkvärdigt hur gripna vi blir, hur skamsna vi blir. De är precis som om hela krigets tragedi hade koncentrerats till den lilla gubben framför krevadgropen som står å sörjer sina gäss i den klara morronen. Vi smyger oss därifrån som brottslingar me hans förtvvlade rop skallande i örona. Sen fortsatte vi reträtten å förenades med huvudstyrkerna å fick fram förstärkningar å lyckades ta tillbaks de vi hade förlorat innan de stora nederlaget kom. De slumpa sej så att ja kom att passera den där söndersprängda byn under offensiven å under en kort rast där leta ja å en kamrat till som också hade vari me reda på gubbens hus för å trösta honom. Men nu var huse tomt, de hängde inga filter i fönsterna å vi kände på lukten att de inte hade varit en människa där inne på länge. Då gick vi omkring å snoka lite

i omgivningen å plötslit skrek min kamrat till. Han hade gått å luska borta vid gaveln av huse som var vänd in mot skogen å hade gått nästan rakt på honom. Han hängde lågt i en stadig gren å under honom låg hans skinnbyxor för han hade skuri av snörena som bar opp dom å hängt sej i dom. Vi steg åt sidan å tände varsin cigarrett å sen skar vi ner honom me bajonetterna. Han lukta redan å de gällde å få honom snabbt i jord. Vi bar honom mellan oss å försökte andas in så mycke rök som möjlit ner till groppen å de var lätt gjort att skotta över honom. Sen börja motorerna dundra — vi hade pansar me oss den här gången — å vi måste springa för å inte bli kvarlämnade i den döda byn.

Det var Edmunds historia. Den krampade tag i oss lika mycket som de två andra men det var något visst med den också, något särskilt som löste upp ångesten för oss. Man kan nog säga att vi låg och blev lite sentimentala och det var väl det som gjorde att vi somnade ganska raskt sedan. Det var bara en av oss som inte sov, påstod han efteråt åtminstone, och man kan gott tro att han var sån att han inte kunde sova vilka piller han än fick. Det var Gideon, det var faktiskt den konstigaste av oss och vi hade svårt att låta bli att driva med honom bara för att han var så väldigt annorlunda. Ja, han påstod att han inte kunde sova sedan heller och då tänkte vi andra att vi inte skulle bli ett dugg förvånade om det en vacker dag hände något med honom som fick oss

att spärra upp ögonen och nypa oss i armen och fråga hur något sådant kunde vara möjligt. Men vi behöll våra funderingar för oss själva.

Ja, som sagt, efter Edmunds historia somnade så småningom alla som inte hade somnat tidigare, alla utom Gideon, om man nu fick sätta tro till honom, och vi vaknade inte förrän dagkorpralen kom in på logementet och ryade för andra gången att vi måste opp. Då vaknade vi och vi kände igen det där uppvaknandet sen ett par mornar tillbaka. Vi låg först och sträckte oss i sängarna under de dammiga filtarna, tunga i huvudet efter den korta sömnen, och sen klippte vi med ögonlocken och vände oss till våra grannar för att dom skulle gå upp först. Men när ingen visade tecken att stiga upp höjde vi oss på armbågarna och tittade ner på golvet, kikade under sängarna men ingenting annat än kaserndammet låg i tjocka sjok under dem. Då drog vi till oss benen, slängde av oss filtarna och hoppade med rädda sidoblickar ner på golvet och väntade att nån skulle skrika till: Här, här är den.

Men fasan som svävade i små lätta gryningsdunster omkring i det nattsvettiga rummet fick ingen utlösning denna morgon, lika lite som mornarna förut. Då sprang de modigaste av oss nakna ut i tvättrummet som är det kallaste på hela kasernen med asfaltgolv och såphala spjälor att stå på medan man tvättar sej under de iskalla strålarna från mässingskranarna i de långa såarna som ser ut som svinhoar där

de står utmed väggarna. Uppe i taket hänger duschen och den är bra att ha när man vill bli fri från nattminnena på en gång. Den iskalla störtfloden sköljer av en allting som klibbar fast vid en från natten och det är nog därför som kallduschen plötsligt blev så populär bland oss. Till och med en så pass veklig natur som Kalle Glader som brukade tvätta sej ytterst måttligt var faktiskt med på ett hörn och fick sej några stänk.

Det var Gideon, Gideon naturligtvis, som drog sej undan och den här morgonen kom Sörenson på idén att vi skulle skoja lite med Gideon. En del av oss var med på det men Joker och Edmund hade för sej att det inte var riktigt renhårigt mot grabben men annars fanns det de som tyckte att Gideon inte var så värst renhårig mot oss andra grabbar heller. Ja, renhårig kanske inte är rätta ordet i sammanhanget. Han hade inte tjallat den där gången till exempel när vi hade suttit inne på kompaniexpeditionen en lördagskväll hos honom när han hade telefonvakt och tagit ur en halvliter. Han hade inte smakat en droppe. "Jag är nykterist, pojkar", hade han sagt med den där rösten som nog inte var elak men så fruktansvärt uppretande på något sätt. Senare kom vi underfund med att det var för att den var så himla snäll och välmenande och sånt kan man inte stå ut med i hur stora portioner som helst.

Nej, han var inte dum på det sättet. Men han var så olika oss andra att det faktiskt störde harmonin

bland oss. Till och med mellan två så olika grabbar som Edmund och Sörenson fanns det i alla fall något gemensamt men Gideon var något för sej själv. Därför att vi hade gått och retat upp oss på honom så föll vi ganska lätt den här morgonen när Sörenson kom på tanken att vi skulle plåga Gideon lite för att han var den enda som inte gick i duschen. Han var alltid långsammare än vi andra därför att han måste tänka igenom en hel del saker som hade blivit självklara för oss för så länge sedan att vi alldeles hade glömt att de egentligen någonsin hade varit ett problem för oss. En av oss som det viskades om att han var författare eller någonting sånt och för den skull kallades för Scriver, alldeles som den där skrivmaskinen, och var längst i hela gänget och mager och hade en djup, mörk, nästan brummande röst som inte alls hängde ihop med karn brukade säga att Gideon inte hade kommit in i livet förrän nu när han hade åkt in i lumpen.

När det gällde tvättningen var Gideon så långsam därför att han inte kunde gå naken ut i korridoren. Det var pjoskigt för de kvinnliga skrivbiträdena kom inte förrän om ett par timmar, om det nu var dem han tänkte på, och det fanns friskusar, Kalle Glader till exempel, som till och med sprang omkring nakna när de höll på att klä om sej på permissionseftermiddagarna fast skrivbiträdena då inte hade slutat för dan än och sprang som tättingar med papper mellan expeditionerna.

Men Gideon måste leta reda på sina gymnastikbyxor först, som till och med var ordentligt märkta med G. K., Gideon Karlsson, innan han kom ut till oss andra i tvättrummet. Nu behövdes det inte så mycket fantasi till att göra det här skämtet med honom. Det låg en lång slang med munstycke på golvet i tvättrummet och den användes till spolning av tvättrumsgolvet. Medan nu ett par stycken av oss med diverse prat lurade bort Gideon som hade egen handduk, märkt förstås, hängande över armen, en glänsande pryddlig tvålask i ena näven och ett tandborstetui i den andra, till ett hörn av rummet satte Sörenson fast slangen på en kran och gick långsamt bort mot hörnet. När han var tillräckligt nära gjorde han ett tecken med handen bort mot dörren och Erik Jansson, kallad Pjatten på grund av sitt långa hår som han envist vägrade klippa, skruvade på.

Den där kraftiga iskalla strålen måste ha kommit som en chock för Gideon när den dök rätt in i hans smala rygg. Han såg helt enkelt rörande ut där han stod vid fönstret och lät en fin vattenstråle sila ner i sina kupade händer. Vi var alla nyfikna på hur Gideon skulle ta det. Skulle han börja slåss, kanske skrika eller helt enkelt rusa iväg med tårar i ögonen. Han brukade faktiskt få det, vuxna karn, när någon var mer än vanligt snäsig mot honom. Men Gideon gjorde ingenting av det vi väntade. Han vände sej bara hjälplöst om och vi såg att han inte hade så värst långt kvar till gråten.

Nej, nej, skrek han, låt bli de där! Låt bli de där, säger ja. Och han skrek inte det där på så sätt att det framgick att han var allvarligt förbannad. I stället låt det undervisande på något sätt, förmanande och om det är någon som får stryk och vill ha mera stryk så skall han bära sej åt precis som Gideon gjorde. Pjatten öppnade kranen för fullt och vi såg alla hur han njöt av att för en gångs skull vara den bestämmande. Det ville han vara alltid annars också men han var den yngste på luckan och varenda gång han försökte vara stor i käften var det någon som lade upp ett flabb eller kärleksfullt slingrade armarna om honom så han kom av sej redan från början och en förarglig rodnad spred sej över hela hans grinande ansikte. Han hade ett härligt patentgrin; han såg ut att för jämnan grina mot solen och på flickor bet det visst för det gick inte en måndag utan att Pjatten hade något nytt äventyr att berätta från Stallis eller Nöjet eller Djurgårns gräsmattor.

Nu stod han där och grinade upp sej och vred på kranen och vattnet forsade som ett litet vattenfall ur slangen och Sörenson knep ihop läpparna och såg spetsigare ut än vanligt och rände vattenstrålen in i bröstet och halsgropen och ögonen och magen och skrevet på den stackars Gideon. Han hade tappat handduken, den låg som en våt trasa på golvet och han försökte vanmäktigt skydda sig med händerna men det hjälpte ju inte stort.

Till slut var det emellertid någon som tyckte det

gick för långt. Det förvånade oss andra mycket att det var Pjattens kompis, Glada laxen kallad, därför att han tog alla livets växlingar med samma oföränderligt sura humör. Vi hade aldrig sett en så sur kille förr i vårt liv. Hans uppfinningsrikedom när det gällde att finna förevändningar för sitt humör var enorm. Det fanns inte en glädjande händelse som Glada laxen inte kunde hitta en nackdel med. Annars tyckte nog alla att han var en bra kamrat och på grund av åldern var han ju vikt åt Pjatten. Glada laxen hade varit juniorboxare en gång i tiden och om man inte trodde honom letade han fram ena örat ur sitt yviga hår och visade hur tilltufsad det var. Han hade god hand med Pjatten för den skull för det enda i världen han lät imponera sej av var faktiskt boxare, särskilt om dom var illa tilltygade på något sätt.

Därför började han inte gorma som vanligt när Glada laxen plötsligt knuffade bort honom från kranen, stängde av och slet loss slangen. Han bara grnade som vanligt och det var ett otäckt grin det där för man visste aldrig vad som menades med det, om han var förbannad eller glad eller ingendera delen. Sen lomade han av och Sörenson stod ensam mitt i tvättrummet med den droppande slangen i näven och hans aggressiva spetsighet försvann när han såg oss andra stå vid hoarna och bara titta på honom. Men det var nog ingen risk ändå att han skulle tappa i respekt och han kände nog det på sej för han vände

sej bara föraktfullt från Gideon som inte såg ut ha fattat att det var över än och började rulla ihop slangen.

Och av oss som stod där och tittade var det nog ingen som tyckte annat än synd om Gideon och vi hade nog alla velat hjälpa honom om vi inte varit så förbannade lata. I alla fall är det inte överdrift att säga att det var med största deltagande vi såg honom stå och vrida ur sin dyblöta handduk i sån. Han darade efter duschen och det var kallt i allmänhet också i tvättrummet som låg mot norr så att vi började frysa lite till mans och gjorde oss klara för att gå in på luckan. Det var ju egentligen konstigt och onödigt att vi stod kvar och tittade på Gideon för det skulle ändå inte falla någon av oss in att gå fram till honom och klappa honom på axeln och säga: Det där var förbannat dumt gjort. Men nog fan ska vi hitta på nånting åt Sörenson alltid.

Solen tittade in genom dörren och lekte i metallspeglarna och vi stod och började känna oss jäkligt dumma till slut. Men då vänder sig Gideon till oss och säger med munnen full av tandkrämslödder: Vi är väl kamrater i alla fall. Vill ni inte ta mej i hand på att något sådant aldrig ska upprepas.

Och det var tonen som gjorde det, den där irriterande vädjande tonen. Det finns väl ingenting som kan göra en så rasande som en som tigger en om barmhärtighet. Och vi blev nog glada allihopa över att det där avbrottet hade kommit för sedan han

hade sagt så där tyckte vi inte att vi var förpliktade till någon medkänsla längre och därför gick vi och lämnade honom ensam. Vad ska man förresten göra med en sån kille?

Vi gick långsamt i en klunga genom den ödsliga kompanikorridoren som alltid är lika mörk och dammig och golvplankorna är så nötta av fyra generationers klackjärn att man tycker trossbotten skulle få lust att hoppa upp ur golvet en gång. Den är ganska lång även när man bara behöver gå genom den men när man sopar den börjar man tro att det inte finns en korridor i hela världen som är så lång som den här. Vi är städare allihopa utom Gideon och Scriver som sitter på personaldetaljens expedition och hänger hela dagarna. Det vill säga Gideon arbetar nog. Alla som ser honom jobba inne på expeditionen skrattar och frågar honom om han tror att han kan få fast anställning så småningom som han gnor på. I korridortaket hänger mässingskrukor med konstgjorda blommor i ungefär för var femte meter. Det är en förening som arbetar för soldaternas trevnad som skänkt de där till kompaniet så man kan inte säga att vi är bortglömda precis.

När vi kom in på luckan nådde oss den där ytterst svaga, stickande lukten av fasa. På dagarna är den så svag att den knappt märks men vi märkte den därför att vi alltid vädrar när vi kommer in i rummet numera. Men ingenting hade hänt när vi kom in och vi klädde på oss vår bastanta rustning. Det

är inte så noga med oss som går i korridoren och sopar och det är bara Glader som ser prydlig ut men så har han ju också kommendering till förrådet ibland.

Sen gick vi ut i korridoren igen, för vi hade slutat att trivas inne i logementet, sedan den gången vi började vädra den där lukten, och ställde oss i fönstren och rökte. Det var i slutet av sommaren och slut med de daggfriska mornarna. Nu började dagen på en gång, burdust och brådslande. Vi stod och blåste ner röken i de löviga träden som stod på den smala gräskanten utanför kasernväggen och räckte nästan ända upp till våra fönster i första våningen. Kaserngården låg som ett hav framför och såg oändligt stor ut nu när det knappast fanns en människa på den. Gården var svagt kullrig och sluttade en smula mot var och en av de fyra kasernväggarna som slöt den inne. De såg ut som målade med spädd lingondricka så här tidigt på morgonen men när solen sken skarpare blev de nästan blodröda. På den svaga upphöjningen mitt på gården stod ett betongvärn med springor som kinesögon och glodde ut åt alla håll. Jättevisaren på klockan som hängde på matsalskasernen darrade som ett nervöst finger när den hoppade fram över urtavlan. Tiden masade sej fram till uppställningen.

Det var förresten på uppställningen den här morgonen som vi fick den stora chocken. I allmänhet är ju uppställningar ganska ledsamma och trista tillställningar med namnupprop av dagkorpralen. Det är bara ett par dar i veckan och det är de mornarna när det

är gymnastik på programmet som det är lite spännande för då gäller det att försöka smita ifrån så listigt som möjligt. Den som är expert på det är naturligtvis Kalle Glader. Ena gången har han såna skavsår så han bara kan gå på ett ben, andra gången är knät så svullet att det knappast får plats i byxbenet men rekordet slår nog i alla fall en grabb inne på treans logement som de kallar Fixarn. Han uppför ett helt skådespel för dagunderofficern som ovillkorligen måste imponera.

Men den här morgonen var det ingen gymnastik. Det var bara ett vanligt slött namnupprop och ingen kunde egentligen begripa meningen med att vi skulle stå uppställda på två led under sådana omständigheter. Det är synd att säga att det var någon större ordning under de där uppställningarna. Det är egentligen få saker som verkar så demoraliserande och upplösande på ens uppfattning av ordningen som det militära ordningsbegreppet. På alla andra håll i livet är ordningen så att säga självklar men i det militära måste den påbjudas och utrustas med paragrafer och moment och allt det där verkar så löjligt att man faktiskt inte kan undgå att skoja med den. Därför blev faktiskt även de i vardagslag mest prudentliga och omsorgsfulla av oss långsamt men säkert förvandlade till stora slarvar, som stod och hängde som tvätt i ledet, sopade skräpet under skåpen ibland när det föll dem in och bäddade sängen så slarvigt bara för att det fanns en detaljerad instruktion, stencilerad i

300 exemplar, som omsorgsfullt klargjorde hur man går till väga när man bäddar en av kronans järnsängar.

Och den här demoraliseringen vad det gäller ordningen blir givetvis så småningom utvidgad och till slut, om man ligger i kasern (i fält är det annorlunda), får man till exempel en helt annan uppfattning av arbetet än man hade i det civila. Där tyckte man kanske, utom att arbetet var nödvändigt för att man skulle kunna leva, att det var hedervärt att arbeta men när man som vi gör går och sopar en korridor och några logement en hel dag mellan åtta och fem med undantag för raster blir ens grundinställning till arbetet faktiskt förändrad. Det är det som gör det också, att vi vet och alla vet, att det som vi gör är så gott som onödigt och att en man skulle kunna göra det på tredjedelen av den tid vi använder till det fast vi är sex. Orsaken till att vi ändå får gå här är att man inte har någon användning för oss i den militära produktionsapparaten men att vi när vi nu en gång inkallades inte kunde skickas hem förrän vi hade gjort våra dagar.

Demoraliseringsprocessen omfattar också inställningen till kortspel, lurendrejerier och äktenskaplig trohet. Man finner inte längre något nöje i alla intressen man hade en gång, man blir likgiltig för allting utom för att hitta på nya knep att slippa från sopningen, nya spel att fördriva tiden med och nya sätt att låna pengar på. Det enda som inte demorali-

seras är kamratskapet. Tvärtom, man känner aldrig så starkt som för en människa som man hittat på lögner och sattyg tillsammans med, blivit överraskad och bestraffad tillsammans med och svurit och letts tillsammans med.

Det är nödvändigt med den här långa parentesens för att man riktigt skall kunna begripa hur desperata vi egentligen blev när chocken kom den där morgonen. Vi var lite desperata redan förut efter de långa vaknätterna och det behövdes ju inte mer än detta som kom för att ytan skulle spräckas. När vi stod där och hängde i ledet och uppropet nästan var slut kom plötsligt dagunderofficeren klampande i sina stövlar i korridoren. Vi begrep nog alla åtta att det var till oss han hade ärende och vi hade inte räknat fel. Han var sergeant och varken ung eller gammal, i varje fall syntes det inte på honom. Det var ganska synd om honom för han var en av de få som trodde att kastväsendet var lika utvecklat i Sverige som i Indien och att militärkåsten var den allra översta näst maharadjan eller vad det kallas.

Nu röt han i alla fall "givakt" precis som om vi hade varit ett helt regemente och inte bara drygt tjugo man. Sedan pekade han ut oss i tvåans lucka och alla de andra flinade naturligtvis åt oss och såg malliga ut. Och det var då chocken kom för oss. Vi hade väntat oss en ordentlig offentlig utskällning för att vi inte kunde hålla käften om nätterna och när den kom tog vi det inte så särskilt hårt. Men när han

sen meddelade oss att han skulle flytta in sin säng på våran lucka och sova där ända tills vi orkade hålla klaffen ryckte vi till allihop och sakta gick det upp för oss att det skulle betyda en lång, sömnlös natt för oss till, en lång natt ensamma i tystnaden med den där svaga stickande lukten av fasa.

Och då blev vi desperata, lite lite tokiga, fast vi inte blev det på en gång. Men under dagen arbetade vi upp ett litet raseri hos oss och när eftermiddagen kom, och det var en onsdag med permission, var vi allesammans farliga, så farliga som fullt normala människor kan bli när något händer dem, något av den sort som hade hänt oss. Det var ingenting annat än fruktan som kröp in i oss och besatte oss och vilken människa är egentligen farligare än den som är rädd.

Vi arbetade som vanligt den dagen, ja det vill säga vi hade för länge sen upphört att kalla det arbete. Efter uppställningen drog vi på oss de så kallade grötrockarna som ser ut som mjölsäckar i något förminskad skala och är den enda kostym en värnpliktig får beträda kronans matsalar i. Seden att klä om sej till middag har sålunda hävd även inom det militära. Sedan gick vi i en klunga över gården alla åtta, Gideon var också med, och vi hade glömt vad som hade hänt honom nu, bort till matsalen. Vi pratade lika lite som vi brukade om mornarna men det var en annan stämning över det som inte sas nu. Vi klättrade tysta uppför trappan och stegade skrällande in på stengolvet i matsalshavet, ett jätterum med dystra

väggar och gråa pelare och långa bordrader med bänkar bakom som såg oerhört vilsna ut i den stora ödsliga salen. Vid ena väggen löpte ett långt räcke av samma typ som dessa som brukar stå vid farliga trafikövergångar och innanför ringlade sej en lång kö fram till disken där maten langades fram, en lång kö som såg ut som en grå orm eftersom alla var klädda i likadana grötrockar. Vid räckets början stod en korpral och rev en kupong av varje kort som ködeltagarna sträckte fram. Denna korpral skulle också se till att alla var skrudade i grötrockar för i annat fall kommer givetvis det militära maskineriet att klicka samt att alla var välkammade. Detta var också viktigt eftersom det inte får komma andra än köksbiträdenas hårstrån i militära soppor.

Det var när vi ställde oss bakom varann till höger om det där räckets som det hände någonting som vi förstod inte kunde ha hänt någon annan dag. Plötsligt ryade matsalskorpralen, han bar en silverbricka på bröstet som speglade hans feta haka: Hör ni ni där? Gå ut å kamma er innan ni kommer in å åter!

Det är Pjatten det gäller, han står sist i kön och vi vänder oss om samtliga och tittar på honom för att se vad han skall säga. Vi ser hans smågrinande ansikte slätas ut, bli högrött och han säger argt samtidigt som han knuffar fram kön för att komma förbi korpralen: De ger ja fan i!

Hakan i korpralens bricka blir högröd och han snurrar om på klacken och signalerar till matsals-

underofficeren som står borta vid ena fönstret och med sin örnblick spejar ut över tilldragelserna inom sitt arbetsfält. När han ser korpralens uppsträckta näve kommer han pilande som en liten raket tvärs över golvet fram mot oss med sin gyllenblonda bricka skramlande över kopplet.

Vi tittar oroligt på Pjatten men han blinkar lugnande åt oss. Den här mannen, säger korpralen med stor värdighet till sin förman, vägrar att lyda order. Han vägrar att gå ut å kamma sej. Sergeanten skjuter undan korpralen, lutar sej över räcket och stirrar stint in i ögonen på Pjatten, som blir lite nervös, det rycker förtvivlat i musklerna kring ögongroparna. Men så ser han ner och lyckas samla sej när blicken möter golvet och när han ser upp säger han och lyckas se imponerande förlägen ut: Nä, då hörde ja fel. Ja tyckte han sa att ja hade fel rock på mej å den här rocken har ja då haft på mej hela tiden ja legat inne.

Men sergeanten tror honom inte. Vi ser det på hans ögonglober som sitter som fastlimmade inne i skallen på honom. Men då händer någonting som bara skulle ha kunnat hända i dag eller en sådan här dag: Joker hoppar över räcket och går fram till sergeanten, slår ihop klackarna och säger: Ja hörde de också, seschant. Då drar vi andra oss neråt mot disken, plockar till oss en djup tallrik och en sked. Vi traskar fram utmed den långa disken som på ett löpande band. Flickor, en del söta och andra tjocka

och röda i ansiktena av köksvärmen, står med drop-
pande slevor och placerar grötklickar och syltklum-
par i våra tallrikar. De har stor träffsäkerhet. Det
löpande bandet rullar vidare. Sista momentet är
mjölkuggen, den ser ut som ett f. d. vitt torn och
kommer att överleva många svenska arméer på grund
av sin hållfasthet.

Efter sista momentet balanserar vi ut med våra
brickor bland alla smackande ätare som tuggar grå
gröt ur gråa tallrikar framför sina gråa muggar i gråa
rockar vid de gråa långborden på det gråa cement-
golvet. Det finns ingenting i hela världen som är så
grått som en grötfrukost på ett svenskt regemente.

I vanliga fall brukar vi inte vara så noga med sam-
manhållningen. Det är ju bara det att det i början
åtminstone känns tryggt att ha ett någorlunda bekant,
hur osympatiskt som helst, ansikte på andra sidan
gröttallriken än ett vilt främmande, låt vara trivsamt
och välvilligt. Men det som hänt oss sopar ihop oss
och slår en kätting om oss sen. Vi känner den kläma
armarna och ryggen. Fan, säger Sörenson med
sylen i mun, han skulle ha på käften den där.

Men allt är redan över. Pjatten har varit ute och
kammat sej och nu kommer han och Joker glidande
med sina brickor. Hästarna gnäggar nerifrån gården
och dunkar hovarna som trumpinnar i stenläggningen.
Den svagt syrliga doften från surnade gödselstackar
svävar in genom det öppna sydfönstret och sticker
i näsan. Det är så tyst annars att slamret av skedarna

som slår mot tallriksbottnarna låter som ett skramlande sorteringsverk. Vi sitter vid det långa gråa bordet som slavarna vid en roddarbänk. De fick också sleva i sej sin gröt fastsmidda vid galärsidan, som Scriver säger. Han har ett sätt att liksom pressa in allting som händer oss i ramar av liknelser och det är mest det som skiljer honom från oss andra som tycker att man inte behöver veta hur en sak ser ut för att kunna förstå en annan. Det var som Edmund, som har lätt för att hitta fina vändningar och gillar att diskutera med långa meningar, sa till honom en kväll ganska långt innan det där hände, innan det började lukta fasa, att när en karl som Scriver ser en brandspruta hänga på väggen säger han att den hänger där som en tuschpatron. När han sen ser en tuschpatron i skrivbordslådan så måste han förstås likna den vid en brandspruta. Men tänk om han nu behövde använda både brandsprutan och tuschpatronen i en och samma mening, hur skulle han då bära sej åt för att det inte skulle bli någon förväxling, så inte brandsoldaterna kom och började spruta tusch på eldsvådan och artisten ritade sina teckningar med kolsyra?

Nu börjar sorteringsverket stanna i den stora matsalen och i stället surrar pratet lågt men hetsigt som en geting. Det blir långa gråa köer som långsamt ringlar bort mot sköljhoarna där de sista slemmiga resterna av frukostgröten skrapas ner. Den rostfria plåten kring hoarna är nersölad av mjölkskvättar och

grötklickar och ingenting för en känslig mage. Gideon brukar ursäkta sej med att han har väldigt bråttom och gå direkt till den gråa disken där de smutsiga tallrikarna staplas upp. Sörenson som är sadist mot alla han rör på brukar nästan varje middag berätta för Gideon hur sköljhoarna ser ut på andra regementen. Där hänger skrapor med träskaft och mjuk borst som används till att skrapa av tallrikarna allt som inte gaffel och kniv orkat med. Med särskild förkärlek brukar han uppehålla sej vid ingredienserna i dreglet från de oaptitliga skraporna, och Gideon kan inte äta. Han smiter ut och kastar i sej lite kaffe på serveringen nere i parken.

Men den här morgonen är ju allt så annorlunda. Gideon går med oss andra till sköljhon utan att vi finner det ett dugg märkvärdigt. Sen kommer vi ut på gården som ännu är yrvaken. Den snett ovan fastkittade solen får kaserenväggarna att rodna och några löjtnanter kommer guppande från Gärdet efter morgonritten på svarta hästar med överlägset spända halsar. Det blänker i beslagen och raspar lätt under hovarna i gruset som när en grammofonskiva tar slut. Bilarnas ton är svagt brummande. De står som bulldoggar med låga, bistert sänkta underreden. Chaufförerna med blanka benläder sitter tysta på fotstegen och röker. De stilla blåa rökarna blandar sej med de små darrande molnen från motorerna. Det är redan tryckande hett på kaserngården och vi hälsar i marken när vi möter de ridande löjtnanterna. Matsals-

portarna spyr ut sina grå köormar som slingrar iväg till de olika kasernportarna. Klockan är fem i åtta och den lille trumpetaren stegar iväg till bunkern. Instrumentet blänker i solen som ett brett ordensband över bröstet. Vid bunkern gör han halt, helt om, böjer nacken bakåt och sätter munstycket i gapet så instrumentet pekar som en mässingsorm mot skyn. Nu dallrar den stora visaren på matsalsklockan sista gången före klockan åtta och som genom ett trollslag ligger den jättestora gården plötsligt tom. Bara några grå efterslänrare mitt på gården är kvarlämnade i ödsligheten och de springer för att hinna undan men de löper som i beck och ertappas av flaggsignalens första skrovliga målbrottstoner och förstenas i stram givakt för flaggan som långsamt smiter uppför stån-
gen på kanslihusets tak.

Under tiden går vi uppför den breda nerspottade trappan och tiger. Signalen stryps mitt i en ton för en skicklig trumpetare slutar att blåsa när flaggan är i topp och gråa skepnader med trubbiga karbiner och stinna ammunitionsgördlar rasar emot oss i trappan, nära att krossa oss under sin tyngd. Vi räddar oss in i vår korridor och klungar oss kring ett fönster. Som man på en gång hade skruvat munstyckena ur ett dussin jättekranar väller en flod av grått folk ut genom kasernportarna. Sedan växer prydliga rabatter upp i gruset, rabatter av grusblomster vattnade med den fräsande saliven från utspottade kommando, säger Sriver (han med sina liknelser).

Ordernas gråa kanon avsjungs enligt ritualen och den första kolonnen försvinner stampande åt gärdeshållet. Andra grupper, mindre avancerade, drar snäva cirkelar kring bunkern, det liknar en tröstlös oxvandring och dammet lösgör sej sakta ur marken så det ser ut som om de vandrar i ett moln av gas. Nere under oss står en skara efterbesiktigade med händerna på ryggen och tveksamt framskjutna högerfötter och mottar instruktioner. Tio fot vänster om vänstra flygelmannen står en karl som allmänt kallas Papegojan, dels för sin rösts skull och dels för sitt utseendes. Av grymhet har befälet placerat honom skild från de andra och han kan inte förstå det därför att han gjort sitt liv till en försvarskamp mot dem som omger honom och hans stora spända stirrande idiotögon hackar obarmhärtigt ut alla fel hos dem.

Papegojan är kortare än den minsta trumslagarpojken men lika bred som den fetaste majoren utan att man ändå vill gå med på att kalla honom tjock. Han ser ut som om han på längden hade pressats ihop mellan ett par buffertar. Hans röst är skrikig och tunn och i hans groteskt hopklämda ansikte finns bara en jättelik halvcirkelrund skinande näsa. Vi står likgiltiga i vårt fönster och ser hans röda fräkniga jättehänder dingla som tyngder i handlederna. Men Sörenson har det där flinet, det vassa, som är så svårt att se på utan att bli sjuk av. Han spottar på en ranka utanför fönstret och smeker spännet på sitt bälte som det var en revolver. Nu hör vi de efterbe-

siktigade smälla ihop klackarna, formera sej till kolonn och tåga ut i gruset. Bara Papegojan går sakta och knegande med händerna knäppta som ett jätte-hjärta på bröstet fram till en bänk alldeles under vårt fönster och vråker sej baklänges på den. Hettan strilar ner genom solens stora såll. Dammet stiger högre kring de grå i oxvandringarna och dämpar kommandoropen till kvävda skrin. Två grova lastbilar med lvanoner spända till sej kör försiktigt som de körde på glas tvärs över gården och försvinner med gungande bakdelar ut genom parkgrindarna. Sörenson visslar mellan sina spetsade framtänder och släpper ner cigaretstumpen på Papegojan. Men den dalar en tum bakom hans svällda bakhuvud och glöder sej till döds i den förbrända gräsmattan.

Nu slår en dörr igen hårt bakom oss och de knarande stövlarna blir oss en andra varningssignal. När fanjunkar Boll kommer ut i kompanikorridoren och kastar sina uggleblickar genom den är vi redan i full verksamhet. Sörenson, Pjatten och Glada laxen har smitit in på pissoaren och kånkar med soptunnan. Kalle Glader sitter inne på förrådet och bläddrar i persedelrullorna och Joker och Edmund låtsas flytta ett skåp tvärs över korridoren. Gideon och Sriver går ut på stan för att köpa en tidning tillsammans, deras arbetsdag börjar inte förrän nio.

Så promenerar dagen, gul och dammstäinkt och med röda flammor från kasernväggarna genom korridoren. Luften står kvav och stinn under de svettande

taken. Skrivmaskinernas kulsprutesmattor tränger ett-
rigt ut till oss. De kvinnliga skrivbiträdena far mel-
lan expeditionerna. Då lutar vi oss djupare över
kvastskäften och pratar om dem som en eventualitet
för våra sängar. Vi går som såningsmän och utsår
våt sågspån ur våra hinkar på korridorgolvet. Sen
doppar våra kvastar sina peruker på de omsorgsfullt
ransonerade golvytorna, omsorgsfullt ransonerade av
oss för att de skall räcka till en hel lång gul dag.
På pissoaren slickar isande vattenstrålar ur svarta
slangar de omsorgsfullt slutna fönstren, som ser ut
som bevuxna med sträv spindelväv, och i korrido-
rens givaktstela järnkamin bränner vi papper och fuk-
tig sågspån ända tills de fräna rökarna kryper in
genom majorens nyckelhål. Framåt middagstid klap-
par vi de värdiga korridorskåpen lätt och vördnads-
fullt på huvudet med en rykande dammtrasa och bla-
serade på arbete går vi i slutna trupp, tysta och med
ångesten i våra fickor och kring våra halsar, över
kaserngården där dammolnen från soldaternas snur-
rande klackar ännu inte orkat lyfta. Kanonspann
blänker med matta negerögon i den sprutande mid-
dagssolen. Alla ljud är klarvakna och halvskrikande.
Hästarna slår i stallet, från smedjan klingar städen
och en sågklinga biter vilt i dagens strupe. Ett led
kopplade gevär står med tuggande käkar i dammet.
Och dagen vandrar vidare, den gula koppardagen
blir sakta aluminium. Vi spelar tärningspoker på loge-
mentens fönsterbord. Sexorna blinkar som nyfödda

gosseögon, de regelbundna kåkarna med sin blanka geometri är djupt melankoliska och de svindlande femtalen gapar förbluffade under våra svettiga händer. Men vi spelar tyst och läpparna är hårdare knipna än vanligt och fortare än det hänt förr blir det allvar. En fiende står jämte oss och de fem tärningarna rasslar i hans handkupa. Vi vet att det är ångesten som gör det. Vår ångest droppar bitterhet och misstänksamhet i våra reaktioner. Vi följer girigt tärningarna som droppar ur handflatan fast varje kast bara gäller tio öre. Hänsynslöst, grymt står vi sedan på kaféet vid kyrkan bakom spelapparaten och pricker med grymma pekfingrar in kulorna i motståndarens mål. Och dagen snubblar fram. Solslanten svänger bakom taken. Den värdiga dova eftermiddagen sänker sej tyst som en uggla. Brummande lastbilar kör upp på gården. I parken knattrar det ilsket av lösa skott och fräna ljusa rökar silar genom grönskan. Det bullrar av tomkärl i kökskällaren. Från översta våningen i ena längan slungar man välfyllda tvättsäckar ner på lastbilsflaken bredvid stora trappan. Slappt som uppblåsta sälar faller de de tre våningarna och slår med ett lätt, förkommet dunsande ner på målet. De första exercisgrupperna kommer på den rykande vägen från Gärdet. Alla huvuden är trötta och slokar som blommor som på länge inte fått vatten. De piskande kommandoorden studsar tillbaka mot deras tjockhudade trötthet. Aluminiumdagen glider iväg mot permissionsdags och det stora stryk-

järnet i fönstersmygen börjar sakta glödgas. Vi bär ut pressbordet i korridoren och utan vanliga skämt men med hotfull vakt om våra ägodelar bränner vi fast vecken i vår permissionsmundering. Vi saknar det vanliga vattenstänkandet och de vänskapliga puffarna och allihop bär vi masker som om vi hade upptäckt en falskspelare med dubbla tärningar i vår nästa.

Nu blir plötsligt hela kaserngården fylld av hårda klingande uppbrottsljud. Gevärskolvar stöter hårt i stenläggningen där klackjärnen mal sand. Ystra gnäggningar från svettiga ridhästar med dagglänsande länder som muntert med graciösa sidosteppar skrittat över det dämpande gruset blandas med murrandet från breda krigiska lastbilar som morrande tar språnget uppför backen mellan stallet och köket upp på kvadraten. Ordonnanser, nerkurade över sina bastanta kroncykelstyren, tar visslande snäva svängar runt kasernhörnorna och guppar över den gropiga gården där bredbukiga kanoner med benen utspärrade som ätande ondulater och finlemmade luftvärnskanoner, smäckert ristade i den klara eftermiddagsluften, står sida vid sida. Gråa växer köerna utanför matsalen.

Det blir dags att hämta permissionssedlarna. Det sker hos fanjunkar Boll som då upplever en av sina militära högtidsstunder. Fanjunkar Boll är en farlig man liksom alla som tar sej själv på allvar. Eftersom denna farlighet står i omvänd proportion till vad man

har att ta på allvar blir fanjunkar Boll lika farlig som en osäkrad handgranat för sin omgivning därför att han betraktar sin uppgift att bland annat tillse att sex korridorstädare på ett tillbörligt sätt sprider ut våt sågspån på kompaniets golvtilljor med ett djupt, gripet, nästan religiöst allvar. På permissionseftermiddagarna ser han ut som en överstepräst, där han extatiskt röd med högtidsglimt i ögonen och med en kroppsvolym som sväller ut över den lilla skrivbordstolen och som inte står i rimlig proportion till det lilla rummets mått, lämnar ut permissionssedlarna till en lång otålig kö. Permission är ingen soldaten tillkommande rättighet, säger han till alla ovärdiga föremål som vandrar förbi och får sina sedlar och hänger en centnertyngd i tån på varje ord. Till oss åtta säger han det med stampande eftertryck.

Fan, säger Sörenson när vi kommer ut i korridoren och kryper ner med huvudet som en tjur färdig att stängas. Långsamt drar vi genom den ödsliga korridoren, där ödsligheten klamrar sej fast kring våra halsar och närpå kväver oss. Enstaka klackjärn slår tapto i det stumma trapphuset. Kasernfönstren blänker i västersolen som jättestora koögon. En hund med melankoliskt hängande buk stryker längs stenväggen. Drivna av vår ångest vandrar vi över den helgdagsstilla gården genom det skumma bevakade portvalvet förbi de buttra, bulldoggsliknande paradkanonerna och den stora ödsliga gräsfria grusplanen med poststäl-lena framskjutna som öar ut i permissionskvällen.

Oscars kyrktorn, styvt som en pinne, rakar upp ovanför våra huvuden. Vi korsar tysta Narvavägen, prydd av stela frökenryttare och lutande vedstaplar och kommer ner till Djurgårdsbron. En halvnaken kanotist i grön farkost skär vattnet i bruna strimlor med sin vassa paddel. Någon av oss spottar långt över räcket.

Sen skiljs vi plötsligt som om vi hittills hållits tillsammans av tunnband som någon nu bräckt isär. Med likgiltiga miner och tysta hälsningar går vi nu åt skilda håll, i små grupper eller ensamma allt eftersom ångesten driver oss.

SPEGELN

Ånger kommer av ångest. Andra blir desperata när skräcken slår till. En del blir mycket klara i hjärnorna och får den jagades febrila klarsyn på sammanhängen. Det som har varit väsentligt för en förut blåses nu upp som en ballong. Den som har gjort ett misstag blir besatt av ånger, den grälsjuke blir nu rent monoman och grubblaren vågar — tack vare skräcken — eller *måste* lämna sina positioner och löpa ut i det okända.

Pjatten och Glada laxen hade inga problem, i varje fall inga som lät sej lösas av grubblande, och inte heller var deras anlag för ånger mer än normalt ut-

vecklade. Däremot led de av en fullt normal grälsjuka och knufflystnad. Men vad som särskilt utmärkte dem var äventyrslystnaden, den svenska formen, hunger efter flick- och spritäventyr. Nu blev de desperata. Nu blev hungern glupande, det spändes en sträng inne i bröstet som sa klang och sen fortsatte att vibrera.

De satt tätt vid vattnet på Nöjets kafé och såg reklamljusen inne i stan gnistra som fyrverkerier. De var lite fulla och tyckte att ljusen aldrig slocknade utan spred sej som droppar på ett läskpapper tills de flammade upp igen. Glada laxen sköt undan kopparna och lade upp sin breda boxarhand med krossade knogar som ett torg mitt på bordet. Hans båtmössa hade följt med en lock ner på örat och hängde där som en nödställd alpinist. Pjatten höll sin i knät och var mindre full. I den låg en fickflaska med fränt brännvin som de hade köpt av en flottist på Tivolis bekvämlighetsinrättning. De hade vätt tungspetsen i det där. Nu skvimpade det i kopparna tillsammans med kaffet och såg ut som smutsigt fotogen.

Ja har drucki fan så mycket mer än han, tänkte Pjatten och såg en av stadens stjärnor blinka genom Kastellholmens lövverk, å e fan så mycke mindre full. Stjärnan satt på spetsen på en eldgaffel eller vad det nu var och närmade sej raskt. Pjatten kisade mellan överlägset vispande ögonbryn på sin vän. Han vägde på stolen och granskade bakifrån kritiskt hans hårt spända nacksenor.

Nu ville han tydligtvis skryta. Han sträckte väl-
lustigt på sin hand som redan låg och skröt mitt på
bordet och böjde pekfingeret till ett u. Ere ingen som
vill dra fingerkrok me en annan, sa han sen med
tafatta ord som han själv märkte var ett par nummer
för små för gesten och såg sej godmodigt hotfullt
omkring runt bordet.

Flickorna fnittrade och rörde tankfullt i sina kop-
par. De hade frökenfina fingrar, lätt spetsade som
en välmatad blyertspenna. Den ena, Pjattens, hade
näthandskar som gjorda av vit spindelväv. För fan,
tänkte han och det slog honom som en blix från
förklaringens berg och han tyckte att spriten inspi-
rerade honom till fina tankar, man är väl inte på lan-
det heller, på ett jävla bondbrolopp. Och försiktigt
som det varit en spröd porslinskopp flyttade han sin
klumpiga hand ner i knäet. Sen tog han upp den på
nytt till koppen men missade koppens öra och drack
ur i ett sörplande drag med koppen i handflatan.

Då kom en virvel och tog honom och förde honom
upp på taket till Tivolis berg- och dalbana och där
satt en gubbe med hörlurar och matade honom med
fågelfrön. Han måste skratta så högt att han vak-
nade av sej själv och blev alldeles kall av rädsla och
på vågen av en rädsla for han tillbaks till bordet.

Flickan mittemot klippte med långa ögonfransar
och tittade avslöjande på honom genom lätta Lützen-
dimmor. Man är boxare och allting, tänkte han och
kände sej ynkelig, och så sitter hon och tittar på mej

så där. Då hörde han henne säga med en kylig glaceröst som kom på assiett direkt ur kylskåpet: Å han där också?

Fan, dom pratar om mej, försökte han tänka klart och intresserat och tog energiska simtag för att komma upp på grunt vatten med tanken. Då hörde han Pjattens röst uppe på land: Jaa, de e så där me honom i början men de e inte så förbannat farlit som de ser ut. Först tro man han ska ramla igenom men sen repar sej den fan igen.

Ajaj, dom tror man e full, tänkte Glada laxen och nu tog han ett fast tag i bordsskivan med bägge händer och knöt fast blicken i en bordsspjåla och försökte vältra undan fyllan genom att tänka klart: Jag är nykter. Tio gånger åtta är åtti. Tjejen har ett rött hårband. Det står fyra koppar på bordet. Nu kommer servitrisen. Hon har en röd näsduk i bröstfickan.

Sen överraskade han alla genom att högt och klart, som den gör som vill bevisa att han är nykter, säga till serveringsflickan: Ja ska betala två kaffe, två wienerbrön å en mazarin. Stjärnorna som hade dansat över orkestern samlades i en punkt och blev en lampa. Pjatten böjde sej till hans öra när de trängde sej ut i Allmänna gränd med flickorna som stötkilar framför sej och sa med en blinkning: Sängdags. De tog en bil på Djurgårdsslätten.

Det var nu blått ljus som fyllde gatornas bågare nästan ända upp till randen. Glada laxen satt på ena

klaffsitsen och tyckte plötsligt att han hade biltaket till hatt. De for uppför en bred grårandig Östermalmsgata med hus som såg ut som kassaskåp i skymningen. De satt tysta alla fyra. Pojkarna därför att det var klart nu och allt som sas hädanefter egentligen var att jämlika med övertidsarbete. De behövde inte göra några ansträngningar för målet var egentligen vunnet. De kunde blunda och se huset som de skulle stanna utanför. Den lilla porten med köksingången. Sedan brukade det vara en, två, tre eller fyra trappor upp. Ett vitt gammaldags kök med blommiga gardiner, ett serveringsrum med en ampel och ett överblivet stilleben bredvid brickorna på väggen. Ibland var det ett riktigt stort rum, en bred dyscha, en liten tevagn med bruna, gula, blommiga eller vita kaffekoppar. Sockerkakan hade ofta brända kanter och för mycket citron eller bakpulver eller äppelmos. Nån gång var det en grammofon med nattstift eller en nykter rese-radio som spelade från en liten klubb i Paris eller en restaurang i Brazzaville. Ofta var det bara en liten alkovskrubb med en bit blommig kretong på väggen eller en daterad gitarr med rosett över strängarna.

Flickorna satt också tysta. De hade överrumplats när de fräna dropparna på botten av kopparna fått dem att för en kort stund känna en liten berusad samhörighet med pojkarna. Nu lyfte dimmorna och de ångrade sej. Den ena vevade ner bilrutan och lät handen släpa i luften utanför rutkanten som flickor gör när de sitter i båtar. Den andra satt med hakan

i handen och tittade resignerat upp på sin kavaljer. Nyss hade hon tyckt att hans haka var kraftfull, hans höga kindknotor raffinerade och hans stora hår blåsvart och vackert vågigt. Men nu såg hon underifrån att hakan var bucklig, kindknotornas spetsar inflammerade och ögonställningen rent enfaldig.

Bilen lämnade den uppsvällda delen av gatan och körde in mot trottoarkanten och stannade med ett mjukt gupp. Pojkarna klev ur och tittade först sakkunnigt upp mot huset. En vanlig kassaskåpsfasad. De blinkade till varann i samförstånd. Glada laxen betalade bilen med tjugofemöringar och den guppade iväg runt hörnet med diskret tända lyktor som såg svagsynta ut i den mörkblåa skymningen.

Det var en köksingång som vanligt och pojkarna tänkte: Det är nog två trappor, ett stort kök med isskåp, en bred dyscha och en skaplig grammofon. Men flickorna gick inte och låste upp. Den med handskarna tog långsamt av sej den högra och hennes lilla frökenhand gled vit som en glacepinne fram mot Pjatten och sen vidare mot Glada laxen när inte Pjatten tog den. Men inte heller Laxen tog den för han förstod inte heller någonting. Flickan med handskarna hostade nervöst och sa medan hon långsamt drog sej upp mot porten: Ja, hej då pojkar. Vi ses väl en annan gång. Den andra flickan vände dem ryggen och började skramla med en nyckelknippa. Någon höll en katt i famnen uppe på en balkong i huset och den jamade hela gatan full.

Ts tanten, sa flickan med handskarna och försökte smita in genom porten och slå den i lås bakom sej, den andra flickan höll upp den för henne. Men Pjatten var redan där med foten. Han tog flickan med handskarna i handleden och vred till, inte så hårt att det kunde kallas brutalt men tillräckligt eftertryckligt som utropstecken. Han hade varit med om blåsningar förut som hade ordnats upp med ett dussin granna ballongord och andra som inte ordnats upp alls men han hade aldrig åkt bil hem med en flicka och sen inte fått gå med upp.

Om det hade varit som vanligt hade det ändå inte gjort så mycket. Det var några timmar kvar på permissionen än och de hade kunnat ta 14 ut till Djurgården eller helt enkelt gått ner på Strandvägen och promenerat under lindarna.

Men skräcken som nu bodde i dem hade gjort dem desperata. Den ville ha utlösning. Den drev dem till en djärvhet och en hänsynslöshet som annars var dem främmande. Den gjorde dem desperata, den kom dem att längta efter en utlösning. De kände att de skulle sprängas om de inte fick rasa ut, sträcka sej över gränsen till ett område som de annars bara hade snuddat vid. Möjligheterna till att gå miste om detta skrämde dem. De tyckte att allt skulle vara förlorat om porten slog igen och den nya faran gjorde dem överdrivet hårda i nävarna och rösterna.

Va ere här fö jävla båg, sa Pjatten och sköt upp porten med axeln, Laxen kom efter och vidgade brä-

schen. Tror ni man skjussar hem er i bil å sen låter sej kastas på gatan — i ivern blev han patetisk — som ena andra pissrusker.

Han tröck på belysningsknappen. Det sa "skvatt" i hela huset och ett tveksamt ljus droppade ner från taket. Flickan med handskarna resignerade. Hon ryckte på axlarna, man såg hur huden darrade som en orolig vattenyta under blussilket. Ål rajt, men ni få vara tysta fö majorn sover ve den här tiden. De gick i kö genom trappuppgången som doftade svagt av stekt fisk och lite lök och uppför den smala blankpolerade trappan.

Å fan, han e major nu, på Nöjet var den jäveln bara grosshandlare, sa Pjatten och försökte låta bitter över bedrägeriet. Den andra flickan som hade lättare för att tappa stilen fnittrade. Laxen gick sist och nu tyckte han att han hade hela uppgången till hatt och vad som fanns under musserade som konjak och soc-kerdricka.

Det var bara en trappa den här gången. Och det hängde ett stilleben i serveringsrummet. Det demonstrerade en apelsin, två bananer och ett par magerlagda fiskar, absolut inte av den modellen som användes vid utspisningen i Bergspredikan. Det stod ett kylskåp i köket och flickorna hade eget, ganska stort rum med gårdsfönster men ingen gitarr och ingen grammofon och ingen reseradio. Men de hade två breda vinkelställda dyschor och en rymlig tevagn. I kylskåpet fanns kyckling, en smet med tomater och

ättika och vichyvatten. Laxen tog fickflaskan i mösan och hällde i alla fyra dricksglasen. Den en smula reserverade stämningen tinade upp lite. Pjatten blinkade bakom handskflickans rygg när fotoalbumet kom fram ur sekretären. Han brukade ofta börja med att tjänstvilligt smyga sin arm bakom flickans rygg för att hjälpa till att hålla i pärmen. Men Laxen var inte upplagd för dylika subtiliteter nu. Han hade fått en högre hatt när de kom in i rummet och det musserade alldeles förbannat. Han la märke till vägglampans med kontaktsnöret där dyschorna stötte ihop och tog en bit ur konfektskålen och åt den med papper och allt. Det var bara att dra i snöret när man ville ha mörkt och dra igen när man ville ha ljus. Förbannat enkelt.

Då hände någonting som kom alla goda föresatser att alldeles spåra ur. Det knackade på dörren, dämpat och avgjort sympatiskt men ändå energiskt. De ryckte till alla fyra och fick beslutsamma lyssnande rynkor i ansiktet. Sedan kom susningen av en mild blåsande röst dragande in i rummet: Säg får jag komma in, kära ni?

Innan någon hade hunnit svara stack ett huvud in i dörrspringan. Där satt det sen och vickade som om det inte fanns någon kropp till utan satt fast på en pinne alldeles som en käpphäst. Huvudet hade vitt hår, krollsplintaktigt, och ansiktet var litet och rött och slätt men gav ändå intryck av ålder, det såg ut som på en docka som har legat länge ute i regn.

Sedan kom i alla fall en kropp, en smal, lätt förvriden kappliknande bål iklädd en nätt liten dockklänning med spetsar kring hals och manschetter.

Flickan med handskarna såg allvarligt och uppfordrande på de andra men flickan utan stil biografviskade: De e grosshandlarns gamla morsa. De reste sej från dyschorna alldeles som för en lärarinna. Den gamla såg snällt på dem i tur och ordning och sa med en lugn metodisk röst som märkvärdigt nog inte alls lät som när man klämmer en docka på magen: Vi satt där inne å hade så tråkigt, kära ni, och vi tänkte be ungherrskapet komma in å göra oss lite sällskap men nu när jag ser att ni har främmande kanske främmandet vill komma med in också eller kanske ungherrskapet hellre vill stanna här inne för sej själva.

Men nu såg flickan med handskarna en chans till att slå igen porten och hon nickade glatt som en unghäst som biter i betslet och den andra som redan hade börjat falla gav sej också, men under tyst protest.

Gumman med dockansiktet hade redan vänt dem ryggen och tassade ut i korridoren. De följde henne tätt i baken som om de var rädda att tappa bort henne. Överrumplade kom pojkarna efter men innan han gick böjde sej Laxen över vägglampan och drog i strängen tills han fick den i handen. Han stoppade den i fickan och erfor ett ögonblicks lättnad.

Korridoren gjorde en starkt böjande rörelse som hade den legat i ett tornrum. Väggarna var klädda

med gröna tapeter med motiv som erinrade om mån-
landskap. Där hängde på ömse sidor om gången stille-
ben i sådant antal att man kunde tro sej försatt till
en begravningsplats för stilleben. De var noggrant
uppsorterade: På vänstra väggen hängde sydfrukt
och andra trädgårdsprodukter, på den andra fisk, ill-
röda kräftor, humrar med väldiga klor och räkor som
såg ut att gå på första veckan.

Pjatten som började hämta sej efter kuppen och
måste ha en säkerhetsventil för att inte spricka sa
högt och markerat och med en yvig svepande gest
utmed väggarna: Den här gubben måste va nånting
i fisk- å grönsaksbranschen. Flickan i handskarna
vände sej om och såg på honom med andaktsfullt
utspända ögon, men den andra lät en smal remsa fnit-
ter fladdra bakom sej.

Den gröna korridoren flöt ut i en kvadratisk hall,
en märklig korsning mellan jaktstuga och väntrum
hos tandläkare. Två par bistert korslagda bajonetter
grinade på väggen som benknotor, det var bara död-
skallen som fattades. Högt upp, nästan ända vid tak-
listen, dinglade två urmodiga jaktgevär i breda läder-
remmar.

Tänk om den jäveln e major nu i alla fall, for det
genom Laxens trötta huvud när han såg gevären. Han
vacklade lite och hatten hade blivit förfärande liten.
I en korgstol satt en liten fet vit hund med spetsade
öron. Gumman knäppte med fingrarna åt den, det
lät som när man bryter av en kvist och hunden rul-

lade ner på golvet som ett bowlingklot av fjäder. En hög benvit jättedörr som avgjort påminde en om ens dödlighet gnällde till i sömnen när den gled upp. Hunden rullade in med energiskt guppande svans och den lilla gumman kilade efter som en liten råtta i det väldiga dörrhålet som var ett helt litet rum med egen taklampa. Där satt ett uppstoppat älghuvud och glodde med impertinenta pepparögon på vandraren. Där satt också en spegel av billigt glas men med en voluminös antik ram, antikare än antiken. Det var en jättespegel och när man såg sej i den och tänkte på ramen kunde man föreställa sej att man var ett 1700-talsporträtt. Hade man ont samvete och tittade i en så stor spegel tyckte man att det dåliga samvetet stirrade på en över axeln, ivrigt att också få komma med i tavlan.

Laxen blev genast fångad av spegelbilden. Det kom för honom att spegeln var något slags passkontroll som man måste gå igenom för att få tillträde till det inre rummet. Han hade kommit till ett stadium då inga impulser var för galna för att inte tas på allvar av intellektet. Han stannade alltså framför spegeln och han blev först mycket förvånad över det han såg där. Han fattade inte först att det var han själv. Det måste vara kontrollören, tänkte han och letade i minneshyllorna efter värnpliktsnumret. Men medan han letade identifierades långsamt spegelmannen ungefär som när man torkar fram sin bild ur en immig fönsterruta.

Den första reaktionen blev djupt smärtsam. Å fan, är de här jag! Han såg med ångestfull förvirring sin stora buktiga haka med de lätt antydde blå skuggorna. Sedan betogs han av avsky och ville slå in spegeln men respekten för ramen höll honom tillbaka. För hans immiga blick förstorades kindknotornas in-flammerade toppar tills de föreföll honom som väldiga syltfläckar. Plötsligt började han hicka av begynnande snyftningar och föll dryga meter i själv-medlidandets brunn. Helst hade han nu vänt och störtat utför trapporna och vidare ut i natten och kanske vidare ut i den djupa skogen, så kände han det, ordagrant.

Men nu bläddrade han i stämningar som i en tråkig bok och så nådde honom pianot som tog djupa klunkar ur tystnadens glas bakom det tunga draperiet med guldsnoddar som de andra nyss försvunnit bakom. Då kom pliktstämningen och tryckte sitt lock över hans hjässa. För fan, tänkte han ansvarsfullt, inte kan jag stå här när dom nu har bjudit in en annan.

Korrekt bugande skildes han från spegelbilden och började leta efter en ingång i det vida draperiet. Så småningom kom han in i ett stort rum, stort som ett smärre torg men ett torg som upplåtits till bilparkering. Varje bit av golvytan upptogs av bord, åtminstone tycktes det så för Laxens förvirrade blick, stora och små, i valnöt, ek eller betsad björk, bord till alla upptänkliga ändamål: bord att äta på, att dricka på,

spela schack på, spela bridge på, sy vid, ställa gramfonen på eller blomsteruppsatser, ja det fanns till och med ett med vassa polerade träpiggar längs kanterna, kanske avsett för släktens fakir.

Där det inte stod bord stod det stolar och där det inte stod bord och stolar stod pianot. Det var inpuslat någonstans mitt i rummet och gapade uppsluppet med sina gula hästtänder. På pianostolen satt flickan utan stil. Hon hade v-formad uringning i ryggen och där vilade absolut förstrött Pjattens ena hand. Under hennes fingrar klättrade toner trappstege, ibland trampade de varandra i hämlarna och gav till gny.

På ett annat ställe i rummet hade man lyckats skaffa plats för tre personer, flickan med handskarna, den pigga dockgumman och så en tjock karl i draperirock och tomatnacke, glattpolerad svarvad flintskalle, grosshandlarn. De spelade couronne. Gumman som tydligen var expert försvarade två sidor och rände runt bordet ivrigt snattrande. Grosshandlarn och flickan med handskarna stod mitt emot varann och när de var lediga petade han henne lekfullt i bröstet med sin pinne. Å fan, så är de ställt, tänkte Laxen. Han hade sin klara stund och kände den där jublande känslan av överlägsenhet den lätt får som nykter kommer sent till en fest där alla börjar bli lite påstrukna.

Nu tittade han ett tag på väggarna. Där hängde tavlor och trängdes med varann som i en bastu, stod

i kö för att få komma in under duschen från taklampan. Om inte annat skvallrade upphängningen om ägarens sinne för systematik: Där var till exempel en grupp vattenfall som hade störtat in i varann om inte ramarna hade varit. Förbannat synd, tänkte Laxen och upplevde en stund av misantropisk upphöjdhet eftersom ingen lagt märke till hans ankomst än.

Bredvid var en samling soluppgångar, med tallar, granar, skärgårdsklippor eller blomsterängar, det var på sin höjd en kvarts skillnad mellan den tidigaste och den senaste. Till sist kom en stor samling bondgårdar, framför somliga stod bölande tjurar i nosringar, framför andra lekte välklädda och välsnutna barn med ystra kalvar.

På en tavla uppenbarade sej inte mindre än fem kalvar vilket var synnerligen kraftigt tilltaget för en så pass liten ladugård som bilden visade. Kanske hade de lånat några grunker just den dan för att inte målarn skulle bli förbannad, tänkte Laxen och gäspade.

Det var då han såg henne. Blicken ramlade ner från ramen och praktiskt taget rätt på henne. Hon satt inklämd vid ett litet rankigt bord i mörkret nära hörnet och smälte närapå ihop med stolsryggen. Framför henne stod en värdig flaska vichyvatten och ett skummande glas. Hon stickade ivrigt, stickorna flög omkring i luften som ljusstreck och hela tiden titade hon ner i vichyvattnet.

Hon satt där som om hon var ensam i hela världen, som om hon var inneboende på just den där stolen och vid det där bordet och den där vichyvattensflaskan. Laxen tyckte plötsligt synd om henne för att hon var så ensam. Det var självmedlidandet som färgade av sej. Han hade bläddrat sej in i en sådan period nu och alla ting omkring honom föreföll att ha pendanger som de kunde utbyta tankar med. Bara han själv var så jämmerligt ensam.

Medan han letade sej fram till den andra ensamma genom labyrinten av bord och stolar observerade han genom medvetandets backspegel att den couronnespelande grosshandlaren nu stod på samma sida av spelet som handskflickan och att han fick allt svårare att hålla sina fingrar från henne. Gumman som nu hade blivit yster och uppspelt med röda lågor på kinderna märkte inte att hon ensam skötte spelet. Laxen förstod nu lika visst som om det hade stått att läsa på henne att den ensamma var grosshandlarhustrun.

Pianot läppjade stilla på tystnaden. Pjattens hand hade drunknat i pianoflickans hår och huden under hennes urringning hade sakta börjat glöda. Laxen tyckte plötsligt mycket synd om sej själv och därmed om den ensamma.

Hon hade inte hört honom komma. Han slog sej ner på en högbröstad, fräckt antikhärmande karmstol som stod under ett stort lättjefullt vattenfall som låg och gäspade mellan två blågröna rövarromantiska

skogar. Då släppte hon stickorna i knät och sa med en direkthet som förvånade honom: Är ni den andra militären som farmor talade om?

Hon hade en späd, trådtunn röst som måste knuffas med pianots stövelklamp för att höras. Från självmedlidandet är det en kort bit till skammen och nu skämdes han som en jätte i smutsiga knarrande kängor som har råkat hamna i en dockverkstad. Spegelbilden återvände och ställde sej hånfullt på bordet mellan dem framför vichyvattensflaskan. Han ansträngde sej med att tänka hur han skulle hålla läpparna och tungan och halsen för att hans "ja" skulle låta lika förnämt och källklart som hennes ord men när det till sist kom hade det rostat på vägen.

Hon hade börjat sticka igen och såg inte på honom och han var glad över det. Han granskade henne försiktigt och med blyga ögon, rädd att smutsa ner henne med sina blickar. Plötsligt kom han på en lustig tanke som förvånade honom genom sin självklarhet. Han hade kunnat vissla till så självklar föreföll den honom med ens.

Tänk, om hon helt enkelt inte finns till, tänkte han. Om hon bara är nånting som jag har hittat på, nånting mellan den där stolen och mej. Ett snideri på karmen som min inbillning blåser liv i. Och han tyckte sej finna bekräftelse i det genom de andras beteenden. Här finns ju ingen, tänkte han förundrad, som lägger märke till att vi finns. En tom stol kunde inte väcka mindre uppmärksamhet. Han observerade nu

att den fete grosshandlaren vars gröna plusfours han skymtade under en bredbukig Chippendalestol och flickan med handskarna nu alldeles dragit sej tillbaka från spelet. Bara gumman, som den ensamma kallat farmor, fortsatte. Hon såg ut att ha delat upp sej i två eller flera parter som häftigt kämpade med varann om hegemonin i couronnehålen. Med oförslappad energi snodde hon runt bordet med sin pinne och intog ständigt nya positioner. Hon påminde om en sån där liten mekanisk leksak som man drar upp, men med ovanligt lång fjäder.

De två satt stilla och tysta på sina stolar. Framför sej hade de vinglas som det blänkte nyfernissat ur. Nu höll grosshandlaren upp flickans hand mot ljuset som på en champion som vunnit en boxningsmatch. En stor ring glittrade plötsligt på hennes finger, barbariskt stor som en självlysande vårta. Hade hon haft den förut?

Ja stickar ja, sa den ensamma. Hon fanns där igen, i alla fall. Plötsligt slöt sej hennes hand om hans handlove som en handboja några nummer för stor. Men först hade hon smekt hans rockärm. Nu drog hon hans hand över bordet bort mot sej. Vad säger ni om de här? frågade hon och när han såg ner fann han sin hand bredvid stickningen.

Va fan då om, tänkte han vresigt och väckt. Varför måste hon envisas med att finnas till när det hade känts så skönt förut? Han tog det som en matematiker som fått en sats vederlagd.

Ja skulle vara så glad, sa hon, om ni skulle vilja vara snäll å pröva om den passar. Passar? sa han. Han tog upp stickningen och böjde ena stickan tills det blev en liten bukt på den. På handen, menar ni? Javisst, sa hon, på handen.

Det var någonting som såg ut som en förvuxen barnstrumpa i blågrönt. När han tänjde ut den fick han precis in två fingrar i den. Den passar fint, sa han och slängde den åt henne. Det kan vara slutskämtat nu, tänkte han och gled in i en brutal period. Det kändes som vatten på alla sidor och han tyckte han måste slåss med en båtshake för att komma upp.

Sen såg han upp i vattenfallet och lät blicken simma omkring mellan dess gröna stenar fast besluten att inte mer låta sej erövras.

De var fint, sa hon, att den passade. Ser ni, ja håller på och stickar åt soldater. De här ska bli handledsvärmare. Ni är säker på att den blir bra så.

Javisst, sa han och tänkte: Åt dvärgsoldater om det finns nära. Varför ska hon inte få tro att min handled inte är bredare än två fingrar? Kanske hon inte tror på något annat förresten. Det finns dom som tror på saker som är mycket dummare. Han strök sej om sin brunbrända handled, fann klockan och stöttes brutalt in i sammanhangen som han varit i färd med att halka ur.

Det återstod en timma av permissionen. En timma som ännu var gräns mot skräcken. På andra sidan gränsen skulle fasan stå med sin högaffel och sin

gröna ficklampa och han upplevde, plötsligt avklippt från alla trådar som förband honom med verkligheten, kameratillståndet, ett ögonblick av kortvarig men djup inåtskådande fasa.

När han vaknade var det nästan mörkt i rummet. Det var släckt i taket och gumman stod gormande vid couronnebordet. Hon såg inte att spela och slog upprepade gånger käppen i bordskanten som en dirigent. Till sist gav hon upp och försvann småskällande ur rummet med en liten svans av ilska efter sej.

Grosshandlarn hade tänt en bordslampa men annars gömde sej han och flickan med handskarna i mörkret. Ibland strök bara några viskningar genom rummet. Pianolampan svepte en vemodig filt kring pianoflickan och vännen. — Laxen kände sej mycket ensam.

Varför, tänkte han, är det bara jag som ska uppleva det? Och han fick en våldsamt lust att plåga eller skrämma. Han var inte så tolerant som nyss då han tänkt att den ensamma kunde få behålla sin tro på handlederna. Han tände en lampa under vattenfallet. Den kastade en liten kaskad uppåt och avslöjade det som tvällödder. En ljuskon balanserade på hennes kind och ljus silade genom håret vid ena tinningen.

Tror ni verkligen på de där själv? sa han.

Va då?

De där att ni ska förse hela svenska armén med ristvärmare eller va de nu va.

Ja, sa hon, de tycker ja man gott kan tro på. Men ni kanske har något bättre förslag?

Nej, erkände han, men har ni tänkt att de egentligen e alldeles fö varmt just nu för era värmare? — Förresten skulle ni inte sitta här i de här rumme å stänga in er me er själv. Kan ni inte se va som händer här, å om ni kan de, varför gör ni då ingenting åt de?

En tro, sa hon, en tro är väl ingenting som man ändrar efter årstiden. Menar ni kanske att jag skulle tro på sandaler å höftskynken när de är varmt å på vristvärmare å raggssockor annars. En tro är väl ingen termometer. Vad de andra ni sa beträffar förstår jag inte vad ni menar med de.

Inte, sa han häftigt och tog henne om hakan med den ena och om kinden med den andra handen, men lent och försiktigt så att hon inte behövde bli rädd och vred hennes ansikte in mot rummet.

Se där, viskade han, ser ni inte dom där två va?

Men när han släppte henne gled huvudet tillbaka som om det hade dirigerats av en fjäder.

Nu sitter den där flickan i knät på honom, den tjocke, fortsatte han. Nu . . . men se dit själv.

Nej, sa hon, men berätta ni!

Dom sitter där helt skamlöst under lampan. Nu tar han hennes arm å lyfter den till sin mun. Nu letar han fram hennes öra å lutar sej fram för å kyssa de. Ni skulle se dom sitta där under lampan. Ni behöver ju bara vrida huvut de allra minsta.

Ni ska låta bli å säga så, sa hon ganska skarpt. Ni förstår väl att jag kan se honom. Å va jag har beundrat hans lockar. Ser ni hur dom skimrar i lamp-
ljuset. Precis som dom där mornarna när han kom å hämtade mej i häst å vagn vid de där lilla pensio-
natet på Rue Lamartine. Solen sken förstår ni, vär-
dinnan hade en bur med kanariefåglar hängande i
trappuppgången. Å va dom sjöng när solen tittade in
genom porten. Han satt bredvid kusken på kuskboc-
ken å när hästarna stannade utanför porten hoppade
han av så vigt förstår ni å kastade upp en ros som
han haft i knapphållet till mej uppe på balkongen.

Nu om nånsin, tänkte han, kan jag driva in henne
i återvändsgränden. Nu kan jag låta fasan spruta ett
tag på henne också. Nu är det slut med ensamheten.

Ja, sa han, de kan nog hända allt de där. De e väl-
dit vackert. De påminner om en film som ja har sett
eller om de e en bit som ja har läst nånstans. Men
nu förstår ni väl att de där e slut. Nu bor ni inte på
den där ön längre eller va de var för nånting. Nu
sitter ni här i ett rum i Stockholm, förbannat vråkit
möblerat för övrit, å i samma rum sitter han å nu e
han tjock å nu e han nästan flintskalli, å de får ni
sätta er in i, å nu sitter han där i samma rum som ni å
hänglar med en ung lysten jänta.

Ah, sa hon och nu hade hennes röst en anmärk-
ningsvärd skärpa som de lättjefullt rullande piano-
tonerna skar sej på, jag känner nog er. Jag känner nog
eran sort. Ni är en lögnare ni som dom andra. Tror

ni inte att jag känner er. Ni är inte bättre ni än dom andra, inte en bit bättre. Vid de här laget känner jag er allihopa. För att nu ta henne till exempel som ni påstår sitta å hängla me honom men som i stället hjälper honom att bättra till texten på några franska affärsbrev, ni förstår han har alltid haft svårt för franskan, jag skulle kunna tala om vad hon gör me mej. Jag sitter här å sticker dag ut och dag in å när jag är färdig med ett plagg säger ja: Fröken Brant, vill fröken Brant vara vänlig å överlämna de här till Rädde Barnen, de här är nämligen visst inte handledsvärmare till soldater fast jag sa de till er för att se om ni åtminstone kunde låta bli att ljuga för mej, men de kunde ni inte, för ni sa som ni kanske minns att den passade er utmärkt. Nå, när ni nu går vill jag tillåta mej att fästa er uppmärksamhet på en kartong som står ute i tamburen bredvid galoschhyllan, en kartong som dom trodde dom kunde gömma för mej, men jag hittade den ändå.

Herregud, tänkte han och blev med ens alldeles lugn, de e ju synn om henne. Hon står ju i en gränd, precis som ja, fast inte i samma. Han tyckte sej på en gång förstå det tragiska i hennes situation och greps av en våldsamt lust att försvara henne mot alla dessa grobianer som fyllde rummet. Han önskade att de skulle anfalla henne, med stickord, med tillmälen eller med käppar och nävar. Och plötsligt kom hans händer ihåg hennes kind och hennes haka och han böjde sej över bordet och smekte henne.

Om ni vill, sa hon, ska jag sjunga en liten visa för er som han brukade viska mej i örat när vi skildes om kvällarna i hörnet vid tulpanförsäljarens stånd — men då får ni lova mej att lägga bort alla de där dumma fantasierna ni försökte få mej att tro på nyss.

Och utan att vänta på svar, och utan att ändra min eller ställning, började hon sjunga. Hon sjöng mellan hans händer och han kände pulsarna bulsa under de bräckliga käkbenen:

Au clair de la lune,
mon ami Pierrot,
prête moi ta plume
pour écrire un mot.
Ma chandelle est morte,
je n'ai plus de feu.
Ouvre moi la porte
pour l'amour de Dieu.

Ja, sa han efter en stund och nu hade pianot sluta droppa och rummet var fyllt till brädden av tystnad, vackert. Men man förstog ju inte mycke. Ja förstog bara amor på slute.

Och nu visste han vad som skulle kunna rädda honom. Inte längre någon het stund med pianoflickan, inte längre en hetsjakt på den ensamma med ord som piskor, inte längre att han delade med sej av sin smärta till någon annan.

Jag måste tala om för henne, tänkte han, och formade sina händer efter hennes kinders kupor, att jag

tycker om henne. Jag skall inte göra något annat, det är ju det enda som behövs. Hon måste få veta att jag inte ljuger för henne som flickorna eller bedrar henne som den fete. Det är nödvändigt för mej när jag går tillbaka att veta att hon vet att jag tycker om henne.

Men han kände att han inte kunde säga det till henne direkt. Han förstod att hon då skulle se på honom, lögnaren, med idel misstro. Och hans röst skulle inte orka bära denna misstro. Han fick en idé. Han lossade försiktigt sina händer från hennes ansikte och dök ner till tidningshyllan under bordet. Där fann han en omfångsrik modejournal och i ett stort vitt fält mellan två klänningsmodeller präntade han med blyerts med stora bokstäver: JAG ALSKAR DEJ.

Han var tveksam om han skulle skriva NI eller DEJ men han förstod att DEJ skulle fastna bättre, fästa vid henne som en krok.

Va gör ni under borde, sa hon när han snuddade vid hennes ben. Skyggt drog han sej tillbaka och svarade inte. I stället placerade han tidningen på bordskivan framför henne och krokade loss hennes hand från stickningen och la den under raden.

Just då tändes ljuset. Det var gumman som kom tillbaka. Nu var hon stridslysten och bar couronnekappen som en värja. Nu vill ja fanimej spela ett parti i alla fall, skrek hon. Samtidigt reste sej grosshandlarn och flickan med handskarna och pianoflickan och

Pjatten. Laxen observerade deras misstänkta spänstighet i rörelsen och hurtighet i rösterna. Ja grosshandlarn, ropade Pjatten, grosshandlarn misstycker väl inte om ja bryter opp nu. Vi ska va inne på luckan om en halvtimma å ja tänkte hinna säja ajö till min lilla kusin först.

Pianoflickan fnittrade, ett fnitter som var svårt att översätta. Flickan med handskarna stod framför grosshandlaren som ett slags bröstvärn och tånjde på sina långa fingrar. Laxen tittade ner på den ensamma. Nu när det var ljust skrek de stora bokstäverna i modejournalen men hennes hand låg oföränderligt stilla under dem som en ask hon hade ställt dit därför att det inte fanns någon annan plats att ställa den på. Och hennes blick vilade i vichyvattenglasets som hade slutat porla.

Då sa grosshandlarn och hans röst var tjock och uppsvälld och varig: Ja visst, gå bara, herrarna, om ni måste. Vi kanske klarar oss ett ta ändå. Hihi.

Hans svällda svampiga skratt blandade blod med handskflickans fnitter.

Då hände det. Den ensamma reste sej. Nu la hon händerna framför sej på bordet som före ett föredrag och hennes skri liksom gjorde ett snitt genom vävnaden av alla orena ord och alla maskerade handlingar: Förstår ni inte, idiot, att jag är blind! Blind! Blind!

Då tumlade han ut. Trevade sej igenom draperiet som en ovan artist när han spelat framför ridån. I

draperirummet mötte honom spegelbilden. Den såg på honom genom en grå mask. Nu vämjdes han och ville spy. Varför sa jag det inte åt henne, hamrade det genom honom, nu får hon aldrig veta det. Och plötsligt hatade han denna ömkliga skugga, denna trasa som stod där mittemot honom. Och för att befria sej från den stötte han in sin näve i den tills den dog.

Han fortsatte ut genom dörren som fortfarande gnällde i sömnen. I tamburen lutade han sej över en kartong. Han öppnade den och under dubbla varv silkespapper låg den ensammas stickningar, lager på lager av samma groteskt förkrympta blågröna barnstrumpa.

Nu hörde han röster bakom sej — eller var det bara en: Grosshandlarens feta, lätt astmatiska: ... tacken för att man bjuder in ... mitt i natten ... hyggligt folk ... förbannade busliv ... egentligen betala spegeln ... dyr utav helvete ... antik som fan ... oersättlig ... ut härifrån ... jävla drullar ... stick inte hit näsan ... rapportera till regemente ...

De letade efter knappen till trappljuset. Pjätten fann det först. De gick långsamt nerför den genombrutna av bastanta, bruna grovt tillsnidade pelare kringgjordade trappan. På trappsteget i jämnhöjd med det prunkande trappfönstret av färgat glas kände Laxen en arm på sin axel. När han vände sej om bländades han av kamratens blick och ögonblicket där efter stacks hans förvåning sönder av en serie smattande sting mot hans försvarslösa ansikte. Med ett

svagt eko av förvåningen kvar inom sej sjönk han samman, långsamt som när man faller ihop en säng på fönsterbordet.

Med en fjärdedel eller mindre av sej kvar i kamera-världen kände han efter en stund hur slagregnet sakta upphörde för att lämna plats åt en mäktigt framväl-lande våg av smärta och efter en stund hur någon sakta, nästan ömt lyfte honom i axlarna.

JÄRNBANDET.

Sent på kvällen hamnade de på ett Normakafé på Götgatan. Det regnade sakta ute, ett tunt strilande duschregn och de som kom in på kaféet nu satte blanka vattenstämplar på det tegelröda golvet. De kom in just i den slappa timman när fjädern i meka-nismen just gått ut hos stampubliken och pratets humlor tappat sina vingar. Först stod de ett tag innan-för dörren och sökte med ögonen efter bord. Ur det slappa sorlet kunde de då och då urskilja gälla röst-nyanser och från rökarna steg tunna fina rökar som från offereldar.

Det blev ett bord ledigt vid fönstret med utsikt över gatan. Fönsterkarmarna skar av en alldeles lagom bit och där kunde man sedan sitta och tänka att man såg på livet. De satte sej och tittade en smula för-strött ut. Regnet hade gjort kvällen mörkare. Utan-

för bion mitt emot stod grella skuggor under lamporna som glupskt högg för sej av skymningen. Neonljuset utanför konditoriet på hörnet blänkte i gatans läskpapper. Ibland landade en bil diskret vid trottoaren och folk klev ur eller steg in utan smällande bildörrar. De såg folk gå förbi deras eget upplysta fönster. För det mesta såg de bara profiler. På så sätt såg de varken gråt eller skratt. Kanske ägaren till den där skrattande profilen föll i gråt på nästa tvärgata. Men de behövde inte veta det, de kunde nöja sej med vad de såg i fönstret och ta det för verkligheten. Det var helt enkelt en idealbild av livet de såg, ett liv utan ljud, där alla handlingar var välgörande meningslösa och procentarns grepp om armen på en klient inte gjorde något intryck av ondska på grund av snabbheten med vilken scenen var över.

De hade gått från kafé till kafé hela kvällen men utan att bli riktigt berusade. De hade börjat i dagsljus och nu var det skymning. De hade börjat i ena ändan av stan, nu hade de kommit till den andra. De hade sett Carnegieannonsen, den fryntlige mannen med pipan, rökande framför sin flaska vid dussintals tillfällen utan att den fryntlige någonsin blivit ett spår berusad. De hade gått på så många gator att gatorna till slut smälte ihop till Gatan, genomsnittsgatan, liksom de redan tidigare skaffat sej en bild av genomsnittskaféet och genomsnittsutkastaren.

Den långa enformiga vandringen hade gjort dem blaserade. De tänkte: Så här måste livet vara, samma

gråa gator och rödbrusiga utkastare med guldknappar. Samma trånga bord med samma avtryck av ölglasens fötter. Timmen för metafysik och livsutredning nalkades nu raskt. De lät de smärta flaskorna hosta ut i glas på vingliga, berusade fötter och kände ett mystiskt samband mellan handlingen och livet. De hade velat uttrycka detta i ord. Säg till exempel: Liv är ingenting som försvinner, det är som en vätska, flyttas bara från käril till käril som pilsner och när den till slut förefaller att definitivt ta avsked sker det bara en omformning av den som tillförsäkrar den den högsta formen av liv: Livet under fåglarna.

Men alla ord var trötta och hade gått till vila i sovpåsen. De måste ruska påsen ordentligt för att den skulle behaga släppa ifrån sej ens de allra nödvändigaste. Kanske hjälpte det bara med en ordentlig hink vatten. Därför satt de nu stumma och orörliga som marmorblock och såg gatan som en film. Regnet hade dragits upp till molnen och lämnat bara mörkret kvar. Men ännu låg det över gator och trottoarer som ett gyllene skinn under lamporna.

Tidigare på kvällen innan orden ännu gått och lagt sej hade de talat om staten. Vi tror vi lever vårt eget liv men vi gör så helvite heller, sa Edmund. Gör vi inte, sa Kalle Glader, vems fan lever vi då? Carnegiegubbens eller Hitlers eller Johan på Snibbens? Enligt min uppfattning, sa Edmund, kan man leva bara om man råar om sej själv. Man är såld tamefan ända från början. Man säljer sej varenda dag för å

få en liten trygghet, en liten skittrygghet, en billig försäkring för potatiskällarn å brännvinsskåpe. Sen accepterar man utan att knysta den verkligt stora otryggheten. Till exempel att staten som skulle ge dej trygghet i stället sätter en osäkrad handgranat i handen på dej å sen kan du flyga åt helvite med skattlappar å försäkringsbrev å pantsedlar å alltihopa.

Mej trycker de, sa Edmund, mej trycker de som ett järnband över skallen att veta att de finns lagar som ingen har frågat mej om jag vill acceptera som gör mej praktiskt taget försvarslös. Visst har jag teoretiskt sett ännu chans att hyra ett torg å en högtalaranläggning å ingen har naggat stämbanden på mej men i verkligheten är ja ju bara på utlåning. När som helst kan den stora trygghetsgivaren ta mej tillbaka för nån utlåningstid är inte stipulerad, de ingår i utlånarens villkor, för nu behövs jag i Manchukuo. Jag måste dit å skjuta kameler som hotar trygghetsgivarens säkerhet. Eller ja måste iväg till Tanganyika. Där är de en krokodil som uttalat sejänersättande om mej som statsmedlem å nu förstår trygghetsgivaren plötsligt att jag är förbannad å måste dit å bli uppäten av krokodilen.

Detta gör, sa Edmund, att ja känner mej hotad, ja känner mej förbannat hotad av trygghetsgivaren. Ja känner mej mycket mer hotad än om ja bodde i ett gangsterkvarter. Där konfronteras ja ändå med storheter som ja har något begrepp om. Där kan ja ändå kalla på hjälp från mina vänner. Där kan ja

om inte annat åtminstone bli hederligt skjuten. Men där tvingar mej ingen att ta en pistol i näven å en svart mask över ansikte å gå upp till Östermalmsgatan å skjuta en grosshandlare som börjat jaga på gangsterbandets marker.

Men trygghetsgivaren, sa Edmund, är dels ett hot mot min personliga säkerhet, en fysisk fara. En annan sak är att trygghetsgivaren kränker min personliga värdighet i å med att han berövar min vilja dess integritet. I trygghetsgivarens ögon blir min vilja bara en gummiblåsa som benäget blåses upp på nationella högtidsdagar för att ge mej illusionen av att de är min vilja som manifesteras.

Eftersom jag i princip, sa Edmund, betraktar min vilja som mitt jags finaste instrument måste ja givetvis anse denna trygghetsgivarens kränkning som en ytterst allvarlig affär som de är en plikt mot mej själv att snarast klara upp. Teoretiskt kan detta ske på ett enkelt och för båda parter ganska smärtfritt sätt. Ja kan uppsöka trygghetsgivaren i hans bostad å säga: Hr trygghetsgivare, ja har länge med både fruktan å förvåning följt eder aggression mot mitt jag. För att få en rättelse till stånd har ja dels, vilket ja förmodar är eder icke obekant, vänt mej till eder i ett ganska stort antal brev. Dom har emellertid, av en eller annan orsak, förblivit obesvarade. Ja har då i pressen skrivit flera artiklar å påpekat förhållandet. Dom har blivit resultatlösa. Till sist har ja då hyrt stadens torg å inför stora folkmassor avslöjat edra

planer mot min person. Nämnas kan också att ja låtit trycka å gratisutdela ett stort antal flygblad riktade mot eder. Ingenting har emellertid hjälpt. Återstår då endast en utväg. Ja förmodar att ni, hr trygghetsgivare, inte har alltför mycket att invända mot att jag med den revolver ja nu lyfter ur min byxficka skjuter eder en kula för pannan. Ja antar att ni förstår att ni genom eder provokatoriska tystnad själv vållat detta steg från min sida och på den grunden ursäktar mej.

Så kunde de givetvis gå till, sa Edmund, om nu trygghetsgivaren va en person med fast bostad, egen telefon å konto på Svensk-Engelska. Nu är de dessvärre inte så. Ja går in i ett verk, ja träffar en byråchef eller en andre vaktmästare. Ja säger: Ja skall be att få träffa hr Staten, även kallad trygghetsgivaren. Men kvickt ska de gå. Jag har nämligen förbannat bråttom. Den här revolvern, säger ja och knackar på fickan, har ja lånat av en vän som vill ha tillbaks den senast klockan ett å nu är hon redan kvart i. Tyvärr, säger byråchefen eller 2:e vaktmästarn, kan ja inte stå till tjänst. Någon person med de namnet står inte upptagen i vårt register, men om min herre nödvändigtvis vill skjuta, så varsågod, jag kan stå till tjänst. Jaha, säger ja å är intresserad, men va blir resultatet? Upphör kanske statens aggression mot min existens, löper ja inte längre nån risk att få min rätt trampad under fötterna? Tyvärr min herre, säger byråchefen eller 2:e vaktmästarn, kommer allt att bli

vid de gamla. De enda synliga resultatet torde komma att bli två annonser i Dagens Nyheter. Hur, frågar ja, två annonser? — Ja, en dödsannons och en annons på Lediga platser, manliga.

Så står de alltså till, sa Edmund, ja vill vara aggressiv, ja vill försvara mina elementäraste mänskliga rättigheter men ja slåss med en vägg. Möjligheterna till aktiv anarkism är plötsligt uttömda å järnbände klämmer åt om min skalle. Vi har inte längre 1937 å de är inte Spanien där ja slogs för att rädda min själ. Men efter Spanien blev de omöjligt, de var en väg som blev avspärrad. Slogs ja efter 1939 var de för att rädda min kropp.

För mej återstår då, sa Edmund, — och ja skulle trots allt vara lycklig om ja visste att min situation inte är unik i världen — ett par utvägar, om man nu vill kalla de så. Jag kan till exempel låta järnbände sitta kvar i orubbat bo å låssas som om ja föddes med de. Eller ja kan säga: Se här mina vänner, här är de senaste herrmodet på planeten, järnbände å la stat. De exkluderar alla andra huvudbonader. De är ett under av komfort. De behövs inga svettremmar. Man behöver inte ta av de när man går in på en restaurang. Behåll de lugnt på på bio. Sätt ljus i de den 13 december, fodra de me blågult den 6 juni. De anpassar sej smidigt efter temperaturens växlingar. På vintern, när man ju har behov av de, kyler de skönt. På sommarn bränns de som en ugnslucka. En annan fördel med de är att de växer. Kanske är

de världens enda växande huvudbonad. Snart behövs inga örönskydd. Pannremmar blir onödiga för att inte tala om solglasögonen. Kasta näsvärmarna och mustaschborsten. Inte heller hakbandet är nödvändigt, lika lite som yllehalsduken. Nu kan ni knappa in på klädkontot. Ge skokorten till någon bättre behövande. Inte ens hålfotsunderläggen behövs när järnbande växt tillräckligt länge. När ni har kommit så långt inser ni plötsligt att detta måste vara lyckan. Lyckan måste ha stuttit på insidan av järnbande eller på något annat mystiskt sätt vara förknippat med de. Ni känner en stor, stor trygghet, en så stor trygghet hade ni aldrig känt före de underbara järnbande å nu måste ni givetvis rekommendera en så underbar persedel för edra vänner.

Men detta, sa Edmund, denna utväg finner ja omoralisk. Har man en gång känt järnbande tycker ja att de sedan är orätt att kokettera med de. Visserligen är de i jämförelse med att inte alls känna de en lycka att ha gjort de men när man sedan blir feg å inte orkar bära de är de hederligare att slita loss de, även med risk att svålen följer me, än att låssas som de var en dyr klenod. Man anlägger inte förhållningssätt som klädesplagg — även om de finns somliga som tror de — man påtvingas dom å har att vara tacksam för de.

Men de finns också ett annat förhållningssätt, sa Edmund, å här kan förhållningssätt lämpligen inte översättas med utväg för om någon sådan är de inte

fråga. Visserligen gäller de att acceptera järnbandet men inte på de positiva sättet å göra de till en del av en pajaskostym utan försöka betrakta de som en börda som måste bäras å tålas så länge alla möjligheter till aktivt motstånd saknas. Men kom ihåg: Bär de inte som var du en martyr, som järnbandet va en törnekrona. Du bär de inte på grund av egna förtjänster utan för mångas feghet å din egen otillräcklighet.

Nu sträcktes plötsligt en skugga som var utkastarens förlängning över bordet. Edmund hade talat för högt. Orden hade värmt upp honom och han fann hur han skenbart utan varje ansträngning gjorde upptäckter och nyvinningar. Men, sa han upphetsat som om han inte hade märkt skuggan och det hade han kanske inte heller, så länge jag bär järnbandet är min ångest den största i landet. Ingen kan ha en större ångest än jag. Nu skrek han nästan som om han hade kommit på en ny naturlag. Och nu upplevde han ångesten, inte bara som ett ord, men som en alldeles ny verklighet. Det var som om han hade stuckit in huvudet genom ett främmande fönster och plötsligt bedövats av en ny främmande doft. Plötsligt blev järnbandet en realitet. Han kände hur det med ens stramade åt kring kraniet. Det spände allt hårdare och han tyckte att han inte ens skulle kunna tränga ett enda finger mellan det och ringen. Det varade inte länge, i själva verket varade det inte längre än den korta stund från det ögonblick då

skuggan först föll över bordet fram till då utkastaren tog honom i axeln.

De hade blivit utschasade som hundar och som hundar hade de sedan strukit längs gatorna och stuc-
kit in nosarna i alla hål som såg lockande ut, drivna av sin oro. De bar ångesten inom sej som man bär en begynnande feber, utan att riktigt veta vad som nu skall ske med en.

Nu hade de alltså kommit till Götgatan. Genom det stora fönstret såg de gatan som genom en akvarievägg. Stora bussar speglade flyktigt sina röda sjok i asfaltspegeln, enstaka cyklister glimmade förbi som eldflugor, från biografen vällde publikströmmen ut som lava och lamporna framför entrén släcktes. En blind gick ytterst på trottoaren och knackade med käppen i kanten. Mitt för deras fönster stod en cykel parkerad med nerböjt tjurhuvud och de hade velat knacka i rutan och varna den blinde, om det inte väckt för stor uppmärksamhet, men nu tog en ung man honom i ärmen och ledde honom förbi hindret.

De drog en suck av lättnad och drack ur.

Nu kom den stora uppladdningen före stängningsdags. Kaféets dörr stod ständigt halvöppen och män med uppknäppta kavajer och blacka ögon spanade efter lediga bord. Pratet fick genast ett högre varvtal. Det surrade upp sej och nu trodde kinderna plötsligt att det var dags att leva och fick genast högre färg. Detsamma trodde händerna. De klöv den

tjocka luften i vassa gester. Servitriserna fick springa. Beställningarna trampade varann i hälarna. Kändes inte munnarna genast lyckligare, fylldes de inte av stora, visa ord.

Edmund och Kalle Glader och Joker greps av den allmänna upphetsningen. Och Joker kände nu något kusligt, något som var alldeles nytt för hans erfarenhet. Han hade vänt blicken in mot rummet. Kalle Glader satt och petade sej i tänderna med en tändsticka. Edmund knackade ner en marsch på glasfoten. Och Joker tänkte: Nu måste ja säga de. Nu är de precis dags. Nu kan ja inte vänta längre.

Och han gapade för att släppa ut orden. Han hade haft dem så länge inne i sin mun att han tyckte de borde komma flygande alldeles av sej själva nu. Men de sprattlade inte ens. Och då kände han plötsligt järnbandet klämma till. Det var så fysiskt förnimbart att han förvånades över att inte höra släggan som drev bandet över hans huvud. Och nu stryptes den halva av hans jag som envist ville ha klarhet, som längtade efter att befrias. I stället fick den andra så mycket större svängrum. Den andra delen av honom som sa: De där angår dej inte längre. De där ä bara gamla förbannade griller. Släpp dom. Sparka dom i ändan. Kör dom åt helvite. Och nu var det den halvan som styrde hans tunga. I järnbandet fanns gluggar och genom dem sprutade likgiltiga ord som han inte behövde tänka för att kunna säga ut. Han började prata om bussförbindelserna i Älvsborgs län,

sedan om en sorts taktegel som var sämre än alla andra sorter och till slut om en byggmästare från Södertälje som han kände och som hade åkt på dingel en kväll när han olovligt satt hemma i fåtöljen hos en färghandlarfru i Enskede.

Och Edmund och Kalle Glader nickade och skratade åt poängen om det blev någon och plötsligt drömde Joker om att han var två rum. Bokstavligen två rum med tavlor runt väggarna och fåtöljer och ottomaner på golvet. I det ena rummet spelade radion en kabaré och där satt halvfulla och glada människor med konjaksglas i händerna och vrålskrattade. Som rum var han mycket känslig och skratten kittlade honom i tapeterna och han drömde att han började hicka så tavlor och väggbonader (hem ljuva hem, 2,25×0,86) hoppade runt väggarna och nån av de fulla som fick se det blev rädd och trodde deliriestunden var inne.

Men i det andra rummet som låg vägg i vägg rådde stor ångest. Där hade folket inte råd med en lampa, långt mindre med en radio. Två människor satt där i varsin av rummets hörnor. De var mol tysta och satt och vägde på sina stolar och när karmarna stötte mot väggen gjorde det ont i honom som var rummet, det kändes precis som om han hade haft sina nervknutar just där. Och strax under taket samlades det så mycket ångest att taket helst hade lyft och vandrat upp på vinden om det inte stått ett stort piano på golvet ovanför.

Och nu hickade väggarna i det ena rummet som var han av skratt och i det andra rummet som också var han rådde stor ångest och väggarna ryggade förskrämda tillbaka och hade helst lämnat huset. Och som det ena rummet, ångestrummet, tänkte han nu: Jag måste kränga ut och in på väggarna och taket och golvet och krypa in genom dörren till radiokabaren annars kommer jag som rum till slut att spricka. Då började det skratta från den ena ångeststolen och ett vitt ansikte som hade två spetsiga ficklampor i stället för ögon stirrade upp i hans som då befann sej i taket. Hahahaha, kom det från stolen, du tror du ska spricka du. Hahahaha.

Då märkte hans ögon som nu plötsligt satt i golvet, fastnitade med tavelkrokar, att en massiv järnkonstruktion, ett vidunderligt skelett, med järnkrampor höll väggar och tak ihop och där kunde lagras oerhört mycket ångest innan de behövde bågna. Järnbandet, järnbandet, tänkte han.

Och vaknade. Skrattet var Kalle Gladers. Å vad han hatade det. Han hade kunnat slunga sina händer tvärs över bordet bara för att kväva det. Men i stället satt han lugnt kvar och sin röst hörde han säga: I de här fälle skulle jag tamefan föredra cement i alla fall, C-cement. I vilket förbannade fall? tänkte han. Kanske nån av dem skulle bygga en villa, Edmund eller Kalle Glader eller han själv. Kanske det var det de talade om. Han visste det inte. Han kände sej plötsligt mycket trött.

Allt hade varit mycket bättre, tänkte han, om inte det här förbannade järnbandet hade varit. Då hade ingen kunnat hindra mej från att säga: Hör hit, kamrater, jag vill att ni ska hjälpa mej nu. Jag vill att ni ska lyssna på mej noga nu å när ni har lyssnat på mej vill jag att ni ska säga: Inte behöver du ha dåligt samvete inte. Kunde du kanske hjälpa att han var död innan du hann tillbaks med vattenskopan. Tror du att han tänkte illa om dej för det! Tror du inte att han tänkte: Här är en kamrat som har sprungit efter vatten åt mej, en kamrat som jag har lärt mej lita på. Jag förstår att han löper som en hind för att komma tillbaks medsamma. Det är en hederlig kamrat, det vet jag. Men ändå vet jag inte om jag bryr mej om att vänta. Saken är den att jag inte är ett förbannade dugg törstig längre.

Men medan de sorlande rösterna skars av som en sträng av klockans spetsiga visare och kaféet krängde på sej och spydde ut de plötsligt stumma i förnatten kände han hur bandet drogs till allt hårdare kring hans hjässa. Och de gick de enformiga tomt bullrande gatorna och hela tiden spände det. De gick över Slussen där ljusreklamerna flammade hysteriskt, de följde den dystra Skeppsbron med vassa avlövade lampor över körbanan, de tvärade Gustav Adolfs torg där någon ställt en halvdrucken pilsner under hjältekonungen, de kom in på Strandvägen och gick bakom en berusad gatflicka och en äldre gentleman med skarphatt över örat och gentlemanen daskade flic-

kan i baken med sin käpp tills hon sjöng, de passerade den vräkiga Narvavägen som låg och sov med uppknäppt skjortbröst, de trampade sandöknen framför kasernerna och järnbandet bara tryckte. Det sjönk allt djupare in i hans kranium och hindrade det att spricka.

När de stod framför järngrinden och tryckte på ringknappen blev han plötsligt vansinnigt rädd. Han högg tag i armen på Kalle Glader, obarmhärtigt som en gladnäbb. Rädda mej ville han skrika, snart blir de ju för sent. Men järnbandet släppte inte ord utanför hans läppar.

Hörru Edmund, sa Kalle Glader, hugg tag här va. Joker har visst gått å fyllnat till.

Å, han hade kunnat bita dem i deras svettiga hjälpsamma händer.

TYGDOCKAN.

Ur gränden kom två småpojkar. De bar en tygdocka mellan sej i armarna. Den slankiga kroppen dinglade och de långa tunna benen svängde groteskt. Den ena pojken drog upp ett rostigt munspel ur byxfickan och blåste några gälla toner. Den andra pojken fnissade och såg sej djärvt omkring. De var bägge barfota och hade långa vida kortbyxor av vända överrockar. Den ene bar en lång svart kavaj med luckor vid armbågarna. Han tog ett jämfotasprång över en

hög hästspilling som låg och ångade på asfalten. I fönstret mitt emot skolan satt en flicka med rött hår och matade duvorna med ett gammalt franska. Några bitar föll framför fötterna på en lång framåtböjd karl i Messiassandal. Han knöt näven upp mot fönstret och skyndade vidare.

Pojkarna sprang in i planteringen med dockan. I sin uppsvällda tygnäsa hade den en ny blank säkerhetsnål som passade illa ihop med dess schabbiga yttre. Flickan som satt i sandlådan och lekte med en grön plåtspade skrek till när hon såg säkerhetsnålen. Pojken med munspelet tog spaden ifrån henne och slängde ut den på gatan. Flickan jämrade sej högljutt som om hon hade magknip. Då skrek en röst som tycktes komma från himlen men bara kom högst uppifrån i ett smalt lutande hus i hörnet vid gränden att "pojksatarna skulle va så förbannat jävligt snälla å va snälla mot flickan". Flickan räckte lång näsa åt pojken med munspelet och sprang och hämtade sin spade och kilade som en liten råtta in i det smala husets porthål. Hon hade långa smala spindelben som lyste en bit in. Pojken i kavajen svängde dockan i ena armen som en slungboll och släppte den på högsta varv. Den snurrade genom luften och dunsade mjukt mot en fönsterruta innanför vilken ingen var hemma en trappa upp i det smala huset. Den föll med huvudet neråt längs rutan och blev liggande på fönsterblecket på magen som en arkebuserad. Fini.

Från den långa höga blekröda skolbyggnaden som

utgjorde ena gränsen mot det lilla torget som inte var nånting annat än en uppblåst gränd kom ilska klotrunda trumpetstötarna uthoppande och slog ihjäl sej mot husväggen mitt emot. De dog med ett sista gnällande på gatan. En blek flicka i gymnastiktröja och pannlugg stod i fönstret högst upp och slog ur en taveludd med en pekpinne. Kritmolnen stod som en rökpelare som räckte ända ner till asfaltgården.

Säj åt killen att han ger fan i å plåga oxen längre, skrek pojken med munspelet och bollade med det. Dammi peruk din gumma har, skrek pojken med kavajen och fyllde hela planteringen med sitt fnitter. Flickan gick och hämtade en ny taveludd. Hon såg oberörd ut. Kom ner fåru snarr, försökte pojken med munspelet och drog upp en strut ur byxfickan. Flickan slog igen fönstret med en retsam smäll. Tji fick du, skrek pojken med munspelet och sträckte tungan åt skolan.

Nu började trumpeteten snyfta övergivet och till slut blev den alldeles tyst så man kunde föreställa sej att den nu låg dubbelvikt över en bänk och lät tårarna flöda ur tangenthålen. Efter en stund kom en pojke i fransade långbyxor ut genom gluggen i järnstaketet. Trumpeten hängde som en elefantnos i svart fodral på hans rygg. Han ginade över planteringen och gick snabbt och sammanbitet och med ögonen inhuggna i marken.

När han var mittför sandlådan skrek pojken med kavajen: Moss puckelrygg och slängde en näve sand

efter honom. Pojken med munspelet hoppade upp på sandlådkanten och sjöng med skrålande efterhängsen röst:

Farsan är på krogen,
morsan är i skogen,
ligger med en kar.

Tydligen hade versen något samband med trumpetpojken för när han hade försvunnit ner i gränden satte de sej i sanden och kivades om en fällkniv. Efter en stund samsades de och spelade knivspelet. De la ena handen med utspärrade fingrar framför sej i sanden och prickade in knivbladet i mellanrummen med blixtnabba kast. Knivbladet blixtrade i solen som baddade planteringen och den rodnande skolväggen. Det såg ut som om de höll en sprattlande ödla i händerna.

Snart växlade de om till det mindre spetsigare bladet och pojken med kavajen stötte in spetsen i långfingret strax under nagelroten. Gnällande som en hund rusade han genom planteringen, över gatan och försvann in i gränden med den skadade handen inlindad i kavajfodret. Pojken med munspelet spottade i sanden och fortsatte en stund med den trubbiga bladändan.

Nu reste sej två pensionärer i slitna Vegamössor som suttit på bänken bredvid Sörenson och gick en bit framåt i solskenet. Det omslöt deras trådslitna gestalter som en blänkande rustning. I skuggan utan-

för porten till det smala huset stannade de och spjade med sträckta seniga fågelhalsar. Den ene klapade sej hemlighetsfullt på bröstet innan de dök in i den mörka portgången. Efter en stund suckade en kork därinifrån.

Det smala husets spetsiga gavel skar av en kraftig bit av solen. Solskenet lämnade planteringen och började klättra uppför skolhusväggen. En vilsekommen skrånande mås kom seglande över planen och drog ett osynligt kritstreck mellan skolans flaggstång och sin ena nersjunkna vingspets. Duvor slamrade på fönsterblecken och droppade brödsmulor över trottoaren. Sparvarna, de bevingade råttorna, kvittrade kring hästspillingen. Nere i gränden sparkade någon en tom konservburk över stendläggningen. På skolgården spelade några sommarklädda småflickor brännboll: Tjong... den hårda dunsen av slagträ, det lätta rasandet av snabba fötter, bollens mjuka studs, dämpat fnitter, det gälla ropet "Bränd!". I sandlådan satt pojken ensam och lekte med sin kniv. Nu skar han sönder sandens hud i mjuka strimlor.

Men plötsligt, mitt i denna gröna oas av stillhet, fick Sörenson en vision av fasa. Alarmklockorna började skrälla och han tyckte själv att han rusade upp från bänken och störtade sej genom planteringen i besinningslös flykt och in i den dunkla portgången trevande efter vänliga dörrhandtag. Och ändå satt han kvar och såg den barhuvade svartklädde stryka längs den naggade huskanten mitt emot. Och med

ens förstod han att han måste ha sett honom komma långt innan medvetandet slog larm. Han gick långsamt och trevande längs husväggarna som en blind som nyss återfått sin syn. Det såg ut som om han hade ett ärende till vartenda fönster och varenda port, ja till slut till varenda gatsten. Han stannade på trottoaren mitt emot sandlådan och plötsligt märkte Sörenson att mannen sköt sin skugga framför sej. Han kunde tydligt se hur skuggan fjädrade sej på fotulan och lutade sej fram över rännstenen, tog mannen i armen och började dra honom med sej över gatan spanande med sitt dammiga stålkulehuvud.

Och nu förändrade allting i Sörensons värld plötsligt sina kvaliteter. De gröna bladen krympte till små bittert svartglänsande fingertoppar. Sparvarnas beskäftiga kvitter slungades som grymma tombolapilar in i hans öra och brännbollspelarens gälla "Bränd!" blev till ett dystert olycksmättat varningsskri. En ingenjörering av fasa slogs kring sandlådan med den lekande pojken. Från två håll, bakifrån och framifrån, nalkades nu mannen och hans skugga. Sörenson ville skrika: Spring, spring för livet, men han förstod att pojken inte skulle höra genom ringen. Plötsligt började han frysa och med ett gällt klingande skälade det smala husets tak med skolhusväggen.

Den svartklädde stod nu i sanden framför sin skugga och drog ut en lång slidkniv ur dess handske. Betänksamt prövade han eggen mot tumskinnet. Sedan genomborrade han sin skugga med den, den stu-

pade på huvudet i sanden mellan pojken knän. Nu såg pojken upp och mannen knuffade undan sin skugga så att deras ögon kunde mötas. Han satte sej på sandlådskanten och började tala med pojken, lågt och snabbt och angeläget. Under tiden irrade hans ögon upp mot husen, uppåt gatan och neråt gränden.

Men nu var skuggan död och allt återställdes i Sörensons värld. Bladen återfick sin färg, husen rätade på sej och brännbollsspelarna la inga symboler i sin mun. Ringen av fasa som ovissheten hade slagit brast och nu visste Sörenson plötsligt vad som skulle ske. Den svartklädde hade inga hemligheter för honom. Han tyckte att han visste allt om honom. Han blev inte överraskad när mannen och pojken reste sej, han snabbt och pojken tvekande. Inte heller blev han förvånad när den svartklädde stack sin långa kniv, instucken i slidan, i fickan på pojken eller att han tog honom i handen och drog honom med sej ut på gatan. Pojkens hand hängde vid hans slappt som fastkittad med tuggummi och fötterna klibbade vid gatan. En duva lyfte sej ovilligt och flaxade ner i rännstenen. En boll gjorde en susande lyra över torget och föll som en bomb över en flock gråsparvar. De pep hysteriskt och pojken vände sej om och såg på dem med ledsna ögon. Då klappade mannen honom leende på knivfickan och pojken vilja gav honom äntligen ro. De svängde om hörnet vid skolan och dök snabbt in i gränden.

Sörenson reste sej och gick långsamt efter.

När han kom till grändmynningen såg han dem långt därnere som på botten av en brunn. Pojken gick ömfotad på kullerstenarna som över en sädesåker. Knivskaftet stack upp ur hans ena byxficka. Mannen gick några steg framför med en gång som passade kullerstenarna och det slog Sörenson: Den mannen är sjöman, den kniven har han köpt i Åbo eller Lovisa.

Men utan Sörensons vetskap sammanträdde redan hans identifieringskommitté. Den hade reserverat rum och hängt upp den blåa brickan med texten: Oljud och bitankar undanbedes, på dörrspegeln. Rödkindade springpojkar löpte i korridorernas vindlingar med brickor dignande av material för identifieringen och samlingspärmarna växte och kommittén gnuggade redan händerna inför utsikterna om slutrapporten. Under tiden stod några ledamöter ute i korridoren och skrällde högt om redan dragna slutsatser för att inte chefen skulle bli för otålig. Det där om sjömannen och kniven var några ord som han den vägen uppsnappat genom dörrspringan.

Promenaden mynnade ut i Slottsbackens stora stenhav. Obeliskens pekfinger vädrade i aftonvinden. De vände fötterna mot vattnet alla tre, sneddade Skeppsbron och rundade Skeppsbrohörnet. Den sista solen drunknade i Skeppsholmskyrkans fönster och redan började skymningen klä Kungsträdgårdens alléer i det blå hårnätet. Pojken drog fram knivslidan ur fickan och strök den efter stenbarriären mot Norrström.

Välklädda människor vände sej ogillande om och tittade efter den trasiga pojken med de bara fötterna. De tyckte inte om att få sin kinesiska aftonfrid spräckt.

I folkhavet på Norrbro tappade Sörenson för ett ögonblick kontakten med dem. En infanteritrupp passerade just bron och slog en kork i flaskhalsen under slottet. Bakom tornade trafiken upp sej. Spårvagnarnas klockor klingade som pendyler bakom bilmotorernas morr. Cyklisterna med skramlande stänkskärmar slingrade sej fram mellan bilarna. Sörenson knuffade sej fram till södra broändan och stannade under lejonet och spejade över Gustav Adolfstorg och nerför Strömgatan. Operans röda lyktor brann med dämpad rodnad. Den sista solstrimman dränktes i Ridarfjärden, en färja kröp över vattnet och tycktes balansera på den. En mås med blod i vingarna seglade över riksdagshuset och föll i brant vinkel ner mot Strömparterren.

Då såg han dem komma på bron. Han skymtade pojkens bara ben bakom ett par hjulbenta officersstövlar. Han lutade sej över räcket och såg ner i vattnet för att slippa hälsa. En norsfiskare kämpade med spända åror mot strömmen för att komma in till kajen. Han blundade och hörde stövlarna klampa förbi. Sedan strök de förbi honom så nära att han hade kunnat gripa tag i pojkens arm och räddat honom med sej.

Men han kunde inte. Jag kan inte, tänkte han, det skulle väcka för mycket uppmärksamhet. Kanske skulle polisen komma och då var det klippt. Man är ju så förbannat påpassad när man bara är en enkel värnpliktig. Men en annan röst, för han hade ofta en hel kör av röster som knuffades och trängdes, sa föraktfullt: Försök inte lura oss. Du är feg helt enkelt. Ge upp alltihop i stället för det är det du vill och gå och ta dej en öl nånstans.

Men han fortsatte att följa efter dem. I ståndet på Norrbro hade mannen köpt en glass åt pojken som en sista avbetalning. Den smälte i pojkens svettiga händer och vita droppar föll på asfaltens svarta läskpapper. Folk som inte såg sej för suddade ut dropparna med skosulorna och förvandlade dem till en grå kroklinje som inte bröts av förrän nere vid kiosken. Där stannade de och mannen köpte nånting åt pojken som sträckte ett girigt och smutsigt pekfinger in genom luckan. Nu hade han släppt mannens hand och hur lätt hade det nu inte varit för Sörenson att rycka honom bort och börja springa med honom uppför Strömgatan och försvinna i folkträngseln.

Men i stället fortsatte han långsamt utmed kajen. Han balanserade längst ut på stenkanten. Det låg bara två båtar inne längst bort nedanför Grand hotell utan rök i skorstenarna och med tomma ventiler. Men kajen mitt emot Kungsträdgården låg bar och rensad från strömmingslådor och jordgubbsbackar. Ibland

låg bara ett tunt lager strömmingsfjäll och lyste på stenen. Vattnet nedanför kajkanten gjorde hemlighetsfulla virvlar och strömmen hade blåst bort smutsranden av ruttnande papper, äggskal och uttjänta preventivmedel som alltid förtöjer sej vid båtsidorna i storhamnar. Han tittade ut över vattnet och såg en färja krypa över det blåa kvällsvattnet. Dess glimmande stuglyse gnistrade i vattnet som kolsyrepärlor. Försiktigt sparkade han till en kajring och den klingade med klockton så oväntat högt.

Hela tiden medan han gick där hade han hörseln spänd bakåt och när han hörde pojkens gälla upphetsade röst tätt bakom sej böjde han sej ner över förtöjningsringen och knöt fast sin fruktan vid den. Efter en stund började han åter förfölja dem, men på större avstånd nu. De gick förbi den första vita båten och en lutande trave strömmingslådor stod jämte den på kajen.

Å gudskelov, dom går förbi, tänkte han, för nu var varje uppskov en nåd för honom. Från Grands veranda la stråkmusiken ut sina nät genom de öppna fönstren och gatuvandrarna sprattlade där. Färjan som kröp där ute mötte Saltsjöns krabba vågor och hoppade ovigt över hindren. Måsarna skriade kring den andra vita båtens skorsten och hackade på livbåtarnas fläckade kapell. Dom ska väl aldrig dit, tänkte han och han vart alldeles kall. Men kajen tog slut och det fanns ingenting att välja på och han begrep ju att han hela tiden hade gått och önskat att kajen

skulle vara i evighet så att handlingen skulle bli överflödig. Han begrep ju att det var med det hoppet han hade börjat förfölja dem. Han hade dock aldrig trott att de skulle komma fram och handlingen hade han skjutit som en skottkärra framför sej. Nu ville han släppa skalmarna i utförsbacken och själv hoppa undan i diket. Men när allt kom omkring var han ju ännu räddare för diket.

Det var ingen landgång ute och däcksluckan var stängd och relingens stänger pålagda. Skymningen började stapla skuggor över fördäcket och måsarna med sina intensivt vita kroppar slungade blixtar över näthinnorna. De klev tysta över trossen som hängde slapp men spändes som en väldig muskel när strömmen bände mot aktern. Mannen svingade sej över räcket och lyfte snabbt över pojken sen. De gick över däckets som var nytjärat och ogärna släppte pojken nakna fotsulor. Och nu när de var framme blev pojken rädd och började gnälla för inte heller han hade ju trott att kajen skulle ta slut, för knivens skull. Han kastade huvudet bakåt och såg uppöver kajen med stora rädda ögon. I detsamma blixtrade ljus till i slottsfasaden och en grön flamma från spårvägsnätet svedde kronorna på Logårdsträden.

Dit räddade sej Sörensons ögon undan pojken, de flög som mauserkulor över till Skeppsbron. Och nu lyfte måsarnas vita moln från båttaket och lyste ett tag under den blåa himlen som skruvades åt som en stålhuva kring stadens hjässa.

Som en lugn kvällsvandrare på väg hem till cigaren gick nu Sörenson förbi båten och fortsatte upp mot Skeppsholmen. Han tyckte han borde ha darat i alla leder och skrikit högt över att benen inte bar honom över relingen men han kände ingenting annat än en lätt besvikelse. Det var precis som när han hade varit på väg till en kompis' bröllop en gång och när han kom fram inte kunnat gå in utan gått förbi huset. Bara gått förbi, snöpligt enkelt och varit besviken efteråt och oändligt förvånad. Nu var han bara besviken.

Han fortsatte emellertid att gå på den tomma kajen och tankarna balanserade på violinpassagernas löst spända snöre. Ett knippe regnmoln slog upp sina paraplyer över Skeppsholmshimlen och en plågsam vind skruvade sej in från de stora öde vattentorgen. Nu mörknade hastigt vattnet och kajerna vid Skeppsbron och Skeppsholmen vältrade svarta bolstrar av skugga ner i strandvattnet. Den taggiga Söderprofilen ovanför Stadsgårdsbergen försvann under de svarta paraplyerna och sakta började det regna. Mörkt blåa sidenväder spändes kring alla gröna trädsamlingar och till och med de enstaka mäsarna beslöjades. Sörenson följde kajen ända tills den slutade vid Skeppsholmsbron och det var när han vände sej och såg tillbaka som han upplevde det.

I regnet som i blåa moln sakta drev in från Strömmen förlorade den vita båten nu sina konturer och färgen dämpade sitt ljus och den grova svarta skor-

stenen blev smal och barnslig men ur akterventilen strax bakom flaggstången, bar som en avlövad gren, såg två ögon på honom. Förundrad började han gå längs kajkanten tillbaka mot båten. Älskande par trängdes på Nationalmuseums trappa och andra sprang dit på klapprande sulor för regnets skull. Han var inte ensam men han var ensam om att uppleva ögonen. Han tyckte de satt klistrade på ventilens glas och först när det var för sent förstod han ju att han till och med gjort bättre i att dyka i sjön och försvinna än att möta dem.

Stålhuvan pressades åt kring stadens hjässa som var hans egen och han kände tvingarna värka vid pulsarna och plötsligt märkte han att han sprang på en lång gata som aldrig tog slut och som var kantad med skyltfönster. Och i alla var skyltningen densamma. De grymma pojkögonen dinglade på krokarna längs hela gatan som ju bara var båtsidan med dess immiga ventiler. Han sprang i det duggande regnet och gatan tog han med sej ända tills kajen var slut. Då stannade han och strök vattnet ur ansiktet och han var förvånad över att det inte smakade salt när det rann ner i mungiporna på honom.

Nu fälldes paraplyerna ihop, det ena efter det andra, och taket rakade upp flera mil i höjden. Regnet slutade och vinden tog det med sej med ett bevingat sus. Måsvingarna lösgjorde sej ur mörkret och snittade det blå med sina knivar. Så fylldes gatlyktornas skålar med ljus som skvimpade över och

sakta rann över asfalten. Han såg sin skugga vila framför sej och lutade sej över den som över en barriär och tittade på kvinnorna, ryggar mest, i glänsande regnskynken och blänkande ben på Strömgatan. Och hela tiden visste han ändå att gatan med pojkögonen låg i hans rygg och att han bara behövde se sej aldrig så lite bakåt för att skära sina egna ögon på dem.

Han gick alltså ganska fort men inte så fort att det liknade flykt uppöver.

När han kom på Norrbro tänkte han: Vad vet jag? Kanske det var en släkting till pojken som bara skulle visa honom båten.

När han sneddade Riksdagshusplatsen påminde honom minnet om kniven och han tänkte: Vad vet jag vad han gör med honom? Ungar ska väl förresten lära sej se upp.

När han passerade bron vid Kanslihuset berättade minnet för honom att han ändå förföljt dem ända ner till båten. Jag har väl min fria vilja ändå, tänkte han då förargad, jag är väl inte ansvarig för vad pojkfan tar sej till heller.

När han dök in på Västerlånggatan frågade minnet honom öppet varför han då känt en sådan ångest när han plötsligt påmint sej pojkens blick att han företagit något som dock mest liknade flykt. Då skakade han av sej olusten så att en del föll i gatan men mycket hängde ändå kvar i koppartråd. Alla hans väntrum började nu fyllas av ett förväntansfullt sorl

från muntert pladdrande maskinskriverskor och svärande fotografier med surrande filmkameror i identifieringskommittén.

När han gick uppför Storkyrkobrinken tänkte han ändå: I kväll skulle man ha någe kul. Han tänkte det krampaktigt, som en drunknande när det ändå är för sent: I morgon ska jag allt gå till simkursen i alla fall. I kväll skulle man ha någe kul. Han blåste det ut i gränden som en fanfar ur en trumpet fylld med vatten.

När han kom ut på Stortorget började han dock förfölja en yppig rygg i illröd blazer. Men den försvann in genom en stor port som genast bet ihop tänderna. Det satt förresten ett vildsvin på porten med hotfull nos.

Sedan hände honom något mycket skrämmande, något mycket underligt. Han gick på en lång gata och den var så smal att även en armbågsmänniska måste trycka sina armbågar till kroppen av rädsla för att skrapa dem mot husväggarna. Plötsligt kom det för honom att han sov och drömde och i drömmen såg han alltså sej själv komma på den smala gatan, långsamt och med händerna i byxfickorna och med en lustig gång som han kände igen men som inte var hans. Och i drömmen blev han plötsligt vansinnigt rädd och ville springa och han som låg i sin säng och sov skrek åt honom som gick på gatan att han måste vända om och springa tillbaks. Men han bara fortsatte att gå gatan fram, långsamt som förut, och

dessutom kunde han inte vända ty gatan slöt sej bakom honom. Och han som sov blev nu ännu mer fruktansvärt rädd men allt tycktes för sent. Plötsligt stannade han i drömmen och nu hotade husen att sluka honom med sina svarta gap. Men i stället drog de sej tillbaka och han blev fruktansvärt ensam. Han stod på en öppen plats där lyktor spolade och träd lyste. Han stod på en trottoar och mitt över gatan låg en sandlåda och han såg den medan han var mycket långt från sej själv.

Och nu var ögonblicket kommet. De ansvariga ledamöterna i identifieringskommittén skrudade i jacketter och doftande av samma sorts rakvatten knackade på dörren till hans medvetande och radade sedan upp sej efter rangrullan framför hans skrivbord och överlämnade med officiellt bekymrade minner resultatet av sitt arbete. Sedan bugade de sej avmätt och lämnade honom på hänsynfulla filtsulor.

Och en fruktan som förstenade hans jag så, att han inte kunde röra en lem, övermannade honom nu. Han såg mannen luta sej över den lekande pojken i sandlådan och ville springa och samtidigt kände han hans andedräkt blåsa i sin nacke och vred sej på stegen för att få grepp om blocket. Och sedan hade han honom bredvid sej när de sprang över den heta kafen för att skaffa läkarhjälp.

Men nu var det så nära mellan rädsla och glädje. Plötsligt upptäckte han ju att han var ensam, det fanns ingenting annat än en vält plåthink med trasig

botten i sandlådan. Han vaknade och kände lättnaden när man vaknar efter en ångestdröm. Herregud, vad hade hänt? Ingenting hade ju hänt av det som hade kunnat hända. De hade inte träffats. De hade inte behövt kräkas tillsammans eller ropa på polis åt varann. De hade inte behövt uppleva det tillsammans en gång till. De kunde fortsätta var på sitt håll att släpa på sin lycka eller i varje fall på sitt lugn, det relativa.

Medan han gick över gatan fram till bänken i planteringen kände han en stilla glädje över att han offrat pojken. Men varför ta till ett så hårt ord? tänkte han, nog var det väl bäst som skedde. Nån måste väl i alla fall alltid bli klämd. Är det då kanske inte bäst om den blir den som minst förstår av det. Han brydde sej inte om att minnas att han dock inte vetat så mycket om detta när han förföljde dem som han visste nu. Det är ju så lätt att laborera med uteslutningar. En viss vana och man glömmer allting som inte är till fördel för ens lugn.

Då hörde han prassel bakom sej i buskarna och han vände sej om och väntade att få se en hund eller en råtta. Ljuset dröp från bladen som ännu var blanka av regnet nyss. Han tittade nyfiket in mellan grenarna som då skakade av sej de sista regndropparna. Det rann nerför halsen på honom och han ryste. Nu ropade någon ganska sakta och han trodde att det var någon som lockade på sin hund och slutade att forska. I stället försökte han gissa bakom vil-

ken fasad pojken kunde höra hemma. Han kände ingen ånger, det är sant, men han var ändå ointresserad av pojkens öde. Han tänkte på honom med en viss sympati, som man tänker på en person som går framför en på gatan och får en tegelsten i huvudet som lika gärna hade kunnat träffa en själv. Han hoppades de inte skulle vara för oroliga för honom, de som nu rådde om honom.

Men då var det i alla fall för sent. Någon grep honom lätt i axeln och han snurrade runt på bänken färdig att försvara sej. Det var bara en liten gumma, barhuvad och med en svart fåra i pannan, som såg honom i ögonen och sa: Inte har herrn sett pojken? Vilken förbannade pojke? skrek hans väckta samvete som bara hade vilat i en lätt slummer, ska ja hålla reda på alla ungar i den här stan va? Då kom gumman fram ur buskarna och satte sej bredvid honom på bänken. Han såg på hennes händer när de sakta la sej till vila på hennes knän och tyckte att de liknade stenar, flata stenar som man kastar smörgås med när man är barn.

Hon sa ingenting först, bara satt och huvudet kunde ha fallit ner av halsen, så slokade det. Och han försökte begagna sej av hennes tystnad till att uppföra stormvallar kring sin feghet och sin fruktan. Han satt och försökte beräkna var hon skulle sätta in sina stötar. Till slut sa hon och han visste inte om det var till honom: Ja är farmor till pojken. Och nu är han borta. Ja har sprungi å leta hela kvällen. Ja

har vari hos Matsens i gränden, ja har vari på magasin å jag har vari ända till Slottsbacken. Ja har gått Skeppsbron opp å ner. Ja har titta i portarna å ja har fråga i skolan. Gud, va ska ja göra? Ja är så hemskt rädd.

Då var han färdig med vallen och sa tröstande, så tröstande man kan vara mot en fiende som man är säker om att kunna slå: Ta de lugnt ni. Han har väl bara gått me nån kamrat neråt stan. Kanske dom följt me den där nya cirkusen som kom i kväll. Den körde ju igenom hela stan å stanna vi Stallmästargårn å ni vet väl hurdana pojkar är. (Inte fan kommer väl cirkus till Stockholm på det sättet numera, tänker han och märker hur han svetts.)

Men på hennes händer, han vågade ju inte se henne i ansiktet, kunde han se hur hon grep efter möjligheten. Naturligtvis trodde hon det inte lika lite som han och ändå hjälpte de varann att tro det. De är som herrn säger, sa hon, naturligtvis är de som herrn säger. Pojkar är ju ingenting å lita på. Men ändå är ja så hemskt rädd, så hemskt rädd å vara ensam.

Säj, sa hon och nu såg hon upp i hans ögon men han orkade inte längre ner än till den svarta fåran i hennes panna, skulle inte herrn villa vara så snäll å följa me mej opp å vänta tills pojken kommer. Bara hjälpa mej vänta. Herrn har vari så snäll mot mej. De kanske är för mycke begärt.

De är de, ville han skrika, har ni nånsin hört nån begära av en annan att följa me opp å hänga sej. Men

så gick hans fruktan en besynnerlig krokväg och han följde med och tänkte: Ja, varför inte? Jag har offrat pojken. Henne kan jag ge fan i att offra. Är det inte det hon säger till mej: Mej kan ni frälsa. Skulle jag inte göra det då? Offra den som måste offras, frälsa den som vill bli frälst, är inte det modellen?

Därför gick han med henne. Det var en trappa upp i det lutande smala huset vid gränden. Den lukade mögel och gamla tidningar, trappstegen var urholkade och de steg åt sidan för flickan som hade matat duvorna. Nu var hon full och blödde på knäet. Hade väl ramlat i trappan. Högt uppe skrek den lilla med spaden. Hon var visst ensam och skrek så högt hon orkade.

Det hon bodde i var bara ett rum som de steg in i direkt från farstun. Det luktade stor disk som har fått stå dag efter dag och bara växt. Han mådde illa och när han mådde som värst illa märkte han att han hade vant sej. De satte sej på varsin järnsäng framme vid fönstret. Här sitter ja da efter da å ser honom leka i sannlådan. Han gräddar kaker på kanten å är så gla över sin nya fina kolt. En da fick han en ny fin grön spade av farbror trädgårdsmästarn men den elaka flickan tog den ifrån honom å kasta ut den på gatan.

Han måste tynga sej ner i järnsängen och höra den knaka för att pröva om han var vaken. Vad sitter vi och inbillar varann? tänkte han, vad är det här för kurragömma? Så var det tyst en lång stund och vat-

tenkranen som hängde över en stor plåtvask i andra ändan av rummet dreglade ivrigt. Bredvid stod en kommod och på den ett gaskök och en låga som brann ur det såg ut som en liten blyg blå blomma som någon sadist stoppat ner i järnskrotet. På lågan stod en kaffepanna och blåste rök ur sin näbb.

Hon sköt över en kartong med munter röd text, något chokladartat, till hans sida av bordet. Medan hon dukade öppnade han kartongen och det var fotografier i den som han hade gissat. Det var en bunt som var så tjock som halva hans finger och alla visade de pojken. Han hette Lars-Göran och han kände igen honom fast han var liten på alla korten. På många stod det Varberg 1939 och där stod han antingen på en brygga eller byggde sandfästningar på stranden. Där hade han solen i ögonen och såg under lugg. En gång satt han i en bil och skrattade över ratten. På inget kort var han äldre än högst fem år och plötsligt förstod Sörenson att han aldrig blev äldre för henne. Hon hade inte märkt, eller ville inte märka, att han växte, att han fick oarter, att han började svära, att han sa fräcka ord, att han slog småflickor och slogs med pojkar. På sätt vis tyckte han att detta minskade hans skuld för ibland kunde han ändå känna att den fanns där. Vad spelar det för roll för henne, tänkte han, om han är tio eller femton, eller om han blir fem år äldre på en kväll, i kväll?

De drack kaffe och det blev mörkare ute under tiden. Han la korten som en patiens på bordet och

hon var där med ivriga fingrar och hjälpte honom. En bil vaggade upp ur gränden och stannade utanför huset. Hon öppnade fönstret och gissade vem som skulle stiga ur. Men det var bara den rödhåriga fågel-materskan och en man med svajande hatt. De skrat-tade gällt hela vägen upp. När hon stängde fönstret hade hon den lilla tygdockan med sej in.

Titta här, sa hon och la den på korten, är den inte vacker. Den fick han i måndas när han fyllde fyra å nu har han den i sin säng varenda natt och kan inte somna utan att ha gett den godnattkyssen. Är den inte söt?

Han stirrade med avsmak på den smutsiga tyg-kroppen och den blanka säkerhetsnålen i näsan. Nu såg han att huvudet var av väv och nån hade skurit med en kniv i det så att fyllningen, krollsplint, tit-tade ut. Vart tar all renhet vägen? tänkte han, här sitter nu en och håller den krampaktigt fast och väg-rar att se att den försvinner i droppar dag efter dag. Och henne är det inte synd om. Är hon sämre än jag? Har inte hon offrat honom mer än jag? Där är hon, den skyldiga! Han började tycka synd om sej själv som så oförskyllt fått alla misstankar på sin del.

Plötsligt la hon sej ner på sängen och tittade upp i taket med halvsläckta ögon. Var snäll å väck mej när han kommer från cirkusen, sa hon, lova mej de. Ja kommer ju att bli så gla då. Ögonblicket efter sov hon. Han satt och lyssnade på den droppande vat-tenkranen och hennes andetag. När kranen överrös-

tades gick han fegt sin väg. Han lät dörren stå på glänt för att hon inte skulle vakna av att han smällde igen den. Högre upp i huset var det full fart. Den rödhåriga skrek och grammofonen spelade. Han längtade efter nån att bli smekt av och tala om allt för. Men han hade återfunnit sitt lugn, han tyckte han bar en våg i bröstet och vågskålarna vägde alldeles jämnt. Vikterna (som det stod både feghet och förtryckt fruktan på fast han inte visst om det) vägde exakt lika mycket som varan harmoni.

Men det var i porten som han mötte pojken. Han stod och fumlade med lysknappen fast trappluset redan brann. Deras ögon möttes inte och pojken hade rusat förbi om inte Sörenson hade hindrat honom. Han gjorde det inte därför att han offrat honom. Han ville bara tacka honom för att han fått det. Det händer väl inte varje dag att någon fullt frivilligt offerar sej för ens lugn. Ofta måste man ju slå någon till det. Han tryckte honom alltså till sej och smekte honom sakta över håret. Han visste just inte hur offer taxeras. Räckte det med tjugofem öre eller förslog kanske inte ens en krona?

Medan han stod och funderade märkte han plötsligt hur den magra pojkkroppen slappnade och hängde över hans arm. Sedan kröktes den som en muskel och huvudet föll som avbrutet. Han började kråkas i farstun över Sörensons arm. Sörenson höll en hand under hans haka och kände hur våldsamt eruptionen inom honom var. Till slut vände han honom försik-

tigt på rygg när det började gå över och det var då som han för andra gången mötte pojkens ögon. Och eftersom trappljuset fortfarande brann kunde han ju inte undgå att se i hans ögon varför han hade kräkts. Det var inte av vin eller fet mat. Det var i äcklet över den vidriga vuxna världen, över lömskheten i alla handlingar och fegheten, d. v. s. fruktan för att vara rädd. Han hade kräkts åt Sörenson som hade trott att det går an att smita från ångesten för allt som händer andra som från en krognota.

Sörenson sprang över torget och fast det var svalt om aftonen var han indränkt i svett. Han snuddade Obeliskan och att se ner i Strömmen var som att titta i ett bläckhorn. Hur insåg han inte nu hur allt hade varit fega undanflykter. Hur förstod han inte att den beskäftiga identifieringskommittén inte vågat komma till ett annat resultat när chefen hette feghet. Springande sneddade han Skeppsbron men vid Skeppsbrohörnet var han så trött att han nästan stöp. Han tog stöd mot barriären och såg det svarta vattnet vrida sej i plågor under honom. Strömbåtarna med upphissade korgar sög sej fast vid kajen och musiken vid Strömparterren hade väl packat ihop och gått hem. Lyktan i korvståndet på Norrebro skvimpade bakom duken.

När han äntligen vågade se neråt Grand såg han det lysa i ventilen på båten längst ner. Ljuset strömmade nerför båtsidan och slocknade en bit ut i vattnet. Det var där det hade hänt. Han försökte låta

bli att titta dit men såg han på Operan fanns den upplysta ventilen där, såg han mot Skeppsholmen, där alla träd var sotade, fanns det i hans öga i alla fall. Hur förargligt kan det inte vara att ha en båtventil i ögat. Han försökte ta bort den ur ögat som en sticka men det gick inte.

När han i alla fall skulle gå kände han tygdockan i sin ficka. Han tog upp den och granskade den i ljuset från den skinande ventilen i sitt öga. Där krollsplinten stack ut satte han en brinnande tändsticka och sen slungade han facklan i Strömmen. Genom den ljusa ventilen såg han den skimra som en eldfjäril bara för ett kort ögonblick över vattnet. Sen slocknade den hastigt och följde med strömmen. Drev kanske in under kajbandet och fastnade bland tomma tändsticksaskar eller uttjänta preventivmedel. Fini.

ORMEN.

När natten kommer och de nakna lamporna börjar lysa ovanför de stora smutsiga kasernportarna inne på gården med de breda dammiga stentrapporna utspottade framför kommer ett ögonblick i kasern-tillvaron då kaserninvånaren som i mörkret går över gården och mot lampan plötsligt tycker att alla steg

som har ekat mot väggarna, alla lösa skott som har smält, alla rop, kommandon eller skrin av förtvivlan som har höjts på kaserngården under dagar av regn, skarpt solsken, hagelskurar eller fet snö ända sedan 1890 blir hängande i form av höga, obarmhärtigt tryckande moln över hans huvud. Han kanske blir rädd och vill springa ifrån det hela men han har ju ingen annanstans att ta vägen än till lampan. Då springer han förbi den och upp i dagrummet som är ett halvt före detta logement med Karl XII på väggen, ett piano som blev sönderslaget redan under första beredskapsåret och sex rader långbänkar i brunt att sitta på under truppföredragen. Där står en radio på ett bord bredvid en hög regementstidningar som man slutar läsa efter att ha läst ett nummer. På radion är glasskivan framför stationskartan sönderslagen och sökarknappen är trasig. Han sticker in en linjal genom bakväggen och knackar på sökarmen tills han hör musik. Sen kan han ju glömma om han vill för det är snart dags att sova.

Men är han inflammerad med fruktan går han ut i korridoren som är lång och bred och smutsig. Där har tiotusen par skor nött gropar i trägolvet. Tiotusen par händer har slitit manskapsskåpens dörrar vinda. Tiotusen par ögon har trotsigt eller bara förtvivlat stirrat i korridorens tak som är grått och fullt av döda lampor. Måste inte alla dessa ögon ha satt spår i taket? Han går fram till fönstret där tiotusen par armbågar eller kanske är det hundratusen kört spet-

sarna i fönsterbordet medan alla dessa ögon stirrat ut över kaserngården, full av hästspann eller full av bilar, i klart dagsljus eller i natt som nu.

Men allt detta, Karl XII på väggen och groparna i golvet, kallas tradition. Det kallas så av alla de stronga med koppel, alla dessa frasserservitörer som på morgonen när de vaknar pumpar upp bröstet med paradtankar för att slippa uppleva att bröstkorgen stöter ihop med ryggraden. Men för honom som är rädd och ensam går i kasernkorridoren i väntan på att permissionen skall ta slut är tradition någonting att frukta. Han vill skrika men den som fått kasernskräcken skriker inte därför att han har en klämma om halsen.

Och då kommer det ögonblick av kasernskräck när traditionen betyder minnena av alla dessa döda, som har hängt sej eller skjutit sej eller hoppat ner från vindsvåningen sedan 1890. Och då tycker den som är rädd plötsligt att kroppar i uniformer hänger ner från taken vid väggen ovanför skåpen eller att kroppar som har tagit gift i stelnade ställningar ligger på magen på korridorbankarna eller att kroppar sitter på golvet i korridorens mörka skrymslen med hängande huvuden, med ryggarna mot väggen och med gapande blodiga munnar och gevären med självbelåtet blänkande läderremmar liggande över knäna.

Och nu springer han, men vart har han att ta vägen? Över gården ligger ju molnen och ut kan han ju inte komma för han har lämnat permissions-

sedeln och snart går tapto. Med darrande händer sli-
ter han upp hänslåset som dinglar i expeditionsdör-
rens ögla och när han kommer in är han genast ivrig
att tända lamporna i taket. Här luktar sur sågspån
ur golvspringorna som ser ut som sparbösshål när
han står och tittar ner över skorna.

I början mådde han illa av lukten och han mådde
illa av smutsen på alla golv och i alla trappor och
dammet på alla bord och alla hyllor och alla hand-
lingar, som han skulle skriva av. Och han kunde ha
kräkts åt alla dessa människor omkring honom som
hade slutat eller kanske aldrig ens börjat att ta någon-
ting på allvar. De hade skrattat när han hade erbjud-
dit sej att skura expeditionsgolvet med rotborste, de
hade hånlett när han bett att få veta i vilken ordning
underkläderna skulle ligga i korridorskåpet. Dagen
när han hade skurat glasskivan på fanjunkarns skriv-
bord med rödsprit hade han fått gå ensam till
middag.

Men det dröjde länge ännu innan han kapitulerade.
Ordning, försökte han säga, är inte ordningen det
nödvändigaste av allt? Men ingen lyssnade till ho-
nom. Han trodde så själv, därför att han lärt sej kloc-
kan mycket tidigt, ja han tyckte att han alltid kunnat
den. Han tyckte han inte kunde leva utan den
och dagar när klockan låg hos urmakaren var på ett
vis alldeles förfelade. Och alla som han kände i
staden som han kom ifrån hade också klockor, pen-
dylor hemma och armbandsklockor med rostfria arm-

band eller födelsedagsur med sej vart de gick. På bridgeaftnarna två fredagar i månaden försökte de lura klockorna när de druckit tre groggar, de drack aldrig flera, men den som lyckades blev föremål för de andras avundsjuka och försökte sen aldrig mer.

Ibland var mamma vaken när han kom hem varannan fredag och då hade hjälpfrun gått så han måste hjälpa henne i säng. Jag har blivit så ensam sen pappa dog, sa hon och ändå var han alltid hemma. Ofta ville hon gå ut när det började skymma och det hade hon velat så långt tillbaka han kunde minnas. Hon hade stått på tröskeln till ålderdomen när han föddes så när tiden kom då han måste gå ut och gå med henne tog hon mycket korta steg av rädsla för att falla. De lämnade den lilla villan med häcken och järnstaketet och gick på högra trottoaren neråt trädgårdsstäderna och hade alltid de stora nybyggda betongskjulen i ryggen. Det vill säga det var för henne som de alltid var nybyggda, men han räknade åren sedan de stått färdiga med stora skrämmande fuktiga murytor och fann att tiden löpte ifrån honom. Om vintarna när de gick ut talade de om snön som vadde-rade tomterna eller isgatan som ingen grusade, på vårarna om tussilagon eller vådan av smältvattnet som hotade källarna, om sommaren om häggens doft eller den tryckande hettan eller om mannen, som de hittat död i rabarberlandet för ett eller fem eller åtta år sen och som var make och far.

Han mindes att efter begravningen hade avdel-

ningschefen kommit fram till de två som stod bland släktingar eller allvarligt sörjande vid kaffebordet i församlingssalen och sagt som han sagt vid gravan, att både firman och familjen kunde vara stolta över att ha ägt en så ordentlig och pliktrogen (pliktrogen lät bestämt bättre) människa. Efteråt hade en av cynikerna i slakten blinkat och sagt ganska högt att nu skulle Gideon nog få löneförhöjning för avdelningschefen var Gideons chef också. Och så småningom avancerade han till andre bokhållare, det var där fadern hade stannat, och han kände en liten tillfredsställelse vid tanken på att han säkert skulle hinna gå om honom.

Om höstarna granskade de äpplena i andras trädgårdar under promenaden och tyckte att deras sorter var finare. Sedan kom snön och med en lätt förvirring noterade han att ett år hade gått, att han inte lidit någon nöd under det året och hoppades kunna bli förste bokhållare under det som kom. Men han märkte inte att hans steglängd blev kortare för varje år och att modern var den enda han kunde gå tillsammans med utan att vara rädd för att snubbla. Han började vörda firmans böcker och tänkte se livet som en skönskriven, snörrät och rätträknad kolumn; när han var färdig kunde den som var kvar räkna ner summorna och kolla posterna och ringa upp revisorerna, för han tänkte se att samvetet inte var någonting som man hade behov av förrän allting var färdigt.

Sedan kom kriget och han som alltid struntat i politiken, det enda en ordningsälskande och fridsam människa kan strunta i, fortsatte att strunta i den. Men han blev upprörd när det där hände i Finland och skänkte ganska flitigt till insamlingar. Och så började han tala om Landet, för plötsligt fann han att det egna landet hade så oerhört mycket mera rätt än alla andra länder. Upptäckten gjorde honom mycket glad ty förut hade han inte varit så alldeles säker på att det gick att hålla på Landet utan att bli politisk. Nu var det en härlig lättnad som fyllde honom och den kom ungefär samtidigt med Paris' fall. Något liknande hände honom lite senare. Under tiden hade han tagit flera obligationer i försvarslånen, han tyckte det var vars och ens plikt mot Landet och dessutom var det för en ordningsälskande människa så ovanligt tilltalande att liksom kunna köpa sej aktier i fosterlandet.

Så blev det alldeles tydligt att Tyskland skulle komma att förlora kriget och då stod det med ens klart för honom att det faktiskt var möjligt att önska att de allierade skulle vinna utan att därmed bli politisk, för det här hände ganska långt innan han började tala om "de jäkla tyskarna".

En dag blev han inkallad och många tyckte att det inte var en dag för tidigt. Han fann att det var ens plikt mot landet att inte känna obehag vid en inkallelse och skrev listor på skrivmaskin över vad han borde ta med sej. Han skulle tjänstgöra i expe-

ditionstjänst för det var något fel på hans hjärta. Han inkvarterade hjälpfrun hos modern och var glad och förväntansfull när han reste.

Men när han kom fram fann han att ingenting egentligen var som han hade väntat sej. Förut hade han ju trott att beredskap var att ständigt gå omkring försvarsberedd, alltid med laddat gevär, pek-fingret på avtryckaren och vaksamma, ständigt spejande ögon. Av beredskapsdikter och beredskapsnoveller hade han fått det intrycket att den svenska soldaten varken behövde äta eller sova eller ännu mindre tänka och inte gjorde något annat än stod på post vid en bro eller en ättestupa och för Landets skull hade utbytt plånboken mot soldatinstruktionen i innerfickan.

Han fick inte ens ut gevär när han kom. Han fick sitta och vänta en hel dag på att få ut kalsonger och marschskor och nästan lika länge på att få en säng i logementet. Tredje dan fick han ett bord och en stol på expeditionen och den femte som var måndag något att göra. Under tiden hade han gått omkring i kasernen och med förundran lagt märke till hur slumpvis allting skedde, hur de som hade till uppgift att sopa korridoren hade göra en halv dag med en timmes arbete, för att slippa tömma soptunnorna, hur de som hade till uppgift att tömma soptunnorna bar dem fram och tillbaka mellan korridorasset och trappan ett halvt dussin gånger innan de gick ut, för att slippa bli satta till korridorstädning. På expedi-

tionerna la skrivbiträdena fram samlingspärmar från 1940 eller 1941 bredvid sina skrivmaskiner och hade alltid ständigt samma, påbörjade brev i valsarna för att man skulle tro att de arbetade. I själva verket satt de och spelade tärning i en uppslagen pärm eller läste någon bok. Det gick lätt därför att de som skulle förse dem med arbete själva ständigt måste påminna sej om det viktiga i sin funktion utan att ändå bli så riktigt övertygade om det som man bör vara. Något gjorde det väl också att dessa genom en viss högfärd som de föddes med varje morgon ny stimulerade andra till lättja och obstruktion.

Men riktigt förskräckt blev han som hade uppmuntrat försvarslånet när han märkte att det förhållningssätt som det blev så populärt att skälla på under Finlandskriget och som kallades defaitism tycktes omfattas av så gott som samtliga. Men ganska många beredskapsaffischer hann bli nerrivna från kompaniets anslagstavla innan han märkte att det han och många kallade defaitism bara var en nödvändig skyddsåtgärd mot all ohelig enfald och all kåregotisk dumdryghet som maskerade sej i fosterlandskappan och som blev så särskilt motbjudande för dem som gick på beredskapens bakgård och sopade.

Till en början försökte han ändå leva som man gjorde på affischerna, stramt, målmedvetet, efter klockan. De där figurerna på affischen hade ofta sin tjänstgöring förlagd till annonser för herrarmbandsur, men på beredskapens bakgård gick inte mycket efter

klockan. Han höll tiderna i tre veckor eller kanske mer, kom tillbaks från middagsrasten efter precis en timma och var inte längre än en halvtimma på kaféet nere på Banérgatan där man spelade fotbollsspelet, om man hade pengar, luffarschack om man inga hade och tärning om man hade men ville ha mer. Han spelade ingenting därför att han skrev brev till mamma eller läste läntidningen som eftersändes till kompaniet.

Men när det där hände hade det redan börjat ske någonting med honom utan att han varnat det, men då började han av fruktan granska sej själv och när han då märkte att han höll på att förändras blev han ännu räddare. Då fann han att han, som sommar, vinter, vår och höst vandrat i den lilla staden på väg nerför trädgårdsvägen med modern eller uppför den på väg till arbetet eller bridgeaftnarna och på ett behärskat och lidelsefritt språk för sej själv eller sina medvandrare klagjort årtidernas fördelar, nu kunde uttala en svordom utan att reagera mot det förrän efteråt. Och likaså märkte han att han, som inte behövt vinnlägga sej om att vara det modern och han själv, så småningom, kallade ren utan blivit det ändå, i hemlighet önskade att få pröva sin kropp mot någon annans och sedan stå och skryta med det framför speglarna i tvättrummet som alla andra när kvällen kom. Och med en ryckning av ironi eller kanske var det sorg i mungipan konstaterade han med en lyckad bild att han dittills betett sej som en korrekt och precisgående väggklocka i en amerikansk saloon

som envist fortsätter att visa tiden fast pendeln fått sej ett par skott och glaset är krossat och bargästerna ligger medvetslösa under borden.

Det började en dag när han från trapphuset kom in i korridoren. Det var en het dag i augusti och sandmolnen hängde orörliga över gården. Den vapenföra delen av kompaniet hade just återvänt från en tredagarsmanöver tillsammans med styrkan som var förlagd i barackläger söderut. De hade marscherat från Centralen med gevär och tung packning i hettan och därför låg ett stort moln av svett under korridor-taket. Rösterna var höga och muntra som alltid när man kommer tillbaka från en strapats och tror att det var den sista i världen. Packningarna låg i oformliga högar på golvet som spillning från något jättedjur.

Längst ner i korridoren stod en liten klunga, orörlig och tyst, och tittade på en lång pojke som visade en svart slips. Han klev mellan packningarna som låg och andades ut sin värme och undrade först varför de stod så stilla. Sedan när det var för sent att hitta på en ursäkt för att kunna fly såg han att det var en orm som hängde ner över pojkens arm. Det var då han började bli lite rädd, inte räddare än man gott kan orka med, men för honom som var så ovan vid rädsla betydde det ändå något. Sen fick han höra historien om ormen. Det var någon som hade fått sin ränsel bortbytt under manövern. Sista kvällen när de kom hem till baracken hade någon börjat bråka och skrika över den som hade stulit hans fina nya

ränsel och gett honom en gammal jävel i stället med trasiga remmar. Och alla kom fram och tittade på den men ingen ville kännas vid den. Då öppnade den besvikne ränseln och tittade ner i den och han blev alldeles blek och slängde den ifrån sej. Det låg en orm på botten av den och en pojke som studerade zoologi i det civila fick tre kronor för att ta hand om ränseln. Men han slog inte ihjäl ormen utan tog den med sej för han ville experimentera.

Nu hade han ormen i en box i skåpet. Där inne låg den hela dagarna och nätterna och alla tyckte det var märkvärdigt hur annorlunda det där skåpet blivit sedan ormen kom dit. Det var precis som om det hade blivit ett nytt skåp och alla hade kunnat svära på att det var högre och hotfullare och grymmare i färgen än alla andra skåp i hela korridoren.

Och trots att Gideon nu var räddare än han hade varit förut i sitt liv var den rädslan ändå ingenting mot den som kom senare och som han trodde var den definitiva. — Det hände en dag när det var regn och inomhustjänst att zoologen satt med sin box inne i Gideons logement. Det var några stycken till som hade smitit in där och spelade tärning på en filt på fönsterbordet. Då blev det rabalder i korridoren. Fanjunkar Boll hade märkt att några fattades och tagit upp skallgång. Men de var inne i gamet, ryckte åt sej några filtar från sängarna och gick ut i korridoren och sa att de hade fått order om att skaka filtarna. Zoologen var nervösare och bara sprang ut och

han fick också en ordentlig utskällning, välförtjänt eftersom han inte lärt sej den elementäraste av soldatens konster: Att kunna stödja det mest groteska och fräcka företaget på en order, fingerad eller inte gör detsamma, eftersom bara själva ordet är en nyckel till militär förståelse.

Efteråt påstod zoologen naturligtvis att han lagt på locket ordentligt på boxen och spänt om remmen men när de kom tillbaka låg locket i alla fall på golvet och boxen var tom. Och nu blev de alla fruktansvärt rädda. Först försökte de naturligtvis kuva sin rädsla, som man gör, genom att kasta sej över zoologen men när de sedan plötsligt märkte att de inte lyckades skälla av sej rädsan började de leta. De letade på mycket rädda människors sätt, de nöp i filtarna och lyfte med skygga rörelser på madrasserna och tittade under dem. De ställde sej på knä på golvet efter att först ha konstaterat att ormen inte fått vingar och hotade deras nackar. Men samtidigt gjorde de stort buller med sina röster ungefär som vissa sorters infödingar slår i trummor för att skrämma de onda andarna. De skrek och hojtade för att jaga sin rädsla på flykten. De letade hela kvällen och blev allt högljuddare och räddare. Men de sökte för-gäves.

Första natten gick det ändå an därför att de var så pass många om rädsan. De delade upp den mellan sej så att de fick ungefär lika stora portioner var. De som låg vakna försökte lyfta sin på armarna så

högt de kunde för att slippa ha den i sin närhet men tyvärr kunde de inte lyfta bort armarna ur medvetandet. De som sov tog sin del med sej i drömmen.

Men nästa dag fick de vapenföra marschorder. De försvann genom kaserngrindarna på de stora lojt brummande lastbilarna. De satt tätt sammanpackade på bänkar på flaken med gevärspiporna pekande upp mellan benen, hopkurade och med deportationsansiktena ditskruvade.

Sen kom första, andra och tredje natten när ingen kunde sova. De hade blivit för få för att det skulle vara någon mening att dela upp rädslan i aktieposter. Och nu genomlöpte deras kamratskap en överraskande utveckling. Förut hade de hållit ihop bara med yttersta motvilja och endast när det gällt att hålla hop *mot* någon, nu blev de rädda för att bli ensamma. Eftersom det inte finns något effektivare medel att göra vänner av folk än gemensam rädsla, vad var då naturligare än att tentaklerna sträcktes ut också efter Gideon.

Gideon låg vaken både första, andra och tredje natten. Första natten tyckte han sej höra ormkroppens torra rasslande över golvet. Han kröp in i filten som i en påse, svepte den så tätt omkring sej att ingen fruktan borde ha fått rum mellan den och kroppen. Andra natten tyckte han själv att han var mycket mindre rädd. Han lyssnade, till och med med ett roat leende, i mörkret efter ljud men det han väntade på kom aldrig. Och ändå kunde han inte sova.

Men tredje natten när den siste hade berättat färdigt konstaterade han med stor och äkta förvåning, kanske den mest äkta han någonsin känt, att rädslan fortsatte att bulta i honom fastän han hade glömt ormen. Han hade gjort upp med den. Han hade tänkt: Det är naturligtvis bara en bluff, zoologen ville bara skoja med oss och tog ormen i byxfickan, annars skulle vi väl ha hittat den. Och hans självdisciplin, d. v. s. förmåga att lura sej själv, var så pass stor att han verkligen trodde på det.

Men när han sedan upptäckte att rädslan satt kvar begrep han till sist, fast det kostade honom en stor del av det han hade trott på förut, att ormen bara hade varit en symbol eller en förevändning; förr eller senare hade det ändå måst hända. Han såg ut i mörkret och då växte fram ett minne ur det: De åt, modern och han, och det hände under en mycket dunkel period av hans liv som inte visste av några födelsedagar, kanske var han åtta eller tio eller elva. De hade tigit sej igenom middan ända fram till rabarberkrämen, som var seg och hårdtuggad och kittade till svalget. Ät, sa modern fast han försökte så gott han kunde, *du* måste äta åtminstone. Det stod tre stolar kring bordet och en var tom. På bordet framför den tomma stolen stod en tallrik med köttbullar och en djup med rabarberkräm. Han hade ätit så motvilligt att han mådde illa när han tittade på dem. Hela tiden medan han åt hörde han faderns steg trumma mot golvet i rummet ovanför huvudet. Fadern gick så

snabbt att det snurrade runt i pojken's huvud när han försökte följa hans vandring. Äntligen blev de färdiga. När han knäppte händerna över stolskarmen blev det plötsligt så outhärdligt tyst. Mannen där uppe hade stannat och pojken vågade inte röra sej. Han tyckte att fadern klev ner genom taket och ställde sej och balanserade på hans hjässa. Det gjorde fruktansvärt ont. Sedan kom skriet, fadern's skri, och befriade honom. En kväll hörde han föräldrarna tala om det, men inte kunde han förstå att någon som var så stor som fadern behövde vara rädd.

Men en kväll långt senare när de gick och vattnade krasse i trädgård sa fadern plötsligt: Du kommer att bli mycke rädd en gång. Du tror att du är så rädd att du inte kan bära de, men de kan man alltid. Men innan man fortsätter måste man avrätta sej själv. Han var så upprörd att vattnet skvimpade över ur kannan och rann ut över skorna. Och detta hände strax innan de fann honom liggande framstupa i rabarberlandet.

Vad är det för mening, tänkte han nu, vad är det för mening att kunna klockan, att vara precis, att vara noggrann, ordentlig, plikttrogen, arbetsam, när det ändå inte kan frälsa en från detta? Varför är man inte ett urverk, när så många ändå vill vara det? Varför kan då inget försäkringsbolag i världen garantera en frihet från detta? Hur höga premier skulle man inte vara villig att betala!

Plötsligt upptäckte han utvägen. Han hade kunnat skrika högt i glädjen. Det fanns ju försäkring.

Han bläddrade ivrigt i prospektet. Rekordbilliga premier, en tiondedel av försäkringstagaren i premie varje kvartal. Alla missnöjda klienter får vid behov premien tillbaka.

Och då märkte han ju att han redan tagit den där försäkringen, att han hållit på och betalat premier varje dag. Men det var inte nog, han måste forcera inbetalningarna. Nu krävde bolaget plötsligt att han satsade allt han hade, annars blev det inga garantier. Han måste sätta in allt som fanns kvar av Gideon på postgirot, han förstod att det var nödvändigt även om han skulle skrika när han skildes från honom.

Vid reveljen trodde han att han visste hur det skulle gå till. Försäkringen från fruktan var ju att bli som de andra. Öka steglängden, ropade agenten till honom, svär, börja spela, glöm att klockan är till för dej. Lär dej till och med att förneka möjligheten av att ordningen har något att betyda för din tillfredsställelse. Erkänn för dej själv att den som är exemplarisk, krattar sina trädgårdsgångar och dammar sina skinnband, bara gör det av feghet, han vet att det finns annat att göra men klamrar sej fast vid detta för att slippa tvingas över i något okänt. Se alla dessa välklippta häckar och prydliga frimärksamlingar, hr försäkringstagare, och betänk hur mycken fruktan som ligger bakom dem.

Kamrater, ville han skrika, när reveljen hade gått och de med ilska morgongrymtningar kröp ur sängarna, hör mej kamrater. Från och med i dag är jag

en annan, nu river jag alla murar och kommer in till er. Jag vill bli en av er, ta emot mej. Var glada att jag kommer. I natt har jag avrättat mej själv och därför kan jag vara en annan. — Men så kunde det naturligtvis inte gå till. Inte kan man bli vän med någon, komma in i någon annans gemenskap genom att blotta sej så öppet. Nej, man måste krypa, lista sej in, vara försiktig. Inte vill man riskera att bli utskrattad och löjliggjord när man är ute i så delikata ärenden.

När de överfallit honom ville han ta dem i hand allesammans och säga: Jag skrek väl inte. Bar jag mej inte åt som en av er, var jag inte modig. Ni ville väl bara pröva mej, säj, för att se om jag dög åt er. Han försökte tro det, hela dan försökte han tro det, han lämnade dem aldrig, han var dem ständigt i härlarna. Som en efterhängsen fågel kretsade han kring huvudena på dem och försökte slå sej ner på deras hjässor eller axlar. Och ibland tyckte han att han lyckades förträffligt med balanskonsterna, ingen kunde vara styvare än han att dyka efter en välkomnande gest eller sluka ett leende vänt åt hans håll.

När kvällen kom tänkte han: Nu ska vi ut tillsammans allihop och ha något skoj för oss. Kanske det blir supa av och då skall jag minsann inte vara sämre än någon annan. De lämnade kasernen och gick i flock förbi Oscars, sneddade Narvavägen. Han ville ropa till mötande och förbipasserande: Här ser ni gänget från lucka 5 en trappa opp i gamla Göta garde. Nu har vi permis och nu ska vi ut och ha skoj.

Men plötsligt var han ensam. Det fanns ingen som sa: Hörru Gideon, kom me oss här nu va, nu går vi på Lindgården eller nu tar vi en bil å åker ti Stallis. Vi spelar tji å tre om bilpengarna så blir de billigare. Han gick tillbaka, uppför Narvavägen mot Karlaplan. När han passerade Linnégatan mötte han ett av de kvinnliga skrivbiträdena från expeditionen. Han brukade hjälpa henne att dra stenciler därför att han upptäckt att hon hade så vackra händer. Hon var i sällskap med en fänrik och han försökte le mot henne. Hon tittade på honom som man ser på en fullsatt buss.

Den lille försäkringsagenten som var den enda i världen som visste om att han hade betalt in hela premien på postgirot sprang i kapp honom och sa att han inte skulle vara ledsn. Inte kunde han slinka in i gemenskapen så tvärt, det borde han väl förstå själv. Men vänta bara, i kväll kanske när permissio- nen är slut. Nu går de ute på stan och talar om Gideon, undrar om de skall anta honom som medlem. Javisst, säger någon, de är ju en bra kille, de såg man ju i morse, gav inte ett ljud ifrån sej fast han fick sej ena rediga stötar. Och så röstar de in honom.

Och han lät trösta sej, han blev lugn och nästan glad. På Karlaplan gick han in på telegrafan och beställde Västerås. När han hörde moderns röst, tunn och flämtande och nästan överröstad av störningar blev han först mycket orolig och ångerfull. Hon skrek "hallå" flera gånger innan han kunde svara. Men

sedan gick det lättare än han trodde. Nej mamma, sa han, ja kan inte komma hem, alla permissioner har dragits in. Ingen får komma hem på lördna å sönda. Du får försöka klara dej utan mej.

Märkvärdigt så lätt det gick att ljuga. Det var ju bara att låta bli att lyssna till sej själv. Ajö då mamma, skrek han, glad ått samtalett äntligen tog slut, kanske om fjorton dagar. Sedan satt han på ett kafé på Karlavägen ända tills det mörknade. Han var fylld av förtröstan, han sa sej att nu var det definitivt slut med denna ömkliga kurragömmalek mellan rädsian och jaget. Nu var han innesluten i ett stort och mäktigt förbund av räddade själar.

Men varför är han då så fruktansvärt rädd nu? Varför sitter han inne på expeditionen med huvudet i händerna? Visserligen gråter han inte men han vågar inte se upp, han vågar eller orkar inte se rummet i ögonen. En kasern är ingenting som man klappar på axeln och språkar med när man är ensam. Det är så fruktansvärt tyst att han tycker sej höra hjärtat ticka som en klocka. Det kanske sitter på väggen och tickar fram tiden. Han vågar inte se efter.

Då når honom röster genom den stängda dörren och försäkringsagenten som diskret hållit sej på avstånd tassar nu fram och viskar i hans öra: Se där, nu är du ju inte ensam längre. Nu är ögonblicket kommet, förstår du. Nu ska du ut och få medlemskort i de icke ensammas förening.

Han lämnar rummet, släcker lyset, knäpper igen låset, går bort mot luckan. Å, de har kommit tillsammans. De står i en tyst allvarlig ring mitt i korridoren, precis som ett ringdanslag som står och väntar på startsignalen, fast de vet att violinisten har fått magsår och inte tänker komma. Finns det plats för honom i den ringen? Han hittar en lucka och ställer in sej i den. Varför kan han inte skrika: Här har ni mej nu! Mitt i eran ring står jag. Ta på mej så ni känner att jag finns till.

Men han ser utan att säga ett ord på de tysta igenlåsta ansiktena omkring honom. Varför har de stängt om sej alla, varför ligger inte mattorna med Välkommen utanför dörren hos någon? Släpp in mej, släpp in mej, ber han ångestfullt. Men hur länge ska det dröja innan den förste bussar hunden på honom?

Då ser han på dem en gång till och då märker han den fruktansvärda rädslan i deras ansikten. Så försjunkna är de i sin egen rädsla, så biter de sej fast i den att de inte vet av någonting annat. Det är bara en tillfällighet att de kommit att ställa sej i en ring i korridoren just här för de kan ju knappt se varandra.

Pjatten och jag, säger Laxen till slut och böjer sej fram och spetsar blicken på sköspetsarna men då knuffar Pjatten honom i sidan och han tiger. Och nu tiger de alla. Varför vill ingen släppa in honom? Om nu inte ens gemensam fruktan är någon pålitlig för-eningslänk, vad kan då vara det?

Då ropar någon längst ner i korridoren, någon

kommer springande, någon rusar förbi och bultar med knytnävarna på alla deras stängda dörrar. Motvilligt öppnar de sej. Kalle Glader som inte har funnits med i ringen står framför dem. Han har en känga i handen, de känner igen den från pokerspelet, det är där potten brukar hamna. De står där allihopa och tittar ner på en vanlig marschsko, skinande och välmående av fett och med en stor glupsk mun. Nu vrider sej den stora munnen, nu kräks den ut någonting på golvet. De stirrar ner i golvet med lystna ögon och nu är dörrarna redan vidöppna, fast av nyfikenhet. Där ligger ormen med bruten ryggrad. Den ligger där stockstill, sträckt som ett måttband, som om den var på väg att mäta golvtiljan. Någon hämtar en kartong, en annan en skyffel, en tredje slår ett snöre om kartongen och stoppar den i soptunnan.

Så lustigt, tänker han, i Gladers sko, i pokerskon. Den måste ha krupit ner där och hållit sej stilla under jakten. Kanske den blev ihjältrampad av någon redan på logementet och det var därför Glader ingenting märkte när han bar tillbaka skon till förrådet. Ja hade leken frami tån, säger Glader, å träffa en kille från Svea som hade ett par tier som han ville bli av me. Ja körde ner näven i dojan å ge er fan på att ja ble skraj när ja kände den där kalla fan.

De hade slagit en ring av stor hållfasthet, som kom av beundran, kring Kalle Glader och i den ringen befann sej också Gideon. Förundrad såg han alla de förut spända och tillbommade ansiktena slås upp på

vid gavel som portarna till en balsal och den som var förväntansfull och ville låna pengar eller någonting annat kunde höra balorkestern välkomnande stämma instrumenten där inne. Nu, tänkte han, nu måste det då kunna ske. Se så inbjudande alla ansikten lyser mot mej, är det inte bara att gripa tag i deras välkomnande händer och erbjuda dem att bli aktieägare i ens fruktan.

Å, han vet ju inte ännu, han som har sin fruktan kvar, att de har stoppat sin i en kartong och slängt den i soptunnan. Inte kan han veta att de till skillnad mot honom har fått fruktan inympad från så tidigt de minns i små doser och så småningom blivit så gott som immuna. Och inte vet han att det är för att de bara har varit rädda för ormen, det mörka halvmeterlånga måttbandet, som de lägger ut sina bastmattor med Välkommen nu, endast därför att den har upphört att existera annat än som minne. Säkert vet han inte heller att idealistens värste motståndare är alla f. d. idealister eller att den som ännu lever i fruktan har största hotet att vänta från alla dem som blivit kvitt sin. De ivrigaste förnekarna är alla dessa före detta, som ser förstucket hot i att det ännu djärvt existera företrädare för deras förlorade ideal; fruktan är ett ideal för den som är tillräckligt rädd.

Nu är de alla så glada att få ge sin fruktan respass att de inte väjer att tre eller vid behov ännu fler gånger förneka alla handlingar som utförts och alla tankar som tänkts medan de har känt detta järn-

grepp av fruktan kring sina strupar. Gemensamt skrattar de ut dessa ömkliga figurer som var de själva. De är ju sådana kaxar nu. — Ge er fan på, säger Pjatten, att Laxen fick på käften av den där flådisen, de kan ni ju se på hakan pån, men sen skulle ni vatt me — ja rök pån å gav en en körare så han ligger väl ute på Grönan än. Och Laxen nickar och skrattar åt den stackars flottisten.

Vilket kamratskap, tänker han som ingenting vet, vilket underbart kamratskap!

Du Joker, blev allt bra i gungan, ja trodder du skulle sättare i backen nere vi vakten, skrattar Kalle Glader. Ja, ja var allt förbannat blaski, säger Joker och skrattar oförfärat eller är det generat. Ja träffa en kompis från Bermuda, skryter Sörenson, en specialist på negertjejer. Vi tog ut en liter han å ja, ni skulle vatt me å hörten dra sina bitar från Kongo å Staterna. Fan, de vattnas i mun på en stackars jävel.

Med dessa, tänker han som ensam är rädd men inte vet det ännu, med dessa måste den svage och ensamme sluta förbund, alla dessa män av stort mod som väl är betagna av fruktan men vant sej vid tanken på att det är nödvändigt och lärt sej balansera den genom en inbördes vänskap. Han vet ju inte att över allting annat är de rädda för att känna fruktan och accepterar bara dem som vänner som intalar dem att fruktan inte finns.

Nu går han genom korridoren mitt i deras krets och kring honom blixtrar korselden av snabba leen-

den och fyrverkeriord exploderar i luften. Plötsligt märker han att Scriver saknas. Sedan står de framför hoarna i tvättrummet och nickar igenkännande åt sina lugna, lyckliga, uppknutna ansikten i väggspeglarna. Det är ju flera dar sen de såg dem sist och därför är återseendet särskilt glatt. Och mitt i denna stund av lycka trampar han in som en elefant i rabatten. Vi måste vara kamrater, säger han, och höjer rösten i stället för att slå näven för strupen och tiga, vi måste vara kamrater nu när vi allesammans går å är rädda.

Det är fruktansvärt så det kan eka i ett rum. De tror att trumhinnorna skall sprängas men när de märker att de överlever kastar de sej över honom som vargar. De håller honom som i ett städ medan vattenstrålen slår som en piska mot hans kropp. Men de hade inte behövt hålla honom. Han kan ändå inte röra sej, det som händer honom är så fruktansvärt obegripligt att han blir lam av förvåning. De släpper honom och går och det dröjer länge innan han återfår rörelseförmågan.

Och ännu längre, ända tills morgonsolen överdrar fönstret högst upp med sin röda hinna, dröjer det innan han förstår. Då skriker han. Skriket varar inte alls länge, det är kort och gällt som en trumpetstöt som aldrig var meningen. Ingen vaknar av det men det tränger in i deras sömn och väcker drömmar hos dem. Någon kanske drömmer om fasanjakt och ser fasanen störta över vassen, gällt skriande och med

haglet utstrött i kroppen. En annan står i regnet på en perrong och vinkar med en svart näsduk åt sin döda syster. Nu tjuter visslan genom regnet och tåget försvinner i sin egen rök.

Vad vet han om andras drömmar?

FLYKTEN SOM INTE BLEV AV.

Men samma kväll satt Scriver i en säng på ett hotellrum i Klara. Det var ett riktigt paradrum med två pösande sängar. Sängknopparna var förgyllda och påminde genom sin storlek om skinande grosshandlarhjässor. På den ena dinglade skaldens hatt. Skalden själv satt vid fönstret och lekte med den gredelina gardinsnodden på en stol, som var en ovanligt samvetslös förfalskning av något gustavianskt. På den andra sängen låg kulturbelletristen på modet och brottades med sina tankar. Det låg i hans ambitioner att alltid umgås med tankar på det sättet.

Scriver höjde sitt ölglas tills han såg guldknoppen på flaggstången som petade ut från hotellet tvärs över den smala Klaragatan guppa som ett flöte i vätskan. Ja vidhåller, sa han och strök bort ölfradgan kring munnen, ja vidhåller på de bestämdaste att min fruktan är den största i världen.

Han hade sagt det alldeles nyss men märkvärdigt nog hade ingen trott honom. Kulturbelletristen väg-

rade att göra det därför att han principiellt blev miss-
tänksam mot folk som sa saker han själv skulle ha
velat säga, skalden därför att han i hemlighet hyste
samma uppfattning om *sin* fruktan. Men nu släppte
han gardinsnodden och svängde långsamt sin vita
spegelpanna in mot rummet. Var snäll å motivera,
sa han, var å en har väl den uppfattningen att han
bor på sin höjd en fjärdingsväg från den hemskaste
mossen i hela världen. Men sen ber man honom gå
dit å studera den utan alla förutfattade meningar —
å han finner plötsligt att mossen inte alls var nån
mosse utan bara en alldeles ovanligt lämplig plats att
anlägga en tennisplan eller miniatyrgolfbana på.

Kulturbelletristen lyssnade förstrött. Han hade fun-
nit att det säkert gick alldeles utmärkt att använda
Scriters mening i sin kommande essä i alla fall.

Ja visst, sa Scriver, visst är vi överens om att de
finns mossar för alla människor, både i de här landet
å i alla andra. Vidare tror ja att brors rön om mos-
sarna som så lätt låter sej förvandlas till tennisplaner
å golfbanor inte alls stämmer med hur de verkligen
är. Fråga vilken moss- eller träskägare som helst å
ni ska få höra att han inte har en aning om att han
har något sådant på sin tomt. Kanske rodnar han när
han säger de, kanske inte, de spelar ingen roll. Vi
måste dock bli överens om att tiden ger oss en säll-
synt fallenhet för fruktan. De kan förefalla rätt märk-
värdit i en tid när till å me de ringaste har sina radio-
poliser å ingen som inte absolut vill de behöver vara

ensam me tystnaden över natten. Å ändå har även den ivrigaste förnekare ett kärr att gå till när de blir tillräckligt mörkt.

De blev tyvärr inte på de sättet att uppfinningen av strålkastare kunde hjälpa någon i hans begär att få träskvattnet genomlyst ända till botten. Möjligen har nära blivit lurade att tro de, ja om man tänker ordentligt efter är de kanske riktigt många. Dom springer i hagarna på lätta fötter, en del kanske till å me spelar fotboll utan att låssas om att dom bär sin fruktan me sej som en kanonkula om foten. Kanske inbillar dom sej att man blir vaccinerad mot fruktan som mot smittkoppor. Å sen kommer en dag när en orm försvinner i ens rum. Man blir förtvivlad å letar men kan inte återfinna den. Va ska man ta sej till? Då förstår man ju att fruktan är en sjuka som ständigt finns latent hos en, den söker sej fram längs medvetandets finaste trådar å sticker dom tills dom glödgas å bränns. Då förstår man ju också att de inte finns nånting att välja på: De man inbillade sej var frihet från fruktan visade sej ju endast vara mer eller mindre krampartade försök att utesluta den ur tillvaron. I sin förtvivalade situation kanske man rent av finner att allting balanseras på en pelare av fruktan å man börjar inrätta sej för att leva i enlighet med den vetskapen. Då händer det att man plötsligt återfinner ormen å de är då de ömkliga inträffar: Dom fräcka förnekarna står opp å säger: Vi var aldri rädda, de var bara den där som gjorde i byxorna, hihi.

Å detta, sa Scriver och såg guldknoppen simma i ölglaset, detta är ömklit, men de är också tragiskt. De är nutidsmänniskans tragik att hon har upphört att våga vara rädd. De är olycksdigert för därmed följer att hon också successivt tvingas sluta me att tänka. Det är logiskt därför att den som inte vågar vara rädd måste ge upp verksamheter som oroar henne å bakvägen kan leda in henne i tillstånd av fruktan. Är de inte därför antiintellektualismen har så lätt att bli populär, är de inte därför allsköns blodsmystik å sköteskult så tacksamt anammas av alla dessa som av feighet vill reducera alla problem till tarm- å körtelvärliden?

Ett inpass, sa skalden och reste sej. Han ställde ifrån sej glaset på ena fönsterbordet och gick med långa indiansteg fram och tillbaka på den luggiga Wiltonmattan. Han bar sin panna som en liten elfbensspegel och den dalande skymningen speglade sej i den. Har ja missuppfattat min roll? sa han till slut, ja har trott diktarens uppgift vara den att frälsa andra från fruktan, att påvisa den påfallande ringa nödvändigheten av att vara rädd. Bör inte harmonin vara idealet för varje människa, du som säger dej vara socialist borde väl förresten eftersträva just ett system där var å en efter måttet av sitt behov är tillförsäkrad åtminstone ett minimum av harmoni?

De är riktigt, sa Scriver, de är alldeles riktigt att ja är socialist, men inte på de sätte som du tycks tro. De är för all del en vanlig uppfattning att s. k.

själslig jämvikt, d. v. s. frihet från fruktan, skulle inta sin plats på dagordningen bland dom sociala rättvisekraven. Detta beror givetvis på att många i den själsliga harmonin ser något eftersträvansvärt, kanske de mest eftersträvansvärda av allt. Ja gör de inte. Ja eftersträvar social rättvisa, d. v. s. ett system där man har slutat handla me slavar, där de betraktas som naturvidrit att folk ska behöva känna tacksamhet mot en arbetsgivare, en bank eller ett penninglotteri för att dom tillförsäkrar dom rätten att leva. Alltså ett system där rätten att leva är odiskutabel å där man ska ha rå att hålla alla dessa krigsgalna, som tjänar som ankarplats för reaktionen, leksaksskjutbaner å effektiva korkgevär. Däremot kräver ja absolut inte någon plats för harmonin i de systemet. Den stilla lyckan har dessvärre, som det visat sej, en viss benägenhet för att urarta i rapningar å övermåttnad. Å i en värld av idel rapande harmoniker är sönderslitenhet å förmåga till fruktan kanske de nödvändigaste av allt. Därför vill ja riva sönder alla hönsnät man spikat upp kring sin fruktan, öppna entréerna för ormarna i ormgården å krossa glas i badkaren hos alla dessa som säger sej ha sökt å funnit lyckan, därför att de är en obarmhärtig sysselsättning att leta efter harmoni när de finns så många ensamma i världen. Som diktare anser ja sålunda inte att de tillhör mina plikter att lugna å bygga vågbrytare. I ställe betraktar ja de som min skyldighet att så långt de står i min förmåga oroa å riva ner för-

dämningar. Endast den som är förtrogen me sin fruktan är medveten om sitt värde, de vill säga känner inget behov av att blunda varken när han går förbi kärr eller tennisplaner.

Det knakade i kulturbelletristens säng. Han hade ännu inte förlåtit Scriver för att han stulit ett så bra uttryck från honom. Han koncentrerade sin blick på en abstrakt fläck i taket, som Georg Brandes eller vem det var brukade göra, och sa lite grinigt: Ja tyckte ja hörde någon säga att hans fruktan var den största i hela världen. De skulle vara intressant att höra den personen närmare utveckla sin uppfattning om temat.

De är riktigt, sa Scriver och gav guldknoppen som började mista glansen lite simvatten ur skaldens flaska, ja kommer dit nu. Skalden öppnade det ena fönstret och tittade ut i Klaraskymningen. I detsamma blixtrade det till i gatudjupet under honom; det var lamporna som tändes. I en portgång mitt emot hotellet stod en flicka i röd basker och stirrade upp mot honom. Kanske väntade hon att han skulle ropa upp henne. Han tittade inte så noga på henne. Han satte sej på fönsterbordet med ryggen åt henne.

Ni kanske tyckte de lät som skryt, sa Scriver, när ja sa att min fruktan var den största i världen. Så var de inte menat. För mej som diktare är de alldeles självklart att min fruktan måste vara större än alla andras. De är självklart därför att diktaren, enligt min mening, bör vara en symbol för alla människor

världen över, som inte dras med ambitionen att söka förkväva sin fruktan. Å på samma sätt som t. ex. arbetaren symboliseras av den hårdast arbetande, kolgruvearbetaren eller bergsprängaren, å inte av rovgallraren, å reaktionen av rustningskapitalisten, å inte av tredje bokhållaren, måste människan av ångest symboliseras av den som gått till botten med sin fruktan, vet mest om den å fruktar den minst, därför att han har en ständig vana att umgås med den. Den människan är diktaren. Måste kanske inte detta att vara diktare betyda att äga en ångest som är större än alla andras i världen?

Skalden drack ur sitt glas och stegade ut i rummet. De började bli berusade alla tre och det märktes på rummet som liksom krympte och genom de vandrande väggarna pressade dem mot varandra. Ett moln av välvilja dalade som ett puderregn från taket. Kulturbelletristen låg och började förlåta. Han skulle kanske kunna använda uttrycket i sin nästa essä i alla fall. Skalden gick tillbaka till fönstret och tittade ner på gatan. Flickan med den röda baskern stod kvar i portgången. Tänk om han skulle ropa upp henne i alla fall. Han hällde glaset fullt och låtsades skåla med henne genom fönstret. Hon rörde inte en min, fortsatte bara att stirra lika tjurigt som förut. Konsternerad vände han sej in mot rummet.

Han började få lite svårt att hålla ihop tankarna. De liknade nycklarna på en nyckelring vars spänne gått upp. De föll ur och föll skramlande i marken

den ena efter den andra. Försiktigt måste han trä på dem på ringen en efter en. Därför dröjde det en stund innan han sa: Romantiserar inte bror ångesten en smula, är de verkligen så nödvändigt att umgås på tu man hand me fruktan som bror säger?

Ja vet inte, sa Scriver, men ja tror de är betydligt farligare att romantisera harmonin. Ja vill minnas att harmonifilosofin, vars mest nyttjade instrument är antiintellektualismen, har lidit sitt grundligaste nederlag nu under kriget. Av fruktan att förlora sinnesron, av rädsla för att bli rädd, hojtade även dom som visste bättre med i beredskapskören. Harmonin framför allt — å kan man vinna den på ett så billigt sätt, bara genom att spotta sej själv i ansiktet, så varför inte! Där kom alla dom gamla fraserna stultande, klädda i modell 37 å 39 å försedda med kg å kpist, men fanns de någon som ens vågade viska om kejsarens nya kläder. Därför att man redan tidigare i enlighet med harmoniidealet frånhänt sej rätten att tänka var de bara naturligt om man kopplade från hjärnan också nu — å ve den som vågade göra annat; de var inte bara sej själva dom kunde spotta i ansiktet! Hur ömklig tror ni inte bluffen ter sej för den som upplevt slagordsinflationen på beredskapens bakgård? Han om ingen annan har skyldighet att bli övertygad om att lösningen, eller inte lösningen, för någon sådan finns kanske inte, men den eventuella möjligheten, är en ny epok av intellektualism som kan ge åtminstone någon mod att se ånges-

ten i ögonen i stället för att krypa undan till den infantila mystikens grottor å sängkammare. Kanske de är nödvändigt att fly, men i så fall inte på dom hårdkoktas naiva sätt.

Förlåt att ja avbryter, sa kulturbelletristen och nu reste han sej upp ur sängen, min herre nämnde de hårdkokta. Han hade med minst en timmes försprång före de andra kommit till det stadium av berusningen där välviljan tar slut och grälsjukan vidtar. Då förmodar ja, fortsatte han trätlystet, att min herre läst min essä om Hemingway, Calderon och den grekiska subalternen i Nya Veckoposten? Va tycks? Nog var den väl i alla fall bra mycke bättre än den där snorkige Westins inlaga om Faulkner och den mesopotamiska ödlan, va fan tror herrn att en mesopotamisk ödla har me Faulkner å göra! Haha.

Men Scriver som visste att kulturbelletristen skulle dra hela listan på kritiker som han ansåg vara av sämre klass än han själv, den omfattade bortåt hundratalet namn, om han inte ingrep i tid, fortsatte som om hela avbrottet bara hade varit ett tankestreck: Ja kan nämligen inte finna annat än att de är ett förbannat naivt sätt att försöka fly genom att hoppa ut genom de ena rumsfönstret å krypa tillbaks in genom de andra. Men är inte de just va vissa hårdkokta mystiker försöker göra.

Hallå där, skrek kulturbelletristen förbittrad, min herre torde akta sej för plagiat. Han gick ostadigt fram till Scivers säng och grep tag om sängknop-

parna och höll sängstolparna som ett par kryckor under armarna. De där har ni hämtat ur min essä, vafalls!

Scriver tömde glaset i botten. Han tittade på guldknoppen efteråt och tyckte faktiskt den svällde och blev stor som ett barnhuvud. I detsamma susade det till som av en jättevinge. Sen började regnet picka på fönsterblecken. Skalden tittade ut. Flickan med bas-kern hade inte gått. Åh, hon väntar på att jag ska bli ensam, tänkte han smickrad och veckade sin elfbenspanna. Han såg efter att han hade tillräckligt mycket konjak kvar. Men Scriver såg kulturbelletristen rätt in i hans rödflammiga tjurögon. Märkvärdigt så lätt han kände sej. Det var som om huvudet hade fyllts med gas och betagits av en nästan obetvinglig lust att flyga sin väg. Han kände sej i stånd till mycket stora beslut. Ni har rätt, sa han utan ett ögonblicks tvekan, satsen återfinns ordagrant i er essä, men å andra sidan fullföljde ni inte er tankegång, vilket ja stod i begrepp att göra när ja blev avbruten. Kulturbelletristen bugade sej ironiskt: Huru, om ja får lov att fråga?

En vild, fantastisk tanke sprang fram som en blixtnur Scriver's hjärna. Ögonblicket efter förstod han att det var precis så det skulle gå till. Så skulle han mörda den där viktige struntan. Om min herre följer me fram ti fönstret, sa han, ska ja be att få demonstrera hur ja ämnade utfylla mitt å ert resone-mang. Ballongen svällde och svällde. Han sköt un-

dan skalden och klev upp på fönsterbordet. Va i herrans namn, sa skalden, men kulturbelletristen hyssjade ner honom. Scriver tittade ner på gatan. På trottoaren nästan rätt under honom låg en stor vit påse. Regnet smattrade mot den som mot ett trumskinn. Det var förbannat högt i alla fall. I en portgång mitt emot hotellet stod en flicka i illröd basker och tittade upp mot honom. Han blinkade åt henne fast han förstod att hon inte kunde se det på det avståndet. Hon stod väl och väntade på att regnet skulle gå över.

Försiktigt svängde han runt på fönsterbordet tills han stod med magen inåt rummet. Han tittade över deras huvuden och tog sikte på en miniatyr som hängde längst in. Långsamt sträckte han ut armen och famnade den våta murytan, samtidigt förde han ut vänstra foten på gesimsen. Oändligt sakta vickade han ut sej på gesimsen tills han stod där som en korsfäst, fast åt fel håll, mellan de båda fönstren. Försiktigt vred han huvudet och då var det någonting som stack honom i ögat och fast han visste att det var mycket farligt måste han vrida huvudet ändå mer för att se vad det var. Det var guldknoppen på flaggstången som låg där och slickade av sej regnet så nära honom att han bara behövt ta ett aldrig så litet skutt för att hamna rätt på den.

Han gled vidare utefter väggen och snart stod han på blecket utanför det andra fönstret. De där inne trodde båda två att han skulle komma in. När skal-

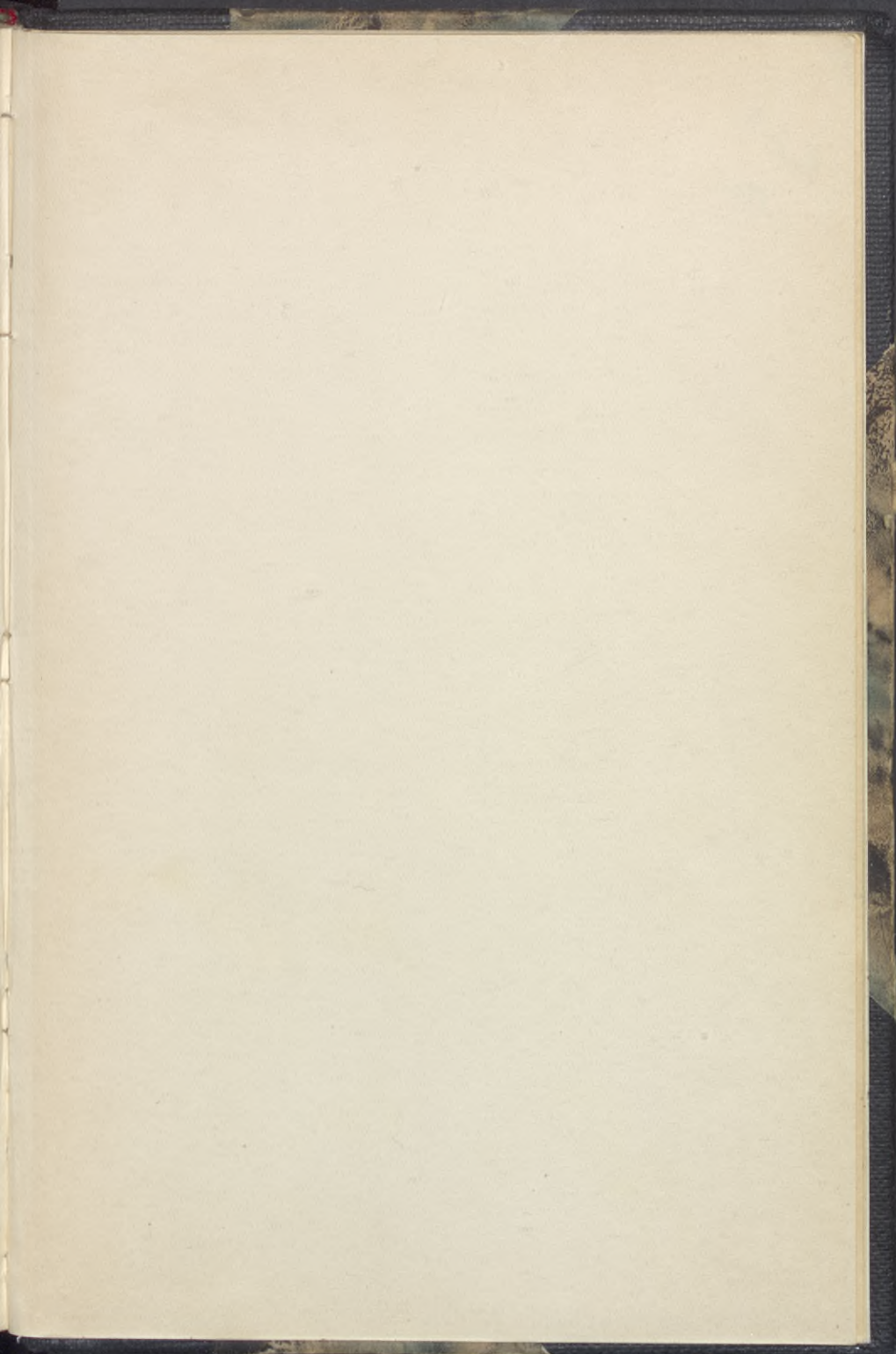
den märkte att han tänkte fortsätta skrek han till honom: Kom in nu din tokfan innan du går å trillar ner. Fan heller, sa Scriver och det stora, glada, ballonglätta lugnet vilade fortfarande i honom, ja tillhör inte dom som tror att flykten till utgångspunkten är något radikalmedel. Ska man fly bör man söka nya tillflyktsorter. Hälsa kulturbelletristen de.

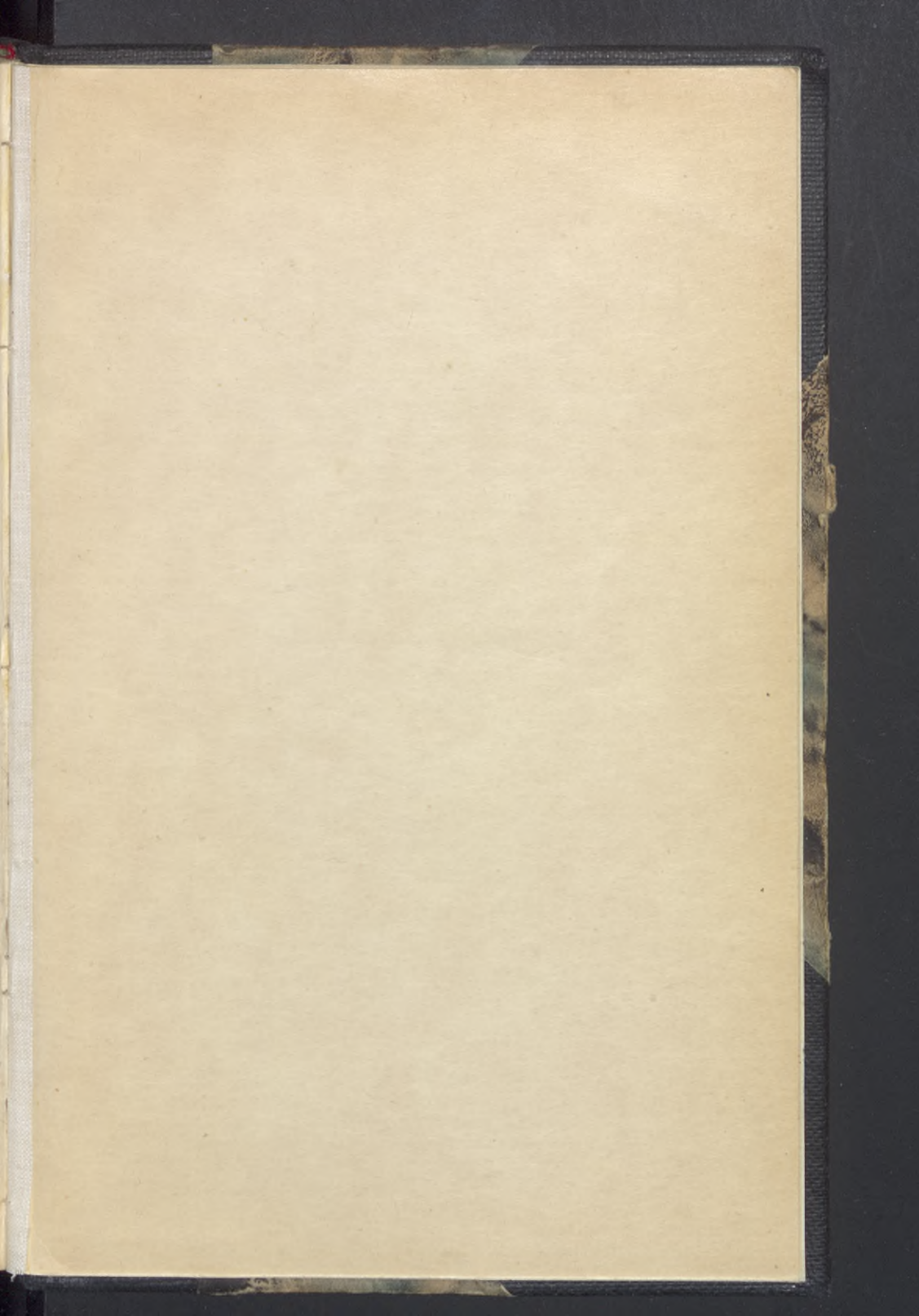
När han vred på huvudet såg han kulturbelletristen hänga ut genom det andra fönstret. Han såg bara nyfiken ut. Scriver tittade ner på baskerflickan tvärs över gatan. Han lyfte handen och vinkade åt henne. Hon förblev orörlig, fortsatte bara att glo på honom. Han kände ett sting av oro genom allt sitt lugn. Sedan när han skulle gå vidare på gesimsen upptäckte han att den slutade därför att huset tog slut vid fönstret. Det kom ett stuprör strax intill och på andra sidan det började en ny gesims. Den var nyklädd med blank plåt och sluttade sakta neråt. Ovanför den var ett öppet fönster, en vit spetsgardin hängde ut genom det som en hundtunga. Det var dit han skulle. Det måste gå, det skulle gå, om han tog ett långt steg och höll i sej i stupröret hela tiden. Det var för sent att vända. Han tittade ner på flickan en gång till. Hon lutade sej mot porten och hade knäppt händerna på magen och stirrade stint upp mot honom. Plötsligt började han frysa fast det inte fanns den minsta vind inom räckhåll. Djupt under sej såg han en stor affärsskylt skjuta upp sin kullriga svartblänkande buffelrygg. Några tändstickor

kom flytande i rännstenen och han tyckte han inte kunde ha sett dem tydligare om de varit timmerstockar. Det porlade som källor i takrännorna och regnet träffade honom med lömska nålstick. Någon skrattade obehärskat och rått uppåt Drottninggatan.

För att inte behöva frysa längre lutade han sej fram och lät sina händer slå en knut kring stupröret. Det var kallt och hade vassa kanter. Sedan tog han ett långt steg förbi stupröret och nådde kanten av den andra gesimsen. Så släppte han med den andra foten och lade all sin tyngd på stupröret. Foten pendlade vilset i luften och det dröjde fruktansvärt länge innan han räddade över den till gesimsen. Där halkade den på den nya, hala plåten och han gled utför och kunde ingenting göra. Obevekligt vreds kroppen utåt och till slut måste han släppa stupröret för att inte armarna skulle gå av.

Han föll baklänges ner mot trottoarkanten. Det gick så fruktansvärt fort att han inte ens hann gripa efter flaggstången som i alla fall var för långt borta. Men han hörde när gatflickan skrek och skriket försvann för honom ungefär samtidigt med förmågan att känna regn.

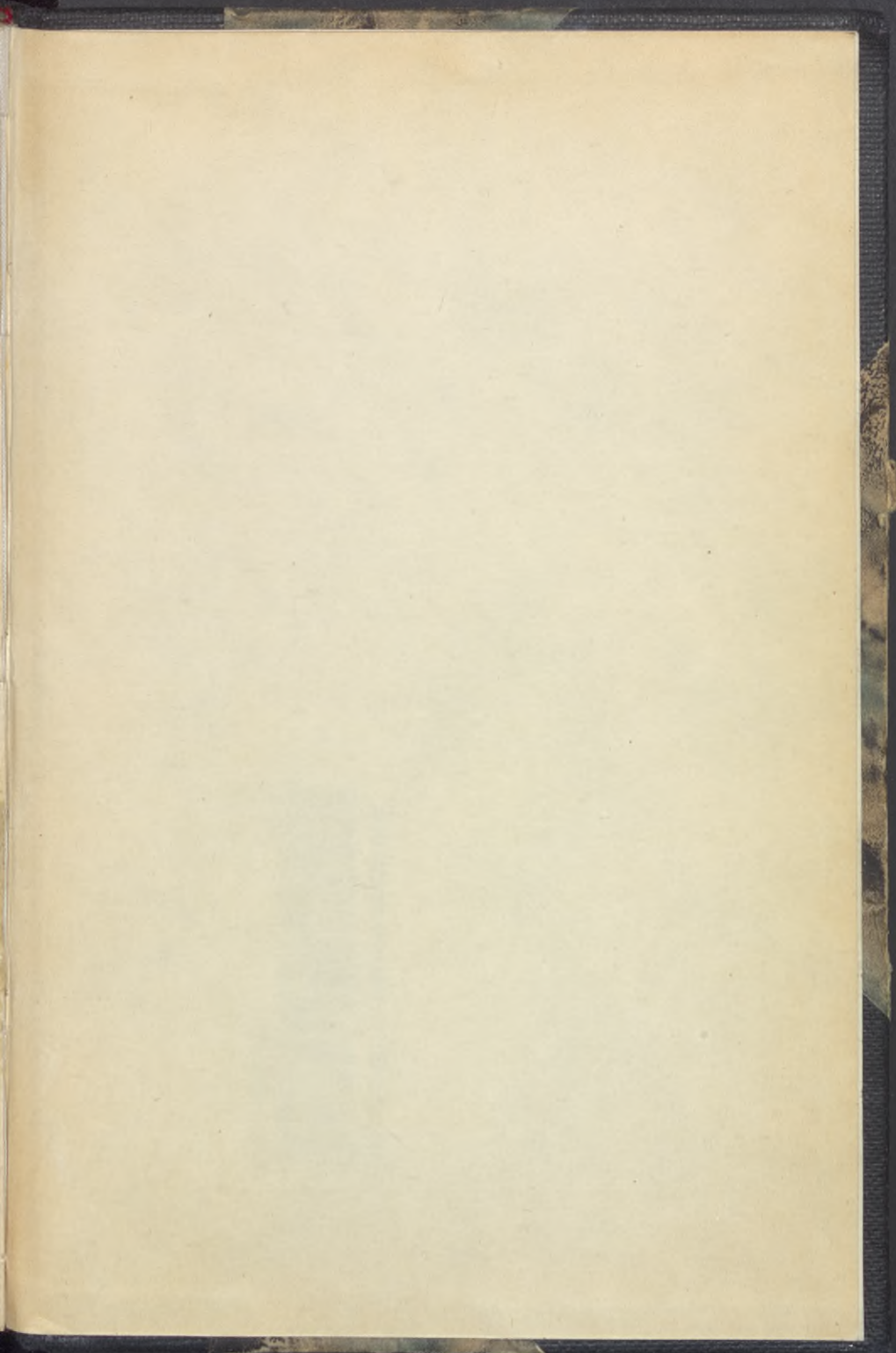
ORMEN

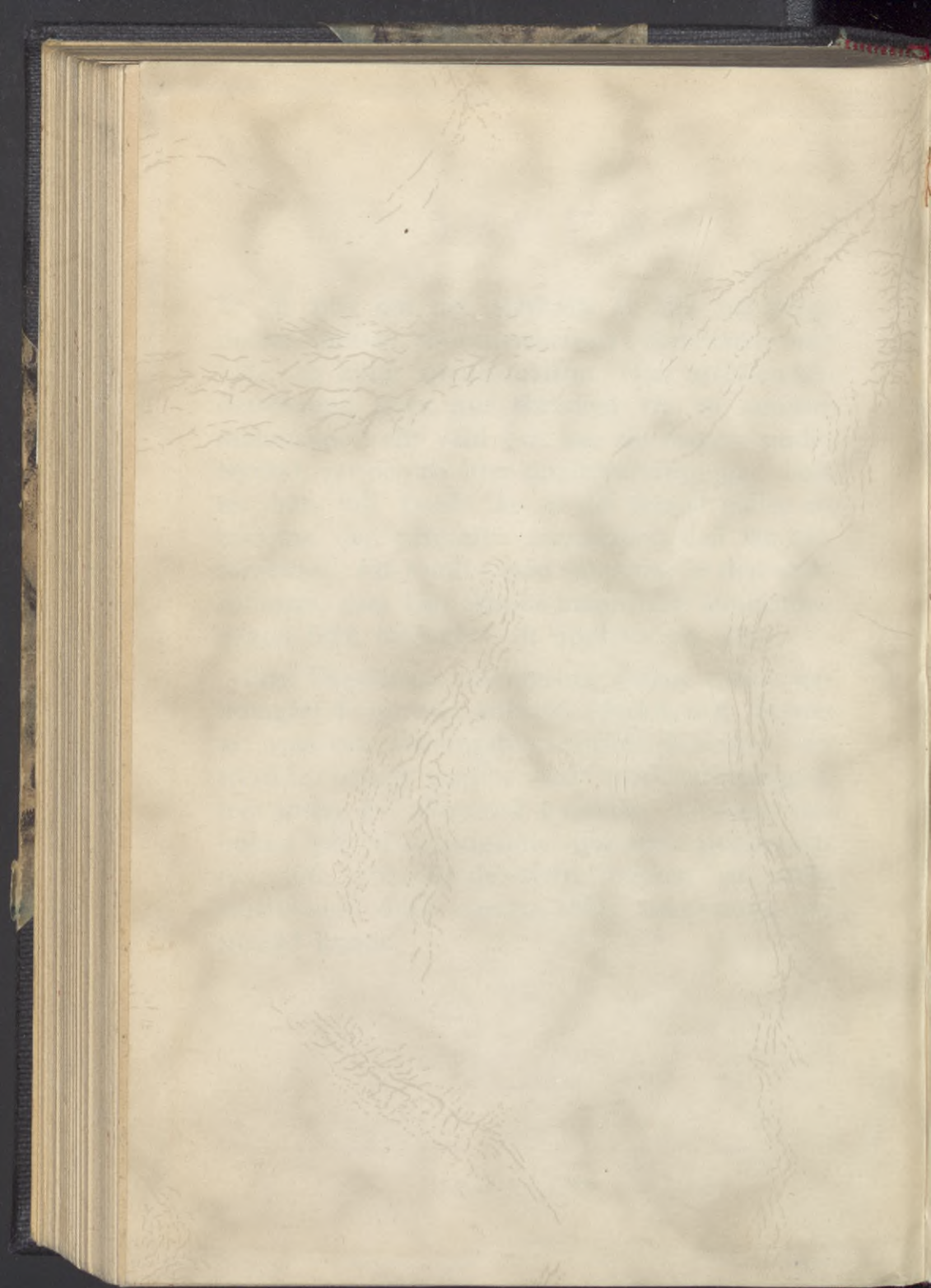
är en bok om den starkaste av alla mänskliga drifter, fruktan, som dissekeras av författaren med klar och kylig intellektualism. Han utför en undersökning över hur skräcken får en samling människor i sitt våld och hur de reagera under trycket, var och en efter sina förutsättningar. Detsamma han vill fastslå är att det främst gäller att erkänna den primitiva urängesten; den får icke förnekas. Ett samliv med ångesten är den enda livsform, som kan skänka människan åtminstone någon liten möjlighet att uppleva sig själv.

Stig Dagermans intelligenta roman vittnar genomgående om stor stilistisk skicklighet. Scener av vass och skoningslös realism, skildrade i ett rivande, hetsigt tempo, växla med starkt suggestiva inslag av allegorisk karaktär. Genom hela boken går en inträngande, borrarande personanalys, som trots att den yttre dräkten kan verka amerikansk dock snarare söker anknytning hos franskt kynne.

Steinsvik

Pris Kr. 7:75

6-

6000358028

Göteborgs universitetsbibliotek

